

VII INFORME SOBRE LA SITUACIÓ DE LA LLENGUA CATALANA (2013)

OBSERVATORI DE LA LLENGUA CATALANA

Promoció i supervisió:

Coordinació:

XARXA CRUSCAT
Coneixements, representacions i usos del català

Autors:

Miquel Àngel Pradilla i Cardona (director de la Xarxa CRUSCAT - IEC) i Natxo Sorolla Vidal (tècnic de la Xarxa CRUSCAT - IEC), per a la coordinació dels continguts.

Natxo Sorolla Vidal (Xarxa CRUSCAT - IEC), per al capítol «Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística».

Anna M. Pla Boix (Universitat de Girona) per al capítol «Estatut jurídic de la llengua i dinàmica sociopolítica. Unitat de la llengua i relacions entre territoris».

Pere Mayans (catedràtic d'ensenyament secundari i membre del CIEMEN), Teresa Tort (especialista de llengua catalana, secretària de la Comissió Interterritorial d'Ensenyament de la Llengua) i Maria Areny (catedràtica d'ensenyament secundari i membre del CIEMEN) per al capítol «Ensenyament».

Bernat López López (Universitat Rovira i Virgili) per al capítol «Els mitjans de comunicació i les indústries culturals».

Xavier Tenorio (Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació, CUSC-UB) per al capítol «Institucions públiques. Projectió exterior de la llengua. Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció».

Miquel Àngel Pradilla Cardona (director de la Xarxa CRUSCAT - IEC) per a les «Conclusions».

Xarxa CRUSCAT - IEC, Oriol Sagarra (Òmnium Cultural) i Daniel Mundet (Plataforma per la Llengua) per a la «Introducció».

Els autors de cada capítol per a la part corresponent de la «Síntesi de l'informe».

Autoria de cada capítol:

Els seus autors.

Autoria de la publicació:

Òmnium Cultural i Plataforma per la Llengua

C/ Diputació, 276

08009 Barcelona

Text revisat lingüísticament pel Servei de Correcció Lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans

Contacte:

Correu electrònic:

info@omnium.cat / info@plataforma-llengua.cat / cruscat@demolinguistica.cat

Web:

Òmnium Cultural (<http://www.omnium.cat>)

Plataforma per la Llengua (<https://www.plataforma-llengua.cat>)

Xarxa CRUSCAT - IEC (<http://blogs.iec.cat/cruscat>)

Publicació en línia:

L'obra és accessible en línia a:

<http://www.observatoridelallengua.cat/publicacions/informe>

<http://blogs.iec.cat/cruscat/publicacions/informe/>

Còpia i distribució de l'obra:

El *VII Informe sobre la situació de la llengua catalana (2013)* ha estat publicat sota llicència Creative Commons (Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 3.0), els termes de la qual es poden consultar a l'adreça següent:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/deed.ca>.

ISBN: 978-84-617-1822-1

Dipòsit Legal: DL B 20.970 – 2014

Taula

1. Introducció .	7
1.1. Origen i abast	7
1.2. Procediment d'elaboració	9
1.3. Estructura	9
1.4. Autoria i coordinació	10
2. Informe sobre la situació de la llengua catalana (2013)	11
2.1. Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística	11
2.1.1. Situació econòmica i estructura demogràfica	11
2.1.2. Situació i evolució sociolingüística del català als territoris de llengua catalana	18
2.1.3. Situació i evolució sociolingüística a Catalunya	28
2.1.4. Situació i evolució sociolingüística al País Valencià	31
2.1.5. Situació i evolució sociolingüística a les Illes Balears	36
2.1.6. Situació i evolució sociolingüística a l'Alguer	44
2.1.7. Situació i evolució sociolingüística al Carxe	45
2.1.8. Recerques demolingüístiques als altres territoris	47
2.1.9. Conclusions	47
2.1.10. Bibliografia	51
2.2. Estatus jurídic de la llengua i dinàmica sociopolítica. Unitat de la llengua i relacions entre territoris	55
2.2.1. Presentació: breu referència al context sociopolític	55
2.2.2. L'estatus normatiu de la llengua catalana: involució en un context d'incertesa	58
2.2.3. L'estatus jurídic del català per territoris	66
2.2.4. La col·laboració entre territoris	90
2.3. Ensenyament	96
2.3.1. L'Alguer	96
2.3.2. Andorra	97
2.3.3. Catalunya	100
2.3.4. Catalunya del Nord	107
2.3.5. La Franja	111
2.3.6. Illes Balears	112
2.3.7. País Valencià	117
2.3.8. El Carxe	121
2.3.9. Ensenyament de la llengua catalana a l'exterior	121
2.4. Els mitjans de comunicació i les indústries culturals	123
2.4.1. Introducció	123
2.4.2. Premsa diària	123
2.4.3. Publicacions no diàries	126
2.4.4. Ràdio	127
2.4.5. Televisió	128
2.4.6. Indústries culturals: cinema i llibre	130
2.4.7. Internet i mitjans en línia	131
2.5. Institucions públiques. Projectió exterior de la llengua. Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció	133
2.5.1. Institucions públiques	133
2.5.2. Els territoris: administració estatal, autonòmica i local	136
2.5.3. Projectió exterior de la llengua	147
2.5.4. Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció	150

3. Síntesi de l'Informe	155
3.1. Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística	155
3.2. Estatus jurídic de la llengua i dinàmica sociopolítica. Unitat de la llengua i relacions entre territoris	164
3.3. Ensenyament	170
3.4. Els mitjans de comunicació i les indústries culturals	173
3.5. Institucions públiques. Projectió exterior de la llengua. Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció	175
4. Conclusions	178

1. Introducció

1.1. Origen i abast

Aquest informe té el seu origen en un encàrrec de l'Observatori de la Llengua Catalana, organisme independent que es va crear per iniciativa d'un seguit d'entitats cíviques i culturals, per tal de fer un seguiment i una avaluació de la llengua catalana amb la major solvència i rigor acadèmic possibles, tant pel que fa al seu ús social com pel que fa al marc legal que es desenvolupa. L'Observatori de la Llengua Catalana es va constituir el 2004, reunint 16 entitats de tot l'àmbit lingüístic, significades pel treball en favor de la llengua catalana. Els efectes de la crisi econòmica va fer que 2012 les entitats membres acordessin la dissolució de l'Observatori de la Llengua. Amb tot, dues de les entitats membres, Òmnium Cultural i la Plataforma per la Llengua, van manifestar la voluntat de mantenir alguns dels projectes més significatius que l'Observatori havia dut a terme, sobretot l'elaboració d'un informe anual sobre la situació de la llengua catalana, tant pel que fa al seu ús social com pel que fa a l'acompliment de la legislació vigent (nacional, estatal, internacional).

Així doncs, aquest informe és un encàrrec d'Òmnium Cultural,¹ entitat que treballa per a la promoció i la normalització de la llengua catalana, la cultura i la identitat nacional de Catalunya, i la Plataforma per la Llengua, organització no governamental que treballa per a promoure la llengua catalana com a eina de cohesió social als territoris de parla catalana,² a la Xarxa CRUSCAT - IEC,³ xarxa científica dependent de l'Institut d'Estudis Catalans. La Xarxa CRUSCAT - IEC aplega diversos especialistes i grups de recerca que treballen sobre la situació i l'evolució del català, per tal de fer-ne un seguiment i una avaluació des de la rigorositat acadèmica. En el marc de l'Observatori de la Llengua Catalana,⁴ organisme independent creat per iniciativa de tot un seguit d'entitats cíviques i culturals, s'havia publicat anteriorment *l'Informe sobre la situació de la llengua catalana (2012)*,⁵ *l'Informe sobre la situació de la llengua*

1. Vegeu <http://www.omnium.cat>.

2. Vegeu <https://www.plataforma-llengua.cat>.

3. Vegeu <http://blogs.iec.cat/cruscat>.

4. Vegeu <http://www.observatoridelallengua.cat>.

5. XARXA CRUSCAT - IEC (2013), *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2012)* (en línia), Barcelona, Observatori de la Llengua Catalana, <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2012.pdf>> (consulta: 30 juny 2014).

catalana (2011),⁶ l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana* (2010),⁷ l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana* (2008-2009),⁸ l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana* (2005-2007)⁹ i l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana* (2003-2004),¹⁰ dels quals l'actual INFORME es pot considerar hereu i continuador.

Actualment, l'interès i la preocupació que susciten l'estat del català i la seva vitalitat en els diversos àmbits de la realitat és, sortosament, transversal. La situació de la llengua catalana, de difícil parangó amb altres realitats lingüístiques del nostre entorn, és objecte d'anàlisi i de reflexions des de diversos nivells i disciplines. Les institucions públiques i també organismes socials de base sectorial han anat creant els darrers anys eines i instruments a través dels quals es difonen i s'avaluen informacions i dades sobre l'estat del català. En aquest context, el present *Informe sobre la situació de la llengua catalana* (2013) té un abast i respon a uns objectius que contribueixen a dotar-lo d'un perfil i una justificació propis i específics.

En efecte, en aquest estudi es recullen les dimensions demogràfiques, polítiques, jurídiques, econòmiques i socials de l'idioma. És a dir, s'hi poden trobar diverses perspectives que incideixen en les representacions, els usos i el coneixement de l'idioma per part de les persones i els col·lectius. La combinació d'aquests diferents vessants permet oferir al lector unes claus interpretatives bastant àmplies sobre la situació actual de la llengua. Cal advertir, però, que no s'hi inclouen altres aspectes, com són els relatius a la variació social o sociolingüística de la llengua, l'evolució terminològica, les interferències lingüístiques, o altres aspectes filològics o gramaticals en el seu sentit més ampli.

A més, i com a segona característica rellevant, l'estudi inclou la totalitat de l'àrea lingüística de parla catalana. Aquest abast territorial general, ja present en els informes anteriors, és un tret encara poc freqüent en les anàlisis d'aquest tipus. Un dels objectius de l'INFORME és, precisament, el de contribuir a fer visible i consolidar la nostra comunitat lingüística, caracteritzada per una notable fragmentació política, jurídica i comunicativa. L'evolució del procés de mundialització i els efectes lingüístics

6. XARXA CRUSCAT - IEC (2012), *Informe sobre la situació de la llengua catalana* (2011) (en línia), Barcelona, Observatori de la Llengua Catalana, <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2011.pdf>> (consulta: 30 juny 2014).

7. XARXA CRUSCAT - IEC (2011), *Informe sobre la situació de la llengua catalana* (2010) (en línia), Barcelona, Observatori de la Llengua Catalana, <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2010.pdf>> (consulta: 30 juny 2014).

8. XARXA CRUSCAT - IEC (2011), *Informe sobre la situació de la llengua catalana* (2008-2009) (en línia), Barcelona, Observatori de la Llengua Catalana, <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2008-09.pdf>> (consulta: 30 juny 2014).

9. Eva PONS i Natxo SOROLLA (2009), *Informe sobre la situació de la llengua catalana* (2005-2007) (en línia), Barcelona, Observatori de la Llengua Catalana, <http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/DOCS_CRUSCAT/publicacions/anuari_2005-07.pdf> (consulta: 30 juny 2014).

10. (De la pàgina anterior.) Eva PONS i Xavier VILA (2005), *Informe general sobre la situació de la llengua catalana* (2003-2004) (en línia), Barcelona, Observatori de la Llengua Catalana, <http://www.observatoridelallengua.cat/arxius_documents/informe6_ok.pdf> (consulta: 30 juny 2014).

que se'n desprenen contribueixen a destacar la importància de les influències recíproques entre els diferents territoris de parla catalana a l'hora d'avaluar la situació i identificar els reptes del català.

Quant als objectius de l'estudi, es continua amb l'etapa oberta amb l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2005-2007)*. En efecte, la voluntat principal és la de parlar atenció als esdeveniments recents que han afectat la situació de la llengua catalana en la totalitat de la seva àrea lingüística, partint de la construcció prèvia del marc teòric i històric d'anàlisi, amb la intenció de deixar constància, estudiar i elaborar una reflexió crítica dels fets més significatius que han afectat la llengua durant el període analitzat.

1.2. Procediment d'elaboració

L'experiència de la realització de cinc informes generals ha permès palesar les dificultats metodològiques que presenta la realització d'un treball d'aquestes característiques. Aquestes dificultats es deuen a l'amplitud del camp d'estudi, els tipus diversos de dades a tractar i l'heterogeneïtat de les fonts utilitzades. En aquest cas, el procediment d'elaboració ve guiat per la voluntat més descriptiva que teoritzadora de l'INFORME. Amb tot, no per això han estat menors les dificultats i els entrebancs que ha calgut anar salvant durant el procés d'elaboració, amb més o menys encert en cada cas.

L'INFORME recull les dades sociolingüístiques, els fets polítics i socials, les normatives i sentències, i altres fets noticiables que han afectat la llengua catalana durant l'any 2013.

1.3. Estructura

L'organització interna de l'INFORME segueix l'adoptada en l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2008-2009)* i s'ha dedicat un capítol (capítol 3) a sintetitzar les dades més rellevants de cadascun dels apartats de l'INFORME.

Com es pot observar en l'índex, en l'apartat 2.1 es descriuen els resultats publicats més recentment en el camp sociolingüístic, així com el context demogràfic, econòmic i sociolingüístic del període. En l'apartat 2.2 s'exposen els canvis que han afectat l'estatus jurídic de la llengua catalana, la dinàmica sociopolítica, les qüestions referents a la unitat de la llengua i les relacions entre els diferents territoris. L'apartat 2.3 s'ha dedicat a la presència i l'ús del català en els diferents tipus d'ensenyament. En l'apartat 2.4 s'examina la situació de la llengua en els mitjans de comunicació i les indústries

culturals. I, finalment, en l'apartat 2.5 s'avalua el tractament del català en les institucions públiques en els diferents nivells territorials i els àmbits socioeconòmic, sanitari i associatiu, així com la projecció exterior de la llengua.

1.4. Autoria i coordinació

La selecció dels continguts que havia d'abraçar *l'Informe sobre la situació de la llengua catalana (2013)*, així com l'estructura de l'obra, la selecció dels autors i la seva coordinació, ha estat a càrrec de la Xarxa CRUSCAT de l'Institut d'Estudis Catalans. De la coordinació i el capítol introductori se n'ha encarregat Miquel Àngel Pradilla, director de la Xarxa CRUSCAT - IEC, i Natxo Sorolla, tècnic de la Xarxa CRUSCAT - IEC. Les conclusions han estat elaborades per Miquel Àngel Pradilla.

Els diferents apartats de l'INFORME (capítol 2) i la síntesi (capítol 3) són signats per cadascun dels seus autors. El primer apartat ha estat elaborat per Natxo Sorolla, el segon per Anna M. Pla Boix, el tercer per Pere Mayans, Teresa Tort i Maria Areny, el quart per Bernat López i el cinquè per Xavier Tenorio.

La Xarxa CRUSCAT de l'Institut d'Estudis Catalans ha elaborat aquesta obra per a Òmnium Cultural i la Plataforma per la Llengua. *L'Informe sobre la situació de la llengua catalana (2013)* ha estat publicat sota llicència Creative Commons (Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 3.0). Podeu copiar o distribuir-ne el contingut lliurement, i fer-ne obra derivada, sempre que reconegueu els autors d'aquesta obra, no ho feu amb motius comercials i compartiu l'obra derivada amb els mateixos termes de la llicència.¹¹ L'obra es posa a disposició pública en format electrònic a la web de la Xarxa CRUSCAT - IEC,¹² a la web d'Òmnium Cultural¹³ i a la web de la Plataforma per la Llengua.¹⁴ Els Informes anteriors els podeu trobar també a la web de l'Observatori de la Llengua.¹⁵

11. Per llegir els termes complets de la llicència, visiteu <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/deed.ca>.

12. Vegeu <http://blogs.iec.cat/cruscat>.

13. Vegeu <http://www.omnium.cat>.

14. Vegeu <https://www.plataforma-llengua.cat>.

15. Vegeu <http://www.observatoridelallengua.cat>.

2. Informe sobre la situació de la llengua catalana (2013)

2.1. Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística

NATXO SOROLLA
Xarxa CRUSCAT - IEC

En el capítol «Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística» es recopilen les informacions noves i les dades demolingüístiques que s'han produït al llarg del període en els territoris de llengua catalana (TLC). Sempre que és possible, el capítol s'elabora a partir d'altres explotacions de les dades que els investigadors i les institucions han efectuat. Només es fa l'explotació pròpia en els casos en què la presentació de les dades brutes en l'original no s'acompanya d'anàlisis i/o interpretacions, o en els casos en què les dades disponibles permeten analitzar qüestions clau en la demolingüística dels territoris de llengua catalana. Així, de forma habitual, no s'aprofundeix en l'explotació dels resultats, ni s'analitza de manera sistemàtica la validesa metodològica de les operacions estadístiques o de les interpretacions dels investigadors, pel fet que l'objectiu de l'INFORME és aplegar i recopilar les principals novetats demolingüístiques, per a posar-les a disposició dels investigadors, professionals i interessats en una lectura general, a partir de la qual poden aprofundir-hi.

2.1.1. Situació econòmica i estructura demogràfica

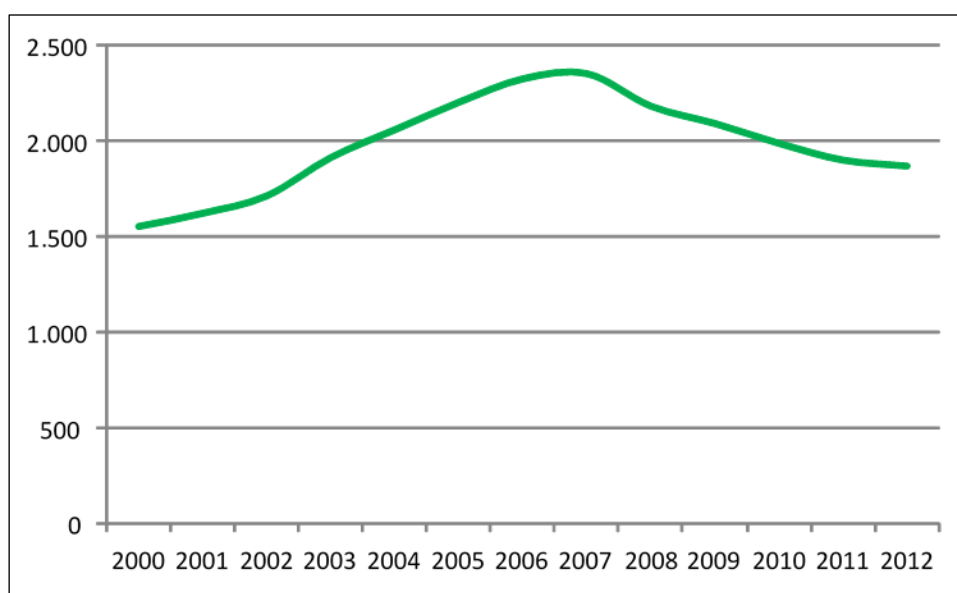
Situació econòmica

En el moment de redactar aquest capítol no s'havien actualitzat les dades del producte interior brut per a Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears, i només s'havien actualitzat les dades de l'any 2012, que es trobaven en estimació avançada.¹⁶ Amb tot, l'actualització d'aquesta última dada apuntava que l'economia dels territoris

16. L'estat anterior era d'estimació provisional.

de llengua catalana havia reprès els valors negatius (any 2012), a pesar de l'estabilització ocorreguda l'any anterior. Vegeu-ho al gràfic 1. Altres resultats dels instituts d'estadística autonòmics apuntaven que el PIB continuava de baixada. De la mateixa manera, Andorra havia actualitzat l'estimació del PIB per a l'any 2012, i les dades macroeconòmiques eren, novament, negatives.

GRÀFIC 1. *Estimació del producte interior brut (PIB) real. Andorra*

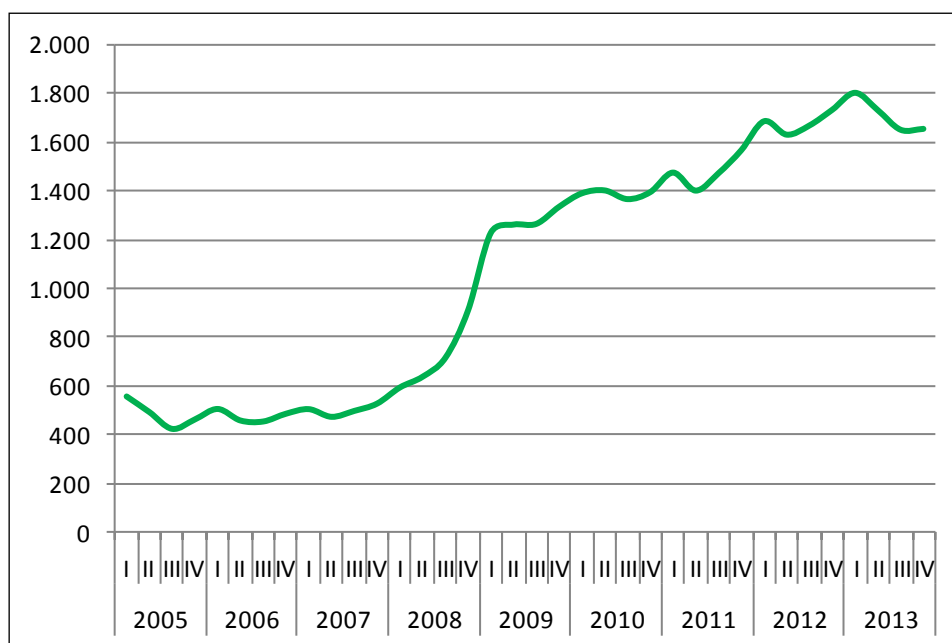

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Govern d'Andorra. Març de 2014.

Atur

Contràriament al que apuntaven les dades macroeconòmiques, en el mercat laboral emergia alguna dada que apuntava a l'estabilització del mercat laboral en les altes taxes d'atur. El nombre d'aturats als territoris de llengua catalana continuava per sobre del milió i mig, xifra que ja s'havia superat a finals de 2011. Amb tot, els dos darrers trimestres de 2013 van mostrar algun indicatiu de canvi en la tendència, ja que per primera vegada, des de l'any 2006, els dos trimestres reduïen de manera consecutiva el valor interanual d'aturats. Així, el primer trimestre de 2013 va marcar el màxim històric de 1.799.000 aturats en aquests tres territoris (Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears), que representava una taxa general d'atur del 26,6% de la població activa. Aquest màxim històric es va assolir de manera unànime als tres principals territoris de llengua catalana, però el País Valencià en patia les conseqüències més greus, amb un 28,6% de la població activa desocupada. Vegeu l'evolució general del nombre d'aturats al gràfic 2.

GRÀFIC 2. *Aturats als tres principals territoris de llengua catalana (Catalunya, País Valencià i Illes Balears). Milers de persones*

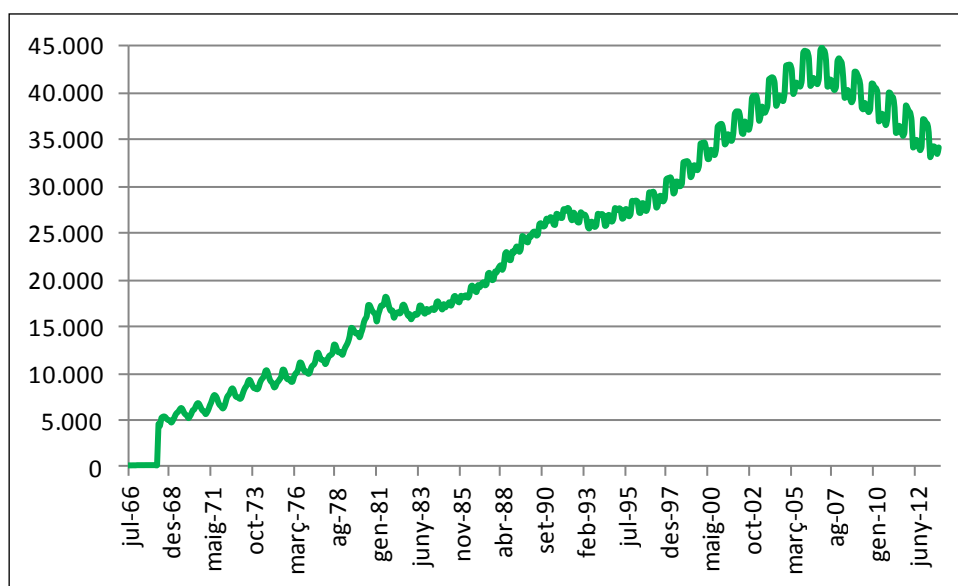

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (INE)

El context del treball assalariat a Andorra també atañia certa recuperació, si més no amb l'estabilització de les xifres d'assalariats. El mercat laboral andorrà, de caràcter altament temporal, havia experimentat el retrocés en el volum d'assalariats a partir de la primavera de 2007, i des d'aleshores les pèrdues mensuals d'assalariats se situaven per damunt dels 1.000 assalariats.¹⁷ A partir de la primavera de 2013 aquestes pèrdues contínues es van començar a limitar, i amb l'inici de la temporada hivernal de 2013-2014 es recuperaven uns nivells d'assalariats similars als de l'any anterior, marcant l'estabilització en xifres similars a les de principis de la dècada anterior. Vegeu el nombre absolut d'assalariats al gràfic 3.

17. Valors interanuals de variació, amb la variació mensual en referència amb el mateix mes de l'anterior any.

GRÀFIC 3. Nombre d'assalariats a Andorra

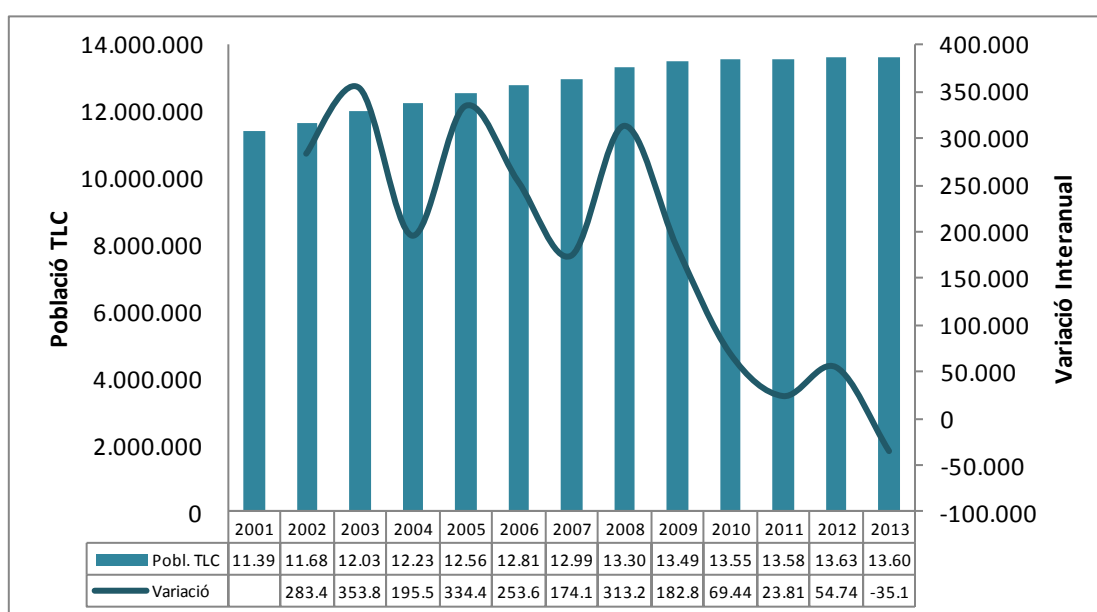

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Govern d'Andorra.

Estructura demogràfica dels territoris de llengua catalana

Després d'una dècada de creixement continu de la població, l'any 2010 van aparèixer els primers símptomes d'aturada demogràfica als territoris de llengua catalana, fins a l'any 2013 en què, per primera vegada, va minvar la població dels territoris de llengua catalana. Així, l'any 2013 el total de residents era de 13.602.973 habitants, 35.146 menys que l'any 2012.

GRÀFIC 4. Població dels territoris de llengua catalana i variació interanual.
Anys 2001-2013. Habitants

Font: Dades d'elaboració pròpia a partir de la informació demogràfica dels diferents territoris.

Aquesta reducció, que proporcionalment era del 0,3% de la població, era generalitzada a tots els territoris: tant Catalunya (−0,2%) com el País Valencià (−0,3%) van veure minvar la seua població. Les Balears, des de la crisi econòmica, havien assolit una major contenció de la població que la resta de territoris. Però també aquest territori es va significar amb el decreixement proporcional més important de tots (−0,7%), juntament amb el de la Franja (−0,7%). Andorra pareixia estabilitzar la seua població, amb una reducció del 0,2% de la població, molt menor a la gran davallada que el país va registrar l'any 2011 (Xarxa CRUSCAT - IEC, 2012, p. 15). La Catalunya del Nord (+0,8%) i l'Alguer (+0,2%) van ser els dos únics territoris que van aconseguir incrementar població, tot i que en els dos casos la població havia minvat alguns anys abans. Finalment, el Carxe va superar per primera vegada el límit dels 800 habitants (821 h.).

TAULA 1. *Població dels territoris de llengua catalana, per territoris. Anys 2001-2013. Milers d'habitants*

Any	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
TOTAL (TLC)	11.399	11.682	12.036	12.232	12.566	12.820	12.994	13.307	13.490	13.560	13.583	13.638	13.603
Catalunya*	6.353	6.498	6.696	6.804	6.986	7.125	7.201	7.354	7.465	7.502	7.529	7.561	7.544
P. Valencià**	3.612	3.707	3.822	3.882	3.998	4.087	4.145	4.260	4.314	4.327	4.332	4.335	4.322
I. Balears	879	917	947	955	983	1.001	1.031	1.073	1.095	1.106	1.113	1.119	1.112
Cat. Nord***	403,0		411,4	426,0	432,1	437,2	445,9		440,9	448,5	440,5	456,3	459,8
Andorra	66,33	67,16	72,32	76,88	78,55	81,22	83,14	84,48	84,08	85,02	78,12	76,25	76,10
La Franja	46,25	46,67	46,84	46,69	47,15	47,24	47,69	48,36	48,95	48,89	48,56	48,43	48,09
L'Alguer	38,40	38,39	39,50	39,99	40,26	40,39	40,56	40,80	40,89	40,80	40,97	40,60	40,69
El Carxe	0,68	0,66	0,67	0,67	0,70	0,71	0,74	0,76	0,78	0,77	0,76	0,80	0,82

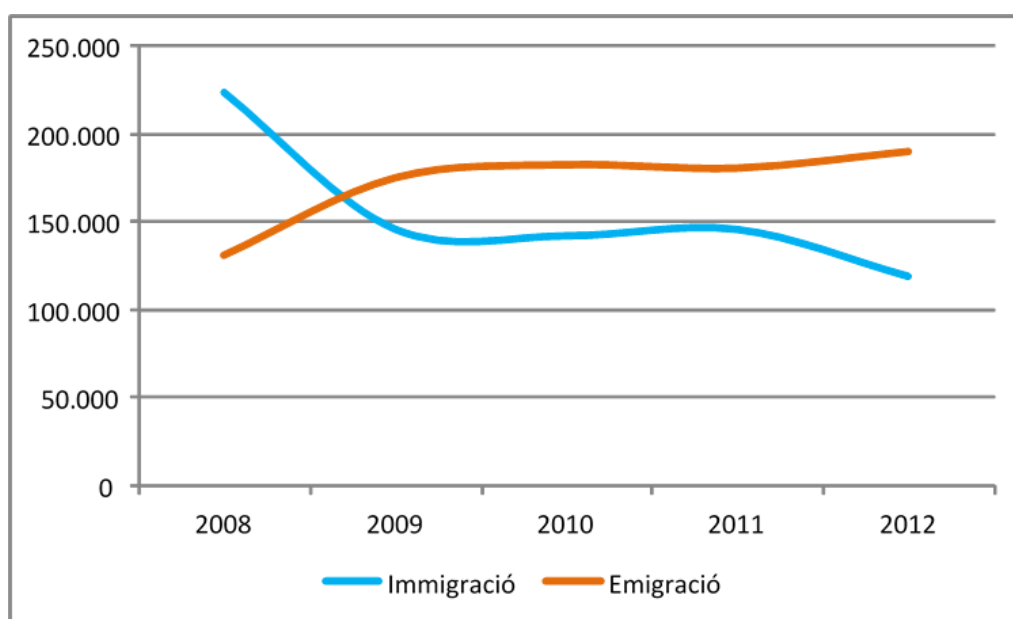
Font: Dades d'elaboració pròpia. S'exclouen del còmput el territori de llengua occitana de la Vall d'Aran (*) i les comarques castellanoparlants del País Valencià (**). Les dades de la Catalunya del Nord (***) tenen en compte la comarca de llengua occitana de la Fenolleda. Fonts: Institut d'Estadística de Catalunya, Institut Valencià d'Estadística, Institut Balear d'Estadística, Institut National de la Statistique et des Études Économiques, Servei d'Estudis del Govern d'Andorra, Istituto Nazionale di Statistica, Instituto Aragonés de Estadística i Centro Regional de Estudios de Murcia.

Els fluxos migratoris

Les últimes dades actualitzades sobre els fluxos migratoris exteriors a l'Estat, per a l'any 2012, mostraven com els fluxos demogràfics eren negatius des de l'any 2009. Així, l'any 2008 hi havia una saldo positiu de 91.873 nous ciutadans, resultat d'un flux d'entrada de 223.392 immigrants i una eixida de 131.519 emigrants. Amb tot, aquest saldo ja era negatiu l'any 2009, tant per l'increment de l'emigració com pel decrement de la immigració, amb una pèrdua total de 28.633 residents. El saldo negatiu es va incrementar al llarg dels anys posteriors, fins a l'any 2012, en què la taxa era de −70.034 residents, resultat d'un flux d'immigració de 119.709 persones i un flux d'emigració de 189.743 persones. Vegeu-ne els fluxos al Cens de 2011: el nombre absolut de parlants de català a Catalunya i les Illes Balears

Durant aquest any el territori que més població perdia era Catalunya, amb una pèrdua de 45.432 persones, seguit del País Valencià, amb una pèrdua de 26.672 persones. Les Illes Balears, per contra, no havien arribat a perdre població durant aquest període. En oposició als altres dos territoris, tot i que el decrement de la immigració havia estat equiparable, l'increment de l'emigració havia estat menor, i això havia portat a xifres similars d'emigració i immigració des de l'any 2010, que es resol·lia amb un saldo migratori proper a zero.

GRÀFIC 5. Flux d'immigració i emigració exterior. Anys 2008-2012. Principals territoris de llengua catalana (Catalunya, País Valencià i Illes Balears)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).

Pel que fa a la hipòtesi de l'emigració de joves autòctons amb nivells de formació alts, que ja havíem tractat en informes anteriors (Xarxa CRUSCAT - IEC, 2013, p. 14), s'apuntava que el gruix de la població que marxava era població nascuda fora de l'Estat, almenys fins a la data de què es disposava de dades (any 2012). Així, el percentatge de persones nascudes fora de l'Estat espanyol entre tots aquells que emigraven era similar l'any 2009 (91,3%) i l'any 2012 (89,2%). En nombres absoluts, l'emigració exterior dels nascuts a l'Estat espanyol s'havia doblat durant el període (de 11.399 efectius l'any 2008 a 20.432 l'any 2012), però les xifres continuaven sent insignificants en referència al volum total de població dels territoris de llengua catalana, més si es tenia en compte que cada any hi havia un retorn de més de 5.000 efectius, això és, d'immigrants que havien nascut a l'Estat.

Aquesta dinàmica també es confirmava segons el Padró d'Espanyols Residents a l'Estranger (PERE) (Instituto Nacional de Estadística, 2014), un registre opcional per a la població amb nacionalitat espanyola i que residia fora de l'Estat, que garantia el dret de vot o el manteniment de la nacionalitat. A diferència del registre sobre el lloc de

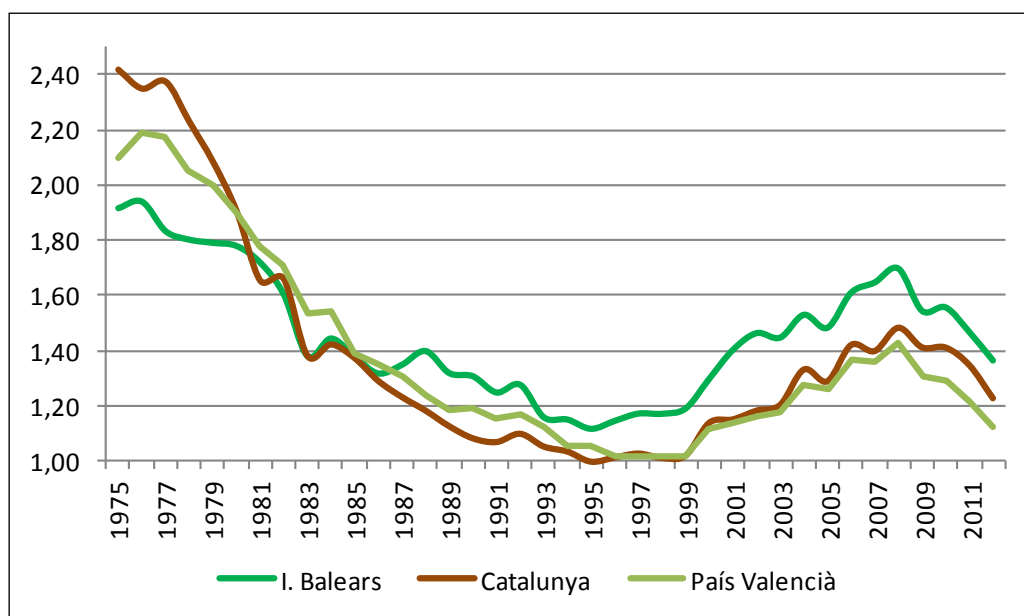
naixement de les emigracions, aquest registre (PERE) donava compte només de la població amb nacionalitat espanyola i que s’hi havia registrat de manera voluntària. Per tant, les seues xifres eren molt menors a l’emigració general. Amb tot, aquest registre apuntava que 347.122 ciutadans amb nacionalitat espanyola i amb padró de referència a algun dels tres territoris de llengua catalana principals tenien consignada la seua residència a l’estranger. Amb tot, el 60,2% d’aquesta població era nascuda fora de l’Estat (207.962), i es reiterava el fet que bàsicament era població que havia aconseguit la nacionalitat espanyola després d’immigrar als territoris de llengua catalana durant la dècada anterior, i ara canviava el seu domicili, en gran part amb retorn a l’Amèrica del Sud, com era el cas d’Argentina (34.627), Mèxic (13.500), Veneçuela (13.178) o Brasil (10.440), però també amb destinació a altres països europeus, com França (23.959), Alemanya (12.812) i Suïssa (12.710).

Així, aquest registre quantificava l’any 2014 en 137.620 els residents a l’estranger que tenien nacionalitat espanyola i eren d’origen autòcton, una xifra superior a la de l’any 2009 (109.818 residents). Per tant, aquesta xifra havia crescut de manera significativa des de l’inici de la crisi (25,3%), però aquest creixement no era tan alarmant com la pèrdua de població general (autòctona i immigrant) que apuntaven les dades generals. Pel que fa al país de destinació, la major part dels autòctons que residien fora l’any 2014 ho feien a Europa (86.282), principalment a França (28.546), però també a Alemanya (11.573), el Regne Unit (10.717) i Suïssa (7.624), a més d’una colònia molt important dins els territoris de llengua catalana, a Andorra (10.276). Fora del continent Europeu, també destacaven els autòctons residents a Argentina (8.994), Estats Units (8.192), Veneçuela (4.397), Brasil (4.523) i Mèxic (3.210).

La natalitat

El creixement natural de la població va tocar fons als principals territoris de llengua catalana durant els anys noranta, en què hi havia tants naixements com defuncions. Al llarg d’aquesta dècada, i fins a l’any 2008, les taxes de natalitat van reprendre i es va eixamplar la seua distància respecte a les defuncions, fins a arribar al seu distanciament màxim l’any 2008, amb 1,48 naixements per cada defunció. Des de la implosió econòmica, els naixements van iniciar una minva, i l’any 2012 pràcticament hi havia tants naixements com defuncions (proporció de 1,20 naixements per cada decés). Per territoris, tots tres van observar una continuació en el decrement del creixement natural de la població, el de les Illes Balears mantenia l’índex major (1,37), seguit de Catalunya (1,23) i el País Valencià (1,12). Vegeu al gràfic 6 la proporció de naixements per defunció als tres territoris.

GRÀFIC 6. *Nombre de naixements segons el nombre de defuncions. Anys 1975-2012.*
Catalunya, País Valencià i Illes Balears

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).

2.1.2. Situació i evolució sociolingüística del català als territoris de llengua catalana

Cens de 2011: el nombre absolut de parlants de català a Catalunya i les Illes Balears

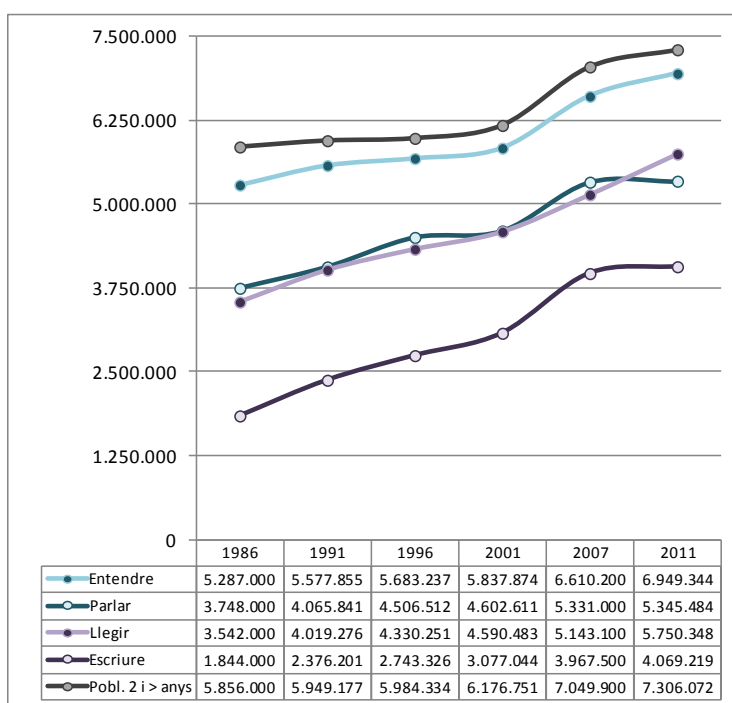
Pel que fa al nombre de parlants de català, es disposava de l'actualització del cens de 2011, que havia realitzat preguntes sociolingüístiques a Catalunya, al País Valencià, a les Illes Balears i a la Franja. Aquesta operació estadística, però, per primera vegada havia estat de tipus mostral, amb una mostra amplíssima: a Catalunya es comptava amb 622.000 entrevistats (8,3% de la població de Catalunya) (Idescat, 2013a), i la previsió a nivell estatal aplegava el 12,3% de la població (Instituto Nacional de Estadística, 2011, p. 78). Amb tot, en el moment de tancar aquest INFORME només havia estat possible l'accés als resultats de Catalunya i les Illes Balears, que formaven el nucli de l'actualització en l'estimació del nombre total de parlants de català respecte a l'informe anterior (Xarxa CRUSCAT - IEC, 2013).¹⁸

18. Les dades de Catalunya (Idescat, 2013b) i les Illes Balears (IBESTAT, 2014) eren d'accés públic. Per a les Illes Balears es va comptar amb el suport del GRESIB (Universitat de les Illes Balears), <http://www.uib.es/depart/dfc/gresib>. A més, s'havia gestionat l'accés a les dades del País Valencià mitjançant demanda a l'Institut Valencià d'Estadística del Govern valencià, i a les dades de la Franja mitjançant l'Instituto Aragonés de Estadística del Gobierno de Aragón. En el cas valencià, la Direcció General d'Economia va informar que preveia difondre-les mitjançant el Portal Estadístic de la

El seguiment de les dades censals a Catalunya i les Illes Balears durant dues dècades i mitja, entre l'any 1986 i l'any 2011, mostraven un augment d'1,77 milions de persones que declaraven saber parlar el català en aquests dos territoris.¹⁹

El seguiment de les dades censals a **Catalunya** durant aquesta etapa mostrava un augment de 1,60 milions de parlants de català, fins als 5,35 milions de parlants assolits l'any 2011, que representava un increment del 42,6% de parlants respecte el volum inicial de 3,75 milions de parlants de 1986. En el mateix període la capacitat d'entendre es va incrementar en 1,66 milions, i 2,23 milions en la capacitat d'escriure.²⁰ Durant la mateixa època el creixement poblacional es va situar en 1,45 milions de persones més. Vegeu-ho al gràfic 7.

GRÀFIC 7. Competències lingüístiques en català i població total a Catalunya. Període anys 1986-2011. Nombres absoluts

Font: Elaboració pròpia (Idescat, 2013b; Reixach, 1985).

Generalitat, mitjançant una explotació de resultats sobre el coneixement del valencià, però que no era possible la confirmació del calendari de difusió, per diversos problemes tècnics sobrevinguts. En el cas aragonès, es va informar que les dades es trobaven en fase de depuració i serien accessibles amb posterioritat, sense comptar tampoc amb la data prevista de difusió.

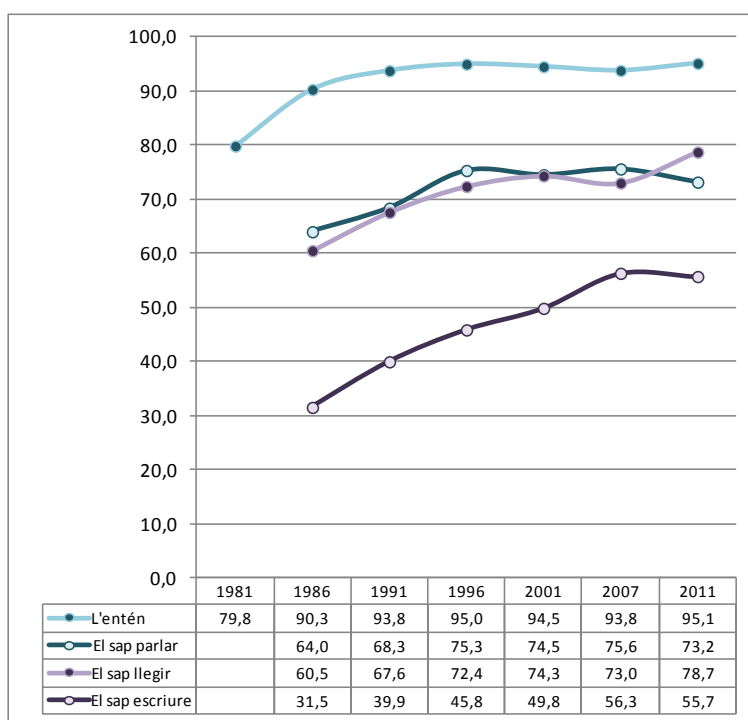
19. Les dades del cens de 2011 només són disponibles a Catalunya i les Illes Balears, tal com s'ha explicat més amunt. Per a la comparació històrica s'han utilitzat dades del padró de 1986 (Reixach, 1990, p. 15 i s.), i dels censos de 1991, 2001 i 2011 (Idescat, 2013b). A més, Catalunya compta amb informació de tipus censal l'any 1996 (conegut com el Padró, o Enquesta de Població) i l'any 2007 (Enquesta Demogràfica).

20. Es disposa de dades sociolingüístiques sobre les quatre competències de Catalunya, Illes Balears i País Valencià a partir del padró de 1986. Tot i que els resultats d'aquesta operació estadística només són disponibles en format proporcional a la web de l'Idescat (Idescat, 2013b), la publicació a què va donar lloc la seua explotació incorpora els valors absoluts (Reixach, 1990, p. 15 i s.).

Així, a pesar que l'increment en el nombre absolut de parlants havia estat continu des de l'any 1986 fins a l'any 2011, s'apuntava l'existència de **dos períodes diferenciats**: entre 1986 i 1996 es produïa un increment en el coneixement oral del català amb una intensitat superior a les dinàmiques demogràfiques, cosa que havia permès eixamplar la proporció de població total que coneixia el català. Des de l'any 1996 fins a l'any 2011 aquest creixement en el nombre absolut de parlants de català es mantenia a Catalunya, però es veia interceptat, i fins i tot superat, per la nova dinàmica demogràfica, que emergia especialment per l'increment dels fluxos migratoris i estabilitzava el percentatge de població que no sabia parlar el català al voltant d'una quarta part del total de població.

Així, les dades mostraven com a nivell proporcional l'any 1986 sabien parlar el català dues tercers parts de la població (64%). L'extensió de les competències, juntament amb l'estabilitat demogràfica a Catalunya al llarg dels anys noranta, va fer possible l'augment de la competència oral fins a tres quartes parts de la població (75,3% l'any 1996). Però a partir de la primera dècada d'aquest segle l'increment poblacional se situava en proporcions similars a les de la difusió de la competència oral de la llengua, cosa que permetia que la proporció de població que declarava saber parlar el català es mantingués estable al llarg d'aquesta primera dècada, en proporcions que rondaven les tres quartes parts de la població (74,5% l'any 2001, 75,6% l'any 2007, i 73,2% l'any 2011). Així, l'any 2011 es comptabilitzaven 5,35 milions de persones que declaraven saber parlar el català a Catalunya. Vegeu-ho al gràfic 8.

GRÀFIC 8. *Competències lingüístiques en català a Catalunya.*
Període anys 1981-2011. Proporcions (%)

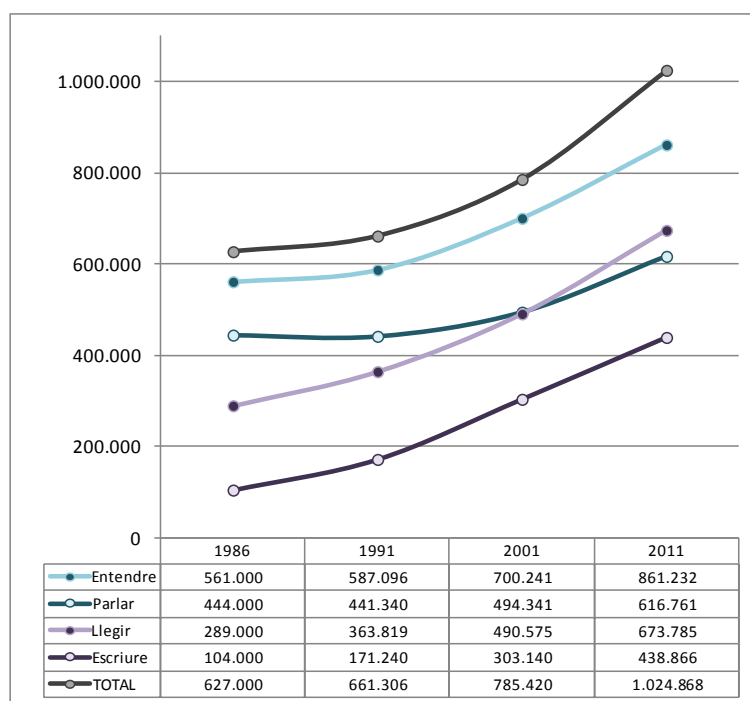

Font: Elaboració pròpia (Idescat, 2013b; Reixach, 1985).

Les dinàmiques demogràfiques contemporànies apunten que en la dècada actual els fluxos migratoris tendiran a estabilitzar-se a Catalunya, mantenint els nivells de població forana amb poques variacions (vegeu l'apartat «Els fluxos migratoris» d'aquest capítol). D'altra banda, tot apunta que els nivells de difusió de la competència oral es mantindran en uns nivells similars a Catalunya i s'aconseguirà recuperar així una intensitat major que el creixement poblacional o les taxes de natalitat diferenciada dels grups sociolingüístics, cosa que permetrà continuar amb l'increment del nombre absolut de parlants de català a Catalunya, però que també es traduirà en un increment proporcional de parlants al territori.

Pel que fa a les **Illes Balears**, el procés seguit durant les dues dècades i mitja anteriors havia estat similar al de Catalunya, tot i que amb una periodització diferent. En el mateix període (1986-2011), el nombre de parlants de català es va incrementar en 172.761 nous parlants de català, fins a les 616.761 persones que declaraven saber parlar el català l'any 2011, cosa que es traduïa en un increment del 38,9% en el gruix inicial de 444.000 parlants de català de l'any 1986. L'increment en la capacitat d'entendre se situava en 300.232 per al mateix període, i la capacitat d'escriure, en 334.866 persones. El creixement poblacional, també durant la mateixa època, se situava en 397.868 persones més. Vegeu-ho al gràfic 9.

GRÀFIC 9. *Competències lingüístiques en català i població total a les Illes Balears. Període anys 1986-2011. Nombres absoluts*

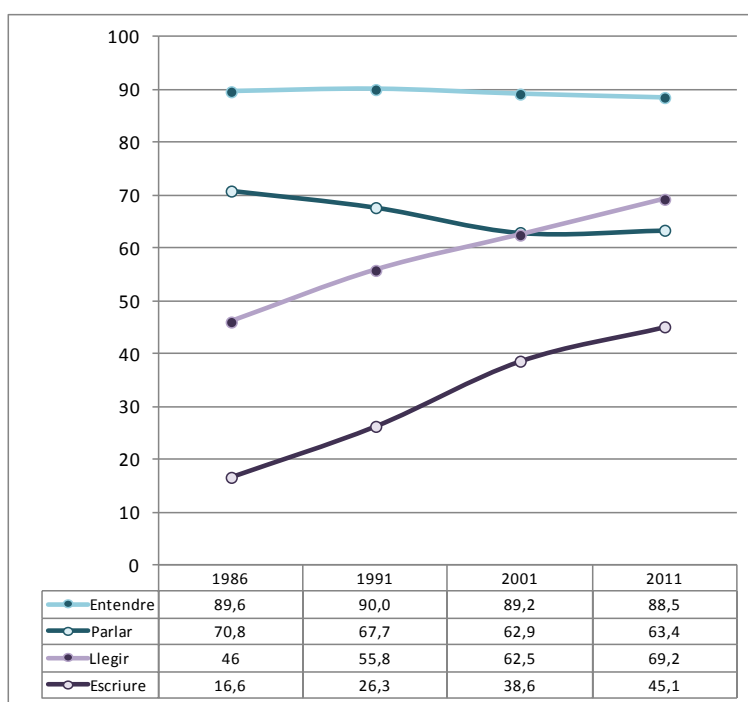
Font: Elaboració pròpia (IBESTAT, 2014; Reixach, 1990).

A les Illes Balears s'observaven també **dues etapes**, però amb un signe oposat al de Catalunya. Mentre que entre l'any 1986 i el 2001 les taxes de difusió del coneixement

oral del català eren inicialment baixes i durant la dècada dels noranta es van situar en un nivell similar al de Catalunya, però en oposició a aquest territori, aquestes taxes es van veure superades pel creixement poblacional de l'arxipèlag. Amb tot, entre l'any 2001 i el 2011 la difusió del coneixement oral del català va créixer de manera molt ràpida, va superar la taxa de creixement de Catalunya i va aconseguir mantenir la proporció de població que sabia parlar català, a pesar d'haver-se duplicat la taxa de creixement poblacional.

Així, a pesar que a finals dels anys vuitanta i tota la dècada dels noranta el nombre de parlants s'incrementava en nombres absoluts, de l'ordre dels 50.000 nous parlants, el creixement poblacional era molt superior, de l'ordre de les 159.000 noves persones. Aquest diferencial entre les taxes d'atracció i les de creixement demogràfic van fer caure la proporció de parlants de català de l'any 1986 (70,8%) fins al 62,9% de l'any 2001. Amb tot, a pesar que a la primera dècada d'aquest segle el creixement poblacional no va fer sinó duplicar-se, amb 239.448 persones més al territori, l'increment en 122.420 nous parlants va permetre mantenir la proporció de parlants en 63,4%. Així, l'any 2011 es comptabilitzaven 616.761 parlants de català a les Illes Balears. Vegeu-ho al gràfic 10.

GRÀFIC 10. Competències lingüístiques en català i població total a les Illes Balears. Període anys 1986-2011. Proporcions (%)

Font: Elaboració pròpia (IBESTAT, 2014; Reixach, 1990).

L'explotació dels nous resultats sociolingüístics del cens 2011 a les Illes Balears es tractaran de manera més àmplia a l'apartat «Cens 2011 a les Illes Balears» d'aquest INFORME.

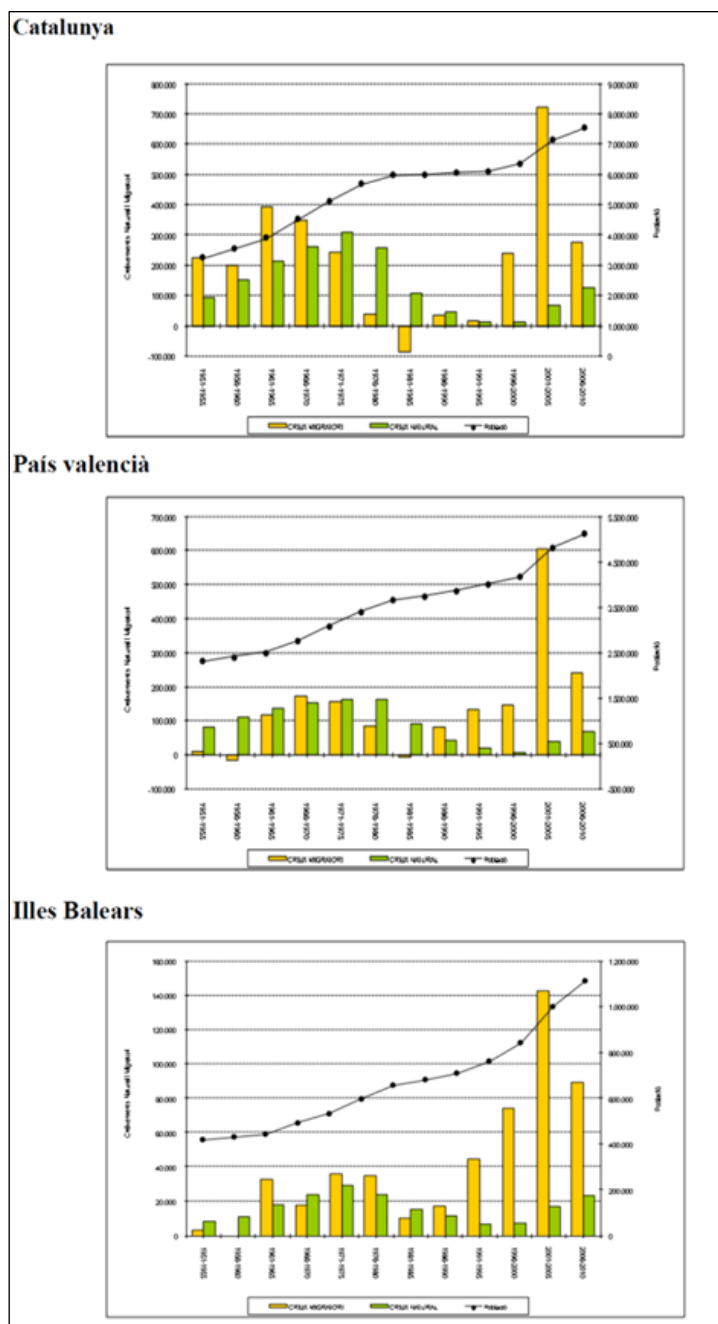
II Jornada sobre Llengua i Societat als Territoris de Parla Catalana

A la II Jornada sobre Llengua i Societat als Territoris de Parla Catalana, organitzada pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya en col·laboració amb l'Associació Cultural del Matarranya, a Calaceit (Matarranya) el 21 de setembre de 2013, s'hi van presentar diverses explotacions sobre l'evolució sociolingüística del català en els territoris de llengua catalana a partir de les enquestes sociolingüístiques disponibles fins al moment (Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 2013).

En primer lloc, Andreu Domingo, va introduir el tema **demogràfic**, cabdal per a la sociolingüística catalana, realitzant un balanç i una prospectiva demogràfica dels territoris de llengua catalana. L'increment recent dels fluxos immigratoris als territoris de llengua catalana s'emmarcaven en un *boom* migratori global del segle XXI i convergien, tant a Catalunya com a les Illes Balears i el País Valencià, en un «Sistema Complex de Reproducció», amb les migracions com a principal factor d'evolució de la població (Domingo i Valls, en premsa). Amb tot, Domingo destacava les diferències entre els sistemes demogràfics d'aquests tres territoris. Catalunya comptava amb una història de ja un segle amb migracions de treballadors. Però tant al País Valencià com a les Illes Balears la immigració s'incrementava a partir de la segona meitat dels anys seixanta, i vinculada amb el lleure i la jubilació. Amb tot, el model migratori valencià era proper al conegut com «Nova Florida», amb migracions més envellides, mentre que el balear era similar al model «Nova Califòrnia», que afegia, a aquesta migració residencial envellida, fluxos d'immigració de treballadors joves. Domingo també destacava que, a més, cada grup immigrat ocupava el territori amb patrons ben diferents: d'una banda, les poblacions procedents d'Amèrica Llatina o de l'Europa Oriental estaven molt més disperses territorialment que els originaris d'Àfrica i Àsia, que formaven enclavaments ètnics més clars (*segregació disfuncional*); però d'una altra banda, la població més segregada era la d'Europa Occidental, que es tractava de migracions residencials (*segregació funcional*, voluntària). Domingo també destacava que actualment l'emigració d'autòctons era minoritària, tot i que potser es trobava en una fase emergent, i que la seua evolució dependria de la magnitud de l'ajustament econòmic estructural. Vegeu també les anàlisis de l'apartat «Els fluxos migratoris» del present INFORME i el mateix apartat en l'informe anterior (Xarxa CRUSCAT - IEC, 2013, p. 15).

En segon lloc, Montserrat Martínez va desenvolupar una **anàlisi metodològica** de 36 enquestes amb dades sociolingüístiques, que permetia avaluar la comparabilitat de diferents estudis realitzats al territori i desenvolupar-ne les anàlisis conjuntes, considerant les seues limitacions metodològiques (Martínez Melo, en premsa).

GRÀFIC 11. *Saldo migratori (en groc), creixement natural (en verd) quinquennals, i evolució de la població (línia negra) de 1901 a 2010, per a Catalunya, el País valencià i les Illes Balears.*

Font: Domingo, en premsa. Elaboració pròpia a partir de Censos i Padrons i Padró Continu (INE).

En tercer lloc, Joaquim Torres va desgranar les qüestions lligades amb la **transmissió intergeneracional del català**, això és, les tries lingüístiques amb els fills, un fet d'especial rellevància per al futur sociolingüístic de les llengües (Torres, en premsa). Així, l'autor destacava el lligam entre aquesta transmissió i el grau d'autogovern existent als diferents territoris, vinculat a l'aplicació de determinades polítiques lingüístiques. Tot i que es disposava de resultats sincrònics per l'onada d'enquestes de

2003-2004, només Catalunya i les Illes Balears disposaven d'informacions actualitzades que permeteren l'anàlisi longitudinal d'aquesta qüestió. Pel que fa a l'avaluació sincrònica, es destacava la distinció en tres dinàmiques oposades, ja conegudes: territoris amb avenços apreciables en la transmissió intergeneracional del català (Andorra, Catalunya i les Illes Balears), territoris amb aquesta transmissió estancada (País Valencià i la Franja) i territoris on aquesta transmissió s'havia trencat dècades enrere (l'Alguer i la Catalunya del Nord). Així, en l'anàlisi longitudinal es destacava que l'avenç intergeneracional del català a Catalunya es mantenia i, fins i tot, podia estar avançant, mentre que a les Illes Balears aquesta tendència podia haver-se debilitat. De fet, els grups més joves i amb més estudis tenien dinàmiques ben diferenciades en un territori i l'altre, la qual cosa apuntava que les tendències eren oposades.

Finalment, F. Xavier Vila i Natxo Sorolla van desenvolupar l'anàlisi del **coneixement i els usos sociolingüístics** (Vila i Sorolla, en premsa). Van destacar les grans dades demolingüístiques de la llengua catalana en les estimacions del moment, la seua evolució, la seua relació amb altres llengües, i les diferències entre les distintes regions dels territoris de llengua catalana (Xarxa CRUSCAT - IEC, 2013). Per territoris, segons l'evolució de les enquestes d'usos lingüístics (1997-2008), l'evolució de la competència oral havia significat un creixement en aproximadament 450.000 parlants més, i la capacitat d'escriure a un nivell superior, en aproximadament 900.000. Aquestes dades contrastaven amb el decrement percentual, sobretot per l'increment de població immigrada. En el cas del País Valencià la sèrie d'enquestes comparables, disponibles des de 1989, també observaven un decrement en el nivell proporcional de la competència oral, en el qual es produïa el canvi més important entre 1995 i 2004. Ben al contrari, la competència escrita creixia de manera continuada, amb certa estabilització en els darrers anys a nivell proporcional. Tot i els decrements observats, no es comptava amb els resultats desglossat segons l'origen geogràfic familiar dels enquestats, o bé en xifres absolutes, que permetessin avaluar de manera clara la capacitat d'atracció de nous parlants de català i l'efecte de les migracions sobre aquesta tendència (vegeu aquesta anàlisi, acotat al període entre els anys 2005 i 2010, a l'apartat «El coneixement i l'ús del valencià a la Comunitat Valenciana: població autòctona i població immigrada. X. Sanjuan Merino», d'aquest mateix INFORME). L'explotació de les dades censals de 2011 sobre les competències lingüístiques al País Valencià permetrà avançar en aquest sentit, també.

Pel que fa a les Illes Balears, les dades de les enquestes disponibles en aquell moment (2004-2010) apuntaven a una reducció en el nombre absolut de parlants de català. Amb tot, es destacava la possibilitat que les diferències metodològiques entre les dues operacions estadístiques estiguessin al darrere d'aquest fet. L'explotació del cens de 2011 ha permès confirmar aquesta hipòtesi (vegeu-ho a l'apartat «Cens de 2011: el nombre absolut de parlants de català a Catalunya i les Illes Balears» d'aquest mateix INFORME), i s'ha observat que les competències no només van créixer en nombres absoluts, sinó que, a més, ho van fer amb una intensitat similar a la del

creixement poblacional d'aquesta primera dècada, mantenint l'índex de competència oral. Finalment, en el cas d'Andorra, les sèries demolingüístiques del territori destacaven que els nivells de coneixement oral del català es mantenien estables, a pesar dels fluxos poblacionals del territori. Amb relació a la resta de territoris, tot i no disposar-se encara de dades demolingüístiques seriades, tot feia preveure que a la Franja hi hauria un decrement en la competència oral del català, fins i tot en nombres absoluts, per la seua alta dependència en relació amb la llengua familiar i la reducció generacional de catalanoparlants inicials. A la Catalunya del Nord i a l'Alguer les competències eren dèbils, i també era previsible la seua reducció, tot i que aquest procés estava molt més deslligat que en la resta de territoris de l'ús extensiu de la llengua. Definitivament, es reforçava el concepte del català com a llengua europea de demografia mitjana, amb capacitats molt disperses, però en procés de normalització. En alguns territoris, on el procés de minoració continuava sent molt intens, es produïa l'alfabetització dels coneixedors, i en altres territoris amb polítiques més dinàmiques aquesta alfabetització s'estenia a totes les competències lingüístiques i a altres grups sociolingüístics.

Pel que fa als usos sociolingüístics, l'explotació de dades permetia a Vila i Sorolla aprofundir només en el cas de Catalunya (1997-2008). Així, en aquest territori s'havia reduït la mitjana d'ús global de 50,1% l'any 1997 a 48,5% l'any 2003 i 42,6% l'any 2008. Per àmbits socials, també s'havia produït un decrement en l'ús del català en la major part dels àmbits socials, fins i tot en nombres absoluts. Amb tot, el decrement era més intens a nivell proporcional que en nombres absoluts. Els autors estudiaven amb profunditat dos tipus de tendències que explicarien aquestes reduccions. D'una banda, dos factors demogràfics, com eren la immigració i la reducció del nombre absolut de descendents d'autòctons en la piràmide d'edat. I de l'altra, els factors sociolingüístics, com eren la reducció del català com a llengua inicial, l'ús del castellà com a llengua de primera incorporació i l'avenç insuficient del català entre els parlants no nadius. En tot cas, no es detectava l'aparició del factor sociolingüístic que faria saltar les alarmes, com és l'abandonament de l'ús del català entre els catalanoparlants inicials. En tot cas, s'apuntava la necessitat de fer extensiu aquest tipus d'anàlisi en la resta de territoris per a comprovar si aquesta tendència a l'abandonament de l'ús del català entre catalanoparlants inicials es podria estar produint en alguns sectors socials o territorials.

Finalment, els dos autors sintetitzaven els resultats sobre els coneixements i els usos sociolingüístics mitjançant un quadre que en remarcava les característiques més importants. Entre les fortaleeses en destacaven la important demografia del català, el creixement constant dels coneixedors i el manteniment del seu ús entre els seus parlants nadius, a més de les oportunitats amb què comptava la llengua en un mercat en creixement pràcticament arreu. Però entre les debilitats amb què comptava el català es trobava la dificultat per a atraure coneixedors cap a l'ús, un coneixement inferior al de les llengües estatals i un ús molt feble com a llengua d'incorporació social

per als nouvinguts. Totes aquestes debilitats formaven un marc estructural d'amenaques, com eren l'elevat nombre de parlants distants a la llengua i la reducció de parlants nadius, especialment en alguns territoris.

Dades sociolingüístiques de l'Enquesta Social Europea

L'Enquesta Social Europea es venia realitzant des de l'any 2002 a tota la Unió Europea (Universitat Pompeu Fabra, s. d.a), i la Universitat Pompeu Fabra s'encarregava del treball de camp a l'Estat espanyol (Universitat Pompeu Fabra, s. d.b).²¹ Els resultats sociolingüístics de l'última onada (2012-2013) mostraven que el català era usat en l'àmbit familiar pel 12,5% dels residents a l'Estat espanyol.²² Així, una tercera part d'aquests utilitzaven només el català en l'àmbit familiar (4,4%), mentre que pràcticament dues terceres parts l'utilitzava juntament amb el castellà (7,9%).

Tenint en compte que la 6a onada es va fer sobre una xifra que rondava els 40 milions d'habitants (de 15 i més anys),²³ es podia estimar que al voltant de 5 milions d'habitants de l'Estat espanyol utilitzaven el català en la llar familiar (12,5%).²⁴ Vegeu els resultats proporcionals de les sis onades de l'estudi al gràfic 12.

21. L'estudi tenia en consideració tota la població de 15 i més anys que vivia a l'Estat espanyol (Spanish National Team and TYPESA, s. d.). La mostra estatal per a l'onada de 2012-2013 era de 2.868 enquestats, amb 836 enquestats als territoris de llengua catalana (448 a Catalunya, 313 al País Valencià, i 75 a les Illes Balears).

22. «C23. Quines llengües o idiomes parla més sovint a casa seva? Anoteu màxim 2 idiomes.»

23. L'estudi de la 6a onada (2012-2013) tenia com a població de referència la del padró en data de desembre de 2011. Utilitzem la data publicada per a gener de 2011, amb 47.265.321 d'habitants, dels quals 40.202.598 tenen 15 i més anys.

24. Les estimacions de 2003-2004 elaborades a partir de l'onada d'enquestes d'usos lingüístics consideraven que a la llar actual parlaven almenys tant català com una altra llengua 5,79 milions d'habitants dels territoris de llengua catalana, dels quals 4,84 milions l'utilitzaven de manera prioritària (Querol *et al.*, 2007, p. 48). La mateixa estimació en la primera onada de l'Enquesta Social Europea situava la xifra dels que parlaven català en l'àmbit familiar en 5,34 milions a l'Estat espanyol (població de 15 i més anys). Cal tenir en compte algunes diferències importants entre els dos estudis, que poden fer variar les xifres d'una manera molt important:

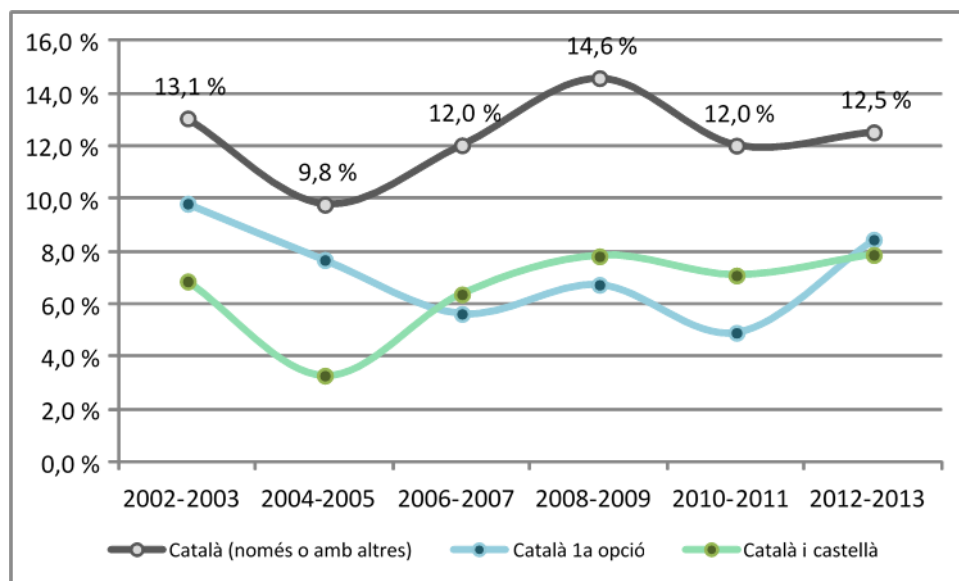
- Qüestionari: la formulació de les preguntes és diferent, així com les categories de resposta possibles.

- Territorialitat: les estimacions de les Enquestes d'Usos Lingüístics són per a tota la població de 7 territoris de llengua catalana, i les de l'enquesta Social Europea es refereixen a tot l'Estat espanyol (també fora del domini lingüístic catalanoparlant), però no inclouen els territoris de llengua catalana dels Estats francès i italià.

- Edat: l'estimació feta per l'Enquesta Social Europea és a població de 15 i més anys, i la de l'Enquesta d'Usos Lingüístics estima també la llengua familiar dels menors de 15 anys.

- Error mostral: l'Enquesta Social Europea té una mostra molt menor que les Enquestes d'Usos Lingüístics.

GRÀFIC 12. Ús del català en la llar actual de la població de l'Estat espanyol.
Anys 2002-2013. Proporcions

Font: Enquesta Social Europea.

2.1.3. Situació i evolució sociolingüística a Catalunya

Per a una anàlisi general de les novetats sociolingüístiques del cens de 2011 a Catalunya, vegeu l'apartat «Cens de 2011: el nombre absolut de parlants de català a Catalunya i les Illes Balears» d'aquest mateix capítol.

Els usos lingüístics a Catalunya. Balanç i perspectives de futur. J. Torres i A. Fabà

El setembre de 2010 la Societat Catalana de Sociolingüística va realitzar la jornada «Els usos lingüístics a Catalunya. Balanç i perspectives de futur», que es va publicar en el número 22 de la revista *Treballs de Sociolingüística Catalana* (Societat Catalana de Sociolingüística, 2012). En aquest monogràfic es van publicar dos articles, sobre els usos lingüístics privats i els usos professionals.

Joaquim Torres mostrava, en primer lloc, una perspectiva dels usos lingüístics privats a Catalunya durant una dècada (1997-2008), a partir de l'anàlisi de la sèrie de tres enquestes d'usos lingüístics (Torres-Pla, 2012). L'estudi destacava que les migracions internacionals havien agregat un milió de persones més durant aquest període i havien tingut un gran impacte sobre els usos lingüístics interpersonals. Així, l'autor destacava que en aquest període els percentatges d'ús del català havien minvat de manera apreciable, mentre que l'ús del català en nombres absoluts variava molt

poc, i en alguns punts clau, com la llengua inicial i la llengua amb els fills, creixia lleugerament en nombre, mentre que en d'altres disminuïa una mica, com era el cas de la llengua habitual.²⁵ A més, l'autor detectava que havia augmentat el nombre de persones que adoptaven el català en la transmissió, i que eren sobretot persones amb un origen lingüístic familiar castellanoparlant. Per contra, els al·loglots familiars adoptaven en més ocasions el castellà que el català, cosa que apuntava a la necessitat d'aconseguir aproximar més la població al·loglota a la llengua catalana per part de la política lingüística catalana.

D'altra banda, en el mateix volum, Albert Fabà desenvolupava una anàlisi sobre l'ús de les llengües entre l'any 1997 i 2008 en els àmbits professionals, com ara els comerciants, els metges o els bancs (Fabà Prats, 2012). Així, les dades apuntaven que en tots els àmbits s'havia produït una reducció sensible en el nombre absolut de parlants de català, però amb una cruesa especial en l'àmbit financer, en el qual 200.000 persones havien abandonat l'ús del català. L'autor apuntava que hi havia factors demolingüístics importants que limitaven el creixement de l'ús, com l'àmplia massa de població nascuda fora que no sabia parlar prou bé el català com per a usar-lo en aquests àmbits, però també es devia a una certa disminució de l'oferta dels professionals en català. Amb tot, es destacava que els contextos professionals eren els camps més favorables a l'ús del català, fins i tot per sobre de l'àmbit familiar. En especial el camp més castigat, el dels bancs i les caixes. Així, l'autor destacava que els estudis sobre l'oferta lingüística en català de diverses ciutats catalanes (Ofercat) destacaven que durant la primera dècada d'aquest segle els canvis significatius que s'havien produït eren en l'àmbit del comerç i les empreses de serveis. En aquest camp s'havia incrementat l'ús del català en la retolació, en especial a l'àrea metropolitana de Barcelona on tenia uns índexs inicials molt baixos. Amb tot, la llengua d'identificació oral havia minvat en algunes ciutats, cosa que quedava lligada amb els resultats demolingüístics que l'autor assenyalava. Així, Fabà proposava alguns objectius generals en el camp dels usos lingüístics, com l'ampliació del coneixement entre els nats a l'estranger, iniciar les converses en català i difondre el manteniment lingüístic sempre que fos possible, aprofitar el català en les primeres etapes educatives per a afavorir l'ús del català amb els fills, i potenciar l'oferta professional en català.

25. En l'informe anterior apuntàvem a la reducció dels parlants inicials de català a Catalunya (Xarxa CRUSCAT - IEC, 2013, p. 31). Però tingueu en compte dues qüestions clau per a contextualitzar els diferents resultats: aquelles dades fan referència a un període més curt (2003-2008) i es realitzen a partir de dos estudis diferents dels utilitzats per Joaquim Torres en l'estudi de la llengua inicial. Amb l'explotació d'aquells resultats ja apuntàvem que aquests resultats puntuals que detectàvem es podien produir per la confluència d'un creixement natural de la població de signe negatiu, i perquè les generacions que morien eren molt més catalanoparlants que no pas les generacions joves. En tot cas, i això ha estat confirmat en diferents estudis, a Catalunya cap estudi detecta que els catalanoparlants abandonen l'ús del català. Menys encara, en la transmissió lingüística als fills.

Enquesta a la Joventut (2012). J. Solé, A. Torrijos i P. Serracant

Joan Solé, Anna Torrijos i Pau Serracant van publicar l'exploració de les dades sociolingüístiques de l'Enquesta a la joventut de Catalunya de l'any 2012 (Solé, Torrijos i Serracant, 2013). En l'article apuntaven algunes dinàmiques, centrades en la població més jove (15-34 anys), que apunten les claus del futur del català a Catalunya. Els autors destacaven dos fets que han caracteritzat sociolingüísticament els joves a Catalunya: el sistema educatiu de conjunció en català i l'impacte dels fluxos migratoris. Amb tot, els usos lingüístics dels joves de Catalunya es mostraven diversos, i els autors remarcaven que el sistema educatiu no havia provocat l'adopció massiva del català com a llengua d'ús. A més, assenyalaven amb referència als joves d'origen estranger, que mantenien les seues llengües inicials combinades amb les llengües que trobaven en el país de recepció, tot i que de manera molt majoritària triaven el castellà.

D'una banda, i en comparació amb l'Enquesta a la joventut de Catalunya anterior, de l'any 2007, augmentava el nombre d'alumnes que declarava un ús mixt de català i castellà, en oposició als qui només utilitzaven el català, o el castellà. Això feia que tant catalanoparlants com castellanoparlants inicials usessin la seua segona llengua, i segons els autors, aquestes tendències solien afavorir més el català que no pas el castellà en la població jove. Així, també detectaven certa regularitat en els usos segons les diferents etapes de la vida: la major part dels joves eren parlants inicials d'una única llengua, ja fos català o castellà, però el sistema educatiu permetia la incorporació de la segona llengua, sobretot als castellanoparlants. També el món del treball afavoria l'ús de la segona llengua, favorable al català, encara que en aquest cas, la tendència era més matisada. L'ús lingüístic amb la parella, per contra, permetia el retorn als usos monolingües inicials. I finalment, la transmissió lingüística als fills, en el cas dels joves que ja en tenien, consolidava la dinàmica general observada en la població general de Catalunya, en què la transmissió intergeneracional era favorable al català. Però en aquest cas la tendència es reiterava de forma més intensa, pel fet que una tercera part dels castellanoparlants inicials feien servir el català amb els fills, ja fos de manera exclusiva o juntament amb el castellà.

De l'altra, pel que fa als joves d'origen forà, es constata el manteniment parcial de les llengües inicials en els usos lingüístics, fet que ampliava el nombre de llengües presents a Catalunya. Amb tot, aquests joves feien ús de les llengües que trobaven en l'espai de recepció, tot i que la tendència a la incorporació del castellà era molt superior que la que es mostrava amb el català. En tot cas, més de la meitat dels joves nascuts a l'estranger que estaven estudiant incorporaven el català en el repertori dels seus usos lingüístics, ja fos de manera combinada o exclusiva.

2.1.4. Situació i evolució sociolingüística al País Valencià

La transmissió lingüística intergeneracional al País Valencià. Una perspectiva territorial. A. Fabà (SOCS) i B. Montoya (UA)

Albert Fabà i Brauli Montoya van publicar un estudi territorial sobre la transmissió lingüística intergeneracional del valencià (Fabà i Montoya, 2012), presentat a les II Jornades de recerca sociolingüística de la Xarxa CRUSCAT - IEC (Fabà i Montoya, 2013). Les dades de l'enquesta de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua de 2004 (Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2005; Querol, Chessa, Sorolla, Torres i Villaverde, 2007) mostraven un increment molt reduït, de 2 punts percentuals, entre el percentatge de població valenciana que parlava català amb els progenitors i la que ho feia als fills (proporcions amb referència a la població que tenia fills). Aquest estancament en la transmissió lingüística no era, però, cohesionat en tot el territori valencià. La recerca de Fabà i Montoya mostrava diferències, tot i que no polaritzades, entre algunes regions com la de Gandia i la ciutat de València, que observaven increments sensiblement superiors (de 5 i 4 punts, respectivament), en oposició a les pèrdues, sensiblement inferiors, que ocorrien a la Regió d'Alacant i de Castelló (2 i 1 punts percentuals, respectivament), mentre que a l'Àrea Metropolitana de València es mantenia estable.

L'estudi no permetia fer l'anàlisi a un nivell territorial de comarca, però sí que permetia agrupar les comarques en tres grans zones, segons si l'índex de transmissió intergeneracional impulsava el creixement dels parlants inicials de català, o ben al contrari, es produïa un trencament de la transmissió intergeneracional de la llengua. Així, a les comarques amb guanys en la transmissió intergeneracional del català l'increment era de 7 punts, i agrupava una àrea geogràfica amb el 40,5 % de la població de la zona de predomini valencianoparlant, amb comarques, sense continuïtat geogràfica, de l'àrea de València (l'Horta sense la ciutat de València, i la Ribera Alta i Baixa), de la Regió d'Alcoi-Gandia (la Costera, la Vall d'Albaida, la Safor i la Marina Alta) i del nord de Castelló (els Ports, l'Alt i el Baix Maestrat, i l'Alcalatén).

Juntament amb aquesta àrea de guanys clars, Fabà i Montoya detectaven tant una àrea amb increments menors, de l'ordre dels 4 punts, com comarques sense canvis, que agrupaven el 20,8% de la població de la zona de predomini valencianoparlant. Aquesta àrea era la composta per la Plana Baixa i el Camp de Morvedre, al nord, i la Marina Baixa, el Comtat, l'Alcoià i el Baix Vinalopó, al sud.

Contràriament, les comarques amb pèrdues en la transmissió intergeneracional del català eren liderades per les tres comarques de les capitals de província: la ciutat de València, la Plana Alta (Castelló) i l'Alacantí (Alacant). Aquestes àrees agrupaven el 38,7% de la població de l'àrea estudiada, i situaven el decrement entre l'ús del català amb progenitors i l'ús amb els fills en 4 punts. Observant la importància de les capitalitats en el trencament de la transmissió intergeneracional al País Valencià, tant

en aquest estudi contemporani com en els estudis històrics (Montoya i Mas, 2011, 2012; Xarxa CRUSCAT - IEC, 2012, p. 38), els dos autors aprofundien en l'anàlisi de les quatre principals ciutats del territori i observaven que el punt de partida (ús del català amb els progenitors) ja era baix en els quatre casos estudiats: 36,5% a Castelló, 23,2% a Elx, 18,2% a València i 8,9% a Alacant. I en tots quatre casos es produïen pèrdues en la transmissió intergeneracional del català l'any 2004. Del total de població que usava el català amb els progenitors en aquestes ciutats, una part molt important no el transmetia als seus fills, amb proporcions que variaven entre el 17% a Elx i el 38% a Alacant, amb València i Castelló posicionant-se amb una intensitat intermèdia en el trencament de la transmissió: 20% i 21%, respectivament.²⁶

Així, els autors remarcaven que a pesar que les dades del País Valencià, en termes generals, apuntaven a l'estancament de la transmissió intergeneracional del català al País Valencià, les diferències territorials eren molt importants en el si del país i s'observaven situacions que abraçaven des d'una àmplia àrea geogràfica del País Valencià amb certa atracció en la transmissió intergeneracional del català, fins a una altra que patia el trencament d'aquesta transmissió. Tot i que cadascuna de les àrees agrupava al voltant de 4 de cada 10 valencians, es remarcava el fet que la zona d'atracció no tenia continuïtat territorial i que, per contra, la zona de trencament era liderada per les principals ciutats valencianes.

Així, en reflexionar sobre la revernacularització del valencià, els investigadors es preguntaven si els territoris amb guanys tindrien suficient força per a contraposar-se als territoris estancats i amb trencament de la transmissió, o ben al contrari, si aquests últims arrossegarien els altres, donada la seua posició demogràfica i econòmica central, així com la centralitat de les ciutats a nivell d'infraestructures educatives i sanitàries, o ofertes d'oci, o mitjans de comunicació. Així, consideraven que el panorama revernacularitzador del valencià hauria de passar per establir lligams entre el sistema educatiu i les xarxes socials i familiars dels parlants més joves, vertebrant el territori amb major protagonisme polític i econòmic d'aquestes zones d'atracció de parlants centremeridionals (regions de València i Alcoi-Gandia) i septentrionals (nord de Castelló).

26. En aquest apartat hem de mencionar també l'estudi de cas d'Antoni Mas (2011) sobre la ciutat de Guardamar, dintre l'obra que recopila les conferències de les Jornades de la Secció Filològica de l'IEC que mencionem en l'apartat «Situació i evolució sociolingüística al Carxe» d'aquest INFORME. L'autor exposa el procés de substitució lingüística a la ciutat i reflexiona sobre la possibilitat d'un procés de revernacularització molt embrionari. Vegeu la visió global de les principals ciutats valencianes coelaborat pel mateix investigador (Montoya i Mas, 2011) i sintetitzat a l'*Informe sobre situació de la llengua catalana de 2011* (Xarxa CRUSCAT - IEC, 2012, p. 38).

El valencià en 25 anys: com són els seus parlants. R. Casesnoves

Raquel Casesnoves va publicar al número 58 de la revista *Llengua i dret* un article en què revisava els resultats sobre els coneixement i els usos sociolingüístics de les enquestes que el Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics de la Generalitat Valenciana havia realitzat des de l'any 1985 fins al 2010 (Casesnoves Ferrer, 2012), amb èmfasi especial en les dues últimes enquestes de 2005 i 2010. Aquest article es complementava amb un altre de posterior en què també tractava les qüestions relacionades amb les percepcions i les valoracions sociolingüístiques (Casesnoves Ferrer, 2013).

Qüestions relacionades amb els coneixements s'han tractat més amunt, de manera conjunta amb la resta de territoris, en l'apartat dedicat a la II Jornada sobre Llengua i Societat als Territoris de Parla Catalana» (Vila i Sorolla, en premsa). L'estudi de Casesnoves destacava que l'aturada de les enquestes entre l'any 1995 i l'any 2005, lligat amb el canvi de tendència política a la Generalitat Valenciana, coincidien amb un canvi de tendència en el coneixement i l'ús del valencià, i també realçava el fet que la represa dels estudis l'any 2005 i l'any 2010 no va anar vinculada amb una explotació detallada i comentada, a excepció d'alguns estudis de la primera de les enquestes (Ninyoles, 2008; Sanjuan, 2008).

En la primera etapa, entre els anys 1985 i 1995, es detectava un increment en les proporcions de les competències i els usos lingüístics. Per contra, a partir de l'any 1995, aquestes proporcions minvaven. L'autora remarcava que aquests fets s'associaven, d'una banda, amb l'increment dels fluxos migratoris, i de l'altra, amb la successió dels governs socialistes per governs populars. Amb tot, l'autora destacava que les polítiques lingüístiques de les dues etapes eren similars en allò substancial, per la manca de suport institucional i d'objectius clars, i que només les diferenciava el fet que l'última etapa comptava amb atacs directes a la promoció del valencià i el foment de l'aïllament respecte a la resta de comunitat lingüística.

Així, en general, l'autora destacava que des de 1995 s'havien anat perdent parlants inicials de valencià, per la mort dels més grans, per l'arribada d'immigrants i per la continuïtat del castellà a la llar familiar. A més, l'ús del valencià continuava lligat amb els sectors socialment més perifèrics: la població més vella, jubilada i els que es dedicaven al sector primari. I es destacava l'absència de relació dels immigrants amb el valencià. Amb tot, es realçava també l'associació amb altres sectors més centrals, com eren els empresaris i les persones amb títols universitaris.

Un dels principals obstacles de les dades sociolingüístiques al País Valencià (Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics —SIES—, s. d.) era distingir si la reducció proporcional en el coneixement i l'ús del català es devia a les migracions, o ben al contrari, a una defecció entre els autòctons. El fet de no disposar dels resultats públics en nombres absoluts, o bé segregats segons l'origen geogràfic o l'origen lingüístic familiar, no feien possible distingir si els decrements en la proporció de coneixement i

ús del català es devien a l'efecte de l'addició quantitativament tan important de població estrangera al·loglota, tal com ocorria a Catalunya, o ben al contrari, es produïa també una erosió en el coneixement del valencià en la població autòctona i una defecció de l'ús per part dels parlants inicials i/o els neoparlants (vegeu els resultats de Vila i Sorolla, en premsa, exposats a l'apartat II Jornada sobre Llengua i Societat als Territoris de Parla Catalana» d'aquest capítol).

L'exploració duta a terme per Casesnoves permetia aproximar-se a aquest aspecte en l'últim període d'enquestes, entre els anys 2005-2010. Així, entre aquests dos anys es detectava un decrement de tres punts percentuals en l'índex que agregava els resultats de tots els àmbits estudiats (Casesnoves Ferrer, 2012, p. 123), i els resultats mostraven com el decrement de l'ús entre la població autòctona de la zona valencianoparlant era mínim en aquest període (Casesnoves Ferrer, 2012, p. 127). Amb tot, cal recordar que els principals decrements proporcionals de l'ús es produïen en el període de temps entre l'any 1995 i l'any 2005 (Casesnoves Ferrer, 2012, p. 121; Sanjuan, 2008). És per això que caldria eixamplar aquest tipus d'anàlisi a aquest període, per tal de distingir si el decrement proporcional d'aquest altre període es devia a un increment de la població al·loglota, o ben al contrari, es va produir també una erosió de l'ús del català com a llengua familiar entre la població autòctona, i un abandó de l'ús del català entre els seus parlants inicials.

El coneixement i l'ús del valencià a la Comunitat Valenciana: població autòctona i població immigrada. X. Sanjuan Merino

Xavier Sanjuan va presentar a les II Jornades «La recerca sociolingüística en l'àmbit de la llengua catalana» de la Xarxa CRUSCAT - IEC una anàlisi comparada sobre els coneixements i els usos lingüístics al País Valencià entre els estudis de 2005 i 2010 del SIES (Sanjuan Merino, 2013; Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics —SIES—, s. d.) centrant l'anàlisi en l'origen geogràfic dels enquestats.

Així, amb referència al coneixement del valencià, mentre la capacitat de parlar el valencià (bastant bé o perfectament) es reduïa 3,6 punts durant el lustre (de 52,1% a 48,5%), els resultats mostraven que aquesta reducció no afectava als entrevistats nascuts als territoris de llengua catalana, que ben al contrari veien com s'incrementava el coneixement del valencià en 3 punts (de 72,2% a 75,3%). Aquest increment ocorria també en la capacitat d'entendre el català, amb un increment de 1,7 punts. Per contra, tant la capacitat de llegir com la d'escriure es mantenien estancades, amb una reducció menor de 0,1 punts.

Pel que fa als usos lingüístics dels autòctons, s'observen dinàmiques ben diferenciades. D'una banda, entre la població autòctona l'ús del català en l'àmbit familiar es mantenia en una posició d'estabilitat fràgil, amb una reducció en 0,5 punts (de 50,5% a 50%), similar al decrement menor de l'ús predominant del català entre

autòctons en les grans superfícies comercials, de -0,2 punts de diferència (27,8% l'any 2010). Molt al contrari, l'ús amb els amics tenia un decrement més palpable, de 3,3 punts (de 45,7% a 42,4%). De l'altra, tant en l'ús en botigues tradicionals com amb desconeguts s'observaven increments importants: 4,5 punts el primer i 8,4 punts el segon (de 40,6% a 45,2% en el cas de les botigues, i de 27,4% a 35,7% en el dels desconeguts).

Els resultats presentats per Xavier Sanjuan, a més, permetien aïllar el sector de població autòctona segons l'origen dels progenitors. Així, es podia observar si els canvis entre la població nascuda als territoris de llengua catalana es devien a un canvi en el seu coneixement i ús, o bé, es devien a un canvi en la composició d'aquesta població, bàsicament per l'increment de població autòctona filla de progenitors forans, de la qual cosa es podia deduir un augment del nombre d'autòctons que no eren catalanoparlants inicials. Les dades segregades feien possible distingir entre els autòctons fills d'autòctons, els autòctons fills de progenitors forans, i els que tenien un progenitor forà. Aquesta distinció permetia observar com, a pesar que l'ús general dels autòctons a la llar es mantenia de manera fràgil entre els anys 2005 i 2010 amb un decrement menor de -0,5 punts, la diferència es devia a un canvi de la composició dels autòctons, per l'increment d'autòctons que no tenien els dos progenitors d'origen autòcton. Així, els tres subgrups d'autòctons, per separat, incrementaven el seu ús familiar durant el lustre: 1 punt més entre els que tenien dos progenitors autòctons, 0,9 punts entre els que tenien un progenitor autòcton i 2,1 punts entre els enquestats autòctons sense cap progenitor autòcton. Amb tot, era necessari tenir en consideració que l'ús familiar del català entre els tres grup era força diferent: l'any 2010 era de 62,1% entre els primers, 25% entre els segons, i 10,7% entre els darrers.

Per contra, l'ús amb les xarxes socials més properes observava un decrement més important en la població general (-3,3 punts percentuals de diferència de l'ús del català, lligats també amb un increment de l'ús del castellà), que afectava igualment el subgrup dels fills d'autòctons (-3,2 punts), però no els que tenien un o els dos progenitors forans (increments menors de 2,3 i 0,7 punts, respectivament).

Pel que fa als usos fora de la xarxa més propera (botigues, grans superfícies i desconeguts), s'observava que en la major part dels casos s'havia incrementat o s'havia estancat l'ús en els diferents sectors d'autòctons, però en cap cas havia sofert decrements.

En síntesi, tot i que entre els anys 2005 i 2010 s'observen decrements importants en relació a les dades proporcionals de coneixement i ús general del català, era erroni inferir que aquest decrement es devia a una abandó lingüístic intens per part de la seua comunitat de parlants inicials, almenys en el període estudiat. Els grans canvis sociolingüístics que s'observaven a nivell proporcional durant aquest lustre tenien més a veure amb la transformació demogràfica de la societat que no pas amb un abandó per part dels autòctons catalanoparlants, nucli central per al manteniment lingüístic. Així, els canvis demogràfics dels últims anys **havien fet incrementar la població**

d'origen forà, però també la composició dels autòctons. D'una banda, s'havia incrementat la població no autòctona amb origen de fora de l'Estat. I de l'altra, entre la població autòctona s'havia vist incrementar el nombre de persones autòctones amb un o els dos progenitors forans i, per tant, havia crescut el nombre d'autòctons que no tenien el català com a llengua inicial. Així, en termes generals, la població filla d'autòctons mantenia, i fins i tot havia incrementat, el seu coneixement i el seu ús del valencià entre els anys 2005 i 2010. Aquest sector de població només havia vist com es reduïa l'ús del català en un àmbit, el dels amics. Amb tot, aquest decrement, lligat amb l'increment de l'ús del castellà, era rellevant, pel fet que es produïa en l'ús del català en la xarxa social més propera. Tot i tractar-se d'un fet aïllat, i que caldrà contrastar encara la seua evolució, sí que es tractava d'un fet cabdal al País Valencià, pel fet que segons alguns autors l'ús del català i el seu manteniment al País Valencià s'articulava sobretot a partir de la xarxa propera i informal o familiar, si més no de manera més accentuada que en els altres dos territoris principals de llengua catalana (Querol Puig, 2002). Tot i que durant aquest període el canvi no s'observa en l'ús familiar del català, pedra angular de la continuïtat sociolingüística, calia tenir presents aquestes transformacions, així com analitzar-ne l'evolució en etapes anteriors. Restava pendent, doncs, analitzar si aquestes dinàmiques van ser similars en el període anterior a l'any 2005. Especialment pel fet que els investigadors apuntaven que els canvis més importants en les dades proporcionals sobre l'ús i el coneixement del català s'havien produït a finals dels anys noranta i especialment a l'inici de la primera dècada d'aquest segle (Sanjuan, 2008; Xarxa CRUSCAT - IEC, 2011, p. 26).

2.1.5. Situació i evolució sociolingüística a les Illes Balears

Cens 2011 a les Illes Balears

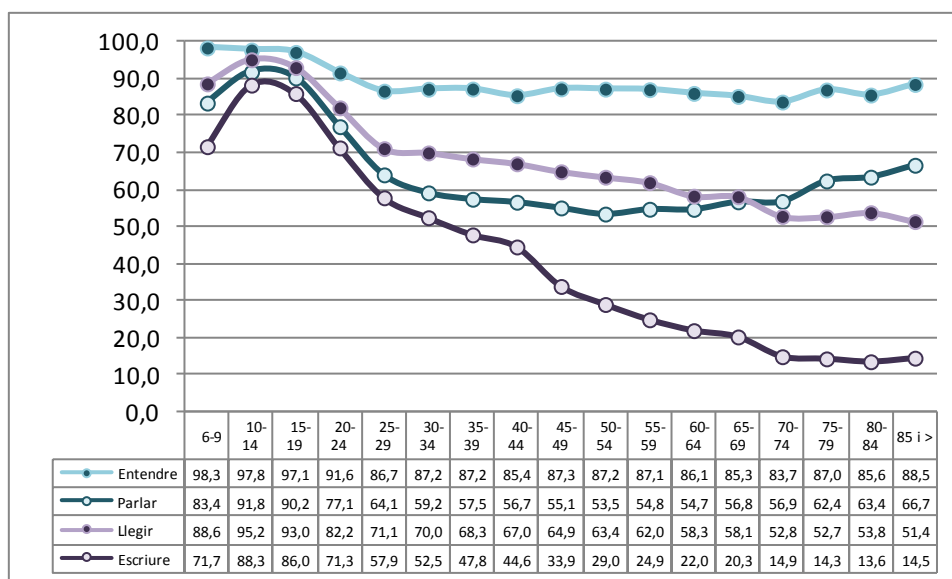
El cens de 2011 incorporava dades sobre les competències lingüístiques i, de manera singular a les Illes Balears, també sobre la llengua inicial de la població. Les dades generals de coneixement lingüístic a les Illes Balears²⁷ han estat tractades, juntament amb les de Catalunya, en aquest mateix INFORME, en l'apartat «Cens de 2011: el nombre absolut de parlants de català a Catalunya i les Illes Balears», on s'observa que en el període de dues dècades i mitja (1986-2011) el coneixement del català s'havia incrementat en 172.761 nous parlants de català, mentre que el creixement poblacional havia estat molt superior, amb 397.868 persones més. Així,

27. La pregunta sobre coneixement al cens 2011 a les Illes Balears era (versió en castellà) «¿Cuál es su conocimiento de la lengua catalana (mallorquín, menorquín, ibicenco, formenterense o valenciano)? Marque sólo una opción. No la entiende / La entiende / La entiende y la sabe leer / La sabe hablar / La sabe leer y hablar / La sabe leer, hablar y escribir». Els resultats sobre coneixement lingüístic de la població balear que es presenten solen ser de la població de 6 i més anys.

entre 1986 i 2001 les taxes de difusió del coneixement oral del català es van veure superades pel creixement poblacional, però entre l'any 2001 i el 2011 la difusió del coneixement oral del català va créixer de manera molt ràpida, més que a Catalunya, i a un nivell similar al del creixement de la població, cosa que va permetre mantenir el percentatge de població que declarava saber parlar el català, que es va situar l'any 2011 en el 63,4% de la població insular.

Amb relació al coneixement oral de la llengua segons l'edat, entre els grups majors de 74 anys se situava per sobre del 60% i trobava el mínim en el grup de 50 a 54 anys (53,5%), però aquestes proporcions del coneixement oral de la població es recuperaven quant més jove era el grup, fins a arribar a percentatges superiors al 90% en els grups d'entre 10 i 19 anys. Les polítiques educatives també havien permès incrementar el coneixement escrit entre la població més jove, ja que entre els grups més grans era menor al 15%, però assolía nivells superiors al 85% en els grups d'entre 10 i 19 anys. Vegeu-ho al gràfic 13.

GRÀFIC 13. Competències lingüístiques en català a les Illes Balears segons l'edat (≥ 6 anys). Any 2011. Proporcions (%)

Font: Elaboració pròpia (IBESTAT, 2014).

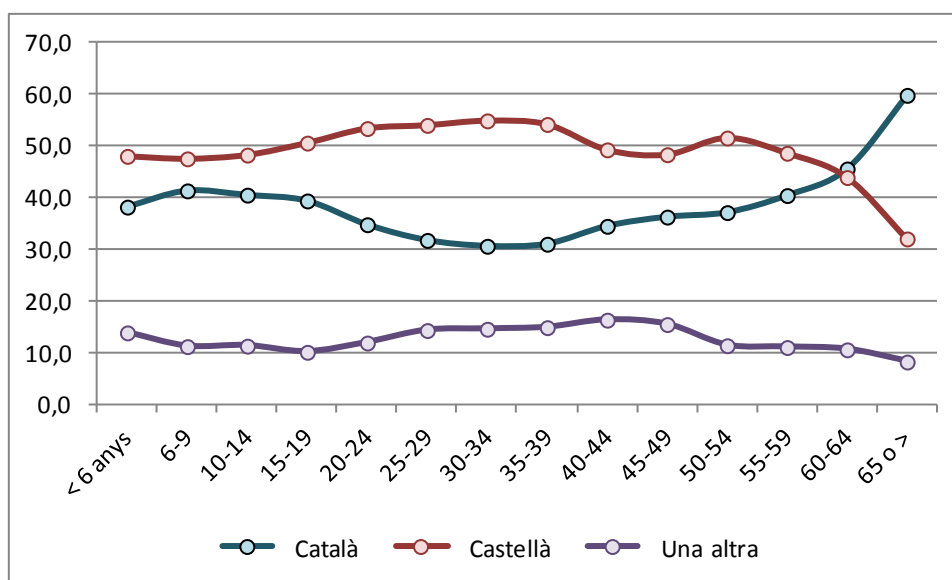
Pel que fa a la llengua inicial de la població,²⁸ les dades mostraven que hi havia 410.143 parlants inicials de català (39,4% de la població balear),²⁹ 499.357 parlants inicials de castellà (48%) i 130.206 parlants inicials d'altres llengües (12,5%). Segons

28. La pregunta sobre la llengua inicial al cens 2011 a les Illes Balears era (versió en castellà) «¿Qué lengua habló en primer lugar, en casa, cuando era niño/a? Puede marcar varias opciones. Catalán (mallorquín, menorquín, ibicenco, formenterense o valenciano) / Castellano o español / Otra». Es presenten resultats sobre la llengua inicial de la població de 0 i més anys.

29. Dels quals, 386.936 tenien 6 o més anys.

l'edat, els parlants inicials de català només eren el grup més nombrós entre la població de 60 i més anys, s'observaven les menors proporcions de catalanoparlants inicials entre el grup de 30 a 34 anys (30,6%), i ascendien en els grups més joves, fins al 41,3% en el grup de 6 a 9 anys. Vegeu-ho al gràfic 14.

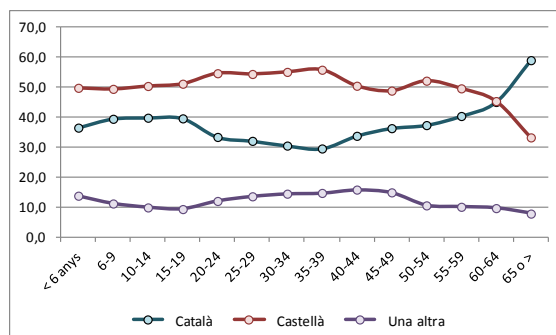
GRÀFIC 14. *Llengua inicial a les Illes Balears segons l'edat (≥ 0 anys).*
Any 2011. Proporcions (%)

Font: Elaboració pròpia (IBESTAT, 2014).

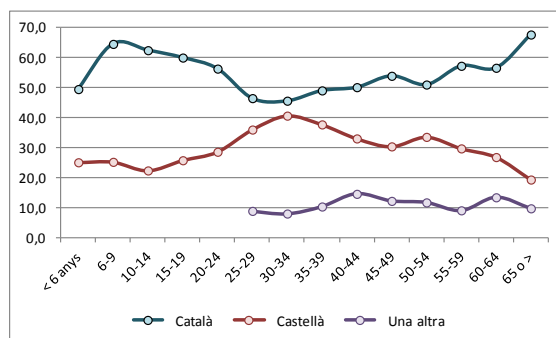
Els resultats de la llengua inicial segons les illes dibuixaven tendències oposades. D'una banda, Mallorca seguia una dinàmica similar als resultats generals, però amb una castellanització sensiblement més alta en alguns grups d'edat, que reduïa sensiblement la presència tant del català com de les altres llengües (vegeu-ho al gràfic 15). Eivissa i Formentera dibuixaven un perfil on el català se situava en una posició encara més perifèrica en tots els grups d'edat, amb una proporció major de parlants inicials tant de castellà com d'altres llengües. Amb tot, els grups d'edat més joves (menors de 15 anys) observaven un increment en el nombre de catalanoparlants inicials, que representaven sobre el 30% del grup, i també dels al·loglots inicials, de manera que el nombre de castellanoparlants inicials se situava per sota de la mitjana (vegeu-ho al gràfic 17). Contràriament, a Menorca el grup més nombrós era el dels catalanoparlants inicials en tots els grups d'edat, que arribava al seu mínim en el grup de 30 a 34 anys (45,6%), però reprenia les proporcions fins al grup de 6 a 9 anys, amb prop de dues terceres parts de parlants inicials de català (64,6%). Vegeu-ho al gràfic 16.

GRÀFIC 15. *Llengua inicial a Mallorca segons l'edat (≥ 0 anys). Any 2011. Proporcions (%)*

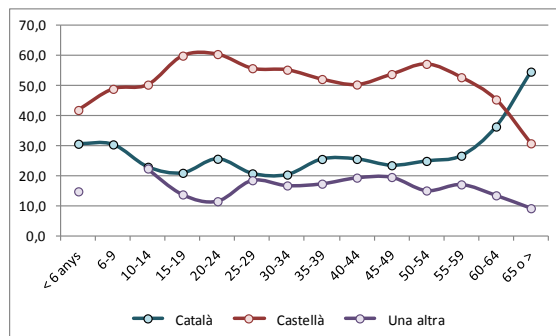
Font: Elaboració pròpia (IBESTAT, 2014)

GRÀFIC 16. *Llengua inicial a Menorca segons l'edat (≥ 0 anys). Any 2011. Proporcions (%)*

Font: Elaboració pròpia (IBESTAT, 2014)

GRÀFIC 17. *Llengua inicial a Eivissa i Formentera segons l'edat (≥ 0 anys). Any 2011. Proporcions (%)*

Font: Elaboració pròpia (IBESTAT, 2014).

Així, comparant les dades sobre la llengua inicial de la població a les Illes Balears i la seua relació amb la competència oral, hi havia 1,59 parlants de català per cada parlant inicial de la llengua, que es traduïa en el fet que sabien parlar català el 39% dels

habitants que no el tenien com a llengua inicial (índex de canvi lingüístic, ICL).³⁰ Tot i que Eivissa i Formentera destacaven per comptar amb el major índex de parlants segons el nombre de parlants inicials (1,86), l'índex de canvi lingüístic apuntava que les taxes de població no catalanoparlant que havia après la llengua eren similars a totes tres àrees, i es situaven entre el 40% de Mallorca i el 36% d'Eivissa i Formentera, o el 37% de Menorca. Vegeu els resultats a la taula 2.

TAULA 2. *Nombre de parlants de català, parlants inicials de català, índexs i població total, segons l'illa de residència. Població de 6 i més anys. Any 2011. Nombres absoluts i índexs*

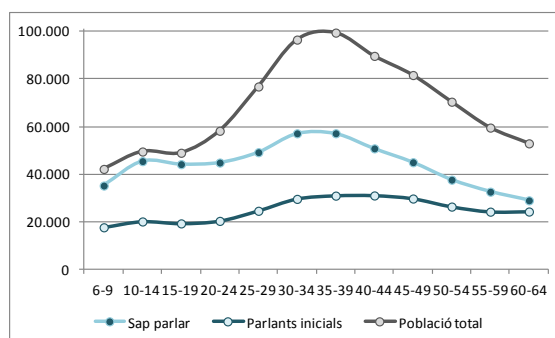
	<i>Sap parlar català</i>	<i>L1 Català</i>	<i>Saber parlar / L1 Català</i>	<i>Índex de canvi lingüístic*</i>	<i>Població total**</i>
Mallorca	484.123	300.062	1,61	40%	761.453
Menorca	62.103	48.916	1,27	37%	84.221
Eivissa-Formentera	70.534	37.958	1,86	36%	127.467
ILLES BALEARS	616.761	386.936	1,59	39%	973.143

Font: Elaboració pròpia (IBESTAT, 2014). *Neoparlants / No parlants inicials de català x 100. **6 i > anys, excepte no consta.

Així, aquesta relació entre la llengua inicial i la competència oral era extremadament significativa en analitzar-se amb relació a l'edat. Tal com hem vist, a pesar que entre la població balear menor de 30 anys s'incrementava la proporció de parlants inicials de català, aquests continuaven sent una minoria entre els seus grups d'edat (vegeu-ho al gràfic 14). Amb tot, la competència oral de la llengua s'havia estès entre els grups més joves (vegeu-ho al gràfic 13), i de resultes, cada vegada s'ampliava més la distància entre la quantitat de persones que declaraven saber parlar la llengua i els seus parlants inicials. Així, entre la població major, de 65 i més anys, pràcticament coincidia la població que sabia parlar català amb la població que la tenia com a llengua inicial, i es mostraven uns nivells molt baixos d'atracció de nous parlants. Per contra, com més jove era la població, més alta era la taxa de no parlants inicials que havien après la llengua. En el grup de 25 a 29 anys, pràcticament la meitat dels que no tenien el català com a llengua inicial, el sabien parlar. Per als grups d'edat més joves aquesta taxa s'incrementava de manera molt més intensa, fins al grup de 10 a 19 anys, en què l'havien après al voltant del 85% dels que no tenien el català com a llengua inicial. Vegeu les proporcions al gràfic 18 i els índexs al gràfic 19.

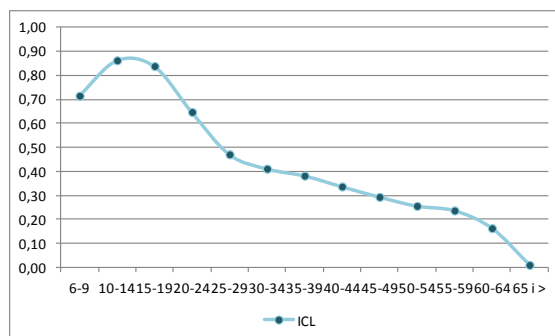
30. Per a una ampliació sobre l'elaboració i la interpretació de l'índex de canvi lingüístic vegeu Xarxa CRUSCAT - IEC (2013, p. 19).

GRÀFIC 18. *Parlants inicials de català i parlants (saber parlar) a les Illes Balears segons l'edat (≥ 6 anys). Any 2011. Nombres absoluts*

Font: Elaboració pròpia (IBESTAT, 2014).

GRÀFIC 19. *Índex de canvi lingüístic* del nombre de parlants total i els parlants inicials a les Illes Balears segons l'edat (≥ 6 anys). Any 2011. Índex*

Font: Elaboració pròpia (IBESTAT, 2014). *Neoparlants / No parlants inicials de català.

Avaluació de les competències lingüístiques bàsiques en el sistema escolar

L'Institut d'Avaluació i la Qualitat del Sistema Educatiu (IAQSE) del Govern balear comptava amb diversos estudis per a l'avaluació de les competències bàsiques dels estudiants de primària i secundària, en els quals també s'avaluaven les competències lingüístiques escrites en català, castellà i anglès. Els últims estudis fets als alumnes de 4t d'ESO (IAQSE, 2013a), 2n d'ESO (IAQSE, 2013b) i 4t de primària (IAQSE, 2012) es presentaven de manera conjunta i sintètica en un informe global (IAQSE, 2013c).³¹

Els informes de l'estudi per als alumnes de 4t de l'educació primària (any 2010-2011) mostraven dades sociolingüístiques sobre usos lingüístics (IAQSE, 2012, p. 143). Amb tot, els resultats només es presentaven de manera agregada, simplificant la

31. Podeu accedir als qüestionaris i altres materials des de la web http://iaqse.caib.es/aval_5.htm.

informació sociolingüística disponible al qüestionari.³² Així, les dades apuntaven que el 30,2% dels alumnes no utilitzaven el català ni en l'àmbit familiar, ni amb els amics o ni al pati amb els companys de classe. Per illes, a Menorca la proporció d'alumnes que no usaven el català era menor (10,6%), mentre que a Eivissa el percentatge era superior (41,3%), i Mallorca se situava en una posició intermèdia (30,8%). Entre l'escola pública i privada, el percentatge d'ús era força similar: el 31% en el primer cas i el 28,9% en el segon.

Comparativament, en l'estudi fet a altres alumnes en l'educació secundària (2n d'ESO, curs 2009-2010) s'obtenia un percentatge superior dels qui no utilitzaven el català en cap d'aquests tres contextos sociolingüístics: 41,3% dels alumnes, amb més de 10 punts de diferència respecte a l'estudi de 4t de primària.

Pel que fa a les competències escrites observades,³³ les dades per al curs més alt, 4t d'ESO (IAQSE, 2013a, p. 22, 2013c, p. 70), mostraven que **en l'últim curs de l'ensenyament obligatori el percentatge d'alumnes que «consolidaven» la competència en català (69,8%) i en castellà (69,4%) era similar**, i que amb l'agregació dels alumnes «en procés de consolidació» d'aquestes competències, els resultats també eren molt similars en ambdues llengües (88,6% i 89,6%, respectivament).³⁴ Molt al contrari, només el 37,5% dels alumnes consolidaven la competència en anglès, i s'assolia el 64,8% si s'afegia els alumnes que estaven en procés de consolidar-la.

La mitjana de competència lingüística en català era similar a totes les illes, molt al contrari de la competència en castellà i anglès, on s'observaven competències significativament més altes a Eivissa i Formentera que no pas a Mallorca i Menorca. Segons la titularitat del centre, les escoles concertades tenien una competència major en català, però no en les altres llengües.³⁵ També les xiques consolidaven en una proporció significativament major que no pas els xics la competència en les tres llengües.

32. El qüestionari comptava amb tres preguntes sobre usos lingüístics en la xarxa social més propera «2. Quines llengües parles habitualment... (Encercla només una opció en cada apartat) a) a casa amb la família? b) fora del col·legi, amb els amics i les amigues? c) al col·legi, durant l'esplai?» i considerava una resposta d'estil tricotòmic: «català / català i castellà / català i altres llengües / castellà / castellà i altres llengües / altres llengües». Les dades es presentaven de manera agregada amb aquells alumnes que «parla el català en algun d'aquests contextos» i els que no ho fan en cap. Cal suposar que en la categoria que agrupa els que usen el català s'incorporava tant els que utilitzen només el català en algun o tots els àmbits com els que l'usen en combinació amb altres llengües, encara que siga en algun àmbit.

33. Tingueu en compte que, com és habitual en estudis d'aquest tipus, com per exemple el PISA, l'alumnat d'incorporació tardana quedava exempt de la realització de la prova de les llengües que encara no dominava suficientment.

34. Els estudis utilitzaven el terme *consolidació* per a aquell alumnat que superava el límit que es considerava necessari. Per exemple, consulteu els continguts i l'elaboració del nivell de consolidació de la competència lingüística en català per al 4t curs d'ESO (IAQSE, 2013a, p. 38).

35. Resultats sense detracció de l'índex socioeconòmic (ISEC).

La comparació dels resultats de 4t d'ESO amb els resultats de 2n d'ESO³⁶ permetien observar que entre aquests dos cursos s'incrementaven significativament els nivells de consolidació, tant en català com en castellà, però en anglès la reducció del nivell de consolidació no era estadísticament significativa. Per illes, a Mallorca, Eivissa i Formentera es produïa un augment dels alumnes que consolidaven la competència en català entre 2n i 4t, que també ocorria en els centres públics, mentre que a Menorca hi havia una reducció de la proporció d'alumnes que consolidava l'anglès i el castellà.

El 2n curs d'ESO comptava amb les dades longitudinals més extenses, amb resultats per als cursos 2008-2009, 2009-2010 i 2011-2012 (IAQSE, 2013b, 2013c, p. 70). Així es podia analitzar l'evolució de les competències lingüístiques del mateix curs al llarg de quatre anys. Els resultats mostraven que l'últim curs analitzat comptava amb un 62,1% d'alumnes amb competències consolidades en català, que arribaven al 91,6% si s'hi agregava els alumnes amb les competències en procés de consolidació. Comparant la seua evolució al llarg dels quatre anys de diferència, la competència en català no variava massa si es tenia en compte de manera conjunta els alumnes amb competències consolidades o en procés de consolidació, ja que els percentatges havien variat poc des del curs 2008-2009. Molt al contrari, si es tenia en consideració només els alumnes amb la competència consolidada en català, s'observa una davallada general i significativa, que en el primer estudi era el 73,6%, més de 10 punts per sobre. Per illes, aquest decrement dels nivells de competència en català s'observava tant a Mallorca com a les Pitiüses, mentre que a Menorca s'observa unes variacions menys clares i significatives.

Pel que fa a la competència en castellà, tant els índexs com l'evolució havien estat similars a la del català: el curs 2011-2012 el 61,5% dels alumnes havien consolidat la competència en castellà, i arribaven al 90,3% si s'agregava els que tenien les competències en procés de consolidació. La seua evolució entre el primer curs i aquest últim també havia estat negativa, com en el cas del català, ja que inicialment havien consolidat les competències en castellà el 70,9% dels alumnes, pràcticament 10 punts per sobre de l'última dada.

També en anglès s'observava una evolució negativa pareguda al català i al castellà, tot i que la consolidació era molt menor: el 42,5% dels alumnes tenien l'any 2011-2012 les competències en anglès consolidades, i s'assolia el 68,7% amb els alumnes amb procés de consolidació de la competència. L'any 2008-2009 havien consolidat les competències el 50,9% dels alumnes, més de 8 punts de diferència.

36. Els autors destaquen que les comparacions entre les avaluacions de 4t i de 2n d'ESO són entre dues proves diferents sobre alumnat i edat diferent i que, per tant, permeten considerar tendències, però aquesta comparació s'ha de fer amb molta prudència si fa referència a aspectes puntuals (IAQSE, 2013a, p. 58).

Llengua de les proves de selectivitat

Pel que fa a la llengua triada en les proves de selectivitat, la recopilació de les dades des de l'any 1992 per part del GRESIB permetia veure'n l'evolució (dBalears, 2013; GRESIB, 2013). Els resultats consideraven si es triava el castellà o el català per a respondre en cadascuna de les proves, amb l'excepció de les proves de matèries lingüístiques. L'any 2013 el 80,4% d'aquestes proves es va realitzar en català, mentre que el 9,2% dels alumnes no havia contestat cap examen en llengua catalana (excepte el d'aquesta matèria).

Els punts amb major presència del català l'any 2013 van ser els alumnes de Menorca i d'escoles públiques de la part forana de Mallorca, amb percentatges majors al 90%. Per contra, el menor ús es produïa a les escoles d'Eivissa i Formentera (77,1%) i especialment a les escoles privades de Palma (63,4%).

Les proves de 2013 van ser les primeres en què el percentatge s'havia reduït amb referència a l'any anterior, amb un petit decrement de 0,7 punts. Aquest fet podia ser un indicatiu de l'estabilització dels percentatges en uns valors considerablement alts. L'ús del català s'havia incrementat any rere any durant dues dècades, des del 26,9% en què se situava l'any 1992, amb un increment especialment important a principis de la dècada passada.

2.1.6. Situació i evolució sociolingüística a l'Alguer

Enrico Chessa (2012) va defensar la tesi doctoral *Another case of language death? The intergenerational transmission of Catalan in Alghero*, en què analitzava la situació del català a l'Alguer a partir de la revisió dels estudis efectuats a la ciutat fins al moment i un treball de camp que combinava tècniques quantitatives i qualitatives. En el vessant quantitatiu es va realitzar el treball de camp a finals dels anys noranta, mitjançant 292 enquestes a escolars d'entre onze i quinze anys, que representaven una cinquena part dels xiquets d'aquella edat a l'Alguer.

Els resultats de l'estudi de Chessa confirmaven l'estat avançat de substitució en què es trobava el català de l'Alguer, en una situació més greu que la que ja indicava Grossman per als anys setanta, també confirmats per l'Enquesta d'Usos Lingüístics de principis de la dècada passada. El català només era transmès intergeneracionalment en una proporció molt reduïda de famílies. Fora del fet que el 25% de les famílies no eren autòctones, la major part de l'erosió sociolingüística es trobava en el trencament de la transmissió entre la població autòctona.

Així, les parelles que només utilitzaven el català entre elles eren poques (6,5%), encara que les que l'alternaven amb l'italià i/o el sard sumaven un 28,9%. Si bé l'ús del català entre els progenitors era baix i comptava amb una importantíssima irrupció de combinacions lingüístiques, la transmissió del català als fills encara era menor. L'ús del

català amb els fills es trobava amb proporcions inferiors al 3% com a llengua predominant (el 2,4% en el cas del pare i l'1,7% en el cas de la mare), a les quals calia sumar les combinacions de català amb l'italià i/o el sard (16,7% en el cas del pare i 11,8% en el cas de la mare). La situació s'agreujava més en l'ús dels fills cap als progenitors, en què l'ús del català, ja fos predominant o combinat, en cap cas superava el 10% dels alumnes. De fet, el 86,7% dels xiquets utilitzava només l'italià amb els seus progenitors.

L'estudi, a més de comptar amb el vessant descriptiu de la dinàmica sociolingüística de la ciutat, s'endinsava en la interpretació que els propis parlants feien del procés. Segons l'estudi qualitatiu, els habitants de l'Alguer percebien diferències molt importants entre el català i l'italià, pel fet que només la segona era considerada una llengua de prestigi i ascens social, mentre que el català es considerava un accessori que lligava els membres amb el bagatge comunitari, però més com una referència simbòlica que no en un sentit de comunicació quotidiana, en molts casos amb un sentit folklòric al servei del mercat turístic. Un fet que Chessa apuntava com a cabdal per a entendre aquesta situació era la suposada compatibilitat feta pels propis parlants en declarar el desig que el català fos protegit per les institucions, a la vegada que trencaven la seua transmissió familiar i només parlaven l'italià als seus fills. Chessa apuntava que el trencament de la transmissió intergeneracional del català a l'Alguer havia començat a finals del segle XIX, però que tenia el seu punt d'inflexió durant la segona meitat del segle XX, de manera similar al cas nord-català, i que aquest trencament actualment es trobava en un estat crític. L'autor afirmava que l'extinció del català a l'Alguer era prou imminent, ja que en sis dècades podien morir els últims parlants patrimonials si no es capgirava la situació.

També un altre alguerès, Guido Sari, va publicar un llibre sobre la situació sociolingüística a l'Alguer (Sari, 2013). En el capítol «Aproximació a la situació actual de l'alguerès» tractava el procés de substitució lingüística des d'una perspectiva històrica, i en l'últim, «Enquesta», ressenyava 100 entrevistes a parlants de català mitjançant un qüestionari, centrat sobretot en les actituds i les ideologies lingüístiques. Tenint en compte que la competència en català era una condició necessària en la selecció dels entrevistats, la major part dels entrevistats tenien el català com a llengua inicial, i el mantenien amb els germans, però cap d'ells mantenia l'ús del català amb els fills, tot i que alguns manifestaven utilitzar el català combinat amb altres llengües. Pel que fa a les percepcions, la major part dels entrevistats confirmaven la reculada del català a l'Alguer en les últimes dècades.

2.1.7. Situació i evolució sociolingüística al Carxe

Brauli Montoya (2014) publicava *Reproducció primària de la llengua i sistema escolar al Carxe, un enclavament catalanoparlant en una regió castellanoparlant*

(*Múrcia*) en una recopilació sobre enclavaments lingüístics feta per Joan Argenter (2014). L'autor destacava que aquesta àrea despoblada de *Múrcia* s'havia repoblat per valencians a mitjan segle XIX, i que després de la seua màxima expansió demogràfica a mitjan segle XX, començà a perdre població fins ara, que la despoblació s'havia aturat breument per l'arribada de residents estrangers (especialment britànics d'edat avançada). El sistema educatiu no garantia l'alfabetització en català, i per això la transmissió familiar era el pilar fonamental de l'adquisició lingüística. En les dades quantitatives que oferia l'estudi, s'indicava que tres quartes parts de la població sabia parlar català, però entre els més joves aquesta proporció era més feble. Els resultats també marcaven un retrocés respecte als estudis sociolingüístics anteriors. En primer lloc calia contextualitzar que els estrangers residents a l'àrea (una quarta part de la població) no sabien parlar català, i tenien importantíssimes dificultats amb el castellà.

Pel que fa a la transmissió lingüística entre els autòctons adults, quasi tres de cada quatre entrevistats havien rebut només el català dels dos progenitors, que sumat al pràcticament quart restant que havien rebut el català amb el castellà (parelles mixtes) mostraven que el castellà era perifèric en la transmissió lingüística d'inici de segle XX. Ben al contrari, entre els 14 entrevistats menors de 18 anys, també autòctons, només un havia rebut el català per part dels dos progenitors, i 5 més havien rebut les dues llengües, mentre que la majoria dels alumnes (8) només havien rebut el castellà dels seus progenitors. Així, Brauli Montoya sentenciava que, clarament, «la reproducció primària del català està desapareixent d'aquest enclavament substituïda pel castellà». Així, un dels factors principals que havia fet inestable la transmissió intergeneracional del català al Carxe era la gran quantitat de parelles lingüísticament mixtes, pel fet que actualment era el més usual. Així, només en alguns casos de parelles mixtes se seguia el patró tradicional, en què cada progenitor utilitzava la seua llengua amb el fill i entre els progenitors s'usava el castellà, i s'havia girat cap a un patró plenament desfavorable a la transmissió lingüística del català, en què els dos progenitors parlaven castellà entre ells, però també amb el fill.

Amb referència a un altre treball, a finals de l'any 2009 la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans va realitzar unes jornades al sud del domini lingüístic i va publicar posteriorment les conferències que hi van tenir lloc (Institut d'Estudis Catalans, 2011). Tot i que les referències al Carxe eren majoritàriament des d'una perspectiva dialectal, hi apareixien algunes referències d'interès sociolingüístic. Vicent Beltran (2011, p. 57) dibuixava l'extensió de la llengua a mitjan segle XX, i el seu retrocés al llarg d'aquests anys:

Vora els anys cinquanta del segle XX el català arribava per l'interior cap a les portes de lecla —als Pinillos i al Carrascalejo—, passats els Serrals, fins a la casa dels Conills i les Coves de Penya-roja per ponent i tocava la serra de la Pila i la de Quives pel sud (Limorti i Quintana, 1998, p. 22). Actualment ha retrocedit considerablement i a penes passa, dins del terme de lecla, de la Venta de les Quebrades, gairebé a la Revolta; a la banda de Jumella, els darrers valencianoparlants es troben a la Raixa i a la Sarsa.

2.1.8. Recerques demolingüístiques als altres territoris

Només s'havia produït alguna novetat menor en la demolingüística de la Catalunya del Nord.

Domènec Bernardó publicava dos articles sobre la Catalunya del Nord; un primer article, en què revisava suscitament els canvis recents a la Catalunya del Nord i apuntava propostes de futur (Bernardó, 2011), i un segon article, on revisava la història dels estudis demolingüístics a la Catalunya del Nord i en feia un tractament crític (Bernardó, s. d.).

Amb relació a Andorra i a la Franja, no hi havia novetats demolingüístiques.

2.1.9. Conclusions

La **crisi econòmica** mantenia els territoris de llengua catalana en una situació socioeconòmica que, no només havia aturat els fluxos migratoris, sinó que per primer cop en anys produïa la **reducció de la població**. Aquesta nova dinàmica demogràfica alleugeria de càrrega el context sociolingüístic, i anunciava la consolidació d'un nou període demogràfic més favorable a la llengua catalana. Amb tot, les polítiques lingüístiques haurien de continuar gestionant unes bosses molt importants de nouvinguts, que es consolidaven en el país, i que haurien de sumar-se als reptes sociolingüístics prèviament existents.

Com ja era habitual, les dades demolingüístiques europees ratificaven la **demografia mitjana** de la llengua catalana al continent, i les noves dades demolingüístiques de tipus censal confirmaven l'**increment de les competències** orals en les últimes dues dècades i mitja, tot i que en la última dècada les competències no havien aconseguit anivellar-se amb l'importantíssim creixement poblacional i s'observaven decrements en els valors proporcionals. Un dels reptes més importants a tota l'àrea lingüística era la **difusió de les competències en la població nouvinguda**, la major part de la qual havia arribat en edat laboral i, per tant, no s'havia integrat mitjançant el sistema educatiu del país, principal font de l'alfabetització en català.

Amb referència als diferents territoris, a les **Illes Balears** es comprovava que entre la població adolescent que no tenia el català com a llengua inicial s'assolia un nivell d'**alfabetització pràcticament generalitzat**, i que els alumnes cloïen el sistema educatiu obligatori amb una competència lingüística similar en català i en castellà. A **Catalunya** s'observava certa estabilitat en **els usos lingüístics** al llarg de la primera dècada d'aquest segle, i fins i tot s'experimentaven avenços en alguns camps, sempre destriant l'efecte dels fluxos migratoris. Amb tot, també es detectaven **retrocessos en l'ús del català en algun àmbit**, especialment cruents en l'àmbit financer. De fet, en

aquest territori es remarcava la distància que la **població nouvinguda** continuava mantenint respecte a l'ús del català. En general, però, a Catalunya no es detectava un decrement de l'ús del català entre els **parlants inicials** de la llengua, a pesar dels importants canvis demogràfics.

En el cas del **País Valencià**, tot i que només es comptava amb una visió suficientment aprofundida de la segona meitat de la mateixa dècada (anys 2005 i 2010), els resultats apuntaven que **l'ús del català s'havia mantingut** en general, i fins i tot recuperat **entre la població d'origen autòcton**, però la composició dels nascuts al territori estava variant, amb l'increment dels fills de forans. Tot i que era cert que durant aquest període **l'ús del català en l'àmbit familiar no observava retrocessos** entre la població d'origen autòcton, també ho era **que l'ús amb els amics sí que els patia**, i destacava el fet que aquests resultats negatius es donaven en un àmbit especialment clau al País Valencià. Així, prenen rellevància les propostes valencianes per a centrar els esforços en els usos lingüístics més propers socialment. En general, en aquest moment en què s'havia clos un període migratori, calia estendre arreu dels territoris aquest tipus d'anàlisi longitudinal i aprofundit, i sobretot ampliar-lo a una perspectiva que completés, si més no, l'evolució sociolingüística des de finals dels anys noranta, abans de l'inici del període demogràfic, per tal de fer un diagnòstic general distingint la població d'origen autòcton de la d'origen immigrant.

A pesar de la important difusió de les competències orals arreu, i fins i tot dels usos lingüístics en algunes àrees, altres punts geogràfics vitals continuaven observant el **trencament de la transmissió intergeneracional** de la llengua catalana, principalment focalitzats en les **ciutats valencianes i en les àrees perifèriques del domini lingüístic (la Catalunya del Nord, l'Alguer i el Carxe)**. Si bé algunes àrees geogràfiques valencianes, que també recollien un gruix importantíssim de població, observaven processos de revernacularització per part de població que no la tenia com a llengua inicial, altres, com les principals ciutats, mantenien índexs importants de trencament de la transmissió intergeneracional. I aquest fet caracteritzava algunes debilitats, com ara la discontinuïtat territorial de la zona d'atracció, així com que el procés de trencament es focalitzava en els principals punts d'atracció demogràfica, social i econòmica del País Valencià. Així, tot i que el cas valencià requeria d'anàlisis més aprofundides en els grups de població més jove per a diagnosticar territorialment aquesta situació, els autors apuntaven a la necessitat de potenciar polítiques que facilitessin la revernacularització, com ara cohesionar el cercle escola - xarxes socials - família, i vertebrar millor el territori en aquests punts geogràfics d'atracció. Pel que fa als altres territoris, Catalunya i les Illes Balears mantenien l'atracció de nous parlants inicials de català, però les tendències apuntaven que **Catalunya estava incrementant l'índex d'atracció** (intens en la població més jove), mentre que en el cas de les **Illes Balears era possible que s'estigués debilitant**.

En el cas Andorrà, tot i que no es comptava amb novetats demolingüístiques, es podien observar dinàmiques de manteniment de la comunitat catalanoparlant, així

com la seua capacitat d'atracció, tot i el context d'alt creixement demogràfic sofert fins a la dècada passada (Xarxa CRUSCAT - IEC, 2012, p. 41). Pel que fa a la Franja, tot i la manca de dades demolingüístiques seriadades, era versemblant apuntar que la tendència general seria de decrement en la competència oral del català, fins i tot en nombres absoluts, per la dependència de la competència oral amb la llengua familiar, i per la reducció generacional de catalanoparlants inicials.

Fortaleses, debilitats, amenaces i oportunitats de la llengua catalana

Així, a partir dels resultats vigents, la llengua catalana comptava amb certes **fortaleses** destacables. Es tractava d'una llengua de demografia mitjana visible a nivell europeu i internacional, a pesar dels entrebancs oficials amb què comptava, i els seus coneixedors creixien de manera constant i arreu del territori, sobretot gràcies a les polítiques educatives de diferents territoris. Així, almenys on s'havia pogut comprovar, el sistema educatiu favorable a la llengua consolidava una competència lingüística en català, si més no, similar a la de la llengua castellana i, per tant, la població instruïda al país comptava amb una capacitat molt important per al desenvolupament del català. En general, l'ús del català també es mantenia entre els seus parlants nadius, tot i que en alguns punts, de vegades clau, s'alleugeria. Així, la llengua catalana comptava amb algunes **debilitats** importants, com ara el lligam, al País Valencià, de la llengua amb els sectors més perifèrics socialment, i el trencament de la transmissió intergeneracional del català en els principals nuclis urbans valencians i les àrees perifèriques del domini lingüístic, amb diferents intensitats. Així, arreu dels territoris s'observaven dificultats importants per a atraure coneixedors cap a l'ús, i s'experimentava un ús molt feble com a llengua d'incorporació social per als nouvinguts. De fet, fins i tot en les competències lingüístiques s'observava una difusió del coneixement inferior al de les llengües estatals. I no eren negligibles les **amenaces** que es vinculaven a la llengua, com ara l'elevat nombre de parlants distants a la llengua, la reducció numèrica de parlants nadius per qüestions demogràfiques i, especialment en les àrees territorials més perifèriques, el desplaçament de la llengua. Amb tot, el període actual permetia dibuixar algunes **oportunitats** essencials que havien de redirigir els esforços. La principal consistia en l'obertura d'un nou cicle demogràfic, amb l'aturada dels fluxos migratoris, per la qual cosa era probable que les generacions autòctones, que en general havien estat alfabetitzades en nivells similars de competència en català i en castellà, s'incorporessin a la vida adulta, i segons l'evolució del camp socioeconòmic, també s'incorporessin al mercat laboral, amb una major presència del català, tant a nivell competencial com en la proporció de parlants inicials, cosa que permetria el desenvolupament d'un marc sociolingüístic més favorable a la llengua pròpia.

En el cas valencià, on no es comptava encara amb informació sobre els nivells de competència lingüística observada per a la població en edat escolar, també es

presentaven certes oportunitats. Els investigadors coincidien a situar les etapes més greus del règim autonòmic entre els anys 1995 i 2005, perquè durant el període entre els anys 2005 i 2010 pareixia haver-se alleugerit i estabilitzat, tot i que en uns nivells d'ús baixos. Això permetia plantejar la possibilitat que entre els grups de població més jòvens s'hagués aturat el trencament de la transmissió intergeneracional, o fins i tot s'estiguessin generalitzant processos de revernacularització en algunes àrees. A partir d'aquesta diagnosi general, es feia patent la necessitat d'articular dinàmiques de cohesió valencianitzadora entre escola, família i xarxes socials més properes. I arreu dels territoris de llengua catalana també calia aprofitar la presència de la llengua en les primeres etapes educatives per a afavorir l'ús del català amb els fills. En general, era necessari ampliar el coneixement de la llengua entre els nats a l'estranger, potenciar l'oferta professional en català, i estimular els mecanismes psicosocials d'iniciar les interaccions en català i normalitzar el manteniment lingüístic d'aquesta llengua.

Consideracions metodològiques i analítiques de la recerca demolingüística

En alguns casos concrets és palpable la necessitat d'aprofundir en qüestions clau per a diagnosticar la situació sociolingüística de la llengua catalana arreu dels seus territoris. Ens referim, per exemple, a la necessitat d'aprofundir en l'anàlisi del trencament de la transmissió intergeneracional de la llengua al País Valencià, que gràcies als investigadors que més hi han aprofundit, s'ha pogut dibuixar un mapa de la transmissió lingüística intergeneracional des d'una òptica territorial. Amb tot, caldria aprofundir en la situació de la transmissió intergeneracional de la llengua en les diferents àrees territorials, sobretot tenint en compte l'edat, per tal de comprovar la seua evolució en les noves generacions.

De vegades les mancances metodològiques i analítiques no només afecten l'explotació de dades o l'excessiva segmentació de les mostres per a poder extreure conclusions, sinó que també poden afectar el disseny de les pròpies operacions estadístiques. Així, per exemple, l'aproximació a la transmissió intergeneracional de la llengua ha estat possible gràcies a l'adaptació que l'Acadèmia Valenciana de la Llengua realitzà a la seua enquesta de 2004, seguint les sèries del Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics (SIES). Però les dues enquestes posteriors realitzades pel SIES no van incorporar aquestes adaptacions, i van allunyar la possibilitat de fer un seguiment longitudinal sobre aquesta qüestió.

A les Illes Balears també caldria aprofundir en anàlisis territorialitzades, pel fet que existeixen diferències importants entre l'àrea de Palma, la part forana de Mallorca, Menorca i les Pitiüses, que també poden afectar qüestions clau com les competències, els usos i la transmissió intergeneracional.

En el cas de l'Alguer i el Carxe, les recerques donen una idea de l'estat avançat, o fins i tot extrem, del trencament de la transmissió intergeneracional. Es tracta

d'estudis prou extensos en territoris que agrupen poca població, però caldria complementar-los amb estudis demolingüístics representatius de totes les edats, i adequant el seu contingut a l'estudi aprofundit d'aquests processos de trencament.

En referència a la resta de territoris, no cal dir que, exceptuant el cas andorrà, hi ha una manca d'estudis demolingüístics generals, així com d'estudis sectorials sobre la joventut, que actualitzin l'evolució sociolingüística a la Catalunya del Nord i a la Franja.

2.1.10. Bibliografia

- ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA (Ed.) (2005). *Llibre blanc de l'ús del valencià - I. Enquesta sobre la situació social del valencià. 2004*. València: AVL. També disponible en línia a: <http://www.avl.gva.es/va/publicacions/Col·lecci---Recerca-/Llibre-blanc-de-l--s-del-valenci---I--br-Enquesta-sobre-la-situaci--social-del-valenci---2004/contentDocument/Recerca_02.pdf> [Consulta: 24 juny 2014].
- ARGENTER, Joan Albert (Ed.) (2014). *Enclavaments lingüístics i comunitats locals: el català a Sardenya, al Carxe i entre els gitanos catalans*. Barcelona: IEC. (Biblioteca Càtedra UNESCO; 5). Índex disponible en línia a: <http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=novetats_editorials&subModuleName=&idCatalogacio=20868> [Consulta: 24 juny 2014].
- BELTRAN I CALVO, Vicent (2011). «Les parles dels extrems meridionals del català: el Carxe i Guardamar». A: *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a la Delegació de l'Institut a Alacant, el Carxe (la Torre del Rico, Jumella), Novelda i Guardamar: (16 i 17 d'octubre de 2009)*. Barcelona: IEC, p. 49-65.
- BERNARDÓ, Domènec (2011). «La situació actual de la llengua catalana a la Catalunya del Nord: un trencaclosques sociolingüístic que no té una resposta clara». *Revista de Girona* [Girona], núm. 268, p. 76-79. També disponible en línia a: <http://www.revistadegirona.cat/recursos/2011/0268_076.pdf> [Consulta: 25 juny 2014].
- (s. d.). *Les enquestes sociolingüístiques nord-catalanes: unes quantes equivocacions al nord i al sud de la frontera* [en línia]. <https://www.academia.edu/4041540/Les_enquestes_sociolinguiques_nord-catalanes_unes_quantas_equivocacions_al_nord_i_al_sud_de_la_frontera> [Consulta: 29 abril 2014].
- CASESNOVES FERRER, Raquel (2012). «El valencià en 25 anys (I): com són els seus parlants?» *Revista de Llengua i Dret* [Barcelona], núm. 58 (desembre 2012), p. 111-136. També disponible en línia a: <<http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rld/article/view/116/150>> [Consulta: 25 juny 2014].
- (2013). «El valencià en 25 anys (II): percepcions i valoracions». *Revista de Llengua i Dret* [Barcelona], núm. 59 (juny 2013), p. 111-130. També disponible en línia a: <<http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rld/article/view/10.2436-20.8030.02.7/223>> [Consulta: 25 juny 2014].
- CHESSA, Enrico (2012). *Another case of language death? The intergenerational transmission of Catalan in Alghero* [en línia]. Tesi doctoral. Universitat de Londres. <<http://qmro.qmul.ac.uk/jspui/handle/123456789/2502>> [Consulta: 25 juny 2014]
- DBALEARS (2013) «L'ús del català a la selectivitat davalla per primera vegada». *dBalears* [en línia] [Palma de Mallorca] (4 juliol 2013). <<http://dbalears.cat/actualitat/balears/del-catala-selectivitat-davalla-per-primera-vegada.html>> [Consulta: 25 juny 2014]
- DOMINGO I VALLS, Andreu (en premsa) (2013). «Balanç i prospectiva demogràfica del conjunt dels territoris de llengua catalana». II Jornada sobre Llengua i Societat als Territoris de Parla Catalana (Calaceit, 21 de setembre de 2013).
- FABÀ PRATS, Albert (2012). «L'evolució dels usos professionals a Catalunya del 1997 al 2008». *Treballs de Sociolingüística Catalana* [Barcelona: Societat Catalana de Sociolingüística - Institut d'Estudis

- Catalans], núm. 22, p. 41-58. També disponible en línia a: <http://revistes.iec.cat/index.php/TSC/article/view/54788/pdf_384> [Consulta: 30 juny 2014].
- FABÀ PRATS, Albert; MONTOYA ABAT, Brauli (2012). «La transmissió lingüística intergeneracional del català al País Valencià. Una perspectiva territorial». *Caplletra. Revista Internacional de Filologia* [València: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana], núm.53, p. 211-231. També disponible en línia a: <<http://www.raco.cat/index.php/Caplletra/article/view/267984/363357>> [Consulta: 30 juny 2014].
- (2013). «La transmissió lingüística intergeneracional al País Valencià. Una perspectiva territorial». Presentat a les II Jornades «La recerca sociolingüística en l'àmbit de la llengua catalana» (Barcelona, 11 de desembre de 2013). Breu descripció disponible en línia a: <<http://blogs.iec.cat/cruscat/wp-content/uploads/sites/15/2013/12/13-Jornada-XC-PUBLICACI%C3%93-PROVISIONAL.pdf>> [Consulta: 30 juny 2014].
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE CULTURA (2013). II Jornada sobre Llengua i Societat als Territoris de Parla Catalana (Calaceit, 21 de setembre de 2013). Programa disponible en línia a <<http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/menuitem.b318de7236aed0e7a129d410b0c0e1a0/?vgnnextoid=3d47245b93293310VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=3d47245b93293310VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>> [Consulta: 30 juny 2014].
- GRUP DE RECERCA SOCIOLINGÜÍSTICA DE LES ILLES BALEARS (2013). *El català a la selectivitat, 2013* [en línia]. Palma de Mallorca: GRESIB. <<http://www.uib.es/depart/dfc/gresib/selectivitat.htm>> [Consulta: 29 abril 2014].
- INSTITUT D'AVALUACIÓ I QUALITAT DEL SISTEMA EDUCATIU DE LES ILLES BALEARS (2012). *Avaluació de diagnòstic 2010-2011, Illes Balears, 4t d'EP. Informe executiu*. Palma de Mallorca: IAQSE. També disponible en línia a <http://iaqse.caib.es/documents/aval2011-12/inf_exec_2011.pdf> [Consulta: 30 juny de 2014].
- (2013a). *Avaluació de competències bàsiques 2012, Illes Balears, 4t d'ESO. Informe executiu*. Palma de Mallorca: IAQSE. També disponible en línia a <http://iaqse.caib.es/documents/aval_1213/Informe_Executiu_ACB_2012_4tESO.pdf> [Consulta: 30 juny 2014].
- (2013b). *Avaluació de diagnòstic 2011-2012, Illes Balears, 2n d'ESO. Informe executiu*. Palma de Mallorca: IAQSE. També disponible en línia a <http://iaqse.caib.es/documents/inf_exec_11_12_2nESO.pdf> [Consulta: 30 juny 2014].
- (2013c). *Indicadors del sistema educatiu de les Illes Balears 2012*. Palma de Mallorca: IAQSE. També disponible en línia a <http://iaqse.caib.es/documents/indicadors_2012/INDICADORS_2012.pdf>
- INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE LES ILLES BALEARS (2014). *Censos de població. Cens de 2011* [en línia]. Palma de Mallorca: IBESTAT. <<http://www.ibestat.com/ibestat/estadistiques/poblacio/censos-poblacio/cens-2011/9cc677ad-ced2-475a-9e57-e0193466a532>> [Consulta: 30 juny 2014].
- INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA (2013a). *Cens de població. Metodologia* [en línia]. Barcelona: Idescat. <<http://www.idescat.cat/territ/basicterr?TCD=20&V3D=231&V4D=865&QI&TC=6&V0=3&V1=3&MN=1&V3=865&PARENT=1&CTX=B>> [Consulta: 30 juny 2014].
- (2013b). *Cens lingüístic* [en línia]. Barcelona: Idescat. <<http://www.idescat.cat/cat/poblacio/catala>> [Consulta: 30 juny 2014].
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. (2011). *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a la Delegació de l'Institut a Alacant, el Carxe (la Torre del Rico, Jumella), Novelda i Guardamar: (16 i 17 d'octubre de 2009)*. Barcelona: IEC. (Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans; 20).
- INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA. (2011). *Proyecto de los Censos Demográficos 2011* [en línia]. Madrid: INE. <http://www.ine.es/censos2011/censos2011_proyecto.pdf> [Consulta: 30 juny 2014].
- (2014). *Estadística del Padrón de Españoles Residentes en el Extranjero. Datos a 1-1-2014* [en línia]. Madrid: INE. <<http://www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=/t20/p85001/a2014/&file=pcaxis>> [Consulta: 30 juny 2014].

- MARTÍNEZ MELO, Montserrat (en premsa) (2013). «Revisió metodològica de les enquestes amb dades lingüístiques 2000-2010». II Jornada sobre Llengua i Societat als Territoris de Parla Catalana (Calaceit, 21 de setembre de 2013).
- MAS I MIRALLES, Antoni (2011). «La interrupció de la transmissió i la revernacularització del català a Guardamar». A: *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a la Delegació de l'Institut a Alacant, el Carxe (la Torre del Rico, Jumella), Novelda i Guardamar: (16 i 17 d'octubre de 2009)*. Barcelona: IEC, p. 81-99.
- MONTOYA ABAT, Brauli (2014). «Reproducció primària de la llengua i sistema escolar al Carxe, un enclavament catalanoparlant en una regió castellanoparlant (Múrcia)». A: ARGENTER, Joan Albert (Ed.). *Enclavaments lingüístics i comunitats locals: el català a Sardenya, al Carxe i entre els gitanos catalans*. Barcelona: IEC. (Biblioteca Càtedra UNESCO; 5), p. 187-208. Índex disponible en línia a: <http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=novetats_editorials&subModuleName=&iCatalogacio=20868> [Consulta: 30 juny 2014].
- MONTOYA ABAT, Brauli; MAS I MIRALLES, Antoni (2011). *La transmissió familiar del valencià*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua.
- (2012). «La transmissió familiar en les llengües recessives i la revernacularització». *Caplletra. Revista Internacional de Filologia* [València: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana], núm.53, p. 109-116. També disponible en línia a: <<http://raco.cat/index.php/Caplletra/article/view/275375/363358>> [Consulta: 30 juny 2014].
- NINYOLES, Rafael-Lluís (2008). «Els reptes de la normalització: societat, economia i llengua». A: ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA. *Llibre blanc de l'ús del valencià - II. Iniciatives per al foment del valencià*. València: AVL. (Col·lecció Recerca; 9), p. 17-31. També disponible en línia a: <http://www.avl.gva.es/data/colleccions/Col-lecci---Recerca-/Llibre-blanc-de-l--s-del-valenci----II--br-Iniciatives-per-al-foment-del-valenci-/contentDocument/Recerca_09.pdf> [Consulta: 30 juny 2014].
- QUEROL, Ernest (2002). «Usos i representacions socials de les llengües a les Illes Balears». *Noves SL*, [en línia]: *Revista de Sociolingüística* [Barcelona], Estiu 2002. <http://www6.gencat.net/llengcat/noves/hm02estiu/catalana/querol1_12.htm> [Consulta: 30 juny 2014].
- QUEROL, Ernest; CHessa, Enrico; SOROLLA, Natxo; TORRES, Joaquim; VILLAVARDE, Joan-Albert (2007). *Llengua i societat als territoris de parla catalana a l'inici del segle XXI. L'Alguer, Andorra, Catalunya, Catalunya Nord, la Franja, Illes Balears i Comunitat Valenciana*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. També disponible en línia a: <http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/Publicacions%20en%20linea/Arxius/llenguaisocietat_inicisXXI.pdf> [Consulta: 30 juny 2014].
- REIXACH, Modest (1985). *Coneixement i ús de la llengua catalana a la província de Barcelona: Anàlisi dels resultats del Padró de 1975 i de l'avanç dels de 1981*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura.
- REIXACH, Modest (1990). *Difusió social del coneixement de la llengua catalana. Anàlisi de les dades lingüístiques del padró d'habitants de 1986 de Catalunya, Illes Balears i País Valencià*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura.
- SANJUAN MERINO, Xavier (2008). «L'evolució social del valencià (1983-2005)». A: ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA. *Llibre blanc de l'ús del valencià - II. Iniciatives per al foment del valencià*. València: AVL. (Col·lecció Recerca; 9), p. 119-141. També disponible en línia a: <http://www.avl.gva.es/data/colleccions/Col-lecci---Recerca-/Llibre-blanc-de-l--s-del-valenci----II--br-Iniciatives-per-al-foment-del-valenci-/contentDocument/Recerca_09.pdf> [Consulta: 30 juny 2014].
- SANJUAN MERINO, Xavier (2013). «El coneixement i l'ús del valencià a la Comunitat Valenciana: població autòctona i població immigrada». Presentat a les II Jornades «La recerca sociolingüística en l'àmbit de la llengua catalana» (Barcelona, 11 de desembre de 2013). Breu descripció disponible en línia a: <<http://blogs.iec.cat/cruscat/wp-content/uploads/sites/15/2013/12/13-Jornada-XC-PUBLICACI%C3%93-PROVISIONAL.pdf>> [Consulta: 30 juny 2014].
- SARI, Guido (2013). *El català de l'Alguer, una llengua en risc d'extinció*. Barcelona: La Busca Edicions.

- SERVICI D'INVESTIGACIÓ I ESTUDIS SOCIOLINGÜÍSTICS (s. d.). *Fons de dades numèriques* [en línia]. València: Generalitat Valenciana. Conselleria d'Educació, Cultura i Esport. <http://www.cece.gva.es/polin/val/sies/sies_fonum.htm> [Consulta: 30 juny 2014].
- SOCIETAT CATALANA DE SOCIOLINGÜÍSTICA. (2012). *Els usos lingüístics a Catalunya: un estat de la qüestió. Treballs de Sociolingüística Catalana* [Barcelona: Societat Catalana de Sociolingüística - Institut d'Estudis Catalans], núm. 22. També disponible en línia a: <<http://revistes.iec.cat/index.php/TSC/issue/view/4467/showToc>> [Consulta: 30 juny 2014].
- SOLÉ, Joan; TORRIJOS, Anna; SERRACANT, Pau (2013). «Llengua i joves. Anàlisi de les variables lingüístiques de l'«Enquesta a la joventut de Catalunya 2012»». *Llengua i ús* [en línia]: *Revista tècnica de política lingüística* [Barcelona], núm. 53. <<http://www.raco.cat/index.php/LlenguaUs/article/view/270987>> [Consulta: 30 juny 2014].
- SPANISH NATIONAL TEAM AND TYPISA (2013.). *Final field report of the 6th round of the ESS*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. També disponible en línia a: <http://www.upf.edu/ess/_pdf/6a-ola/Datos/ESS6-FinalFieldReport.pdf> [Consulta: 30 juny 2014].
- TORRES-PLA, Joaquim (2012). «L'evolució dels usos privats a Catalunya del 1997 al 2008». *Treballs de Sociolingüística Catalana* [Barcelona: Societat Catalana de Sociolingüística - Institut d'Estudis Catalans], núm. 22, p. 27-40. També disponible en línia a: <http://revistes.iec.cat/index.php/TSC/article/view/54789/pdf_385> [Consulta: 30 juny 2014].
- TORRES-PLA, Joaquim (en premsa) (2013). «Està assegurada la transmissió lingüística?». II Jornada sobre Llengua i Societat als Territoris de Parla Catalana (Calaceit, 21 de setembre de 2013).
- UNIVERSITAT POMPEU FABRA (s. d.a). *European Social Survey. Datos y documentación* [en línia]. Barcelona: UPF. <<http://www.upf.edu/ess/datos/index.html>> [Consulta: 16 abril 2014].
- UNIVERSITAT POMPEU FABRA (s. d.b). *European Social Survey ESS 2012. Documentation of the Spanish sampling procedure* [en línia]. Barcelona: UPF. <http://www.upf.edu/ess/_pdf/6a-ola/Cuestionarios/SpanishSamplingProcedure2012.pdf> [Consulta: 30 juny 2014].
- VILA I MORENO, Francesc Xavier; SOROLLA, Natxo (en premsa) (2013). «Coneixements i usos del català al territori». II Jornada sobre Llengua i Societat als Territoris de Parla Catalana (Calaceit, 21 de setembre de 2013).
- XARXA CRUSCAT - IEC (2011). *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2010)* [en línia]. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana. <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2010.pdf>> [Consulta: 30 juny 2014].
- XARXA CRUSCAT - IEC(2012). *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2011)* [en línia]. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana. <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2011.pdf>> [Consulta: 30 juny 2014].
- XARXA CRUSCAT - IEC (2013). *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2012)* [en línia]. Barcelona: Òmnium Cultural, Plataforma per la Llengua. <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2012.pdf>> [Consulta: 30 juny 2014].

2.2. Estatus jurídic de la llengua i dinàmica sociopolítica. Unitat de la llengua i relacions entre territoris

ANNA M. PLA BOIX
Universitat de Girona

2.2.1. Presentació: breu referència al context sociopolític

El 2013 ha estat un any d'esdeveniments polítics especialment transcendents que han acabat condicionant, indefectiblement, la dinàmica sociopolítica i l'evolució de l'estatus jurídic de la llengua catalana als diferents territoris on es parla.

D'entrada, aquest ha estat un any de consolidació de les hegemonies polítiques nascudes dels comicis generals i autonòmics celebrats dos anys enrere. Aquest és el cas de les majories absolutes obtingudes pel Partit Popular a les eleccions a les Corts Generals espanyoles celebrades el 20 de novembre de 2011 i a les eleccions autonòmiques celebrades el 22 de maig del mateix any a les Illes Balears, al País Valencià i a l'Aragó. Com s'estudiarà amb deteniment a les pàgines que segueixen, a tots aquests territoris l'any 2013 marca la meitat cronològica d'unes legislatures especialment conflictives en matèria lingüística. S'hi constataran retrocessos sense precedents en el procés de reconeixement, protecció i normalització de la llengua catalana en àmbits públics especialment sensibles.

A Catalunya, aquest 2013 abraça el primer any de vida de la x legislatura del Parlament, constituït formalment el 17 de desembre de 2012. Vindrà marcat per esdeveniments polítics cabdals que passaran als annals de la història política del Principat. D'entrada, durant l'any 2013 la proposta de celebració d'un referèndum per a consultar el poble català sobre el futur polític de Catalunya s'erigirà com el tema vertebrador del debat polític i social. Aquest debat es projectarà en l'adopció de diverses iniciatives parlamentàries i governamentals. Així, el 23 de gener de 2013, el Ple del Parlament adoptava la Resolució 5/X, per la qual s'aprova la Declaració de sobirania i del dret a decidir del poble de Catalunya,³⁷ bo i proclamant-se que «d'acord amb la voluntat majoritària expressada democràticament pel poble de Catalunya, el Parlament de Catalunya acorda iniciar el procés per a fer efectiu l'exercici del dret a decidir per tal que els ciutadans i les ciutadanes de Catalunya puguin decidir llur futur polític col·lectiu», d'acord amb uns principis que s'expliciten a la iniciativa. Entre aquests principis, se subratlla el de sobirania,³⁸ el de legitimitat democràtica,³⁹ i els

37. Vegeu el *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya (BOPC)*, núm. 13, del 24 de gener del 2013.

38. S'hi indica que el poble de Catalunya té «per raons de legitimitat democràtica, caràcter de subjecte polític i jurídic sobirà».

39. S'hi explicita el compromís «El procés de l'exercici del dret a decidir serà escrupolosament democràtic i garantirà especialment la pluralitat i el respecte de totes les opcions, per mitjà de la

principis de transparència, diàleg, cohesió social, europeisme i legalitat. Així mateix, s'emfasitza el paper principal que haurà d'assumir el Parlament de Catalunya en tot aquest procés i el compromís del Parlament i del Govern de la Generalitat «de fer partícips actius de tot aquest procés el món local i el màxim de forces polítiques, d'agents econòmics i socials i d'entitats culturals i cíviques de Catalunya» amb l'objectiu de concretar els mecanismes que ho facin efectiu. La declaració conclou encoratjant tots els ciutadans «a ésser protagonistes actius del procés democràtic d'exercici del dret a decidir del poble de Catalunya». Val a dir que aquesta declaració del Parlament serà impugnada al Tribunal Constitucional per l'executiu espanyol presidit per Mariano Rajoy. Aquesta decisió d'impugnar-la a la jurisdicció constitucional és certament inèdita —no té precedents perquè no s'interposa contra una norma jurídica sinó contra una resolució que es limita a explicitar la voluntat política d'un Parlament— i serà adoptada al Consell de Ministres tingut l'1 de març de 2013. El Ple del Tribunal Constitucional resoldrà el recurs un any més tard, a la seva mediàtica Sentència 42/2014, del 25 de març.⁴⁰

Coetàniament, el Decret 113/2013, del 12 de febrer, creava el Consell Assessor per a la Transició Nacional⁴¹ i el configurava com un òrgan col·legiat de suport al Govern de la Generalitat a qui s'encomanen funcions assessores.⁴² L'11 de març, l'Institut d'Estudis Autonòmics de la Generalitat feia públic un informe jurídic sobre els procediments legals a través dels quals els ciutadans i les ciutadanes de Catalunya podien ser consultats sobre llur futur polític col·lectiu, emès a sol·licitud del Govern.⁴³

En el conjunt d'aquest procés, el Parlament hi assumirà un paper decisiu. Els mesos subsegüents aprovarà diverses resolucions que convé ressenyar, ni que sigui succintament. La primera és la Resolució 17/X, del 13 de març, sobre la iniciació d'un diàleg amb el Govern de l'Estat per a fer possible la celebració d'una consulta sobre el futur de Catalunya;⁴⁴ la segona és la Resolució 479/X, per la qual s'acorda de presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats la Proposició de Llei orgànica de delegació a la Generalitat de Catalunya de la competència per a autoritzar, convocar i celebrar un

deliberació i el diàleg en el si de la societat catalana, amb l'objectiu que el pronunciament que en resulti sigui l'expressió majoritària de la voluntat popular, que serà el garant fonamental del dret a decidir».

40. Vegeu el [Boletín Oficial del Estado \(BOE\)](#), núm. 87, del 10 d'abril de 2014.

41. Vegeu el [Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya \(DOGC\)](#), núm. 6315, del 14 de febrer de 2013, p. 8187.

42. Més concretament, se li encomanaran les funcions d'analitzar i identificar totes les alternatives jurídiques disponibles sobre el procés de transició nacional; identificar les estructures estratègiques per al funcionament futur del Govern i de les institucions catalanes, i optimitzar-ne els recursos disponibles; proposar actuacions i impulsar la difusió del procés de transició nacional entre la comunitat internacional i identificar-ne suports; i, finalment, la funció d'assessorar també el Govern per a desplegar les relacions institucionals a Catalunya amb l'objectiu de garantir el conjunt del procés.

43. Vegeu el text íntegre de l'[Informe sobre els procediments legals a través dels quals els ciutadans i les ciutadanes de Catalunya poden ser consultats sobre llur futur polític col·lectiu](#), de l'Institut d'Estudis Autonòmics, de l'11 de març de 2013.

44. Vegeu el [BOPC](#), núm. 43, del 18 de març de 2013.

referèndum sobre el futur polític de Catalunya.⁴⁵ Aquesta iniciativa parlamentària pretén donar compliment a una de les vies identificades en l'informe de l'Institut d'Estudis Autonòmics, per tal de vehicular jurídicament la consulta.

Dit això, en tot aquest procés, la societat civil hi assumirà un paper d'impuls decisiu. Prova n'és la multitudinària Via Catalana, una cadena humana d'uns quatre-cents quilòmetres que va resseguir el traçat de l'antiga Via Augusta romana bo i enllaçant el Pertús amb Alcanar l'11 de setembre de 2013. Proposada per l'Assemblea Nacional Catalana amb l'objectiu de reclamar la independència de Catalunya, situarà una vegada més aquesta reivindicació com una qüestió prioritària de l'agenda política i governamental, no només internament, sinó també en l'escenari internacional. Del seu ressò mediàtic internacional i les lectures polítiques que se'n varen fer, en donen bon testimoni les hemeroteques. Uns dies més tard, el 12 de desembre, s'anunciava la data de celebració del referèndum i l'enunciat de la pregunta, amb el suport de Convergència i Unió, Esquerra Republicana de Catalunya, Iniciativa per Catalunya Verds i la Candidatura d'Unitat Popular, que sumen 87 dels 135 escons del Parlament de Catalunya.⁴⁶

Per la seva part, a Andorra, la Catalunya del Nord i l'Alguer aquest 2013 coincideix també amb un període de consolidació de cicles polítics. En el cas andorrà, el 2013 marca la meitat cronològica de la vi legislatura del Consell General, en la composició avalada a les eleccions generals celebrades l'abril de 2011 i guanyades per la candidatura de Demòcrates per Andorra. En el cas francès, el 2013 abraça el primer any de presidència de François Hollande al capdavant de l'Elisi. També a l'Alguer, el 2013 comprèn el primer any de Govern municipal de Stefano Lubrano, elegit síndic de la vila a les eleccions municipals celebrades l'any precedent.

En tot cas, seguint amb les tendències d'anys precedents, el 2013 ha vingut condicionat, i molt decisivament, per la crisi econòmica. Com posàvem de manifest en informes anteriors, seran aquestes circumstàncies econòmiques les que novament determinaran la dinàmica sociopolítica d'aquest període estudiat. Acabaran condicionant indefectiblement l'agenda política i governamental a nivell nacional, europeu i internacional.

Portat al cas espanyol, durant l'any 2013 diversos indicadors econòmics posen de manifest que la greu crisi econòmica persisteix. Durant el primer trimestre de l'any se supera la xifra històrica dels sis milions d'aturats, la qual cosa representa ja el 27,16% de la població activa segons l'Encuesta de Población Activa (EPA) de l'INE. La taxa d'atur juvenil arriba a 57,22%. El deute públic ascendeix al 92,2% del PIB en el segon trimestre. Per a fer-hi front, el Govern presidit per Mariano Rajoy aprova el Pla Nacional de Reformes i l'Actualització del Programa d'Estabilitat 2013-2016, que presenta a la Comissió Europea i que estableix nous objectius de reducció del dèficit i

45. Vegeu el [BOPC, núm. 239, del 17 de gener de 2014](#).

46. La pregunta consensuada és «Vol que Catalunya sigui un Estat? I en cas de resposta afirmativa, vol que aquest Estat sigui independent?», i la data prevista, el 9 de novembre de 2014.

l'adopció de diverses mesures fiscals controvertides que suscitaran conflictivitat social. En aquest escenari, el mes de juliol es confirmarà que Espanya pateix la recessió econòmica més llarga des de 1975 tenint en compte que l'economia espanyola decreix durant vuit trimestres seguits.

Pel que fa a l'escenari internacional, la crisi econòmica ha continuat condicionant, també molt decisivament, l'agenda política de la Unió Europea seguint la tendència d'anys anteriors. L'1 de gener Irlanda assumia la Presidència semestral rotatòria del Consell de la Unió Europea i passava el relleu a Lituània l'1 de juliol. Indefugiblement, l'economia continuarà erigint-se com la clau de volta de la política europea. En aquest context, reivindicacions de millora del reconeixement i la protecció de la llengua catalana a la Unió Europea han continuat essent objecte de debats i propostes polítiques que s'estudiaran a les pàgines que segueixen.

I a títol de conclusió, no es pot glossar el context sociopolític de l'any 2013 sense esmentar, ni que sigui succintament, els conflictes i processos electorals que centren l'interès mediàtic a escala internacional. A Síria persisteix la sagnant guerra civil davant la inacció d'una comunitat internacional dividida. El 3 de juliol té lloc un cop d'estat de l'exèrcit a Egipte que derroca el Govern de Muhàmmad Mursí i suspèn la Constitució. Coetàniament, d'altres esdeveniments polítics com ara les eleccions federals a Alemanya o les eleccions presidencials que se celebren al llarg de l'any a Xile, Equador o Veneçuela, o les legislatives a Israel o Argentina, contribuiran a dibuixar nous escenaris geopolítics en les seves respectives àrees d'influència. Aquests i d'altres esdeveniments consolidaran el 2013 com un any de canvis rellevants que continuaran remodelant, irrevocablement, l'escenari polític mundial.

2.2.2. L'estatus normatiu de la llengua catalana: involució en un context d'incertesa

Al llarg de l'any 2013, l'estatus jurídic de la llengua catalana ha experimentat canvis especialment rellevants, en un sentit sovint desfavorable al seu reconeixement, protecció i normalització.

L'estudi d'aquesta producció jurídica permet concloure, ja d'entrada, que a tots els territoris de llengua catalana s'ha aprovat un ampli catàleg de disposicions normatives, principalment de rang reglamentari, que incideixen, sia directament sia tangencialment, en el seu dret lingüístic. Part d'aquest nou marc normatiu ha estat impulsat amb l'objectiu d'aprofundir el procés de normalització de la llengua pròpia i ampliar la tutela dels drets i deures lingüístics dels ciutadans. Nogensmenys, al llarg d'aquest 2013 s'aprecien significatius retrocessos en aquest procés de normalització i en el reconeixement i la protecció de l'idioma, articulats jurídicament amb l'aprovació d'iniciatives legislatives i reglamentàries molt conflictives políticament i social, que es procuraran descriure succintament en aquest INFORME.

Aquesta involució en el reconeixement, la protecció i la normalització de la llengua catalana s'ha donat molt especialment a territoris com ara l'Aragó, el País Valencià o les Illes Balears. En el cas aragonès, durant l'any 2013 s'aprova la Llei 3/2013, del 9 de maig, d'ús, protecció i promoció de les llengües i modalitats lingüístiques pròpies d'Aragó,⁴⁷ una disposició legislativa que, com s'estudiarà amb deteniment a les pàgines que segueixen, resulta especialment lesiva pel reconeixement i l'estatus normatiu de la llengua catalana a la Franja. De fet, l'articulat d'aquesta més que controvertida norma no conté ni una sola referència explícita a la llengua catalana i li canvia la denominació pel circumloqui eufemístic i acientífic «llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental de la Comunitat Autònoma» (LAPAO). Articula, com ja avançàvem en informes anteriors, una involució sense precedents en el reconeixement i la protecció de la comunitat lingüística catalana d'aquest territori.

Semblantment, seguint la dinàmica d'anys precedents, el 2013 també ha estat un any especialment lesiu pel que fa a l'estatus normatiu de la llengua a les Illes Balears. I això perquè, entre d'altres iniciatives que s'estudien críticament en aquest INFORME, s'aprova el Decret 15/2013, del 19 d'abril, pel qual es regula el tractament integrat de les llengües als centres docents no universitaris de les Illes.⁴⁸ Aquest decret del trilingüisme suscitarà una contundent oposició, molt especialment dels principals sindicats educatius, associacions de pares i partits a l'oposició. Representa una regressió sense precedents de l'estatus de la llengua pròpia en l'àmbit educatiu. De fet, redueix significativament l'ús de la llengua catalana en l'etapa educativa, per la qual cosa es denuncia que acaba amb el model d'immersió lingüística vigent a les Illes els darrers anys.

Pel que fa a la dinàmica sociopolítica i el marc jurídic de la llengua al País Valencià, durant el 2013 no experimenta canvis rellevants i continua, per consegüent, amb les tendències ressenyades als informes d'anys anteriors. Durant el període estudiat, el Govern popular presidit per Alberto Fabra ha seguit implementant una política lingüística no sempre favorable a l'idioma propi. Tal com s'estudiarà a les pàgines que segueixen, s'aproven poques disposicions normatives d'incidència en matèria lingüística i continuen transcendent a l'opinió pública enfrontaments amb el món de l'activisme social. D'entre les iniciatives que suscitaran més oposició pot destacar-se el tancament dels serveis de radiodifusió i televisió dependents de la Generalitat i la dissolució i liquidació de Radiotelevisió Valenciana, procés articulat jurídicament amb l'aprovació de la Llei 4/2013, del 27 de novembre.

En qualsevol cas, als efectes que aquí interessen, l'estudi de les disposicions normatives i debats parlamentaris celebrats al llarg del 2013 als tres territoris esmentats, posen de manifest una evolució del dret lingüístic poc favorable a l'estatus normatiu de la llengua. De fet, pot afirmar-se sense pal·liatius que es consolida una vasta ofensiva contra el reconeixement i el procés de normalització de l'idioma en

47. Vegeu el [Boletín Oficial de Aragón \(BOA\)](#), núm. 100, del 24 de maig de 2013.

48. Vegeu el [Butlletí Oficial de les Illes Balears \(BOIB\)](#), núm. 53, del 20 d'abril de 2013.

diferents àmbits públics. Aquest procés s'articularà a través de diferents iniciatives parlamentàries i governamentals. El buidatge dels debats parlamentaris celebrats als seus hemicicles al llarg del 2013 posa en evidència, a més, dissensions irreconciliables en aspectes puntals de qualsevol política lingüística. Val a dir que, en aquest context, la societat civil continuarà assumint un paper rellevant en la defensa de la llengua. I en aquest activisme ciutadà entitats com ara l'Obra Cultural Balear, que aquest 2013 commemora els seus cinquanta anys de vida, Òmnium Cultural o Acció Cultural del País Valencià es continuaran significant especialment en la defensa de l'idioma propi. Així mateix, Plataforma per la Llengua celebra, el 12 de desembre 2013, els seus 20 anys de vida, en uns actes commemoratius que s'allargaran tot el 2014. Val a dir que, durant l'any 2013, se celebraran diversos actes d'homenatge a qui fou el fundador i impulsor de l'entitat, Martí Gasull. Entre aquests actes, destaquen especialment l'homenatge que va rebre al Teatre Nacional de Catalunya o la concessió de la Medalla d'Or al Mèrit Cultural a títol pòstum concedida per l'Ajuntament de Barcelona. En el cas de Juristes en Defensa de la Llengua Pròpia, aquesta defensa de l'idioma l'any 2013 serà reconeguda amb una menció honorífica concedida pel Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya.

I enllaçant amb Catalunya, la producció normativa d'incidència en l'estatus de la llengua pròpia ha estat més aviat migrada. L'etapa estudiada coincideix amb el primer any de vida d'una x legislatura especialment convulsa, amb el dret a decidir com a principal eix vertebrador del debat polític i parlamentari. No s'aprovarà, al llarg de l'any, cap disposició normativa amb rang de llei d'incidència en l'estatus jurídic de la llengua. En canvi, sí que s'aproven diverses disposicions normatives de rang reglamentari que promouen la normalització de la llengua pròpia. Val a dir que, enllaçant amb aquest procés de normalització, durant l'any 2013 se celebra el trentè aniversari de l'aprovació al Parlament de la primera llei de normalització lingüística catalana, la cèlebre Llei 7/1983, del 18 d'abril.

Dit això, per bé que la producció normativa catalana d'incidència en el dret lingüístic hagi estat més aviat migrada, això no vol dir que no hagi centrat l'interès polític i mediàtic. Ben al contrari, al llarg de l'any 2013 centrarà especialment l'interès a causa de l'aprovació de la Llei orgànica 8/2013, del 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa,⁴⁹ també coneguda com a Llei Wert o LOMCE, iniciativa legislativa que vertebrava una ofensiva jurídica sense precedents contra el model lingüístic a l'escola catalana. Consolida la setena reforma d'una llei orgànica educativa en democràcia.

Aquest atac frontal al model de conjunció lingüística escolar es consolida just l'any que el model compleix trenta anys de vida. Garantit per primera vegada a la Llei 7/1983, del 18 d'abril, al llarg d'aquestes dècades s'ha consolidat com una clau de volta del procés de normalització lingüística de Catalunya, eix vertebrador per

49. Vegeu el [BOE, suplement en llengua catalana al núm. 295, del 10 de desembre de 2013](#).

excel·lència del seu règim juridicolingüístic. Aquesta circumstància explicarà la contundent resposta política i social a la norma, una resposta que s'articularà prioritàriament entorn de mobilitzacions de la comunitat educativa que, al llarg de l'any, centraran l'interès polític i mediàtic. De tot aquest procés en donen bon testimoni les hemeroteques.

Als efectes que aquí interessen, la Llei orgànica 8/2013, del 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa, contempla diverses referències explícites a la llengua al llarg del seu articulat. Més concretament, les trobem als articles 6 *bis*.3, 6 *bis*.4, 18.4, 19.4, 20.5, 24.5, 25.7, 26.6, 28.2, 28.9, 29.3, 34.2, 34 *bis*.5, 34 *ter*.5, 36.5, 36 *bis*.2, 42.4.a.4, 42.5, disposicions addicionals 38 i 39 i disposició final tercera epígraf 1r de la Llei orgànica 6/2006, del 3 de maig d'educació, en l'enunciat reformat per la nova LOMCE. L'estudi d'aquest nou marc jurídic esbossa un escenari desolador per l'estatus de la llengua catalana i la resta de llengües cooficials en el sistema educatiu. Als efectes que aquí interessen, vertebrada una ofensiva sense precedents contra el model de conjunció lingüística a l'escola catalana. Una ofensiva que al llarg del 2013 continuarà centrada diverses resolucions judicials de sales contencioses administratives d'òrgans de la jurisdicció ordinària —Tribunal Suprem i Tribunal Superior de Justícia de Catalunya— que el continuaran qüestionant basant-se en interpretacions clarament restrictives de la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, del 28 de juny, sobre l'Estatut.

Dit això, la producció legislativa de l'Estat espanyol d'incidència en matèria lingüística continuarà essent, un any més, migrada. Com posàvem de manifest en informes anteriors, el reconeixement d'un plurilingüisme legal continuarà sent una assignatura pendent i sense agenda clara. El buidatge de les disposicions normatives publicades al *Butlletí Oficial de l'Estat* durant l'any 2013 evidencien que el dret lingüístic no experimenta innovacions rellevants. De fet, durant aquesta etapa s'aproven poques disposicions normatives de rang legal d'incidència en l'estatus jurídic de les llengües. Un exemple l'ofereix la Llei 22/2013, del 22 de desembre, de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2014. La seva disposició addicional 51, intitulada «Activitats prioritàries de mecenatge» contempla, entre d'altres previsions, que es consideraran activitats prioritàries de mecenatge aquelles concernents a «la promoció i la difusió de les llengües oficials dels diferents territoris de l'Estat espanyol dutes a terme per les corresponents institucions de les Comunitats autònomes amb llengua oficial pròpia». D'altres lleis estatals contempnen referències explícites o tangencials a la llengua dispersant al llarg del seu articulat. Aquest és el cas de la Llei 19/2013, del 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern.⁵⁰ El seu article 29, intitulat «Infraccions disciplinàries» inclou, com a infracció molt greu, qualsevol actuació que suposi discriminació per raó de llengua. En allò que concerneix a l'àmbit de l'etiquetatge, durant l'any 2013 s'aproven diverses

50. Vegeu el [BOE, suplement en llengua catalana al núm. 295, del 10 de desembre de 2013](#).

disposicions normatives que continuen prescrivint l'ús de la llengua castellana, emprant sovint l'expressió "*almenys en llengua castellana*" al seu articulat.⁵¹

Coetàniament, als butlletins oficials de l'Estat editats al llarg del 2013 s'hi publiquen diverses normes de rang reglamentari que contemplen, dispersament al llarg del seu articulat i de forma tangencial, diverses previsions d'incidència en matèria lingüística. Garanteixen avenços en àmbits, certament, molt puntuals. Poden destacar-se, a tall d'exemple i per totes, les Resolucions del Ministeri d'Educació, Cultura i Esports, del 12 d'abril de 2013, per la qual es convoquen subvencions per al foment de la traducció a llengües estrangeres;⁵² del 15 de març de 2013, per la qual es convoquen subvencions en règim de concurrència competitiva, per a l'edició de llibres;⁵³ o del 20 de febrer de 2013, per la qual es convoquen subvencions per a l'edició de revistes culturals.⁵⁴ A totes aquestes convocatòries estatals, s'hi inclou la referència a les llengües autonòmiques cooficials de les comunitats autònomes. D'altres disposicions de rang

⁵¹ Aquest és el cas, a tall d'exemple i per totes, de les següents normes:

- Decret 234/2013, de 5 d'abril, pel qual s'estableixen les normes d'aplicació del Reglament (CE) núm. 66/2010 del Parlament Europeu i del Consell, de 25 de novembre de 2009, relatiu a l'etiqueta ecològica de la Unió Europea. Deroga el Reial decret 598/1994, de 8 d'abril, que no feia cap obligació en matèria d'etiquetatge. A partir d'ara, l'etiquetatge ha de ser en una llengua oficial de la Unió Europea, i si es vol posar en català també hi haurà de ser el castellà.
- Reial decret 506/2013, de 28 de juny, sobre productes fertilitzants. Deroga el Reial Decret 824/2005, de 8 de juliol, i obliga a etiquetar els productes almenys en castellà
- Llei 10/2013, de 24 de juliol, per la qual s'incorporen a l'ordenament jurídic espanyol les Directives 2010/84/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 15 de desembre de 2010, sobre farmacovigilància, i 2011/62/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 8 de juny de 2011, sobre prevenció de l'entrada de medicaments falsificats a la cadena de subministrament legal, i es modifica la Llei 29/2006 de 26 de juliol, de garantia i ús racional dels medicaments i productes sanitaris. Es modifica l'article 15 amb l'obligació d'etiquetar en castellà.
- Reial decret 781/2013, d'11 d'octubre, pel qual s'estableixen normes relatives a l'elaboració, composició, etiquetatge, presentació i publicitat dels sucres de fruites i altres productes similars destinats a l'alimentació humana. Recorda l'obligació d'etiquetar com a mínim en castellà.

52. El seu primer article preveu la convocatòria, per a l'any 2013, de subvencions en règim de concurrència competitiva per al finançament del cost de la traducció a llengües estrangeres «d'obres literàries o científiques publicades originàriament en espanyol o en qualsevol de les llengües cooficials de les comunitats autònomes».

53. El seu primer article preveu la convocatòria de subvencions «a projectes d'edició de llibres en llengua castellana o en llengües cooficials de les Comunitats autònomes, amb independència del suport en què s'editin i de la nacionalitat de l'autor, que contribueixin a l'enriquiment del patrimoni bibliogràfic espanyol».

54. El seu primer article preveu la convocatòria de subvencions «per al foment de l'edició d'aquelles revistes de cultura que contribueixin a l'enriquiment del patrimoni bibliogràfic espanyol, escrites en castellà o en les llengües cooficials de les comunitats autònomes».

reglamentari aprovades al llarg de l'any continuaran imposant l'ús de la llengua castellana en diferents àmbits públics, bo i ignorant el caràcter plurilingüe de l'Estat.⁵⁵

Pel que concerneix l'àmbit de l'Administració de justícia, un any més continua significant-se com a un dels àmbits públics menys permeables a la presència de la llengua catalana. De fet, durant l'any 2013 es fan públiques noves estadístiques sobre usos lingüístics a l'àmbit judicial facilitades pel Departament de Justícia de la Generalitat, que posen de manifest que durant el 2012 només el 12,7% de les sentències dictades per òrgans jurisdiccionals de Catalunya estaven redactades en llengua catalana. Aquesta dada suposa un retrocés en l'ús de la llengua pròpia en l'administració de la justícia, que des del 2004, quan es va arribar al 20,6%, no ha deixat d'anar a la baixa fins a situar-se l'any 2012 en el nivell més baix.

En el pla normatiu, s'aproven diverses disposicions que continuen valorant el coneixement de la llengua oficial i pròpia del lloc on es presten serveis com un mèrit en la provisió de les places. Aquest és el cas, a tall d'exemple i per totes, de l'Ordre JUS/2239/2013, del 26 de novembre, per la qual es convoca concurs específic per a la provisió de llocs de treball per al Cos de Secretaris Judicials⁵⁶ o l'Ordre JUS/1959/2013, del 17 d'octubre, per la qual es convoca procés selectiu per a l'ingrés pels sistemes generals d'accés lliure i promoció interna, al Cos de Gestió Processal i Administrativa de l'Administració de justícia.⁵⁷ Així doncs, durant l'any 2013 l'Estat espanyol no impulsa cap reforma normativa amb l'objectiu de donar compliment a les recomanacions formulades pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa el 24 d'octubre de 2012 en relació amb el seguiment de l'aplicació a l'Estat espanyol dels compromisos adquirits amb la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries. Als efectes que aquí interessin, recordem-ho, en aquestes recomanacions del 24 d'octubre de 2012, el Comitè de Ministres, tancava el tercer cicle de seguiment del conveni i deixava paleses les limitacions del marc normatiu de l'Estat espanyol i la seva manca d'actuació i voluntat de cooperació en diferents àmbits, molt especialment el judicial. Més concretament, el Comitè de Ministres del Consell d'Europa va formular a les autoritats espanyoles diverses recomanacions per a garantir el compliment dels compromisos assumits amb la ratificació del conveni, entre les quals se'l requeria a modificar el marc jurídic per tal de garantir expressament que les autoritats judicials

⁵⁵ Vegeu, a tall d'exemple i per totes, les següents disposicions reglamentàries:

- Reial decret 116/2013 de 15 de febrer, pel qual es regula l'emissió del passaport provisional i del salconduit.
- Ordre SSI/304/2013, de 19 de febrer, sobre substàncies pel tractament de l'aigua destinada a la producció d'aigua de consum humà.
- Ordre ECD/760/2013, de 26 d'abril, per la qual s'estableixen els requisits d'emissió del títol del programa Erasmus Mundus.
- Ordre IET/1311/2013, de 9 de juliol, per la qual s'aprova el Reglament d'ús del domini públic radioelèctric per a radioaficionats

⁵⁶. Vegeu el [BOE, núm. 288, del 2 de desembre de 2013](#).

⁵⁷. Vegeu el [BOE, núm. 255, del 24 d'octubre de 2013](#).

penals, civils i administratives tramitessin, a les comunitats autònomes, els procediments en les llengües cooficials a sol·licitud d'una de les parts. També es va requerir a l'Estat espanyol a prendre les mesures jurídiques i pràctiques necessàries per tal de garantir que una proporció adequada de personal judicial que presti funcions a les comunitats autònomes on s'apliqui l'article 9 de la Carta tinguin un coneixement suficient de les llengües regionals o minoritàries emparades pel conveni, per a l'acompliment de les seves funcions professionals. Al llarg del 2013 no s'impulsa cap reforma normativa en aquesta direcció.

Dit això, la regulació lingüística continuarà centrant, al llarg de l'any 2013 i seguint la tendència d'anys precedents, encesos debats a les Corts Generals espanyoles, especialment en el marc de les funcions d'impuls i control de l'acció de govern que tenen encomanades en un sistema parlamentari. S'hi formularan diferents preguntes, mocions i interpel·lacions, així com tramitacions de proposicions no de llei que situaran a l'hemicicle debats entorn de qüestions dispars vinculades al dret lingüístic. Aquest és el cas de la sol·licitud de compareixença en comissió del Ministre d'Educació, Cultura i Esports, presentada pel Grup Parlamentari Mixt, per a informar sobre «com pensa el Govern garantir el model educatiu català, un model d'èxit i alabat per la Unió Europea»;⁵⁸ la proposició no de llei sobre el Consell de les Llengües Oficials presentada pel Grup Parlamentari Socialista;⁵⁹ o a tall d'exemple i per totes, les preguntes al Govern sobre mesures previstes per tal de complir amb el que va aprovar-se en seu del Parlament Europeu entorn de l'Informe sobre les llengües europees amenaçades de desaparèixer i la diversitat lingüística a la Unió Europea,⁶⁰ o preguntes sobre la implementació del decret de trilingüisme a les escoles balears,⁶¹ o sobre la garantia de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries a l'Aragó.⁶² Coetàniament, en el marc dels debats sobre la reforma del Reglament del Congrés dels Diputats es tornarà a reivindicar l'ús de les llengües cooficials a la Cambra.

Així mateix, al llarg de l'any es continuen formulant diverses iniciatives amb l'objectiu de promoure el reconeixement i millorar la protecció jurídica de la llengua catalana a la Unió Europea. Si bé la seva eficàcia jurídica és més aviat migrada, bona part d'aquestes iniciatives serviran per a emfasitzar, una vegada més, les reivindicacions de millora en l'estatus normatiu de l'idioma a nivell europeu. Aquest és el cas, a tall d'exemple, de la iniciativa aprovada en seu de la Comissió de Cultura del Parlament Europeu tendent a promoure l'aprenentatge de les llengües minoritàries amenaçades de desaparició, entre les quals esmenta el català, des dels primers nivells

58. Vegeu el [Diario de Sesiones del Congreso de los Diputados](#), núm. 323, del 22 de maig de 2013.

59. Vegeu el [Boletín Oficial de las Cortes Generales \(BOCG\)](#). Congreso de los Diputados, sèrie D, núm. 142, de l'11 de setembre de 2012. Vegeu també el [Diario de Sesiones del Congreso de los Diputados](#), núm. 281, del 12 de març de 2013.

60. Vegeu el [BOCG](#). Congreso de los Diputados, sèrie D, núm. 368, del 2 de desembre de 2013.

61. Vegeu el [BOCG](#). Congreso de los Diputados, sèrie D, núm. 350, del 30 d'octubre de 2013.

62. Vegeu el [BOCG](#). Congreso de los Diputados, sèrie D, núm. 209, del 24 de gener de 2013.

educatius. La proposta es desprèn d'un informe sobre la diversitat lingüística a la Unió Europea elaborat per l'eurodiputat François Alfonsi, adscrit al Partit di a Nazione Corsa, que ha estat aprovat per unanimitat amb esmenes de diversos grups polítics.⁶³ Aquest informe és resultat d'un debat en què han intervingut experts de la Unesco i d'altres organitzacions, entre les quals destaca la Xarxa per a la Promoció de la Diversitat Lingüística (Network to Promote Language Diversity, NPLD) de la qual forma part el Govern de Catalunya. El treball reconeix explícitament el multilingüisme «com una riquesa i una expressió de la diversitat europea» i reclama finançament per al període 2014-2020 en suport de les llengües en perill. L'11 de setembre de 2013, els diputats europeus avalaran la conveniència de protegir el patrimoni lingüístic de la Unió amb l'aprovació de la Resolució del Parlament europeu sobre les llengües europees amenaçades de desaparèixer i la diversitat lingüística a la Unió Europea.⁶⁴ Val a dir que aquesta iniciativa, adoptada en seu de les institucions comunitàries, s'aprova el mateix any 2013 en què el croat passa a ser la novena llengua oficial de la Unió Europea comptant amb la meitat de parlants que el català. S'explica pel fet que l'1 de juliol de 2013 la Unió Europea s'amplia a vint-i-vuit estats membres, amb l'ingrés de Croàcia.

Finalment, el Parlament europeu esdevindrà, un any més, escenari propici de debat i denúncia sobre situacions vinculades al tractament de la diversitat lingüística en els territoris de parla catalana. En són un bon exemple, per totes, les preguntes formalitzades al llarg de 2013 per diversos eurodiputats, amb sol·licitud de resposta escrita a la Comissió. Destaca especialment la pregunta formulada el 2 de setembre de 2013 relativa al tancament d'un compte a Twitter d'un activista a favor d'emprar la llengua catalana en l'ensenyament al País Valencià⁶⁵ o la pregunta formulada el 13 de novembre de 2013 relativa al tancament de Canal 9 i la consegüent reducció de l'oferta televisiva en llengua catalana.⁶⁶

I a tall de conclusió d'aquest breu recull de novetats d'abast supraestatal, convé ressenyar que l'any 2013 el PEN Català, la branca catalana del PEN Internacional, rep el 34è Premi per la Pau que des de l'any 1980 atorga l'Associació per a les Nacions Unides a Espanya (ANUE). Entre les activitats de l'entitat, destaquen les vinculades a la defensa dels drets lingüístics.

Dit això, a continuació s'estudiaran succintament les principals disposicions normatives, legals i reglamentàries, d'incidència en l'estatus jurídic de la llengua catalana, bo i distingint-les per territoris.

63. Vegeu el *Rapport sur les langues européennes menacées de disparition et la diversité linguistique au sein de l'Union européenne*, del 26 de juny de 2013.

64. Text íntegre de la resolució disponible en línia a <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2013-0350&language=FR&ring=A7-2013-0239>.

65. Vegeu la pregunta parlamentària i el text de la resposta a <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=WQ&reference=E-2013-009805&format=XML&language=ES>.

66. Vegeu la pregunta parlamentària i el text de la resposta a <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=WQ&reference=E-2013-012860&format=XML&language=ES>.

2.2.3. L'estatus jurídic del català per territoris

Andorra

Durant l'any 2013 no es produeixen canvis rellevants en l'estatus normatiu de la llengua catalana al Principat. De fet, s'aproven poques disposicions normatives d'incidència, directa o tangencial, en el seu règim juridicolingüístic.

Pel que concerneix les disposicions de rang legal, mereix ser destacada l'aprovació de la Llei 12/2013, del 13 de juny, del comerç.⁶⁷ Contempla diverses previsions lingüístiques al seu articulat. Més específicament, trobem referències explícites a l'ús de la llengua catalana als articles 32, 34.2 i 107.5. El primer dels preceptes esmentats regula la llengua dels noms comercials registrats. Estableix que un nom comercial solament pot ser registrat al Registre de Comerç i Indústria del Principat d'Andorra si compleix determinats requisits previstos al precepte, entre els quals es contempla el supòsit d'estar constituït per «paraules, inclosos noms de persona, de la llengua catalana» o bé, entre d'altres supòsits, estar constituït per «paraules formades per lletres de l'alfabet català».⁶⁸ Per la seva part, l'article 34.2 de la mateixa disposició legal, intitulat «Signes susceptibles de constituir un rètol d'establiment», precisa que els signes regulats al precepte poden anar acompanyats de «paraules o expressions en llengua catalana que fan referència a l'activitat exercida en l'establiment».⁶⁹ Finalment, l'article 107.5 de la Llei estableix que l'incompliment dels requisits establerts a la norma «referits als signes i a la llengua dels noms comercials i dels rètols d'establiment» comporta l'obligació de retirar del públic tots els suports físics sobre els quals es reproduïxen els signes que incompleixen aquests requisits.

Pel que fa a normes de rang reglamentari, convé ressenyar l'aprovació en el decret del 24 d'abril, del reglament que regula les obligacions de facturació.⁷⁰ Als efectes que aquí interessin, el seu article 10, intitulat «Moneda i llengua de les factures o documents substitutius» precisa textualment que les factures «es poden expedir en qualsevol llengua» i afegeix que, això no obstant, el ministeri encarregat de les finances «quan ho consideri necessari per qualsevol actuació de comprovació de la situació tributària de l'empresari o professional, pot exigir la traducció al català de les factures expedides en una llengua no oficial al Principat d'Andorra».

Al marge d'aquesta producció normativa d'incidència en el dret lingüístic del Principat, durant l'any 2013 s'han adoptat també diverses iniciatives governamentals amb l'objectiu de promoure la normalització lingüística que mereixen ser ressenyades.

67. Vegeu el [Butlletí Oficial del Principat d'Andorra \(BOPA\)](#), núm. 32, del 10 de juliol de 2013.

68. Vegeu l'article 32.a i 32.b de la Llei.

69. Vegeu l'article 34.2.a de la Llei.

70. Vegeu el [BOPA](#), núm. 21, del 8 de maig de 2013.

Aquest és el cas, a tall d'exemple, de la convocatòria específica de nivell C de llengua catalana per a escolars aprovada pel Govern;⁷¹ o la formulació del Pla Estratègic per a la Renovació i Millora del sistema educatiu andorrà impulsat a iniciativa del Ministeri d'Educació i Joventut.⁷² Entre d'altres continguts, aquest Pla Estratègic contempla diverses previsions d'incidència en matèria lingüística bo i explicitant que el seu plantejament lingüístic i comunicatiu està concebut amb l'objectiu de potenciar el coneixement de diverses llengües i cultures i facilitar així el desenvolupament personal i professional dels alumnes del sistema educatiu andorrà. En qualsevol cas, s'adverteix que el sistema educatiu ha de contribuir decisivament a la transmissió dels elements culturals propis i específics de la societat andorrana.

Vinculat al coneixement lingüístic, pot ressenyar-se també que el mes de març de 2013 el ministre de Cultura, Albert Esteve, i la sociòloga Estel Margarit presentaven l'estudi *L'escenari sociolingüístic de la població escolar d'Andorra*, del curs 2011-2012. Elaborat per la mateixa investigadora amb el suport del Centre de Recerca i Estudis Sociològics (CRES) de l'Institut d'Estudis Andorrans, l'estudi es basa en les respostes de 2.551 alumnes d'edats compreses entre 12 i 16 anys dels tres sistemes educatius. Entre d'altres continguts, posa de manifest que la llengua d'ús més habitual dels alumnes és el català —de manera exclusiva o combinat amb altres llengües— amb un 58%, amb predomini d'un registre bilingüe. També en l'àmbit familiar, el català és la llengua més parlada, amb els pares un 49% i amb els germans un 64%. Pel que fa a l'àmbit escolar es manté aquest predomini (amb els companys de classe un 76% i amb els professors i el personal auxiliar, un 84%). L'estudi constata també que la població escolar emfasitza la conveniència de promoure l'ús de l'idioma. Pel que fa als elements definidors de la identitat andorrana, parlar el català ocupa el tercer lloc, per darrere d'haver nascut a Andorra o viure-hi des de petit i per davant de tenir la nacionalitat.

Coetàniament, es formulen i promouen altres iniciatives que s'insereixen, directament o tangencialment, en el procés de normalització de l'idioma. Aquest és el cas del funcionament del Programa Voluntaris per la Llengua; l'aprovació per part del Consell de Ministres de diverses subvencions i ajuts a projectes culturals, alguns dels quals d'incidència en la matèria com és el cas de l'Ajut Lídia Armengol Vila per a realitzar recerques lingüístiques o sociolingüístiques basades en la llengua catalana d'Andorra; o la convocatòria del Premi Carlemany per al Foment de la Lectura 2013, les bases del qual precisen que poden optar al premi les obres en prosa escrites en llengua catalana que reuneixin els requisits explicitats a la convocatòria.

Així mateix, el gener de 2013 el Govern andorrà aprova dues convocatòries de proves d'aptitud per a exercir certes professions reglades. La primera, a iniciativa del Ministeri d'Economia i Territori, consisteix en la convocatòria de la prova d'aptitud per

71. Disponible en línia a <http://www.educacio.ad/examens-oficials/prova-de-llengua-catalana-de-nivell-c-per-a-escolars>.

72. Vegeu http://www.educacio.ad/images/stories/sistemes/PlaEstrategic/Inf_MarcCurricular_oct13.pdf.

a exercir la professió d'agent i gestor immobiliari al Principat. En compliment de la normativa que hi és d'aplicació, les bases d'aquesta convocatòria precisen que la prova es realitzarà en català i caldrà acreditar el coneixement de diverses matèries, entre les quals s'inclou el coneixement de la llengua catalana. La segona, a iniciativa del Ministeri de Justícia i Interior, és una nova convocatòria de proves per a l'obtenció de l'habilitació professional de la traducció i interpretació jurades a Andorra. Aquesta darrera convocatòria contempla una avaluació en proves de dret, de llenguatge jurídic i administratiu i de llengua catalana.

En el pla més polítològic, el 2 d'abril de 2013 té lloc a Andorra la visita històrica del secretari general de les Nacions Unides Ban Ki-moon. Als efectes que aquí interessin, va iniciar la seva intervenció adreçant als assistents unes paraules en català bo i apel·lant explícitament a «la vostra llengua mil·lenària». Uns mesos més tard, el 2 d'agost, se celebrava la cloenda de la dotzena edició del Campus Universitari de la Llengua Catalana al Comú d'Ordino. Aquest Campus Universitari, inaugurat el 22 de juliol a Girona i organitzat conjuntament per l'Institut Ramon Llull i el Govern andorrà, esdevindrà, una edició més, un espai de difusió transfronterera de la llengua pròpia. Finalment, a tall de conclusió, convé ressenyar també que el 14 de novembre de 2013, l'Auditori Nacional d'Andorra esdevé l'escenari on la Fundació Ramon Llull concedirà els seus premis internacionals adreçats a reconèixer persones o institucions de fora del domini lingüístic que han treballat per a la promoció internacional de la llengua i la cultura catalanes.⁷³

Aragó

El 9 de maig de 2013, el Ple de les Corts d'Aragó aprovava, amb els vots favorables del Partit Popular i del Partit Aragonès Regionalista,⁷⁴ una nova llei de llengües d'Aragó especialment lesiva per a l'estatus jurídic de la llengua catalana a la Franja. S'aprova com a Llei 3/2013, del 9 de maig, d'ús, protecció i promoció de les llengües i modalitats lingüístiques pròpies d'Aragó.⁷⁵ Suscitarà un amplíssim rebuig polític i social, rebuig que s'acabarà projectant en diverses iniciatives polítiques, parlamentàries i jurisdiccionals. Bona part d'aquestes crítiques ja s'havien anunciat al llarg de 2012, durant la més que controvertida tramitació parlamentària del projecte de llei impulsat per l'executiu popular presidit per Luisa Fernanda Rudi. Val a dir que en el seu discurs d'investidura pronunciat el 15 de juliol de 2011 a les Corts aragoneses ja havia anunciat la voluntat del seu Govern de remetre a les Corts «un Projecte de Llei de

73. En aquesta segona edició dels premis, seran guardonats el catalanista britànic Max Wheeler, la traductora de Jaume Cabré a l'italià, Stefania Ciminelli, i la flautista nord-americana d'origen armeni Sato Moughalian, pel seu paper en el Centenari de Xavier Montsalvatge.

74. La llei s'aprova per 64 vots a favor i 37 en contra.

75. Vegeu el [BOA, núm. 100, del 24 de maig de 2013](#).

reforma de l'actual Llei de Llengües», que «derogui aquells aspectes de l'actual que imposen la denominada normalització del català i l'aragonès».

D'entrada, el propi títol de la norma, rubricada «d'ús, protecció i promoció de les llengües» confereix a aquesta disposició legislativa connotacions d'inversemblança. Als efectes que aquí interessin, la llei no contempla, al llarg del seu articulat, ni una sola referència explícita a la llengua catalana i la designa eufemísticament bo i inventant una denominació arbitrària i acientífica: LAPAO, 'Lengua Aragonesa Propia del Área Oriental'.⁷⁶ La norma també contempla la creació d'una Acadèmia Aragonesa de la Llengua que podrà establir unes normes i una gramàtica pròpies per al català parlat a l'Aragó, com si fos una llengua diferent.⁷⁷

Amplíssims sectors polítics i socials criticaran aquesta invectiva política, valorant-la com un despropòsit sense precedents en l'escenari del dret comparat. S'adoptaran diverses iniciatives per a fer-hi front i combatre-la jurídicament i políticament. La primera que es pot ressenyar consisteix en la interposició d'un recurs d'inconstitucionalitat davant el Tribunal Constitucional. Impulsat pel diputat al Congrés per l'Esquerra Plural Chesús Yuste, comptarà amb l'aval de més de cinquanta diputats de gairebé tots els grups parlamentaris de l'oposició: PSOE, IU, ICV-EUIA, CHA, Izquierda Plural, Català (CiU) i Grup Mixt.⁷⁸ El recurs serà admès a tràmit pel Ple del Tribunal Constitucional per provisió del 24 de setembre de 2013.⁷⁹

En el pla cívic i acadèmic, al llarg de l'any 2013 es formulen i presenten als mitjans diverses declaracions crítiques amb el contingut i abast de la llei, formulades des de diferents àmbits. Als efectes que aquí interessin, les crítiques es projecten, bàsicament, en una triple direcció: primerament, es critica amb fermesa la denominació impròpia i equívoca emprada per a designar la llengua catalana (amb el circumloqui acientífic LAPAO) atemptatòria de la seva unitat; segonament, s'objecta la ínfima vocació protectora de la llei amb relació a la comunitat lingüística catalana de la Franja; finalment, diverses declaracions criticaran també la configuració i funcions de la nova Acadèmia Aragonesa de la Llengua prevista a la disposició.

76. La redacció del seu article 5 és inèdita. Intitulat «Zonas de utilización de las lenguas y modalidades lingüísticas propias» disposa que a més del castellà, llengua utilitzada a tota la comunitat autònoma, als efectes d'aquesta llei existeixen a Aragó «a) Una zona de utilización histórica predominante de la lengua aragonesa propia de las áreas pirenaica y prepirenaica de la Comunidad Autónoma, con sus modalidades lingüísticas. b) Una zona de utilización histórica predominante de la lengua aragonesa propia del área oriental de la Comunidad Autónoma, con sus modalidades lingüísticas».

77. Vegeu l'article 7 de la llei.

78. Els mitjans de comunicació es faran ressò d'aquesta mesura. El diputat al Congrés per l'Esquerra Plural, Chesús Yuste; el president de la Xunta, José Luis Soro; el senador socialista, José María Becana, i el coordinador regional d'IU, Adolfo Barrera, varen ser els encarregats de registrar el recurs davant el Tribunal Constitucional.

79. Vegeu el [BOE, núm. 240, del 7 d'octubre de 2013, p. 81907](#).

Entre aquestes declaracions crítiques, convé destacar, a tall d'exemple i per totes, les formulades pel Consell de Govern de la Universitat de Saragossa,⁸⁰ la Societat Catalana de Sociolingüística,⁸¹ el Consell Social de la Llengua Catalana;⁸² la Junta de Govern de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes;⁸³ la cimera d'Alcaldes de municipis de la Franja;⁸⁴ el Consell General de la Xarxa Vives;⁸⁵ la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans;⁸⁶ o el manifest de la comunitat científica internacional impulsat per l'associació cultural d'utilitat pública Rolde de Estudios Aragoneses.⁸⁷

En el pla més polític, les crítiques a la llei s'han formulat des de diferents escenaris, començant per les Corts d'Aragó, on ha estat objecte de diverses iniciatives parlamentàries. En són un bon exemple les crítiques formulades per l'oposició durant el debat sobre l'estat de la comunitat autònoma tingut a les sessions plenàries del 17 al 19 de juliol de 2013.⁸⁸ A l'hemicicle català, és destacable l'adopció de la Resolució 501/X del Parlament de Catalunya, de rebuig de les denominacions impròpies de la llengua catalana i sobre la promoció de l'ús i el prestigi del català a l'Aragó⁸⁹ que emfatitza els arguments crítics que ja s'havien posat de manifest en la declaració de la

80. Vegeu el document *Adhesión del Consejo de Gobierno de la Universidad de Zaragoza a la Declaración sobre la Ley 3/2013 del 9 de mayo, de uso, promoción y protección de las lenguas y modalidades lingüísticas de Aragón*.

81. Vegeu <http://blogs.iec.cat/socs/wp-content/uploads/sites/18/2013/07/Declaraci%C3%B3SOCS-final.pdf>.

82. Vegeu la Declaració adoptada per la Comissió Permanent del Consell Social de la Llengua Catalana reunida el 13 de juny de 2013.

83. Declaració disponible en línia a http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/CatDeclaracions/2013_juny_AILLC_marginacio_cat.pdf.

84. Per a més informació sobre la cimera i el contingut de les reivindicacions, vegeu <http://www.324.cat/noticia/2127974/societat/Alcaldes-de-la-Franja-reclamen-que-es-derogui-la-Llei-de-Llengues-i-reclamen-que-continui-lensenyament-en-catala>.

85. Vegeu <http://www.vives.org/ca/blog/2013/05/10/comunicat-de-la-xarxa-vives-sobre-la-denominacio-del-catala-a-la-nova-llei-de-llengues-darago>.

86. Vegeu http://www.iec.cat/activitats/noticiasencera.asp?id_noticies=827.

87. Vegeu <http://www.roldeestudiosaragoneses.org/manifiesto-de-la-comunidad-cientifica-internacional-a-favor-del-reconocimiento-y-dignificacion-de-las-lenguas-minoritarias-de-aragon-93>.

88. Serveixi d'exemple, per totes, la intervenció del diputat del grup parlamentari Chunta Aragonesista Sr. Soro Domingo, quan va proclamar «Y para nuestra desgracia, para desgracia de los aragoneses, el Partido Popular aragonés representa el ala más dura del PP español, representa el ala más reaccionaria e intransigente. Sí, señora Rudi, mire, estió muito esclatero cuan disprezionaron as nuestras luengas, l'aragonés e o catalán, en ista mesma cambra. Le acabo de decir que lo pusieron de manifiesto cuando despreciaron nuestras lenguas, aragonés y catalán, en esta Cámara; ahí demostraron que son los más reaccionarios, los más intransigentes del Partido Popular de todo el Estado español». Vegeu el *Diario de Sesiones de las Cortes de Aragón*, núm. 55, del 17, 18 i 19 de juliol de 2013.

89. Iniciativa publicada al BOPC, núm. 83, del 21 de maig de 2013. Adoptada en Comissió de Cultura i Llengua a la sessió tinguda el 30 de gener de 2014, vegeu BOPC, núm.261, del 17 de febrer de 2014.

Junta de Portaveus del Parlament de Catalunya sobre la unitat de la llengua adoptada uns mesos abans.⁹⁰

Indefugiblement, aquests debats sobre el contingut i l'abast de la llei s'han acabat projectant també en seu de Corts Generals espanyoles, on centraran diverses iniciatives parlamentàries, especialment en el marc de les funcions d'impuls i control de l'acció de govern que tenen encomanades en un sistema parlamentari. Aquest és el cas, a tall d'exemple i per totes, de la pregunta al Govern formulada pel diputat de GIP Chesus Yuste el 21 de febrer de 2013 sobre les mesures previstes pel Govern per tal de donar compliment als compromisos assumits amb la ratificació de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, tenint en compte la modificació de la llei de llengües aragonesa.⁹¹

Catalunya

El 2013 abraça el primer any de vida de la x legislatura del Parlament. En efecte, el 17 de desembre de 2012 tenia lloc la sessió constitutiva del nou hemicicle, en la composició resultant de les eleccions anticipades celebrades el 25 de novembre. S'encetava així una nova legislatura parlamentària i, per extensió, un nou cicle polític al Principat que vindrà condicionat per un procés de transcendència històrica: el projecte polític entorn del dret a decidir del poble de Catalunya, que al llarg de l'any 2013 centrarà diverses iniciatives parlamentàries i governamentals d'especial rellevància política i jurídica, ressenyades succintament a les pàgines precedents. Val a dir que, als efectes que aquí interessin, en el marc d'aquest procés de reivindicacions polítiques sobre la independència, es debatrà àmpliament sobre el model lingüístic d'un futur Estat⁹².

Dit això, l'estudi del corpus normatiu d'incidència en matèria lingüística permet concloure que, durant l'any 2013, el dret lingüístic català no experimenta canvis destacables. D'entrada, no s'aprova cap disposició normativa amb rang de llei d'incidència en l'estatus jurídic de la llengua.⁹³ En canvi, sí que s'aproven diverses disposicions normatives de rang reglamentari —decrets, ordres i resolucions—, la major part de les quals, com s'estudiarà a continuació, persegueixen l'objectiu de

90. Vegeu http://www.parlament.cat/actualitat/actes/17.Decla_catala.pdf.

91. Vegeu el [BOCG. Congreso de los Diputados, sèrie D, núm. 237, del 12 de març de 2013, p. 172](#).

92 El 2013 ha tingut un deversall de debats públics, articles, conferències i fòrums sobre aquest tema del model lingüístic. Cal destacar les iniciatives i debats de Qüestions d'Estat, consultables en línia a <http://www.questionsdestat.cat/> de l'Institut d'Estudis Catalans i Òmnium Cultural. Per bé els debats sobretot varen tenir lloc el 2013, les conclusions finals es van presentar el 2014. També cal destacar la iniciativa del Clauer <http://www.elclauer.cat/> endegat per moltes organitzacions. Coetàniament, des del Govern un grup d'experts va debatre també aquesta qüestió en diverses reunions.

93. De fet, durant l'any 2013, el Parlament de Catalunya només aprova una llei: la Llei 1/2013, del 16 de juliol, del tipus impositiu aplicable a les transmissions patrimonials oneroses de béns immobles publicada al [DOGC, núm. 6422, del 22 de juliol de 2013](#).

promoure el procés de normalització de la llengua catalana o bé contemplen certes previsions lingüístiques en àmbits molt puntuals.

Aquest impuls al procés de normalització de la llengua pròpia tindrà lloc quan es commemoren els trenta anys de l'aprovació al Parlament de la primera llei de normalització lingüística catalana, la cèlebre Llei 7/1983, del 18 d'abril. Aprovada per unanimitat, esdevindrà un instrument normatiu cabdal en la història de la llengua catalana. En els seus catorze anys de vigència, articularà un reeixit procés de normalització de l'idioma en els diferents àmbits de la vida pública. L'any que es commemora el seu trentè aniversari, per acord del Consell Executiu presidit per Artur Mas tingut el 15 d'octubre, es concedirà la Medalla d'Or de la Generalitat a títol pòstum a qui va ser impulsor de la norma i conseller de Cultura Max Cahner.

Coetàniament, aquest 2013 també se celebrarà el centenari de la publicació de les *Normes ortogràfiques* de l'Institut d'Estudis Catalans, base del català escrit modern i de la normativa vigent a tot el territori de llengua catalana. En aquest escenari commemoratiu, són diverses les iniciatives polítiques que s'impulsaran des de la Generalitat amb l'objectiu de promoure i normalitzar l'ús de l'idioma propi.

En el pla més polítològic, és rellevant destacar les línies mestres del Pla de mesures urgents formulat pel Departament de Cultura que presentarà el conseller Ferran Mascarell el 6 de febrer de 2013 en una compareixença parlamentària en seu de la Comissió de Cultura i Llengua. En paraules del conseller, en un context d'atacs sistemàtics contra l'estatus normatiu de la llengua catalana,⁹⁴ el Govern de la Generalitat donarà prioritat a la projecció del català com a llengua de prestigi i de cultura. Per a fer-ho possible, s'anunciarà la voluntat de continuar desplegant la política lingüística a través de diverses agendes. Més concretament, Ferran Mascarell anunciarà la voluntat explícita de l'executiu de promoure «l'agenda per una llengua en suport d'un estat eficient, l'agenda per reforçar la projecció internacional i una agenda específica per a Europa; una agenda per reforçar la cooperació institucional amb els territoris del domini lingüístic català; una agenda per enfortir l'associació de valors de prestigi i de qualitat a la llengua [...]; una agenda perquè sigui llengua coneguda per a tothom i d'acollida per a tothom [...]; una agenda perquè el català sigui la llengua de la ciutadania usada per tots i per tothom [...]; una agenda per ampliar l'ús del català

94. En paraules textuais de la intervenció parlamentària del conseller, el català «ha estat sotmès a molts atacs sistemàtics per part de l'Estat al llarg de la història; poques vegades, però, s'ha vist sotmès a un bombardeig tan massiu i sistemàtic de missatges incardinats amb un *frame* tan negatiu i sovint cínic sobre el català. L'actitud contrària al català de l'Estat s'expressa a través d'allò que alguns responsables polítics han anunciat com "espanyolitzar Catalunya", amb el castellà com ariet. Pretenen dividir la societat catalana, pretenen aïllar Catalunya de la resta de la comunitat lingüística, pretenen confrontar el català amb el castellà. Tot això no té sortida. Els catalans sabem que la llengua catalana és part fonamental de la nostra identitat, coneixem perfectament el valor de la diversitat i de la pluralitat lingüística, sabem que el castellà és part del nostre propi patrimoni i mai no farem —a Catalunya, mai no ho farem— amb el castellà allò que sovint, des de l'Estat, s'ha fet amb el català». Vegeu el *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya* (DSPC), sèrie C, número 23, del 6 de febrer de 2013, p. 10-11.

entre la joventut en el lleure i en l'esport; una agenda per impulsar la presència del català en el món digital, aprofitant les potencialitats d'internet i les xarxes socials [...]; una agenda per incrementar la presència de la llengua catalana en el sector empresarial —àmbit del consum, turisme, món digital i cinema—; una agenda per augmentar l'oferta del cinema en català i els seus consumidors [...]; una agenda per augmentar l'ús del català en el món jurídic i judicial, i dues agendes específiques més: una per al coneixement i l'ús de la llengua dels signes, que és un compromís d'aquesta cambra, i impulsar el coneixement i l'ús de l'occità i aranès a l'Aran, que també és un compromís d'aquesta cambra i del conjunt del nostre país».⁹⁵ A la mateixa compareixença, Ferran Mascarell anunciarà el compromís governamental de col·laboració amb institucions com el Consell Social de la Llengua, l'Institut d'Estudis Catalans, les universitats i les institucions germanes de tot el domini lingüístic.

Aquestes línies prioritàries de l'agenda governamental es projectaran en diverses iniciatives que, al llarg de l'any 2013, promouran el procés de normalització de la llengua pròpia en diferents àmbits. Bona part d'aquestes iniciatives s'articularan jurídicament recorrent a dos instruments bàsics: primerament, a través de l'activitat subvencional de la Generalitat; segonament, a través de la signatura de convenis i d'altres instruments de col·laboració.

Pel que fa a l'activitat subvencional, als diaris oficials de la Generalitat editats al llarg de l'any s'hi publicarà un ampli catàleg de convocatòries públiques d'ajuts i subvencions. D'entrada, aquesta dada no aporta cap novetat rellevant i segueix la tendència detectada en la producció normativa autonòmica d'anys anteriors. De fet, la política de normalització i foment de la llengua pròpia formulada per la Generalitat els darrers anys s'ha articulat, prioritàriament, a través d'una activitat subvencional que, en un entorn de crisi econòmica persistent i d'importantes limitacions pressupostàries, s'ha acabat consolidant com un instrument bàsic de les polítiques públiques de foment no només en l'àmbit lingüístic i cultural, sinó també en els àmbits econòmic i social.

Aquesta activitat subvencional en matèria lingüística abraçarà diferents àmbits públics i s'adreçarà a diferents destinataris, incloses també les comunitats catalanes a l'exterior. Pel que fa a aquestes darreres, mereixen ser destacades, a tall d'exemple i per totes, la Resolució PRE/1451/2013, del 2 de juliol⁹⁶ i Resolució PRE/2565/2013, del 25 de novembre,⁹⁷ per les quals es dona publicitat a subvencions per a activitats de promoció i difusió de Catalunya, la seva cultura i la llengua catalana, a ajuts socials, al suport a la nova emigració i al funcionament ordinari de les comunitats catalanes de l'exterior per a l'any 2013.

Igualment, és destacable l'activitat subvencional de la Generalitat projectada en l'àmbit de les activitats audiovisuals. Al llarg de l'any 2013 el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* publica diverses convocatòries públiques d'ajuts i

95. Vegeu el [DSPC, sèrie C, núm. 23, del 6 de febrer de 2013, p.11.](#)

96. Vegeu el [DOGC, núm. 6411, del 5 de juliol de 2013.](#)

97. Vegeu el [DOGC, núm. 6518, del 10 de desembre de 2013.](#)

subvencions adreçades a normalitzar l'ús de la llengua catalana en diferents sectors com ara el cinema, la televisió, la ràdio o els mitjans informatius digitals. Així, pel que fa al cinema, poden destacar-se, a tall d'exemple i per totes, la Resolució CLT/904/2013, del 18 d'abril, per la qual es dóna publicitat a l'Acord del Consell d'Administració de l'Oficina de Suport a la Iniciativa Cultural, de convocatòria per a la concessió de subvencions, en règim de concurrència no competitiva, per a iniciatives destinades a augmentar les estrenes comercials de llargmetratges doblats o subtitulats en llengua catalana per a l'any 2013;⁹⁸ la Resolució CLT/1399/2013, del 18 de juny, de convocatòria per a la concessió de subvencions, en règim de concurrència no competitiva i transitori, per a la producció de llargmetratges cinematogràfics;⁹⁹ la Resolució CLT/1400/2013, del 18 de juny, de convocatòria per a la concessió de subvencions, en règim de concurrència no competitiva i transitori, per a afavorir el rendiment industrial derivat de l'explotació i difusió de llargmetratges cinematogràfics;¹⁰⁰ o a tall d'exemple i per totes, la Resolució CLT/1206/2013, del 31 de maig, per la qual es dóna publicitat a l'Acord del Consell d'Administració de l'Institut Català de les Empreses Culturals, pel qual s'aproven les bases específiques que han de regir la concessió de subvencions del sector de l'audiovisual.¹⁰¹ A totes les convocatòries esmentades es té present la qüestió lingüística, en els termes estudiats.

Pel que fa a la televisió i la ràdio, també s'hi promociona l'ús de la llengua catalana a través d'ajuts i subvencions. En són un bon exemple sengles Resolucions PRE/1337/2013¹⁰² i PRE/1338/2013,¹⁰³ del 20 de juny, de convocatòria per a la concessió de subvencions estructurals a emissores de televisió i ràdio en català o en aranès de titularitat privada, corresponents a l'any 2013.

Dit això, l'activitat subvencional de la Generalitat també s'ha destinat, un any més, a l'àmbit de les publicacions periòdiques i mitjans informatius en llengua catalana. S'ha articulats, jurídicament, amb l'aprovació de diverses resolucions com ara la Resolució PRE/1339/2013, del 20 de juny, de convocatòria per a la concessió de subvencions estructurals a publicacions periòdiques en suport paper en català o en aranès, corresponent a l'any 2013;¹⁰⁴ la Resolució PRE/223/2013, de l'11 de febrer, per la qual es dóna publicitat a les subvencions concedides pel Departament de la Presidència a projectes que fomentin i consolidin l'espai català de comunicació per a empreses periodístiques privades editores de premsa en suport paper;¹⁰⁵ o, a tall d'exemple i per totes, la Resolució PRE/1340/2013, del 20 de juny, de convocatòria per a la concessió

98. Vegeu el [DOGC, núm. 6372, del 9 de maig de 2013](#).

99. Vegeu el [DOGC, núm. 6407, de l'1 de juliol de 2013](#).

100. Vegeu el [DOGC, núm. 6407, de l'1 de juliol de 2013](#).

101. Vegeu el [DOGC, núm. 6392, del 7 de juny de 2013](#).

102. Vegeu el [DOGC, núm. 6403, del 25 de juny de 2013](#).

103. Vegeu el [DOGC, núm. 6403, del 25 de juny de 2013](#).

104. Vegeu el [DOGC, núm. 6403, del 25 de juny de 2013](#).

105. Vegeu el [DOGC, núm. 6316, del 15 de febrer de 2013](#).

de subvencions estructurals a mitjans informatius digitals de titularitat privada en català o en aranès, corresponent a l'any 2013.¹⁰⁶

I encara enllaçant amb el capítol d'activitat subvencional és especialment destacable la projectada a la producció editorial en llengua catalana. De fet, a llarg de l'any 2013, es convoquen nombroses subvencions i ajuts a la producció literària, que abasten diferents destinataris i en promouen diferents vessants. Aquest és el cas de les subvencions concedides a l'Associació d'Editors en Llengua Catalana aprovades per Resolució CLT/2456/2013, del 8 de novembre;¹⁰⁷ les subvencions convocades per sengles Resolucions CLT/1960/2013, del 20 de setembre¹⁰⁸ i CLT/2396/2013, de l'11 de novembre,¹⁰⁹ adreçades a la producció editorial en català i en occità, i per a l'edició de partitures d'especial interès; o bé, a tall d'exemple i per totes, les subvencions convocades per Resolució CLT/2214/2013, del 24 d'octubre, per a la traducció al català d'obres literàries en altres llengües per als anys 2013-2014.¹¹⁰ Val a dir que, com s'estudiarà a les pàgines que segueixen, en aquest àmbit de foment de la producció literària en català, hi assumirà també un paper especialment rellevant l'Institut Ramon Llull.

Precisament, on l'Institut Ramon Llull assumirà un paper més destacat és en l'àmbit de l'ensenyament universitari. En aquest sentit, al llarg de l'any 2013, seguint la dinàmica d'anys precedents, l'Institut convocarà subvencions per tal d'estendre l'ús de la llengua catalana en diferents àmbits afins. Aquest és el cas, a tall d'exemple i per totes, de la resolució de l'Institut Ramon Llull, per la qual es convoca concurs públic per a la subvenció en règim de concurrència competitiva a universitats del domini lingüístic del català per a organitzar seminaris i activitats de reflexió en el camp de les humanitats i les ciències socials amb universitats de fora del domini lingüístic durant l'any 2013.¹¹¹

Coetàniament, una edició més, el Govern destinarà també recursos per a fomentar l'ús de les terceres llengües a les universitats catalanes amb la convocatòria del programa Interlingua.¹¹² Com és sabut, aquesta línia d'ajuts, oberta a totes les universitats catalanes, té com a objectiu impulsar la presència i l'ús de les terceres llengües —sobretot l'anglès—, utilitzades també per la comunitat universitària com a resultat de la internacionalització derivada de l'Espai Europeu d'Educació Superior i garantir la presència i l'ús del català a les universitats, atès el seu caràcter de llengua oficial i pròpia.

106. Vegeu el [DOGC, núm. 6403, del 25 de juny de 2013](#).

107. [DOGC, núm. 6509, del 26 de novembre de 2013](#).

108. [DOGC, núm. 6469, del 30 de setembre de 2013](#).

109. [DOGC, núm. 6504, del 19 de novembre de 2013](#).

110. [DOGC, núm. 6489, del 28 d'octubre de 2013](#).

111. [DOGC, núm. 6381, del 23 de maig de 2013](#).

112. Per a més informació, vegeu la Resolució ECO/1486/2013, del 5 de juliol, per la qual s'aproven les bases reguladores i s'obre la convocatòria d'ajuts a les universitats de Catalunya per a actuacions de foment i ús de les llengües en l'àmbit universitari (INTERLINGUA 2013).

Dit això, serà precisament en l'àmbit de l'ensenyament on es produiran més conflictes i controvèrsies jurídiques al llarg del 2013. Aquesta conflictivitat vindrà condicionada per dos esdeveniments amb transcendència jurídica especialment rellevants.

Primerament, l'aprovació de la Llei orgànica 8/2013, del 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa, també coneguda com a LOMCE o Llei Wert, en els termes que s'han estudiat a les pàgines precedents i a les quals ens remetem en el seu contingut íntegre. En tot cas, als efectes que aquí interessen, l'aprovació d'aquesta més que controvertida disposició normativa es traduirà, a Catalunya, en l'articulació política d'un front comú d'oposició que comptarà amb l'impuls de la societat civil i associativa catalana. En el pla polític, un exemple ens l'ofereix la reunió presidida per Artur Mas el 28 de maig amb les forces polítiques que donen suport al model educatiu català i amb la Permanent del Consell Escolar de Catalunya amb l'objectiu de decidir una estratègia conjunta de defensa del model educatiu català i de la conjunció lingüística a l'escola. Sobre l'abast d'aquest conflicte i la mobilització de la societat civil i educativa a Catalunya contra els dictats de la Llei Wert, en donen bon testimoni les hemeroteques.

Segonament, al llarg de l'any 2013 es dicten diverses resolucions judicials d'incidència en el model lingüístic educatiu, algunes de les quals especialment controvertides. Aquest és el cas, a tall d'exemple i per totes, de la interlocutòria de la Secció 5a del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, del 6 de març de 2013¹¹³ que suscitarà un amplíssim rebuig polític i social a Catalunya i mobilitzacions a favor del model lingüístic escolar.

També en l'àmbit de l'Administració de justícia, al llarg de l'any 2013 s'han adoptat diverses iniciatives per a normalitzar i estendre l'ús de la llengua catalana. Val a dir que, en aquest àmbit, la intervenció esdevé especialment necessària, sobretot si es prenen en consideració les estadístiques sobre usos lingüístics de les resolucions judicials que posen de manifest l'ús manifestament residual del català. Així, el 24 de juliol la Conselleria de Justícia feia públiques unes dades especialment contundents que hem ressenyat succintament a les pàgines precedents d'aquest INFORME: durant l'any 2012 només el 12,7% de les sentències dictades per òrgans jurisdiccionals establerts a Catalunya estaven escrites en català.

Amb la voluntat de corregir aquest ús deficitari de l'idioma propi, des del Govern s'adoptaran diverses mesures. Així, el 7 de maig de 2013, el Consell Executiu de la Generalitat acordava demanar l'ús del català en tots els tràmits dels processos judicials davant dels tribunals de Catalunya en els quals siguin part la Generalitat o les entitats

113. La interlocutòria és fruit del recurs formulat contra la interlocutòria del 3 de gener de 2013, que resolia: «Requerir a la Conselleria d'Ensenyament para que adopte cuantas medidas sean precisas para adaptar el sistema de enseñanza lingüística, en cuanto afecte al hijo de la recurrente, a la nueva situación creada por la declaración de la Sentencia 31/2010 del Tribunal Constitucional, que considera también al castellano como lengua vehicular de la enseñanza en Cataluña junto con el catalán».

del seu sector públic. Uns mesos més tard, les conselleries de Justícia i Cultura convocaven diversos col·lectius professionals implicats en el món del dret amb l'objectiu d'impulsar mesures de foment de la llengua. Aquestes negociacions varen concloure el 23 de juliol de 2013, amb la signatura de diversos acords marc de col·laboració entre l'Administració de la Generalitat de Catalunya, a través dels Departaments de Cultura i Justícia, i diversos col·lectius implicats en el món jurídic. Aquest és el cas de l'acord marc de col·laboració subscrit amb l'Il·lustre Consell de Col·legis de Graduats Socials de Catalunya;¹¹⁴ amb el Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya;¹¹⁵ amb el Consell dels Il·lustres Col·legis de Procuradors dels Tribunals de Catalunya;¹¹⁶ amb el Deganat dels Registradors de la Propietat, Mercantils i de Béns Mobles de Catalunya;¹¹⁷ o amb el Col·legi de Notaris de Catalunya.¹¹⁸ L'objectiu d'aquests acords se centrarà en incidir en la pràctica diària de més de 25.000 professionals, que rebran l'assessorament i tindran a la seva disposició les eines lingüístiques necessàries.

Val a dir que serà justament l'octubre de 2013 quan el Departament de Justícia de la Generalitat atorgarà la menció honorífica en matèria jurídica a l'Associació de Juristes en Defensa de la Llengua Pròpia, per la seva contribució significativa al procés de normalització lingüística de la llengua catalana en l'àmbit judicial. L'any 2007 aquesta associació ja havia estat guardonada amb el Premi Nacional a la Projecció Social de la Llengua Catalana, concedit pel Departament de Cultura, per la seva tasca a favor que la llengua catalana tingui la presència que li correspon en l'àmbit jurídic. Des de l'any 2004, l'Associació de Juristes en Defensa de la Llengua Pròpia forma part del cens d'entitats de foment de la llengua catalana, que promou el Departament de Cultura.

Paral·lelament, al llarg de l'any s'aproven també diverses iniciatives en seu parlamentària adreçades a promoure la normalització de la llengua catalana a la justícia. Aquest és el cas, a tall d'exemple, de la proposta presentada pel grup parlamentari de Convergència i Unió per a presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats la Proposició de Llei de modificació de la Llei orgànica 6/1985, del poder judicial, i de la Llei 50/1981, per la qual es regula l'estatut orgànic del ministeri fiscal. Aquesta iniciativa serà presentada i debatuda a la sessió plenària del Parlament

114. Vegeu el [text íntegre de l'acord marc de col·laboració](#) subscrit amb l'Il·lustre Consell de Col·legis de Graduats Socials de Catalunya.

115. Vegeu el [text íntegre de l'acord marc de col·laboració](#) subscrit amb el Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya.

116. Vegeu el [text íntegre de l'acord marc de col·laboració](#) subscrit amb el Consell dels Il·lustres Col·legis de Procuradors dels Tribunals de Catalunya.

117. Vegeu el [text íntegre de l'acord marc de col·laboració](#) subscrit amb el Deganat dels Registradors de la Propietat, Mercantils i de Béns Mobles de Catalunya.

118. Vegeu el [text íntegre de l'acord marc de col·laboració](#) subscrit amb l'Il·lustre Col·legi de Notaris de Catalunya.

tinguda el 9 d'octubre de 2013. S'hi discutirà críticament sobre la situació de la deficient normalització de la llengua catalana.¹¹⁹

Dit això, al llarg de l'any 2013 se signaran altres acords i convenis de col·laboració d'incidència en matèria lingüística. En són un bon exemple, per tots, la trentena d'acords i convenis de col·laboració subscrits pel TERMCAT amb diferents organismes i persones, adreçats a la millora de la qualitat de la llengua en l'àmbit científic i tècnic; o l'acord de col·laboració subscrit entre l'Administració de la Generalitat de Catalunya, mitjançant el Departament de Presidència, i l'associació amical Viquipèdia, per a l'impuls i la difusió de dades obertes, subscrit el 10 de juliol de 2013 amb incidència en matèria lingüística.¹²⁰ Coetàniament, al llarg de l'any s'impulsaran també, des de la Direcció General de Política Lingüística, diverses accions com ara la col·laboració amb la Confederació de Comerç de Catalunya per tal de fomentar més l'ús del català en l'àmbit comercial o l'oferiment de cursos de llengua catalana a personal de l'Agència Tributària estatal a través de l'entorn d'aprenentatge Parla.cat.

Per la seva part, també el Consorci per a la Normalització Lingüística continuarà subscriuint, al llarg de l'any 2013, diversos convenis de col·laboració. Aquest és el cas del conveni subscrit amb el Reial Club Deportivo Espanyol el 20 de juny de 2013, amb l'objectiu d'implantar el Voluntariat per la Llengua al club, o d'altres convenis subscrits al llarg de l'any amb entitats diverses com ara la Coordinadora d'Entitats del Poble-sec, el Servei d'Ocupació de Catalunya o la Cecot, concebuts per a garantir classes de llengua catalana.

Quant a la jurisdicció constitucional, durant l'any 2013 continuen en litispendència diversos recursos d'inconstitucionalitat interposats contra disposicions legislatives que regulen importants prerrogatives lingüístiques a Catalunya. Com posàvem de manifest en edicions anteriors d'aquest informe, la jurisprudència constitucional que finalment s'acabi dictant per a resoldre'ls pot acabar condicionant l'evolució futura de l'estatus normatiu de la llengua pròpia en àmbits clau de qualsevol política lingüística. A tall d'exemple i per tots, entre aquests recursos d'inconstitucionalitat pendents de resolució davant el Tribunal Constitucional i que afecten decisivament el règim lingüístic de Catalunya, destaca el que fou interposat contra la Llei d'acollida de les persones immigrades i retornades a Catalunya,¹²¹ el Codi de consum,¹²² la Llei

119. Vegeu el [DSPC, sèrie P, núm. 32, del 9 d'octubre de 2013, p. 44](#).

120. Vegeu el [text íntegre de l'acord de col·laboració subscrit entre l'Administració de la Generalitat de Catalunya i l'associació amical Viquipèdia, del 10 de juliol de 2013](#).

121. Recurs d'inconstitucionalitat núm. 6352-2010, interposat pel Defensor del Poble, contra determinades previsions (article 9, paràgrafs 2, 4 i 5) de la Llei 10/2010, del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya.

122. Recurs d'inconstitucionalitat núm. 7611-2010, interposat per més de cinquanta diputats del Grup Parlamentari Popular del Congrés dels Diputats contra determinats preceptes de la Llei 22/2010, del 20 de juliol, del Codi de consum de Catalunya. Vegeu també el Recurs d'inconstitucionalitat núm. 7418-2010, contra determinades previsions de la mateixa llei interposat pel Defensor del Poble.

d'educació,¹²³ la Llei de cinema¹²⁴ o la Llei de l'occità.¹²⁵ Tots aquests procediments, en tràmit al llarg del 2013, posen especialment de manifest les incògnites que planegen sobre l'evolució futura del dret lingüístic.

Finalment, pel que fa a l'organigrama de la Generalitat, convé ressenyar, ni que sigui succintament, diverses novetats. La primera, de naturalesa jurídica, té a veure amb el fet que a principis d'any s'aproven un parell de disposicions reglamentàries d'incidència en aquesta qüestió. La primera és el Decret 23/2013, del 8 de gener, de nomenament d'Ester Franquesa com a directora general de Política Lingüística,¹²⁶ en substitució d'Yvonne Griley. La segona és el Decret 89/2013, del 29 de gener, de reestructuració del Departament de Cultura.¹²⁷ Als efectes que aquí interessin, aquesta darrera disposició reglamentària no modifica ni l'estructura ni les funcions encomanades a la Direcció General de Política Lingüística. És més, l'article 10 del Decret precisa textualment que la Direcció de Política Lingüística manté l'estructura i funcions previstes als articles 68 a 76 del Decret 304/2011, del 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura.

Coetàniament, el Consell Social de la Llengua de Signes Catalana i el Consell de Política Lingüística de l'Occità Aranès, creats ambdós pel Govern de la Generalitat l'any 2012, comencen a treballar en els seus respectius àmbits competencials. Així, els mitjans de comunicació es faran ressò de la presència del conseller Ferran Mascarell a la reunió constitutiva del Consell Social de la Llengua de Signes Catalana tinguda el 21 de febrer de 2013. Per la seva part, el Decret 12/2014, del 21 de gener, atorga a l'Institut d'Estudis Aranès el caràcter d'acadèmia i d'autoritat lingüística de l'occità.

Catalunya del Nord

Durant l'any 2013, convé ressenyar dues iniciatives, especialment rellevants, d'incidència en el procés de reconeixement i protecció jurídica de la llengua catalana i de les altres llengües dites «regionals» a França.

123. Recurs d'inconstitucionalitat núm. 8741-2009, interposat per més de cinquanta diputats del Grup Parlamentari Popular del Congrés dels Diputats contra determinats preceptes de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació.

124. Recurs d'inconstitucionalitat núm. 7454-2010, interposat per més de cinquanta diputats del Grup Parlamentari Popular del Congrés dels Diputats contra determinats preceptes de la Llei 20/2010, del 7 de juliol, del cinema.

125. Recurs d'inconstitucionalitat interposat pel Govern de l'Estat contra la Llei 35/2010, de l'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran, admès a tràmit pel Tribunal Constitucional per providència del 13 de setembre de 2011. Per interlocutòria núm. 183/2011, del 14 de desembre, el Ple del Tribunal va acordar mantenir la suspensió de la vigència dels articles 2.3, 5.4 i 7 i també de l'article 6.5, pel que concerneix la preferència de l'ús de l'occità, aranès a l'Aran establerta per la llei.

126. Vegeu el DOGC, núm. 6290, del 10 de gener, p. 1577.

127. Vegeu el DOGC, núm. 6305, del 31 de gener, p. 5506.

La primera d'aquestes iniciatives és la constitució el març de 2013 del Comitè consultiu per a la promoció de les llengües regionals i la pluralitat lingüística interna. Convocat a requeriment del ministre de Cultura i de la Comunicació francès Aurélie Filippetti, se li encomanarà la tasca d'estudiar i aconsellar els poders públics sobre les modalitats d'aplicació dels compromisos adoptats per l'Estat francès en la signatura de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries. Més concretament, rebrà l'encàrrec de formular recomanacions tendents a afavorir la pluralitat lingüística interna. En qualsevol cas, s'advertirà explícitament que el Comitè no té encomanada la funció de «resoldre el problema d'ordre constitucional» que planteja la ratificació del conveni. De fet, el seu principal objectiu serà redefinir una política pública en aquesta matèria, i formular-hi recomanacions. El 15 de juliol de 2013 el Comitè trametrà al Ministeri les conclusions dels seus interessants treballs, que es poden consultar en línia i a les quals ens remetem en el seu contingut íntegre.¹²⁸

La segona de les iniciatives que convé ressenyar, ni que sigui succintament, es projecta en l'escenari parlamentari. El 28 de gener de 2014, l'Assemblea Nacional adopta en primera lectura una proposició de llei constitucional en què autoritza la ratificació de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, signada per França, recordem-ho, l'any 1999, però pendent de ratificació. En els debats parlamentaris celebrats en motiu de la tramitació d'aquesta iniciativa,¹²⁹ es defensarà la conveniència d'emprendre una reforma de la Constitució francesa per tal de donar compliment a les objeccions formulades pel Consell Constitucional el 15 de juny de 1999, quan va advertir que la ratificació d'aquest conveni en seu del Consell d'Europa exigia una prèvia reforma constitucional. L'objectiu de la iniciativa rau, precisament, en donar compliment a les prescripcions del Consell Constitucional bo i esmenant el text constitucional amb l'addició d'un nou article 53.3¹³⁰ que permeti la ratificació per part de la República de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries en el sentit de la declaració interpretativa presentada per França en el moment de signar el document. Als efectes que aquí ens interessen, el buidatge dels debats parlamentaris

128. Vegeu <http://www.culturecommunication.gouv.fr/Actualites/Missions-et-rapports/Redefinir-une-politique-publique-en-faveur-des-langues-regionales-et-de-la-pluralite-linguistique-interne>.

129. Vegeu el text íntegre de la iniciativa a <http://www.assemblee-nationale.fr/14/propositions/pion1618.asp>.

130. El seu article únic proposa, textualment, incorporar un nou article 53.3 en els termes següents: «Art. 53-3. – La République peut ratifier la Charte européenne des langues régionales ou minoritaires adoptée à Strasbourg le 5 novembre 1992, complétée par la déclaration interprétative exposant que : 1. l'emploi du terme de “groupes” de locuteurs dans la partie II de la Charte ne conférant pas de droits collectifs pour les locuteurs des langues régionales ou minoritaires, le Gouvernement de la République interprète la Charte dans un sens compatible avec le Préambule de la Constitution, qui assure l'égalité de tous les citoyens sans distinction d'origine, de race ou de religion, et que : 2. l'article 7-1, paragraphe d, et les articles 9 et 10 de la Charte posent un principe général n'allant pas à l'encontre de l'article 2 de la Constitution selon lequel l'usage du français s'impose aux personnes morales de droit public et aux personnes de droit privé dans l'exercice d'une mission de service public, ainsi qu'aux usagers dans leurs relations avec les administrations et services publics».

posarà de manifest posicions polítiques irreconciliables entorn de la gestió de la diversitat lingüística i la posició de la República amb relació a les dites «llengües regionals».¹³¹

Val a dir que durant l'any 2013 es promouen diverses iniciatives parlamentàries amb l'objectiu de promoure el reconeixement i la protecció jurídica de les llengües regionals. En el pla parlamentari, la major part d'aquestes iniciatives defensen la conveniència de ratificar la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries. Aquest era un dels compromisos electorals assumits per François Hollande a les eleccions presidencials franceses celebrades el 2012. És més, la protecció jurídica de les llengües regionals i l'eventual ratificació de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries havien centrat diversos debats polítics i mediàtics durant el procés electoral. Així, mentre Nicolas Sarkozy es manifestava obertament contrari a la ratificació de la Carta en certs mítings com el celebrat a Marsella el 19 de febrer, François Hollande s'hi posicionava clarament a favor.

Dit això, durant el 2013 s'impulsen altres iniciatives governamentals i parlamentàries d'incidència en matèria lingüística. Una de les qüestions que centraran més controvèrsia és la deficient garantia de l'ensenyament de les llengües regionals en el sistema educatiu de la República, una qüestió especialment discutida durant la tramitació del projecte de llei sobre la refundació de l'escola. Suscitarà controvèrsies, debats i preguntes parlamentàries. En són un bon exemple, per totes, les preguntes formulades pels parlamentaris Philippe Folliot el 22 de gener,¹³² Alain Marc el 29 de gener,¹³³ Florent Boudié el 19 de febrer,¹³⁴ Pierre Morel-A-L'Huissier el 5 de març,¹³⁵ o, a tall d'exemple i per tots, Marc Le Fur el 4 de juny.¹³⁶

Illes Balears

L'any 2013 coincideix amb l'equador de la VIII legislatura del Parlament de les Illes Balears, en la composició definida a les eleccions autonòmiques celebrades el 22 de maig de 2011. Una legislatura, recordem-ho, marcada per l'hegemonia política que atorga la majoria absoluta obtinguda pel Partit Popular. Com ja posàvem de manifest en edicions anteriors d'aquest informe, aquesta composició de l'hemicicle condicionarà decisivament l'evolució del dret lingüístic balear, perquè s'ha encetat un contundent canvi de direcció en la política lingüística en un sentit clarament regressiu pel que fa al reconeixement i l'estatus jurídic de la llengua catalana. Així ho

131. Vegeu el [text íntegre de la iniciativa](#).

132. Vegeu <http://questions.assemblee-nationale.fr/q14/14-15899QE.htm>.

133. Vegeu <http://questions.assemblee-nationale.fr/q14/14-16545QE.htm>.

134. Vegeu-ne el text a <http://questions.assemblee-nationale.fr/q14/14-18682QE.htm>.

135. Vegeu <http://questions.assemblee-nationale.fr/q14/14-20136QE.htm>.

136. Vegeu <http://questions.assemblee-nationale.fr/q14/14-28205QE.htm>.

denunciaven explícitament els diferents grups parlamentaris de l'oposició a la sessió plenària tinguda al Parlament de les Illes el dia 26 de novembre de 2013 en el debat sobre l'orientació política general del Govern de les Illes, on es féu un balanç molt crític i negatiu de la política lingüística de l'executiu presidit per José Ramón Bauzá.¹³⁷

Dit això, al llarg de l'any 2013 es tramiten i s'aproven diverses iniciatives governamentals i parlamentàries d'incidència en l'estatus normatiu de la llengua que mereixen ser ressenyades. Primerament, convé destacar, per la seva transcendència jurídica i l'oposició social que genera, l'aprovació del Decret 15/2013, del 19 d'abril, pel qual es regula el tractament integrat de les llengües als centres docents no universitaris de les Illes.¹³⁸ Uns mesos més tard, l'executiu balear aprovarà el Decret llei 5/2013, del 6 de setembre, pel qual s'adopten determinades mesures urgents en relació amb la implantació, per al curs 2013-2014, del sistema de tractament integrat de les llengües als centres docents no universitaris de les Illes Balears.¹³⁹ Val a dir que el contingut i l'abast de la disposició, clarament regressiva pel que fa a la garantia d'ús de la llengua catalana en l'ensenyament, suscitarà un encès debat polític i social. Les hemeroteques donen bon testimoni de les mobilitzacions massives en contra de la política educativa i lingüística de l'executiu presidit per José Ramón Bauzá. Pel Govern, les previsions d'aquest Decret constitueixen un compromís urgent i irrenunciable de l'executiu. Per a l'oposició, constitueixen un atac inacceptable més a la llengua pròpia del país.¹⁴⁰ Entitats com l'Obra Cultural Balears o l'Assemblea de Docents de les Illes denunciaran que l'objectiu del decret és reduir el nombre d'hores en català a la mínima expressió, tot acabant amb un model, definit pel decret de mínims, que havia estat un èxit, tant pels seus resultats com pel consens que havia generat dins la comunitat educativa. Val a dir que aquesta disposició normativa serà impugnada a la jurisdicció constitucional a través de la interposició de recurs d'inconstitucionalitat, admès a tràmit el gener de 2014.

I enllaçant amb la producció normativa d'incidència en l'estatus normatiu de la llengua, al llarg de l'any 2013 s'aprovaran diverses lleis i normes de rang reglamentari que mereixen ser ressenyades perquè al llarg del seu articulat contemplen diverses referències explícites a la qüestió lingüística. Pel que fa a les normes de rang legal, destaquen, a tall d'exemple i per totes, la Llei 4/2013, del 17 de juliol, de coordinació de les policies locals de les Illes Balears¹⁴¹ o la Llei 5/2013, de l'1 d'octubre, audiovisual de les Illes Balears.¹⁴² Pel que fa a les normes de rang reglamentari, destaca l'aprovació del Decret 6/2013, del 2 de maig, del president de les Illes Balears, pel qual

137. Per una ampliació, vegeu el *Diari de Sessions del Ple del Parlament de les Illes Balears*, del 26 de novembre de 2013.

138. Vegeu BOIB, núm. 53, del 20 d'abril de 2013.

139. Vegeu BOIB, núm. 124, del 7 de setembre de 2013.

140. Per a una ampliació sobre els arguments favorables i crítics expressats en seu parlamentària, vegeu el *Diari de Sessions del Ple del Parlament de les Illes Balears*, del 26 de novembre de 2013.

141. BOIB, núm. 106, del 30 de juliol de 2013. Vegeu els articles 32.1.j i 68.n de la llei.

142. BOIB, núm. 136, del 3 d'octubre de 2013.

s'estableixen les competències i l'estructura orgànica bàsica de les conselleries de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.¹⁴³ Introdueix canvis substancials en l'organigrama del Govern. Als efectes que aquí interessen, encomana a la Direcció General d'Ordenació, Innovació i Formació Professional, entre d'altres funcions, «l'ensenyament del català i normalització lingüística en l'àmbit educatiu; ensenyament de llengües estrangeres; coordinació, supervisió i aplicació dels projectes sobre tractament de llengües». Així mateix, encomana a la Direcció General d'Universitats, Recerca i Transferència del Coneixement, entre d'altres previsions, l'encàrrec de «normalitzar la llengua catalana», «promoció i defensa dels drets lingüístics». S'hi confirma també l'adscripció de l'Institut d'Estudis Baleàrics a la Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats.

Pel que fa a l'Institut d'Estudis Baleàrics, per acord del seu Consell de Govern del 19 de juliol de 2013, se n'autoritza la modificació dels estatuts.¹⁴⁴ A més, durant l'any, subscriu diversos convenis de col·laboració entre els quals destaquen els convenis subscrits amb l'Ajuntament d'Inca i el Consell Insular d'Eivissa per al manteniment dels respectius Centres d'Autoaprenentatge de Llengua Catalana durant l'any 2013, signats respectivament els dies 8 de gener i 27 de març de 2013.¹⁴⁵ Així mateix, el 29 de novembre de 2013 subscriu un conveni de col·laboració amb l'Ajuntament de Palma per a organitzar cursos de llengua catalana per al curs escolar 2013-2014.

I enllaçant amb qüestions vinculades a l'organigrama del Govern projectades en matèria lingüística, durant l'any 2013, des de diverses entitats com l'Obra Cultural Balear, es denunciarà la desaparició del Servei d'Ensenyament del Català i la seva substitució per un Servei de Tractament Integrat de Llengües, responsable d'aplicar el trilingüisme a les aules. El Servei d'Ensenyament del Català venia complint una funció important en l'assessorament dels centres educatius de les Illes Balears en matèria de tractament de llengües, en l'estudi de les necessitats lingüístiques i, en concret, en el suport als projectes lingüístics dels centres, així com en la coordinació de les comissions de normalització lingüística i del Programa Xarxa (de matèries de batxillerat a través d'Internet). També venia assumint tasques rellevants en l'elaboració de materials didàctics per als centres d'educació infantil, primària i secundària, fent arribar als centres els materials necessaris per a atendre els alumnes nouvinguts pel que fa a l'ensenyament de llengües. Des dels sectors crítics, s'advertirà que amb el Servei de Tractament Integrat de Llengües que el substituirà, s'elimina la tasca a favor del català a l'ensenyament que feia el Servei d'Ensenyament del Català.

Dit això, durant l'any 2013 destaquen d'altres notícies que mereixen ser ressenyades, ni que sigui succintament. Així, el 28 de juny de 2013, el Patronat de la Fundació Ramon Llull, reunit a Ordino, acorda la incorporació de la Xarxa de Municipis Balears. Fins a vint-i-set municipis balears havien mostrat la seva voluntat de participar

143. BOIB, núm. 60, del 2 de maig de 2013.

144. BOIB, núm. 101, del 20 de juliol de 2013.

145. BOIB, núm. 72, del 21 de maig de 2013.

activament en les activitats de la Fundació Ramon Llull. Aquest acord arriba uns mesos més tard de la decisió del Govern de les Illes de formalitzar la seva sortida de l'Institut Ramon Llull.

Coetàniament, l'estatus normatiu de la llengua catalana en l'accés a la funció pública de les Illes continuarà centrant, al llarg de l'any, debats i iniciatives parlamentàries, especialment en el marc de la funció de control de l'acció de govern.¹⁴⁶ Aquestes iniciatives es formalitzen l'any en què el Tribunal Constitucional dicta una sentència especialment lesiva per l'estatus normatiu de la llengua catalana a les Illes. El 26 de setembre de 2013 el Ple del Tribunal Constitucional emet la sentència que desestima el recurs d'inconstitucionalitat interposat per més de cinquanta senadors del Grup Parlamentari Socialista del Senat contra determinats preceptes de la Llei 9/2012, del 19 de juliol, que modifica, alhora, la Llei balear de la funció pública (Llei 3/2007, del 27 de març), determinades disposicions de la Llei de normalització lingüística (3/1986, del 19 d'abril), algunes normes de règim jurídic de l'Administració autonòmica (Llei 3/2003, del 26 de març) i un precepte de la Llei de coordinació de policies locals (Llei 6/2005, del 3 de juny).¹⁴⁷

L'Alguer

L'any 2013 coincideix amb el primer any de Govern del síndic Stefano Lubrano a l'Alguer. Per bé que no es produeixen reformes normatives d'incidència en l'estatus jurídic de l'alguerès, sí que es formulen i impulsen diverses iniciatives amb l'objectiu de normalitzar-ne l'ús, que mereixen ser ressenyades.

Primerament, durant l'any 2013 comença a desplegar-se l'acord de col·laboració formalitzat el 14 de novembre de 2012 entre la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de l'Alguer. Com avançàvem en l'edició anterior d'aquest informe, aquest conveni ha estat concebut amb l'objectiu d'impulsar, durant vuit anys, les relacions econòmiques i comercials entre ambdós territoris, reforçar els intercanvis escolars i acadèmics, i difondre i consolidar l'ús social de la llengua catalana, en la seva vessant algueresa. Justament en el marc d'aquesta vocació normalitzadora, el 21 de març de 2013 es presenta la campanya lingüística intitulada «En alguerés, té més gust», adreçada principalment a difondre la riquesa del patrimoni lingüístic alguerès. Aquesta iniciativa comptarà amb el suport de l'Ajuntament de l'Alguer, la Generalitat de Catalunya i associacions de defensa de l'idioma i promou estendre'n l'ús social.

Coetàniament, a Itàlia, la futura ratificació de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries continua centrant debats polítics i iniciatives parlamentàries.

146. A tall d'exemple i per tots, vegeu les preguntes parlamentàries publicades al *Butlletí Oficial del Parlament de les Illes Balears*, núm. 107, del 12 de juliol de 2013.

147. Vegeu http://www.tribunalconstitucional.es/Documents/NOTA_INFORMATIVA_56_2013/2012-05868STC.pdf.

N'és un bon exemple la proposició de llei ordinària presentada per diversos diputats el 21 d'octubre de 2013 a la Cambra dels Diputats, sobre la ratificació i execució del conveni.¹⁴⁸

Finalment, convé esmentar que el 8 d'agost de 2013 es presenta al Consell Regional de Sardenya una iniciativa legislativa adreçada a modificar l'article 1 de l'Estatut especial de Sardenya amb l'objectiu de garantir l'oficialitat del sard i el català a la regió.¹⁴⁹ Més concretament, la iniciativa proposa afegir a l'article 1 de la llei constitucional, del 26 de febrer de 1948, núm. 3, cinc epígrafs. Un primer paràgraf, 1 *bis*, proposa que a la Regió autònoma de Sardenya, la llengua sarda sigui llengua pròpia, oficial i gaudeixi del mateix estatus que la llengua italiana. S'hi inclou la previsió que els habitants de Sardenya tinguin dret a conèixer i emprar ambdós idiomes. Es proposa també l'addició d'altres paràgrafs al precepte, que explicitin textualment que al territori de l'Alguer el català gaudeixi d'un reconeixement anàleg. S'hi afegeix que la mateixa protecció s'haurà de concedir al gal·lurès, al sassarès i al lígur tabarquí als respectius territoris i àrees on es parlin. La proposta afegeix que per llei, la República i la Regió garantiran l'ús de la llengua sarda i de les altres llengües parlades en el territori regional i adoptaran les mesures i instruments necessaris per a assegurar-ne el coneixement i l'ús. Conclou precisant que la història, la cultura i la llengua sarda seran matèries obligatòries d'ensenyament.¹⁵⁰ En tot cas, aquesta iniciativa, presentada a l'Assemblea de Sardenya pel Partit Sard d'Acció, constitueix només un primer pas parlamentari, perquè tractant-se de la reforma de l'Estatut regional, precisa d'unes majories parlamentàries i consensos difícils d'assolir no només a l'Assemblea regional, sinó també al Parlament italià.

148. Per a una ampliació sobre el contingut i tramitació de la iniciativa, vegeu <http://www.camera.it/leg17/126?tab=&leg=17&idDocumento=1712&sede=&tipo=>.

149. Vegeu la [PROPOSTA DI LEGGE NAZIONALE N. 24 presentata dal Consiglieri regionali, l'8 agosto 2013, Modifica dell'articolo 1 della legge costituzionale 26 febbraio 1948, n. 3 \(Statuto speciale per la Sardegna\) concernente la parificazione della lingua sarda con la lingua italiana](#).

150. Més concretament, es proposa la redacció següent: «Art. 1. Modifica dell'articolo 1 della legge costituzionale 26 febbraio 1948, n. 3 (Statuto speciale per la Sardegna) 1. All'articolo 1 della legge costituzionale 26 febbraio 1948, n. 3 (Statuto speciale per la Sardegna), dopo il primo comma, sono aggiunti i seguenti:

"1 bis. Nel territorio della Regione autonoma della Sardegna la lingua sarda è lingua propria, ufficiale e parificata alla lingua italiana, gli abitanti della Sardegna hanno diritto di conoscere e di usare entrambe le lingue.

1 ter. Nel territorio d'Alghero, il catalano gode analogo riconoscimento. Stessa tutela è riconosciuta al gallurese, al sassarese e al tabarchino nei rispettivi territori di competenza e ambiti di diffusione.

1 quater. Sulla base di apposite leggi, la Repubblica e la Regione garantiscono l'uso della lingua sarda e delle diverse lingue parlate nel territorio regionale e adottano misure e strumenti necessari per assicurarne conoscenza e uso.

1 quinquies. La storia, la cultura e la lingua sarda sono materie obbligatorie d'insegnamento nelle scuole di ogni ordine e grado dell'Isola."».

País Valencià

L'any 2013 abraça la meitat cronològica de la VIII legislatura de les Corts Valencianes. Una legislatura definida, recordem-ho, per la majoria absoluta obtinguda pel Partit Popular presidit per Alberto Fabra.

Durant aquest any, l'estatus normatiu de la llengua catalana no experimenta canvis rellevants i manté la tendència d'anys anteriors.

En el pla més politològic, les Corts Valencianes seran escenari d'intensos debats entorn de la unitat de la llengua catalana. N'és un bon exemple el debat de política general tingut a les Corts el 24 de setembre de 2013 on, una vegada més, es posa de manifest la divisió de l'hemicicle entorn d'aquesta qüestió.¹⁵¹ Seguint la tendència dels debats de política general tinguts els anys precedents, les discrepàncies transcendeixen les controvèrsies estrictament terminològiques per a projectar-se en qüestions més de fons polític-identitari. Especialment significatives són les intervencions tingudes en la sessió plenària del 15 de maig de 2013 en motiu de l'aprovació de la Proposició no de llei de tramitació especial d'urgència sobre la protesta pel contingut de l'acord de l'Ajuntament de Barcelona del 25 de juny i la defensa de la nostra personalitat com a poble, del 30 de gener de 2013.¹⁵² En aquesta iniciativa, presentada pel Grup Parlamentari Popular a les Corts, es té ben present la qüestió lingüística i els debats donen bona mostra de la negació sistemàtica, una vegada més, de la unitat de la llengua catalana per part dels seus promotors.¹⁵³

Semblantment, al llarg de l'any es tramitaran altres iniciatives parlamentàries d'incidència en aquesta qüestió de la unitat de la llengua. Un exemple l'ofereix la tramitació de la proposició no de llei sobre el reconeixement del valencià per la RAE en la seva categoria de llengua o idioma propi dels valencians, presentada pel Grup Parlamentari Popular. La proposició defensa que les Corts instin el Consell a dirigir-se a la RAE, «sol·licitant que en virtut dels acords que la institució va prendre l'any 1959, i de quant estableix el vigent Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, es reconega al valencià la seua categoria de llengua o idioma propi dels valencians que es parla en la major part de la Comunitat Valenciana, i aixina ho faça constar en la pròxima edició del diccionari».¹⁵⁴

Per la seva part, el 16 de juliol, la Mesa de les Corts acorda tramitar el Projecte de llei, de la Generalitat, de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.¹⁵⁵ Diversos grups

151. *Diari de Sessions de les Corts Valencianes* (DSCV), núm. 95, sessió plenària celebrada el 24 de setembre de 2013.

152. Publicada al *Butlletí Oficial de les Corts Valencianes* (BOCV), núm. 139, del 5 de març de 2013.

153. Vegeu la intervenció del diputat Rafael Maluenda Verdú a la sessió plenària tinguda el 15 de maig de 2013 al DSCV, núm. 84, del 15 de maig de 2013.

154. BOCV, núm. 171, del 27 de juny de 2013.

155. BOCV, núm. 183, del 13 de setembre de 2013. En l'exposició de motius de la iniciativa, s'esmenta que la nova norma vol satisfer quatre objectius: «En primer lloc, la reducció de vint-i-un a onze acadèmics i acadèmiques [...] En segon lloc, l'estructuració dels continguts de la norma d'acord

parlamentaris de l'oposició —Grup Parlamentari Socialista, Compromís i Esquerra Unida— hi presentaran esmenes a la totalitat, bo i esgrimint, entre d'altres arguments, la seva devolució al Consell per no compartir-ne el criteri d'oportunitat i per expressa oposició a l'esperit i a l'objectiu que l'han fet possible.¹⁵⁶ I enllaçant amb l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, també poden ressenyar-se un parell de resolucions adoptades al llarg de l'any d'incidència en matèria lingüística. La primera, la Resolució, del 16 de gener de 2013, per la qual es publica l'acord del Ple de l'Acadèmia adoptat l'11 de gener, pel qual es convoquen «ajudes al foment de l'ús del valencià en les emissores locals de ràdio, en les publicacions escrites de caràcter local o comarcal, o de temàtica especialitzada, i en els publicacions informatives digitals en valencià».¹⁵⁷ La segona que pot ressenyar-se és la Resolució, del 18 de desembre de 2013, de la Presidència de l'Acadèmia, per la qual es publica l'acord del 13 de desembre adoptat pel Ple, de convocatòria de beques per a la realització de pràctiques de formació en Lexicografia i Terminologia, en Onomàstica i en Edició i Digitalització de Textos.¹⁵⁸

Encara enllaçant amb l'activitat parlamentària, són destacables també diverses preguntes formulades a l'executiu sobre incidents o queixes vinculades al dret d'ús de la llengua pròpia. Aquest és el cas, a tall d'exemple, de la pregunta formulada pel diputat Enric Morera del Grup Parlamentari Compromís i adreçada al Conseller de Governació i Justícia «sobre vulneració del dret a expressar-se en valencià»;¹⁵⁹ o, per totes, la pregunta formulada pel diputat Josep Maria Pañella, del mateix Grup Parlamentari Compromís, adreçada al Conseller de Sanitat, sobre l'oferiment de les cartilles de salut infantil en les dues llengües cooficials.¹⁶⁰

Dit això, durant l'any 2013 s'aprovaran poques disposicions normatives d'incidència, directa o tangencial, en matèria lingüística. La més significativa, per la contundent oposició política i social que genera, és l'aprovació de la Llei 4/2013, de la Generalitat, de supressió de la prestació dels serveis de radiodifusió i televisió d'àmbit autonòmic, de titularitat de la Generalitat, com també de dissolució i liquidació de Radiotelevisió Valenciana. Com recull l'article 1 de la llei, el seu objectiu és suprimir la prestació dels serveis de radiodifusió i televisió titularitat de la Generalitat i, en conseqüència, autoritzar al Consell l'extinció, la dissolució i la liquidació de l'empresa pública

amb una sistemàtica que tracta de facilitar la seua lectura i interpretació integrada. En tercer lloc, l'adaptació de determinades referències normatives i denominacions a les exigències derivades de la reforma estatutària de 2006 i de la resta de l'ordenament jurídic vigent en l'actualitat. I en quart i últim lloc, el compliment de l'article 48 de la Llei 9/2003, del 2 d'abril, de la Generalitat, per a la igualtat entre dones i hòmens, que obliga les administracions públiques valencianes a posar en marxa els mitjans necessaris perquè tota norma o escrit administratiu respecte en la seua redacció les normes relatives a la utilització d'un llenguatge no sexista».

156. BOCV, núm. 191, del 18 d'octubre de 2013.

157. *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana* (DOCV), núm. 6953, del 29 de gener de 2013.

158. DOCV, núm. 7178, del 23 de desembre de 2013.

159. BOCV, núm. 192, del 23 d'octubre de 2013, p. 30206.

160. BOCV, núm. 192, del 23 d'octubre de 2013, p. 30249.

Radiotelevisió Valenciana, SAU, que gestiona aquests serveis. Entre d'altres conseqüències, aquesta decisió política produirà l'extinció dels contractes de treball que afecten la totalitat de la plantilla de l'empresa.

Aquesta decisió serà valorada com un greu error pel món de l'activisme lingüístic i cultural. Un exemple ens l'ofereix la Federació Llull, que aplega Òmnium Cultural, l'Obra Cultura Balear i Acció Cultural del País Valencià. S'hi oposa advertint que significa desmantellar el que hauria de ser un dels principals instruments de cohesió del País Valencià i de promoció de la llengua i la cultura pròpies i d'una indústria audiovisual pròpia. Les crítiques emfasitzaran que aquesta decisió representa un pas enrere en el procés de consolidació de mitjans de comunicació públics, de qualitat i en llengua catalana.

Coetàniament, transcendeix a l'opinió pública una altra decisió que afectarà novament l'espai comunicatiu en llengua catalana. El Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme incoa, a finals d'any, expedient sancionador a Acció Cultural del País Valencià, que transcendirà als mitjans de comunicació el gener de 2014. A conseqüència d'aquest expedient, la Junta Directiva de l'entitat acordarà el tancament de les emissions de Catalunya Ràdio i Catalunya Informació al territori.

Pel que fa a disposicions normatives de rang reglamentari, se n'aproven diverses d'incidència en matèria lingüística, que es projecten en diferents àmbits públics. Així, en l'àmbit educatiu, destaquen, a tall d'exemple, la Resolució, del 24 de juliol de 2013, de les direccions generals de Centres i Personal Docent, i d'Innovació, Ordenació i Política Lingüística, per la qual es dicten instruccions per a l'organització i el funcionament en les escoles d'Educació Infantil de segon cicle i col·legis d'Educació Primària durant el curs 2013-2014;¹⁶¹ l'Ordre 90/2013, del 6 de novembre, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, per la qual es regula la catalogació amb el requisit lingüístic de valencià de determinats llocs de treball docents en centres docents públics i en els serveis o unitats de suport escolar i educatiu dependents de la Generalitat;¹⁶² o, per totes, la Resolució, del 4 de juny de 2013, de la Direcció General d'Innovació, Ordenació i Política Lingüística, per la qual es dicten instruccions sobre l'expedició de les titulacions administratives que faculden per a l'ensenyament en valencià, del valencià i en llengües estrangeres en les ensenyances no universitàries en la Comunitat Valenciana.¹⁶³ Totes les disposicions reglamentàries esmentades contemplen, al seus respectius articulats, diverses referències expresses a la qüestió lingüística.

161. DOCV, núm. 7079, del 31 de juliol de 2013, p. 22407.

162. DOCV, núm. 7148, del 8 de novembre de 2013, p.32166.

163. DOCV, núm.7054, del 26 de juny de 2013, p. 19073. Vegeu també l'Ordre 17/2013, del 15 d'abril, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, per la qual es regulen les titulacions administratives que faculden per a l'ensenyament en valencià, del valencià, i en llengües estrangeres en les ensenyances no universitàries en la Comunitat Valenciana (DOCV, núm. 7006, del 18 d'abril de 2013).

En el capítol de foment de la llengua pròpia, s'aproven diverses convocatòries d'ajuts i subvencions. Aquest és el cas de l'Ordre 69/2013, del 28 de juny, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, per la qual es convoquen les ajudes econòmiques a càrrec de l'exercici pressupostari de la Generalitat per a l'any 2013, destinades a les empreses, els comerços i les indústries, radicats a la Comunitat Valenciana, que realitzen activitats de promoció del valencià;¹⁶⁴ o, per totes, l'Ordre 25/2013, del 21 d'abril, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, per la qual es convoquen ajudes econòmiques destinades a municipis i mancomunitats de municipis que realitzen activitats de promoció de l'ús del valencià durant l'any 2013.¹⁶⁵

Quant als topònims, poden ressenyar-se diverses novetats. Aquest és el cas del Decret 164/2013, del 25 d'octubre, del Consell, pel qual s'aprova el canvi de denominació del municipi de Montroy per la forma bilingüe de Montroi/Montroy;¹⁶⁶ el Decret 60/2013, del 17 de maig, del Consell, pel qual s'aprova el canvi de denominació del municipi de Villalonga per la forma bilingüe de Vilallonga/Villalonga;¹⁶⁷ o, per tots, el Decret 59/2013, del 10 de maig, del Consell, pel qual s'aprova el canvi de denominació del municipi de Callosa d'En Sarrià per la forma exclusiva en valencià de Callosa d'en Sarrià.¹⁶⁸

Pel que concerneix el capítol jurisprudencial, convé subratllar la Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana núm. 4/2013, del 15 de gener, perquè avala, una vegada més, la unitat de la llengua catalana. Estima el recurs contenciós administratiu interposat per Acció Cultural del País Valencià contra dues Ordres de la Conselleria d'Educació del Govern de la Generalitat Valenciana, publicades al *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana* el 15 de maig de 2009, que convocaven proves d'accés al professorat de secundària, Escoles Oficials d'Idiomes i Formació Professional, en les quals no es reconeixia el títol de Llicenciatura en Filologia Catalana com acreditatiu de «coneixements de valencià». La part recurrent va impugnar ambdues ordres esgrimint la conveniència de respectar la unitat de la llengua catalana, tant des del punt de vista filològic com legal. Als efectes que aquí interessen, el Tribunal Superior de Justícia va decretar la nul·litat dels annexes a les Ordres de convocatòria, perquè no eximien de la prova de valencià als llicenciats amb el títol de Filologia Catalana bo i avalant explícitament, una vegada més, la unitat de la llengua. En fer-ho, a la fonamentació jurídica de la sentència, el Tribunal Superior de Justícia recorda la doctrina jurisprudencial dictada en aquest sentit.¹⁶⁹

164. DOCV, núm. 7058, del 2 de juliol de 2013, p. 19601.

165. DOCV, núm. 7012, del 26 d'abril de 2013, p. 11411.

166. DOCV, núm. 7140, del 28 d'octubre de 2013, p. 31397.

167. DOCV, núm. 7027, del 20 de maig de 2013, p. 14648.

168. DOCV, núm. 7022, del 13 de maig de 2013, p. 13332.

169. En paraules dels fonaments jurídics de la resolució, «es necesario referir que la cuestión que se plantea ha sido reiteradamente contemplada por pronunciamientos de esta misma Sala y Sección, que han podido ser considerados de forma favorable por el Tribunal Supremo y a lo expuesto hemos de estar por obvias razones de coherencia y seguridad jurídica», referint-se a la llarga llista de

I a tall de conclusió, convé ressenyar, ni que sigui succintament, un parell d'iniciatives de la Generalitat vinculades a instruments de col·laboració. La primera la trobem publicada al *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana* editat el 24 de juliol de 2013. Es tracta de la Resolució, del 22 de juliol, de la directora general del Secretariat del Consell i Relacions amb les Corts, per la qual es disposa la publicació de l'addenda de modificació del conveni de col·laboració entre l'Administració General de l'Estat i la Generalitat per a la publicació de les lleis en llengua valenciana. Als efectes que aquí interessen, l'addenda regula les característiques bàsiques que ha de reunir el suplement del BOE en llengua valenciana, entre les qual s'inclou la publicació únicament a Internet, amb un nou format que s'adequarà al del nou BOE digital.¹⁷⁰ Segonament, el 9 de maig de 2013 se subscriu un conveni de col·laboració institucional entre la Sindicatura de Comptes i l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, en virtut del qual s'acorda que l'Acadèmia prestarà la seva col·laboració als serveis lingüístics de la Sindicatura de Comptes. Aquesta col·laboració consistirà en l'assessorament lingüístic i a facilitar els treballs de traducció en aquells casos que la Sindicatura requereixi l'ajuda de l'Acadèmia. Així mateix, s'acorda que ambdues institucions col·laboraran en l'organització de cursos de formació en diferents matèries, inclosos «cursos de valencià especialment adreçats a l'àmbit economicofinancer». El conveni conclou precisant que ambdues institucions podran establir acords específics de col·laboració en altres àmbits diferents als mencionats en les clàusules del conveni.¹⁷¹

2.2.4. La col·laboració entre territoris

Al llarg de l'any 2013 es formalitzen diverses iniciatives de col·laboració entre territoris, amb l'objectiu d'estendre l'ús i promoure la protecció jurídica de la llengua catalana.

En el pla de la cooperació horitzontal, el 15 d'octubre de 2013 responsables de Política Lingüística de Catalunya, Galícia i el País Basc varen reunir-se per a fer el seguiment del protocol de col·laboració en matèria de política lingüística en el qual

pronunciaments judicials favorables al reconeixement de la unitat de la llengua. Partint d'aquesta base, el fonament de dret tercer de la sentència recull explícitament que «Como ya se dijera en Sentencia de 28/Abril/2006 (rec. 873/04) y de nuevo debe expresamente reiterarse solo el empeñamiento en la ignorancia y rechazo de los criterios científicos que avalan la unidad lingüística, se manifiesta como exclusiva razón del mantenimiento de la posición contraria por parte de la Generalitat, máxime cuando existen reiterados pronunciamientos jurisdiccionales que desautorizan tales argumentos, lo que fuerza a este Tribunal a recordar que una de las más elementales exigencias del Estado de Derecho que consagra nuestro texto constitucional, es la del imperativo cumplimiento de las decisiones jurisdiccionales, especialmente por parte de los poderes públicos, que deben servir con objetividad los intereses generales».

170. DOCV, núm. 7074, del 24 de juliol de 2013, p. 21822.

171. BOCV, núm. 159, del 22 de maig de 2013.

participen, des de fa anys, els tres governs. Els mitjans de comunicació es faran ressò dels principals acords adoptats a la cimera, on es tractaran temes d'interès comú relacionats amb la promoció de l'ús de les llengües catalana, gallega i basca, com ara un futur acord amb el Govern de l'Estat, per mitjà del Ministeri d'Afers Exteriors i de Cooperació, per al reconeixement mutu de les proves d'acreditació de competències per a l'exercici de la professió de traductor i intèrpret jurat; l'indicador lingüístic ISBN o l'informe sobre l'acompliment de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries durant el període 2010-2013, punt en el qual s'acordarà fer un seguiment conjunt de l'informe final al Consell d'Europa. Així mateix, es ratificarà l'interès d'assolir els objectius establerts en el Protocol de col·laboració en matèria de política lingüística, signat el 2007 pels tres governs, dins del qual s'atorga el Premi a la Promoció de la Realitat Plurilingüe de l'Estat, que té com a finalitat reconèixer la tasca realitzada per persones, entitats o empreses que contribueixen a la promoció i a la incorporació de la diversitat lingüística a Espanya.

Val a dir que la Generalitat de Catalunya, la Xunta de Galícia i el Govern basc - Eusko Jaurlaritzza participen també, un any més, a la Xarxa Europea per a la Promoció de la Diversitat Lingüística (Network to Promote Linguistic Diversity, NPLD), projecte en el qual porten a terme diferents accions conjuntes orientades a la promoció de l'ús de les llengües catalana, gallega i basca. A la reunió tinguda el 15 d'octubre es féu també el seguiment d'aquest projecte, posant en comú diferents vies d'impuls a les llengües pròpies pel que fa al full de ruta europeu per a la diversitat lingüística.¹⁷²

En el pla més polítològic, el 27 de setembre de 2013, el Ple del Parlament de Catalunya aprovarà la Resolució 323/X sobre l'orientació política general del Govern. Aquesta resolució parlamentària resulta especialment rellevant pel seu posicionament en diverses qüestions vinculades a la col·laboració entre territoris en matèria de dret lingüístic. Per començar, insta el Govern a defensar, amb tots els mitjans al seu abast, la unitat de la llengua catalana i el seu ús i desenvolupament normals com a element de vertebració del país i de cohesió social. En aquest sentit, proposa diverses mesures, i més concretament insta l'executiu a: *a)* Impulsar accions de cooperació amb les comunitats i els territoris amb qui Catalunya comparteix la llengua catalana i treballar conjuntament per la unitat de la llengua; *b)* Avançar en la presència del català al món i en el reconeixement del català en les institucions espanyoles i europees; *c)* Treballar perquè la comunitat internacional reconegui el català com a llengua que s'ha d'incloure en el marc de l'excepcionalitat cultural quan es negociïn els nous acords de liberalització del comerç internacional; *d)* Impulsar accions per a garantir que el català sigui llengua d'ús normal i habitual. Així mateix, insta el Govern a «donar suport a la tasca de la comunitat educativa dels territoris de llengua catalana en defensa del català i a favor del català com a llengua vehicular del sistema educatiu, i expressa el

172. Vegeu <http://www.npld.eu>.

rebuig als atacs des de diversos àmbits polítics i judicials a la llengua i la cultura catalanes».

Partint d'aquesta base, la Resolució pren posició sobre diverses iniciatives legislatives dels governs balear i aragonès, bo i proclamant explícitament que «no s'ajusten ni a la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, ratificada per l'Estat espanyol, ni a la Declaració Universal dels Drets Lingüístics, que va ésser aprovada per unanimitat al Congrés dels Diputats». La Resolució afegeix que, d'acord amb la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, «cal respectar l'àrea geogràfica de les llengües i les relacions entre els territoris en què cadascuna és parlada, i cal respectar també els criteris que els estaments científics, acadèmics i culturals estableixen, els quals palesen la unitat de la llengua catalana». Dit això, la Resolució proclama el reconeixement dels països catalans com una realitat cultural, lingüística i històrica compartida entre llurs territoris, actualment repartits en diferents estats i, en el cas de l'Estat espanyol, en diferents comunitats autònomes, i insta el Govern «a reiterar el reconeixement de la unitat de la llengua catalana i a defensar, amb tots els mitjans al seu abast, la condició de patrimoni comú de tots els seus parlants, el seu ús i desenvolupament normals com a element de vertebració del país i de cohesió social, i el seu marc legal». Per a fer-ho possible, el Ple de l'hemicicle proclama que és convenient: *a)* Requerir al Govern de l'Estat que actuï d'acord amb el mandat constitucional d'especial respecte i protecció de les diferents llengües de l'Estat que estableix l'article 3 de la Constitució espanyola; *b)* Requerir al Govern de l'Estat que actuï pel reconeixement de la unitat de la llengua catalana, protegint el seu àmbit territorial històric i la seva denominació científica, sens perjudici d'altres denominacions locals tradicionals o històriques, i que adopti les mesures corresponents; *c)* Continuar defensant el model d'immersió lingüística del sistema educatiu que regula la Llei d'educació; *d)* Requerir al Govern de l'Estat el compliment de totes les recomanacions del Comitè d'Experts i del Comitè de Ministres del Consell d'Europa emeses en el tercer informe de seguiment del compliment del tractat de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries; *e)* Demanar al Govern d'Aragó que empli criteris científics a l'hora de reglamentar la política lingüística i que, per tant, respecti i utilitzi la denominació científica internacional de la llengua parlada a la Franja, el català, com a riquesa patrimonial cultural que cal protegir i fomentar, compartida amb Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears, la Catalunya del Nord, l'Alguer, el Carxe i Andorra.¹⁷³

Val a dir que aquesta resolució del Parlament serà aprovada per àmplia majoria de l'hemicicle. Hi votaran a favor Convergència i Unió, Esquerra Republicana de Catalunya, Partit Socialista de Catalunya, Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa i la Candidatura d'Unitat Popular. És a dir, 106 dels 135 escons de la cambra, la qual cosa palesa un amplíssim suport parlamentari i, per consegüent, social.

173. BOPC, núm. 160, del 2 d'octubre de 2013.

Dit això, al llarg de l'any es continua promovent i enfortint la col·laboració entre les institucions dels diferents territoris. Sense crear estructures organitzatives noves, les que ja hi ha proporcionen uns rendiments certament positius.

Aquest és el cas de l'Institut Ramon Llull, que durant el període estudiat ha continuat amb la seva activitat de promoció de la llengua catalana. Al llarg de l'any, l'Institut continuarà promovent especialment iniciatives per a difondre estudis catalans a universitats de fora del domini lingüístic català. En són un bon exemple, per tots, els convenis de col·laboració subscrits amb el Graduate Center de la Universitat de la Ciutat de Nova York, la Universitat Lliure de Berlín, la Universitat Queen Mary de Londres, la Universitat de Zadar,¹⁷⁴ l'Alma Mater Studiorum de la Universitat de Bolonya,¹⁷⁵ la Universitat de Xicago, la Universitat de Ciències Humanes i Socials-Lille 3, la Universitat de Glasgow, la Universitat estatal de Moscou M. V. Lomonóssov, la Universitat d'Estudis Estrangers de Tòquio, la Universitat de Hosei de Tòquio, entre moltes d'altres universitats d'arreu del món. Val a dir que, al llarg de l'any 2013, l'Institut Ramon Llull serà especialment actiu en la subscripció de convenis, que permetran articular marcs de col·laboració estable amb interlocutors de naturalesa jurídica ben heterogènia que van des d'organismes i entitats públics —com ara el propi Govern d'Andorra o els Departaments de Presidència o Cultura de la Generalitat de Catalunya— fins a empreses privades o fundacions.¹⁷⁶ Mereix ser destacat, a tall d'exemple, el conveni de col·laboració subscrit amb l'Acadèmia Valenciana de la Llengua per al manteniment dels lectorats valencians a l'exterior, subscrit el 10 de juliol de 2013.¹⁷⁷

L'Institut impulsarà també, al llarg de l'any, diverses iniciatives concebudes amb l'objectiu d'enfortir la projecció exterior de la llengua catalana i de la cultura que s'hi expressa en les seves diferents modalitats, matèries i mitjans d'expressió. En el pla normatiu, bona part d'aquestes iniciatives s'articularan en forma de resolucions de convocatòria de concursos públics per a la concessió de beques i subvencions. Entre aquestes convocatòries destaquen, a tall d'exemple i per totes, les subvencions per a la traducció, adaptació i localització de subtítols de llargmetratges, curtmetratges i documentals originals en llengua catalana o bilingües produïts a Catalunya;¹⁷⁸ les subvencions a residències de traductors de la literatura catalana per a l'any 2013;¹⁷⁹ les subvencions per a la traducció d'obres literàries i de pensament originals en llengua catalana durant l'any 2013;¹⁸⁰ o, per totes, les subvencions per a desplaçaments fora

174. Vegeu el [text del conveni de col·laboració](#).

175. [Conveni de col·laboració del 30 de setembre de 2013](#).

176. Per a una ampliació sobre tots els convenis de col·laboració subscrits al llarg de l'any per l'Institut Ramon Llull vegeu http://www.llull.cat/catala/quisom/convenis_collaboracio.cfm.

177. [Conveni de col·laboració del 10 de juliol de 2013](#).

178. DOGC, núm. 6393, del 10 de juny de 2013.

179. DOGC, núm. 6381, del 23 de maig de 2013.

180. DOGC, núm. 6519, de l'11 de desembre de 2013.

del domini lingüístic d'escriptors/res en llengua catalana i traductors/res literaris/ràries del català per a l'any 2013.¹⁸¹

Pel que fa a la Generalitat de Catalunya, un any més s'aproven convocatòries de subvencions adreçades a les comunitats catalanes a l'exterior. Mereix ser destacada la Resolució PRE/187/2013, del 27 de juny, per la qual s'aproven les bases reguladores del procediment per a la concessió de subvencions per a activitats de promoció i difusió de Catalunya, la seva cultura i llengua, a ajuts socials, al suport a la nova emigració i al funcionament ordinari de les comunitats catalanes a l'exterior.¹⁸²

En l'àmbit de l'ensenyament universitari també convé ressenyar, ni que sigui succintament, les activitats impulsades per la Xarxa Vives d'Universitats. Al llarg de 2013, a punt de commemorar els seus vint anys de vida, continuarà impulsant diverses iniciatives amb l'objectiu de promoure la llengua catalana a nivell interuniversitari. Un bon exemple, l'ofereix el Fòrum Vives «Xarxes universitàries: oportunitats i estratègies», que el 15 de març de 2013 reunirà a la Universitat de Barcelona representants d'algunes de les principals xarxes universitàries a nivell internacional en una sessió d'anàlisi i debat, o la publicació l'1 de maig al portal de la Xarxa de la Guia de cursos de llengua, una oferta conjunta de cursos de llengua de les universitats de la regió Vives. D'altres actes, com ara l'acte de cloenda compartit del curs acadèmic 2012-2013 a la Universitat d'Alacant el 12 de juliol de 2013 serviran, una vegada més, d'escenari on palesar la col·laboració entre territoris impulsada des de la Xarxa. Coetàniament, es continuen impulsant les mesures garantides al Pla de Política Lingüística 2012-2014, elaborat pels representats a la Comissió de Llengua¹⁸³ de les vint-i-una universitats membres de la Xarxa i aprovat pels rectors del Consell General¹⁸⁴ en la reunió que va tenir lloc a la Universitat Jaume I¹⁸⁵ el 28 de febrer de 2012. De fet, el 21 d'agost de 2013 té lloc a Prada de Conflent la presentació dels resultats d'aquest Pla.

Val a dir que, durant el curs acadèmic 2012-2013, la regió universitària Vives s'ha continuat consolidant com una de les destinacions preferides pels universitaris europeus que participen al programa Erasmus. L'acollida d'universitaris procedents de tots els Estats de la Unió Europea constituirà, un any més, una excel·lent ocasió per a donar més visibilitat a la llengua i la cultura catalanes. Als efectes que aquí interessen, durant el curs acadèmic 2012-2013 s'ofereixen vint cursos i es comptabilitzen 1.260 sol·licituds. Es consolida així la tendència detectada en edicions anteriors, en els termes ressenyats en informes anteriors, en què la demanda supera reiteradament l'oferta de places, la qual cosa ha motivat que la Comissió Europea aprovi un número creixent de cursos de català.

181. DOGC, núm. 6381, del 23 de maig de 2013.

182. DOGC, núm. 6408, del 2 de juliol de 2013.

183. Vegeu <http://www.vives.org/ca/qui-som/estructura/directori-2/?com=9>.

184. Vegeu <http://www.vives.org/ca/qui-som/estructura/directori-2/?com=20>.

185. Vegeu <http://www.vives.org/ca/les-universitats/universitat-jaume-i>.

Finalment, pel que fa a la cooperació vertical, durant aquest 2013 s'han impulsat poquíssimes iniciatives d'incidència en matèria lingüística. Un exemple ens l'ofereix el BOE del 25 de març de 2013, on s'edita la Resolució, de l'11 de març, de la Secretaria d'Estat d'Administracions Públiques, per la qual es publica el conveni de cooperació transfronterera per a l'adhesió de l'Organisme Andorrà de Cooperació Transfronterera al Consorci de la Comunitat de Treball dels Pirineus. Al seu articulat, aquesta resolució contempla algunes referències explícites als usos lingüístics.¹⁸⁶

186. El seu article 20.6 disposa que els documents i esdeveniments institucionals es tradueixen i s'interpreten, «com a mínim en els cinc idiomes oficials del territori de la Comunitat de Treball dels Pirineus» i afegeix que els documents de treball i esdeveniments de caràcter intern es traduiran i s'interpretaran únicament en llengua francesa i castellana. S'adverteix que «les delegacions que ho desitgin poden assumir el cost de traducció d'alguns dels documents en l'idioma propi del territori».

2.3. Ensenyament

PERE MAYANS

Catedràtic d'ensenyament secundari i membre del CIEMEN

TERESA TORT

Especialista de llengua catalana, secretària de la Comissió Interterritorial
d'Ensenyament de la Llengua

MARIA ARENY

Catedràtica d'ensenyament secundari i membre del CIEMEN

2.3.1. L'Alguer

Desaparegudes, com ja vam indicar en informes anteriors, el curs 2011-2012, les classes de llengua catalana en la seva variant algueresa organitzades mitjançant el Projecte Palomba, a banda d'iniciatives puntuals d'algun professor, l'única presència en l'ensenyament reglat de la nostra llengua continua sent «La Costura», una línia d'ensenyament plurilingüe —alguerès, italià i anglès—, oberta el curs 2004-2005 dins de l'escola privada d'educació infantil San Giovanni Bosco gràcies a un acord entre la Generalitat de Catalunya, Òmnium Cultural de l'Alguer, el Municipi de l'Alguer i l'escola. En el 2012-2013 hi ha hagut dinou alumnes que han seguit aquest model educatiu. Cal destacar, però, que, des de fa dos cursos, l'escola no rep cap suport de les institucions per a mantenir la línia en català i que, en tot cas, la continuïtat és iniciativa pròpia del centre. Algunes activitats de «La Costura», com les de les cançons en català, també es comparteixen amb la resta de l'alumnat de l'escola (un centenar d'alumnes).

Actualment, per tant, la presència del català a les escoles de l'Alguer només es produeix per iniciatives particulars d'alguns mestres o mitjançant algunes activitats de caire extraescolar. En aquest darrer cas, cal remarcar el projecte de l'Institut d'Instrucció Superior Angelo Roth de l'Alguer «L'alguerès, una llengua per treballar», finançat per la província de Sàsser, que es va iniciar l'any 2011-2012 i que continuà també el curs 2012-2013,¹⁸⁷ en què es presentà el manual de conversa *L'alguerès, una llengua per treballar*,¹⁸⁸ que té com a objectiu incloure l'estudi del català de l'Alguer a les escoles de formació professional de la ciutat, especialment en aquelles on els alumnes estudien ocupacions relacionades amb el turisme, la restauració i el comerç.

187. Vegeu-ne la notícia a <http://cat.alguer.it/noticies/n?id=54728> (consulta: 20 març 2014).

188. GRUP DE TREBALL DE L'INSTITUT D'INSTRUCCIÓ SUPERIOR ANGELO ROTH (2013), *L'alguerès, una llengua per treballar* (en línia): *Manual de conversació*, 1a edició, l'Alguer, I. I. S. Angelo Roth, <<http://www.youblisher.com/p/530575-L-Algueres-una-llengua-per-treballar-1era-edicio>> (consulta: 20 març 2014).

També cal destacar l'experiència Barçakids¹⁸⁹ a l'Alguer, en la qual es va fer formació lingüística a les escoles (uns 160 alumnes de 6 a 12 anys que han fet durant tres dies activitats en llengua catalana).¹⁹⁰

Pel que fa a l'ensenyament universitari, el català (i la literatura catalana) és ensenyat a la Universitat de Sàsser (Università degli Studi di Sassari), com a assignatura optativa i també com a llengua estrangera per a estudiants Erasmus de la pròpia universitat. A més d'aquests cursos, s'ofereixen dos nivells de llengua (A2 i B1) i un curs de llengua i literatura catalanes per al grau, i un curs de literatura catalana per al màster (postgrau o *Specialistica*, segons el terme italià).

Quant a l'ensenyament de català per a adults, associacions diverses continuen fent cursos, encara que no totes de manera sistemàtica: per exemple, l'Escola de Alguerés Pasqual Scanu ofereix cursos de la variant algueresa del català per al públic en general i a l'Ateneu Alguerés s'imparteix un curs de poesia catalana contemporània i traducció.

2.3.2. Andorra

Els tres sistemes educatius¹⁹¹ que conviuen a Andorra no han experimentat canvis significatius respecte a l'any 2012. Al costat del sistema propi, l'andorrà, que depèn totalment del Govern d'Andorra i compta amb dotze escoles (les anomenades escoles andorranes) i un centre de formació professional, hi ha el sistema espanyol, amb cinc escoles públiques i laiques —que depenen directament del Ministeri d'Educació espanyol—, tres escoles congregacionals i una escola privada, i el francès, amb tretze escoles, que segueixen els sistemes determinats pels ministeris d'Educació espanyol i francès, respectivament.

Ara bé, tal com estableix la Llei d'ordenament del sistema educatiu andorrà,¹⁹² el Govern d'Andorra intervé en tots aquests sistemes mitjançant un programa específic, la Formació Andorrana, que té l'objectiu de capacitar els alumnes que els segueixen per a integrar-se a la societat on viuen i assegurar-los un coneixement bàsic de la cultura andorrana.

A més del personal docent, l'àrea de Formació Andorrana compta, també, amb la figura del col·laborador educatiu, el qual dona suport als mestres de maternal i de primera ensenyança de les escoles franceses i espanyoles.

189. Vegeu <http://www.fcbkids.cat/ca/content/fcbkids> (consulta: 12 abril 2014).

190. Vegeu <http://www.algheronotizie.it/articolo/18490-successo-per-il-barakids-ad-alghero.html> (consulta: 12 abril 2014).

191. Per a més informació, vegeu <http://www.educacio.ad/sistemes-educatius> (consulta: 19 març 2014).

192. Llei d'ordenament del sistema educatiu andorrà, del 9 de juny de 1994 (BOPA, núm. 48, del 13 de juliol de 1994).

A l'octubre de 2013, el Ministeri d'Educació i Joventut va publicar el Pla Estratègic per a la Renovació i Millora del Sistema Educatiu Andorrà, que té tres eixos: la formació, l'avaluació en un ensenyament per competències i el marc curricular de l'ensenyament obligatori.

Pel que fa a la distribució de l'alumnat entre tots tres sistemes, es manté la tendència a l'augment del nombre d'alumnes que assisteixen al sistema educatiu andorrà (un 40,09%), mentre que continua pràcticament igual el nombre d'escolaritzats en els sistemes educatius francès (un 31,21%) i espanyol (un 28,69%), amb un lleuger descens d'aquest darrer (0,53% respecte al curs anterior). En el quadre 1 podem veure'n l'evolució dels quatre darrers cursos:

QUADRE 1. *Escolars per sistema educatiu*

<i>Sistema educatiu</i>	<i>2010-2011</i>	<i>2011-2012</i>	<i>2012-2013</i>	<i>2013-2014</i>
Andorrà	4.157	4.250	4.270	4.301
Francès	3.402	3.369	3.335	3.379
Espanyol	3.243	3.191	3.149	3.106
Total	10.802	10.810	10.774	10.786

També en podem veure la distribució per sistemes i etapes educatives al quadre 2:

QUADRE 2. *Curs 2013-2014*

<i>Sistema educatiu</i>	<i>Maternal</i>	<i>Primera ensenyança</i>	<i>Segona ensenyança</i>	<i>Batxillerat</i>	<i>Formació professional</i>	<i>Total</i>
Andorrà	891	1.765	1.218	254	173	4.301
Francès	919	1.034	894	341	191	3.379
Espanyol	622	1.232	946	306	0	3.106
Total	2.432	4.031	3.058	901	364	10.786

Font (quadres 1 i 2): Govern d'Andorra. Ministeri d'Educació i Joventut. *Efectius de l'alumnat per al curs escolar 2013-2014*, també disponible en línia a <<http://www.educacio.ad/images/stories/estudis/estadistiques2013-14.pdf>> (consulta: 19 febrer 2014).

Per a conèixer una mica més la complexa realitat lingüística en què viuen els joves a Andorra tant dins com fora de l'àmbit escolar, cal esmentar l'estudi d'Estel Margarit i Viñals, *L'escenari sociolingüístic de la població escolar d'Andorra*.¹⁹³ L'estudi és una

193. Estel Margarit i Viñals, *L'escenari sociolingüístic de la població escolar d'Andorra* (Ajut Lídia Armengol Vila 2010-2012), també disponible en línia a <<http://www.educacio.ad/formacio-adults>> (consulta: 19 febrer 2014). Podeu consultar-ne una versió sintetitzada a Xarxa CRUSCAT - IEC (2013), *VI Informe sobre la situació de la llengua catalana (2012)*. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana (pàg. 36 i següents).

mostra representativa de la població escolar andorrana compresa entre els 12 i els 16 anys corresponent al curs 2011-2012. Alhora és representativa dels tres sistemes educatius i proporcional al nombre d'alumnes de cada centre i a la seva edat i pretén conèixer no només els usos i els coneixements lingüístics dels escolars pel que fa al català, el castellà, el francès, el portuguès i l'anglès, sinó també com és viscuda aquesta realitat multilingüe. Alhora, l'estudi indaga en els elements més subjectius de la dimensió sociolingüística que porta els joves a percebre el paper del català en la societat andorrana (coneixement respecte a ús real) i a valorar les llengües presents al Principat segons l'ús que en fan i el prestigi social que els atorguen.

No hi ha dades noves sobre la formació d'adults i el nombre d'usuaris dels cinc centres d'autoaprenentatge de català (CAA), d'accés lliure i gratuït, que han continuat funcionant durant el 2013.

Segons la Memòria de la Universitat d'Andorra,¹⁹⁴ el curs 2012-2013 hi havia 454 alumnes matriculats en els estudis reglats, la majoria dels quals (236) en l'Escola d'Informàtica i Gestió, a més de 643 alumnes en la formació continuada (postgraus, cursos d'actualització i seminaris). No fa cap esment a l'ús de la llengua oficial i de les altres llengües que poden utilitzar-se com a instrument vehicular de l'ensenyament en cap dels cursos i programes, per la qual cosa continuem sense tenir-ne dades específiques.

Les dues universitats privades que van iniciar la seva activitat docent el curs 2012-2013, la Universitat Oberta La Salle (UOLS) i la Universitat de les Valls, continuen sense fer gairebé cap classe en català, malgrat el que estableix la normativa andorrana.¹⁹⁵ Segons la pàgina web de la UOLS, el català només és la llengua d'un dels vuit cursos que ofereix i d'un dels set màsters i postgraus, mentre que el castellà és la llengua dels altres dotze.¹⁹⁶

Tampoc no ha canviat el pla d'estudis de la Facultat d'Odontologia de la Universitat de les Valls, que especifica que les llengües pròpies de l'ensenyament són el castellà i l'anglès,¹⁹⁷ cosa que sembla estar en contradicció amb la llei esmentada.

194. Memòria 2012-2013 disponible en línia a <http://www.uda.ad/images/stories/documents/memoria2012-2013.pdf> (consulta: 19 febrer 2014).

195. Llei 12/2008, del 12 de juny, d'ordenació de l'ensenyament superior (BOPA, núm. 54, del 16 de juliol de 2008) disponible en línia a <http://www.uda.ad/images/stories/documents/bop20054.pdf> (consulta: 19 febrer 2014).

196. UOLS. Què vols estudiar?, disponible en línia a <http://www.uols.org/ca/estudiar-a-la-uols/que-vols-estudiar> (consulta: 19 febrer 2014).

197. Universitat de les Valls. Pla d'estudis disponible en línia a <http://www.udv.ad/pla-d-estudis> (consulta: 19 febrer 2014).

2.3.3. Catalunya

Com comentàvem en informes anteriors, arran de la sentència del Tribunal Constitucional espanyol al recurs d'inconstitucionalitat interposat per noranta-nou diputats del Grup Parlamentari Popular contra l'Estatut d'autonomia de Catalunya del 2006, va començar una autèntica batalla jurídica (i mediàtica) per tal de (re)introduir el castellà com a llengua vehicular, que va continuar durant l'any 2013, sense que això hagi implicat, de moment, un canvi important en la gestió de les llengües al sistema educatiu de Catalunya, tret d'algunes atencions individualitzades en llengua castellana. De fet, malgrat aquestes campanyes mediàtiques, només 32 famílies (48 alumnes) han demanat l'ensenyament en castellà durant el curs 2013-2014.

Pel que fa als procediments judicials endegats, i partint del que vam explicar en l'informe de l'any passat, el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC)¹⁹⁸ va dictar diverses interlocutòries que acordaven mesures cautelars (entre gener i març es van acordar en catorze procediments; tots els que estaven en fase inicial), és a dir, que s'adaptés el règim lingüístic de les escoles implicades a la nova situació sorgida de la sentència de l'Estatut. El TSJC ha desestimat tots els recursos del Departament d'Ensenyament (fins i tot s'han arribat a interposar recursos de cassació davant del Tribunal Suprem), per la qual cosa durant el curs 2013-2014 s'han hagut d'aplicar aquestes mesures cautelars, fent una adaptació de l'atenció lingüística individual que s'indica a l'article 11.4 de la Llei d'educació de Catalunya (LEC).

Aquestes interlocutòries tenien molta rellevància, ja que mai abans no havien imposat mesures cautelars. I cal recordar el que això significa. Per a imposar una mesura cautelar calen dos requisits: *fumus boni iuris* (aparença de bon dret, o sigui, que el Tribunal pensa que li acabaran donant la raó) i *periculum in mora* (que es causa un perjudici irreparable a la part si no s'executa la mesura mentre dura el procediment).

El 19 de febrer de 2013, el Tribunal Suprem ratificà la interlocutòria del 8 de març de 2012 del TSJC (aquesta resolució havia donat la raó a la Generalitat i havia establert que els procediments amb sentència ferma no obligaven a canviar tot el sistema i només afectaven els fills concrets dels recurrents). El sistema quedava garantit, però la resolució també deia que l'execució dels casos particulars s'havia de fer «junto con sus condiscípulos». Així que cal garantir que, a l'aula dels fills dels recurrents, el castellà sigui vehicular (és a dir, que matèries lingüístiques s'imparteixin en castellà), en la proporció que la Generalitat consideri convenient. No ens consta que el Departament d'Ensenyament n'hagi fet cas.

Cal esmentar que mesures com aquesta, que feien canviar de llengua tot un grup classe només que hi hagués una petició, provocaren que bona part de l'espectre polític català (CiU, ERC, PSC, ICV-EUiA i CUP) les refusessin i defensessin l'escola en català, i

198. Vegeu http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder_Judicial/Tribunales_Superiores_de_Justicia/TSJ_Cataluna.

que la societat civil catalana, amb el conglomerat d'entitats que representa *Somescola.cat*, adoptés una posició clarament en contra.

El 29 de maig de 2013, el Tribunal Suprem declara fermes dues sentències, les primeres per fets posteriors a juliol de 2009 (amb la LEC vigent). La Generalitat decideix interposar-hi recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional, perquè entén que aquestes resolucions anul·len de fet preceptes de la LEC (l'article 11.4, de l'atenció lingüística individualitzada) i de l'Estatut d'autonomia (l'article 35.3, que regula el dret a no ésser separat en centres ni en grups classe diferents per raó de llengua habitual), i vulneren els drets de les famílies dels companys d'aquests recurrents, que poden veure afectat el règim lingüístic de l'aula dels seus fills. Amb aquest recurs s'ha demanat la suspensió de l'execució fins a la seva resolució.

A l'octubre de 2013, en tres dels procediments amb sentència ferma, que s'estaven executant sense cap oposició del Tribunal des de maig de 2012, i en dos procediments amb mesures cautelars, s'han dictat interlocutòries que manifesten que l'execució que fa el Departament (l'adaptació de l'atenció lingüística individualitzada) no és adequada, i s'insta a determinar «las materias que se impartirán en castellano a dichos alumnos junto con los demás compañeros de clase». Es comença a aplicar l'argument de la sentència del 19 de febrer de 2013... Aquestes resolucions presenten una novetat: fins ara s'amenaçava a iniciar un procediment penal per desobediència; ara, es diu expressament: «en caso de que no se fijara esa proporción, o fuera manifiestamente insuficiente para entender que el castellano es también lengua vehicular docente, la Sala procederá a su determinación».

Cal recordar que, a més, durant l'any 2013, ha continuat el seu periple parlamentari i posterior aprovació la Llei Orgànica (8/2013, del 9 de desembre), per a la Millora de la Qualitat Educativa,¹⁹⁹ coneguda popularment com a Llei Wert, el nom del ministre que l'ha impulsada.

Pel que fa al tema lingüístic, cal recordar que estableix per a tot l'Estat l'obligatorietat de l'oferta d'ensenyaments en què la llengua vehicular sigui el castellà. A l'article 1.99, tot i que reconeix la possibilitat que es puguin impartir totes «les assignatures no lingüístiques» exclusivament en la llengua cooficial, adverteix que en aquest cas «l'Administració educativa ha de garantir una oferta docent sostinguda amb fons públics en què el castellà sigui utilitzat com a llengua vehicular en una proporció raonable».

A les disposicions addicionals es recorda, a més, que «Els pares, mares o tutors legals tenen dret que els seus fills o pupils rebin ensenyament en castellà, dins el marc de la programació educativa. Si la programació anual de l'Administració educativa competent no garantís oferta docent raonable sostinguda amb fons públics en què el castellà sigui utilitzat com a llengua vehicular, el Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, prèvia comprovació d'aquesta situació, assumirà íntegrament, per compte de

199. Consulteu-ne el text a https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2013-12886 (consulta: 12 abril 2014).

l'Administració educativa corresponent, les despeses efectives d'escolarització d'aquests alumnes en centres privats en què hi hagi l'oferta amb les condicions i el procediment que es determini reglamentàriament, despeses que repercutirà en aquesta Administració educativa.

»L'obligació financera del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport tindrà caràcter excepcional i s'extingirà amb l'adopció per part de l'Administració educativa competent de mesures adequades per a garantir els drets lingüístics individuals dels alumnes. A aquests efectes, no es consideraran adequades les mesures que suposin l'atenció individualitzada en castellà o la separació en grups per raó de la llengua habitual.»

No cal dir que l'aplicació d'aquest punt de la Llei pot significar un gir copernicà al sistema educatiu de Catalunya.

Tot i això, la situació de la llengua al sistema educatiu a Catalunya, malgrat l'espasa de Dàmocles jurídica que acabem de veure, ha continuat sent com la dels anys anteriors. Pel que fa a la política lingüística del Departament d'Ensenyament, se n'ha mantingut la continuïtat: segueixen en funcionament les aules d'acollida (durant el curs 2012-2013 n'hi hagué 723);²⁰⁰ han continuat pràcticament el mateixos plans educatius d'entorn,²⁰¹ i s'ha continuat desenvolupant, encara que amb menys recursos per a la formació, el Pla per a l'Actualització del Programa d'Immersió Lingüística.²⁰²

Com a dada complementària referent a l'ensenyament secundari, que ens indica quin és el coneixement de les dues llengües oficials a Catalunya en les proves d'accés a la universitat, recollim les notes mitjanes de llengua catalana i literatura i de llengua castellana i literatura en els tres últims cursos. Com es pot veure, en el quadre 3, el català ha pujat respecte al curs anterior i s'ha equiparat al castellà, ja que els resultats són exactament iguals per a les dues llengües:

QUADRE 3. Proves d'accés a la Universitat. Nota mitjana

Matèria	Juny 2011	Juny 2012	Juny 2013
llengua catalana	6,20	5,99	6,18
llengua castellana	6,34	6,43	6,18

Font: Departament d'Economia i Coneixement. Consultable en línia <http://universitatsirecerca.gencat.cat/ca/detalls/Article/Estadistiques-de-les-PAU> [data de consulta: 29/7/2014]

200. Més informació a http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/7192e6a8-1bb3-4030-b7f8-562ecd7ff933/annex1_aules_nov_09.pdf (consulta: 12 abril 2014).

201. Més informació sobre els plans educatius d'entorn a http://www.xtec.cat/web/comunitat/entorn_pee (consulta: 12 abril 2014).

202. Més informació sobre el Pla d'Actualització del Programa d'Immersió Lingüística a <http://www.xtec.cat/web/projectes/llengues/catala/immersio> (consulta: 12 abril 2014).

Pel que fa a la formació d'adults, en el curs 2012-2013, 8.875 persones es van matricular als cursos de llengua catalana en els nivells inicial, bàsic i lllindar,²⁰³ dins dels ensenyaments de caràcter formal a les escoles de persones adultes.

Cal destacar que, amb l'objectiu que assolissin el nivell mínim per a seguir els cursos inicials de català del Consorci per a la Normalització Lingüística, el Departament de Benestar Social i Família va organitzar, l'any 2012, cursos d'alfabetització en català per a adults d'origen estranger als quals es van inscriure 433 persones.²⁰⁴

Quant als cursos d'aprenentatge de la llengua organitzats pel Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL), i segons l'*Informe de política lingüística 2012*,²⁰⁵ s'ha continuat reduint el nombre d'inscripcions als cursos presencials. De les 117.608 del 2010 s'ha passat a les 98.444 del 2012. En total, el CPNL ha organitzat 3.995 cursos de català, un 8% menys que l'any 2011 (4.304). Segons el mateix informe, el 75 % dels cursos presencials continuen tenint un paper essencial en l'acolliment de la immigració, ja que corresponen als nivells elemental i bàsic i el 66% de les persones inscrites són nascudes a l'estranger.

També, per la col·laboració del CPNL amb la Direcció General d'Immigració, s'han organitzat 251 cursos en associacions d'immigrants en què s'hi han inscrit 5.863 persones.

Si bé el nombre d'assistents als cursos presencials ha disminuït, s'ha incrementat en prop de 30.000 el nombre d'usuaris de l'espai virtual d'aprenentatge Parla.cat,²⁰⁶ que posa a l'abast de tothom materials didàctics i cursos per a aprendre la llengua catalana, (130.413 l'any 2012). La modalitat de cursos amb tutoria ha estat seguida per 2.352 alumnes (un miler més que el 2011).

A més, segons el mateix informe, s'han fet 138.618 consultes al cercador de recursos per a l'aprenentatge de la llengua.

També durant el 2012, un total de 21.342 persones van obtenir la certificació de coneixements de català d'acord amb el *Marc europeu comú de referència per a les llengües*, presentant-se a les proves de la Direcció General de Política Lingüística (2.322 certificats), del Consorci per a la Normalització Lingüística (18.232) i de l'Institut Ramon Llull (788), que són els tres organismes responsables d'aquestes certificacions. Les proves administrades per l'IRL han tingut lloc a 76 localitats de 30 països d'arreu del món.

203. Departament d'Ensenyament. Formació de persones adultes. <http://www20.gencat.cat/portal/site/ensenyament/menuitem.3dd9b85c5a6aa43356159f10b0c0e1a0/?vgnnextoid=0d3d8c247ee98310VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=0d3d8c247ee98310VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default> (consulta: 5 abril 2014).

204. GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE CULTURA. DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA (2013), *Informe de política lingüística 2012* (en línia), Barcelona, Generalitat de Catalunya, <<http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/InformePL/Arxius/IPL2012.pdf>> (consulta: 10 març 2014).

205. Vegeu el damunt dit *Informe de política lingüística 2012*.

206. Vegeu http://www.parla.cat/pres_catalaenlinia/AppPHP/login/index.php?lang=ca (consulta: 10 març 2014).

L'ús de la llengua catalana a les diverses universitats dels territoris de parla catalana no presenta canvis significatius respecte a l'informe anterior i es concreta en el *Pla de Política Lingüística 2012-2014*,²⁰⁷ elaborat per la Comissió de Llengua del Consell General de la Xarxa Vives d'Universitats, xarxa que agrupa les universitats dels territoris de llengua catalana. El Pla conté els criteris generals de política lingüística comuns a totes les universitats i el pla de treball 2012-2014, a banda dels plans de llengües específics de cada universitat.

L'*Informe de política lingüística 2012* ens facilita dades sobre l'ús del català com a llengua de docència en les classes de grau de les set universitats públiques de Catalunya durant el curs 2011-2012. La mitjana és del 77,2% i oscil·la entre el 54,9% de la Universitat Pompeu Fabra i el 92,2% de la Rovira i Virgili.²⁰⁸

Tanmateix, si comparem aquestes dades amb les de la Secretaria d'Universitats i Recerca, corresponents al curs 2012-2013,²⁰⁹ veurem que l'ús del català ha disminuït en aquest darrer curs (75,4% de mitjana), oscil·lant també entre el 55,8% de la Universitat Pompeu Fabra²¹⁰ (que, malgrat tot, augmenta lleugerament) i el 92,1% de la Rovira i Virgili, mentre augmenta l'ensenyament en terceres llengües. Només a la UPF i a la UdL creix, encara que poc significativament, l'ús del català com a llengua de docència.

La mitjana de docència en castellà és del 16,0% i en terceres llengües, un 8,6% (1,3% més que el curs anterior). Ho podem veure en detall al gràfic 20:

207. Vegeu <http://issuu.com/xarxavives/docs/ppl2012-2014> (consulta: 10 març 2014).

208. Vegeu el damunt dit *Informe de política lingüística 2012*, p. 15.

209. Dades i estadístiques sociolingüístiques de la Secretaria d'Universitats i Recerca, disponibles en línia a <http://www20.gencat.cat/portal/site/ur/menuitem.7f9c2004924f29cf642d3010b0c0e1a0/?vgnextoid=0a5e7ff1301bd310VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=0a5e7ff1301bd310VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default#Bloc1d2b18bf2e599310VgnVCM1000008d0c1e0a> (consulta: 19 febrer 2014).

210. Les dades de la pàgina web de la UPF no coincideixen amb les de la Secretaria, sinó que són una mica més altes: 56,72% en català, 30,20% en castellà i 13,08% en anglès. Font: Les llengües a la UPF. Dades lingüístiques de docència. Disponibles en línia a http://www.upf.edu/llengues/infosocio/dades_grau (consulta: 19 febrer 2014).

GRÀFIC 20. *Proporcions lingüístiques de la docència impartida als graus de les universitats públiques catalanes el curs 2012-2013*

Font: Dades i estadístiques sociolingüístiques de la Secretaria d'Universitats i Recerca, disponibles en línia a <http://www20.gencat.cat/docs/ur/home/03%20Ambits%20dActuacio/Les%20llengues%20a%20la%20universitat/Dades%20i%20estadistiques%20sociolinguiques/docs/1.%20Graus%202012-13.pdf> (consulta: 1 abril 2014).

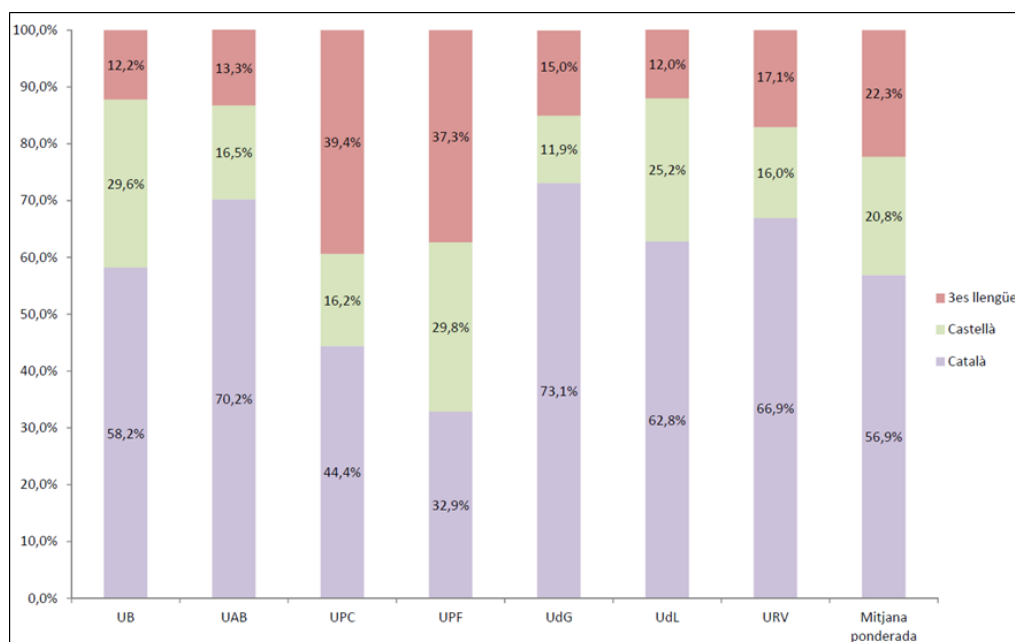
En general, l'ús del català disminueix gradualment en els cursos de màsters i doctorat, i, sobretot, en les tesis doctorals i de recerca, on augmenta l'ús del castellà i de terceres llengües, especialment l'anglesa.

Segons l'*Informe de política lingüística 2012*, la mitjana de classes en català de les universitats públiques en els màsters va ser del 61,3% el curs 2011-2012, dades inferiors al curs anterior i, segons la Secretaria d'Universitats i Recerca,²¹¹ en el curs 2012-2013, va ser del 56,9%, amb la qual cosa es manté la tendència a la baixa en benefici de les terceres llengües, bàsicament l'anglès (un 20,8% de les classes es van fer en castellà, un 22,2%, en anglès i un 0,1%, en altres llengües).

La docència en català se situa entre el 34,8% de la Universitat Pompeu Fabra (on l'ús de terceres llengües representa el 39,3%) i el 73,1% de la Universitat de Girona. Ho podem veure desglossat al gràfic 21:

211. Dades i estadístiques sociolingüístiques de la Secretaria d'Universitats i Recerca, disponibles en línia a <http://www20.gencat.cat/portal/site/ur/menuitem.7f9c2004924f29cf642d3010b0c0e1a0/?vgnextoid=0a5e7ff1301bd310VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=0a5e7ff1301bd310VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default#Bloc1d2b18bf2e599310VgnVCM1000008d0c1e0a> (consulta: 1 abril 2014).

GRÀFIC 21. *Proporcions lingüístiques de la docència impartida als màsters de les universitats públiques catalanes el curs 2012-2013*

Font: Dades i estadístiques sociolingüístiques de la Secretaria d'Universitats i Recerca, disponible en línia a <http://www20.gencat.cat/docs/ur/home/03%20Ambits%20dActuacio/Les%20llengues%20a%20la%20universitat/Dades%20i%20estadistiques%20sociolinguistiques/docs/4.%20Evoluci%C3%B3%20M%C3%A0sters.pdf> (consulta: 1 abril 2014).

Pel que fa a les tesis doctorals, no tenim dades globals del curs 2012-2013, però, segons la Secretaria d'Universitats i Recerca²¹² durant el curs 2011-2012, les proporcions de tesis doctorals en funció de la llengua de redacció van ser, sobre un total de 2.062 tesis, les següents: en català, un 17,5%; en castellà, un 40,0%; en anglès, un 38,7%; en altres terceres llengües, un 1,5%, i bilingües, un 2,3%.

En el curs 2012-2013, el català va ser la llengua del 17% de les tesis presentades a la Rovira i Virgili (un 3% més que el curs anterior), mentre que el castellà ho va ser del 35,1% i l'anglès del 46,7%. Un 1,2% van ser presentades en altres llengües.²¹³

El 16,7% de les tesis presentades a la UdL el mateix curs van ser en català (prop d'un 4% menys respecte al curs anterior), el 42,8%, en castellà i el 39,3%, en anglès (que s'incrementa significativament). Un 1,2% van ser en portuguès.²¹⁴

212. Dades i estadístiques sociolingüístiques de la Secretaria d'Universitats i Recerca, disponibles a <http://www20.gencat.cat/portal/site/ur/menuitem.7f9c2004924f29cf642d3010b0c0e1a0/?vgnnextoid=0a5e7ff1301bd310VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=0a5e7ff1301bd310VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default#Bloca7f118bf2e599310VgnVCM1000008d0c1e0a> (consulta: 19 febrer 2014).

213. Dades de la Universitat Rovira i Virgili, disponibles a http://www.urv.cat/dodellengues/us_de_llengues.html#catalunya (consulta: 19 febrer 2014).

214. Dades del Servei lingüístic de la Universitat de Lleida, disponibles a <http://www.udl.cat/serveis/sl/pl/pldadestes.html> (consulta: 19 febrer 2014).

A la UPC, se'n van presentar un 8,2% en català, un 32,7% en castellà i un 58,5% en anglès.²¹⁵

2.3.4. Catalunya del Nord

Com a novetat important d'aquest any, cal destacar la promulgació, el 9 de juliol de 2013, de la Llei de reforma de l'escola de la República,²¹⁶ l'article 40 de la qual reconeix les llengües i cultures regionals (com el basc, el català, l'alsacià o l'occità) com a part integrant del patrimoni de França, n'afavoreix l'ensenyament prioritàriament a les regions on es parlen i en proposa l'ensenyament facultatiu de dues maneres: ensenyament de la llengua i cultura regionals i ensenyament bilingüe en llengua francesa i en llengua regional. L'article també diu que les famílies rebran informació de l'oferta d'aprenentatge d'aquestes llengües.

La llei explicita, doncs, per primera vegada i de forma clara, l'ensenyament bilingüe del francès i les parles pròpies de cada regió, però no al·ludeix a la immersió lingüística que apliquen xarxes d'escoles associatives com la Bressola. La legislació anterior, aprovada el 2005, només esmentava la possibilitat d'ensenyar altres llengües a partir de convenis signats amb els governs regionals.

Veurem com es desenvolupa la llei en el futur i si té conseqüències positives. De moment, però, la situació de l'ensenyament de la llengua catalana a la Catalunya del Nord no ha variat substancialment respecte a l'informe anterior. Continuen les diverses modalitats de presència de la nostra llengua tant en centres públics com privats. Recordem que a l'ensenyament públic, que depèn de l'Acadèmia de Montpeller,²¹⁷ podem trobar les modalitats d'iniciació, llengua viva i seccions bilingües, en les quals, a més de l'ensenyament de la llengua, es fan algunes assignatures en català (a l'ensenyament primari es fa la meitat de l'horari lectiu en català i la meitat en francès, o sigui, paritat horària, 12 hores en català i 12 hores en francès).

La modalitat d'immersió la podem trobar en l'escola pública Arrels, l'única de l'Estat francès que segueix un programa d'immersió lingüística primerenca en una llengua dita *regional*, ja que fa immersió de 2 a 7 anys; bilingüisme paritari de 7 a 8 anys, i bilingüisme amb francès dominant (6 hores de català sobre 24 hores setmanals), de 9 a 11 anys.

En l'ensenyament privat, molt menys nombrós, a més de les modalitats esmentades, s'apliquen programes d'immersió lingüística a la xarxa d'escoles de la

215. Dades dels Serveis i Recursos Lingüístics de la Universitat Politècnica de Catalunya, disponibles a <http://www.upc.edu/slt/pla-llengues-upc/indicadors-linguistics> (consulta: 19 febrer 2014).

216. LOI n° 2013-595 du 8 juillet 2013 d'orientation et de programmation pour la refondation de l'école de la République (parue au JO n° 157 du 9 juillet 2013).

217. Per a més informació podeu consultar <http://www.crdp-montpellier.fr/languesregionales/catalan/accueil.html> (consulta: 26 març 2014).

Bressola,²¹⁸ a l'escola Jordi Pere Cerdà de Sallagosa (oberta el curs 2012-2013) i, fins a final del curs passat, a la desapareguda escola de secundària Comte Guifré, de Perpinyà.

L'APLEC²¹⁹ (Associació per a l'Ensenyament del Català) continua intervenint a les escoles de la Catalunya del Nord per a fer classes d'iniciació o de perfeccionament del català, mitjançant el projecte Alberes, en el marc del qual, el curs 2012-2013, va fer 5.925 hores d'ensenyament de català a 4.423 alumnes, i el programa «Parlem català a escola», a Perpinyà, on en va fer 2.400 a 2.151 alumnes.

Si sumem totes les modalitats d'ensenyament, continua la tendència a l'alça del nombre d'alumnes que fan algun tipus d'aprenentatge del català en els centres públics de primer grau. S'ha incrementat dues dècimes respecte al curs anterior (ha passat del 27,58% al 27,75%) i també ho ha fet en nombres absoluts (10.748 alumnes sobre 38.727,²²⁰ encara que no sigui significatiu. El que sí que ho és, però, és que s'incrementi l'ensenyament bilingüe i disminueixi la modalitat d'iniciació o LVR. Ho podem veure amb detall al quadre 4:

QUADRE 4. Curs 2013-2014. Centres públics. Primer grau

	<i>Iniciació / LVR</i>	<i>Ensenyament bilingüe</i>	<i>Total alumnes</i>
Maternal	3.512	800	4.312
Elemental	4.007	1.615	5.622
Total alumnes	7.519	2.415	10.748

Font: Inspecció Acadèmica dels Pirineus Orientals.

A l'ensenyament privat, les xifres es tornen a recuperar després de la baixada del curs anterior, encara que siguin pocs respecte al total: 814 alumnes de primer grau, sobre un total de 3.840. D'aquests, 127 segueixen classes d'iniciació o LVR en una escola confessional i 687 ho fan en els cinc centres associatius (escoles catalanes). Com en l'ensenyament públic, l'increment es concentra en la immersió lingüística. En podem veure la distribució al quadre 5:

QUADRE 5. Curs 2013-2014. Centres privats. Primer grau

	<i>Confessionals Sant Josep (Prada)</i>	<i>Associatius (escoles catalanes) Bressola</i>
	<i>Iniciació</i>	<i>Immersion lingüística en català</i>
Maternal	41	368
Elemental	86	319
Totals parcials	127	687
Total alumnes	814	

218. Trobareu més informació de la Bressola a <http://www.bressola.cat> (consulta: 20 març 2014).

219. Trobareu més informació de l'APLEC a <http://aplec.cat> (consulta: 20 març 2014).

220. Vegeu *Vade-mecum statistique* a <http://www.ac-montpellier.fr/dipes/Vade2013.pdf> (consulta: 19 març 2014).

Font: Inspecció Acadèmica dels Pirineus Orientals.

Pel que fa al segon grau, 16 col·legis públics i tots 9 liceus imparteixen llengua catalana en una o més modalitats (com a llengua i cultura regionals —LCR—, com a opció facultativa —LV Reg— o com a llengua viva —LV2 o LV3—) i 3 liceus l'ensenyen com a opció facultativa en les seccions professionals (BAC professional / BTS) (28 centres en total).²²¹ L'ensenyament bilingüe el duen a terme 15 centres (12 col·legis i 3 liceus). Són uns 2.000 alumnes sobre un total d'uns 21.000. Podem veure també el nombre d'alumnes que segueix cada opció al quadre 6:

QUADRE 6. Curs 2013-2014. Centres públics. Segon grau i seccions professionals

	Col·legis	Liceus	LP	BTS	Total alumnes
LCR / LV Reg / LV2-LV3	793	309	75	36	1.213
Ensenyament bilingüe	702	131			833
Total alumnes	1.495	440	75	36	2.046

Font: Inspecció Acadèmica dels Pirineus Orientals.

En els centres privats de segon grau, ha disminuït sensiblement el nombre d'alumnes que segueixen algun tipus d'ensenyament en català (LCR, LV Reg, LV2 o LV3), amb un total de 168 alumnes. L'ensenyament bilingüe d'immersió al català el duu a terme només el col·legi Pompeu Fabra (la Bressola de secundària) atès que, com hem dit al començament, el Comte Guifré ha desaparegut, tot i que es manté igual el nombre d'alumnes. Ho podem veure al quadre 7:

QUADRE 7. Curs 2013-2014. Centres privats. Segon grau

	Col·legis confessionals	Liceus	Col·legis catalans
	LV Reg / LV3	LV2/LV3	Ensenyament bilingüe d'immersió
Alumnes	74	94	140
Totals parcials	168		140
Total alumnes	308		

Font: Inspecció Acadèmica dels Pirineus Orientals.

Al quadre 8 oferim un resum de les dades exposades. En total, veiem que una mica més de 13.000 alumnes segueixen algun tipus d'ensenyament en català, la gran majoria dels quals en l'ensenyament públic, una xifra inferior a la del curs anterior en prop d'un miler d'alumnes, segons les dades definitives publicades per l'Acadèmia de Montpeller (11.350 alumnes de 1r grau i 2.670 de 2n, que fa un total de 14.020 alumnes):

221. Vegeu *Le catalan dans l'Académie de Montpellier*, disponible a <http://www.crdp-montpellier.fr/languesregionales/catalan/enseignement/LR.html> (consulta: 19 març 2014).

Quadre 8. *Resum ensenyament del català a la Catalunya del Nord (2013-2014)*

Ensenyament públic			Ensenyament privat	
	CATALÀ		Confessional	Associatiu
	Iniciació /LV Reg / LCR / LV2 / LV3	Ensenyament bilingüe	Iniciació / LV Reg / LV2 / LV3	Immersion
Maternal	3.512	800	41	368
Elemental	4.007	1.615	86	319
Total parcial alumnes 1r grau	7.519	2.415	127	687
Total alumnes 1r grau	9.934		814	
10.748				
Col·legis	793	702	74	140
Liceus	309	139	94	
Bac. Prof.	75			
BTS	36			
Total parcial alumnes 2n grau	1.213	440	168	140
Total alumnes 2n grau	2.046		308	
2.354				
Total alumnes 1r-2n grau	11.980		1.122	
Total global	13.102			

Font: *Les formations en langues régionales dans l'académie de Montpellier*, disponible a http://www.ac-montpellier.fr/sections/ia66/actualites-ia66/formations-en-langues6234/downloadFile/file/Les_ formations_ en_ langues_ regionales_ dans_ lAcademie_ de_ Montpellier (consulta: 20 març 2014).

Continua també el projecte «Albera sense frontera»,²²² coordinat per les dues administracions educatives, tant la Inspecció d'Acadèmia de Perpinyà com la Generalitat de Catalunya, iniciat el curs 2010-2011 i explicat en l'informe del 2011, que inclou centres educatius del nord i del sud.

En relació amb l'ensenyament universitari, s'ha de destacar que la Universitat de Perpinyà, l'única universitat de l'Estat francès que té una facultat (l'Institut Franco-Catalan Transfrontalier-IFCT)²²³ d'una llengua dita *regional*, continua amb l'oferta d'ensenyament de català i amb el desenvolupament de relacions transfrontereres amb universitats de la resta dels Països Catalans (la Universitat de Perpinyà forma part de la Xarxa Vives d'Universitats). A banda, cal esmentar que l'ensenyament del català és

222. Per a més informació sobre el projecte, vegeu <https://sites.google.com/a/xtec.cat/alberasensefrontera> (consulta: 20 març 2014).

223. Trobareu més informació sobre l'ICTF a http://www.univ-perp.fr/fr/UFR_et_instituts/ifct.html (consulta: 1 abril 2014).

present a una vintena d'universitats franceses en el marc dels estudis romànics (hispànics).²²⁴

Pel que fa a l'ensenyament de català per a adults, com dèiem en informes anteriors, aquest compta amb una llarga tradició a la Catalunya del Nord i són diverses les entitats del món associatiu que en fan (amb diferència, però, l'entitat que més n'ofereix és Òmnium Cultural: arriba a quasi un miler de persones).

Fa 30 anys que el Col·lectiu de Professors de Català per a Adults imparteix classes arreu de la Catalunya del Nord per a difondre la llengua i la cultura catalanes i també, d'ençà tretze anys, els seus membres són els encarregats de fer passar les proves oficials de català a Perpinyà. Durant aquests anys milers d'alumnes han seguit i segueixen aquests cursos.

2.3.5. La Franja

El 8 de maig de 2013, el Govern d'Aragó va aprovar, amb els vots només del PP i el PAR, la llei d'ús, protecció i promoció de les llengües i modalitats lingüístiques pròpies de l'Aragó,²²⁵ i va derogar l'anterior llei de llengües, en vigor des del 2009. L'aspecte més polèmic de la llei és que evita en tot moment donar nom a les llengües que es parlen a l'Aragó i parla sempre de «lenguas y modalidades propias de Aragón» lligant-les amb les zones on s'utilitzen. Així, l'article 5b diu que hi ha una zona «d'utilització històrica predominant de la llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental de la Comunitat Autònoma, amb les seves modalitats lingüístiques» (és a dir, LAPAO, per no dir català).

Independentment, però, del nom donat a la llengua, la llei reconeix (capítol V) el dret al seu aprenentatge (sempre de caràcter voluntari) i el Govern l'ha de garantir fent-ne una oferta adequada als centres educatius i fomentant l'educació permanent i els cursos per a adults i la formació i capacitació del professorat.

Segons dades facilitades per la consellera d'Educació del Govern aragonès, en resposta parlamentària el 16 de juny de 2013, el curs 2012-2013, van impartir classe «de la modalitat lingüística de la zona oriental anomenada català» 42 professors, a jornada parcial i completa en 20 escoles i instituts, a més de tres escoles oficials d'idiomes (municipis de Pena-roja de Tastavins, Favara, Fraga, Tamarit de Llitera, Montsó, Torrent de Cinca, El Torricó, Saidí, Faió, Castellot, Beseit, Vall-de-roures, Mequinensa, Maella i Saragossa). L'assignatura es va oferir com a varietat lingüística de caràcter instrumental en modalitat optativa en alguns centres i, als centres bilingües en català com a part integrant del currículum. També va dir que no hi havia

224. Vegeu *L'enseignement supérieur du catalan en France*, disponible a <http://france-catalaniste.com/fr/enseignement-superieur> (consulta: 26 març 2014).

225. Ley 3/2013, de 9 de mayo, de uso, protección y promoción de las lenguas y modalidades lingüísticas propias de Aragón (BOA, núm. 100, del 24 de maig de 2013).

previsions de cap canvi substancial per al curs 2013-2014, ja que faltava el desenvolupament de la llei.²²⁶ En aquesta línia, i de forma sorprenent, el 3 de juliol de 2013 es va signar un protocol de coordinació entre el Govern d'Aragó i la Generalitat de Catalunya, per al desenvolupament d'accions coordinades en matèria d'educació,²²⁷ amb una vigència de tres anys prorrogables. Entre les actuacions que es comprometen a dur a terme hi ha facilitar l'aprenentatge del català (el nom hi apareix repetidament, en el text) i establir acords d'homologació dels estudis de català realitzats en l'ensenyament reglat.

Per a la seva formació i coordinació de l'ensenyament, el professorat de català s'organitza mitjançant un seminari permanent, que es reuneix en quatre sessions anuals. A l'actual curs escolar 2013-2014 totes les sessions s'estan fent fora de l'horari lectiu del professorat.

Pel que fa a la formació d'adults, els cursos per a l'aprenentatge de la llengua catalana han estat organitzats tradicionalment per les institucions culturals de la Franja (Institut d'Estudis del Baix Cinca —IEBC—, Associació Cultural del Matarranya —ASCUMA— i Casal Jaume I de Fraga). Des del curs 2005-2006, a més, els assistents poden obtenir el certificat corresponent de coneixements de la llengua en els exàmens organitzats a Fraga per la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, exàmens que han continuat l'any 2013. En anys anteriors, aquests cursos havien tingut, en molts casos, subvencions de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern d'Aragó.

El 2013, l'IEBC va decidir no oferir-ne davant la manca de subvencions i que no hi va haver una preinscripció suficient ni a Fraga ni a Mequinensa. Durant el mateix any, només ASCUMA va organitzar uns cursos intensius de català amb l'objectiu de fomentar l'ocupació per al sector turístic i de l'empresa en general.

En el curs 2013-2014, només ha organitzat cursos de suficiència i de nivell superior de català a Fraga el partit polític Convergència Democràtica de la Franja (CDF).

2.3.6. Illes Balears

Els pitjors auguris que pronosticàvem en l'informe del 2012, pel que fa a la situació de la llengua en el sistema educatiu de les Illes Balears, s'han complert amb escreix en l'any 2013. Desoïnt totes les veus en contra de la seva política, que han portat al rebuig més multitudinari que es recorda, no solament de la comunitat docent, sinó de tota la societat balear, el Govern autonòmic ha continuat amb la seva política en contra de la llengua amb les mesures que anunciàvem i altres de noves.

El primer intent va ser anunciar que el curs 2013-2014 tots els llibres de text serien «en balear en les seves variants mallorquina, menorquina i eivissenca» (en paraules

226. Segre. *Comarques*. 5 de juliol de 2013.

227. BOA, núm. 211, del 24 d'octubre de 2013.

del president), intent que va fracassar després que el professorat manifestés que no demanaria ni compraria cap llibre que no fos normatiu i les editorials van decidir no córrer el risc de fer un llibre en una modalitat lingüística no científica per por de perdre diners.

Poc després, el 19 d'abril, s'aprova el decret²²⁸ que regula el tractament integrat de les llengües als centres (TIL), amb el qual se suprimeix la immersió lingüística i el català deixa de ser llengua preferent a l'educació balear. El decret deixa sense vigor el Decret 92/1997, conegut popularment com decret de mínims, que obligava els centres a impartir com a mínim el 50% dels continguts en català, i estableix que els alumnes d'educació infantil han de rebre l'ensenyament en les dues llengües oficials i s'han d'iniciar en la llengua estrangera a partir del segon cicle. En les altres etapes, han de rebre l'ensenyament en les dues llengües oficials i en la llengua estrangera.

Per al curs 2013-2014 el decret s'ha d'aplicar, com a mínim, a P3, 1r, 3r i 5è d'EP, i 1r d'ESO. A Batxillerat i FP, en funció dels recursos del centre.

Les instruccions de la Conselleria per a l'aplicació del TIL (publicades el 9 de maig) estableixen que qualsevol altre projecte que impliqui una distribució diferent de les hores (és a dir, que vulgui continuar amb l'ensenyament en català) ha de ser consultat a les famílies i obtenir l'aval de les dues terceres parts dels membres del consell escolar (punt 7 i article 20 del Decret).

Tant el decret com les instruccions tenen el rebuig de tota la comunitat educativa i el mateix *Anuari de l'educació de les Illes Balears 2013* diu textualment, referint-se a aquest decret: «El decret TIL suposa, en la nostra opinió, un entrebanc més en el procés de millora de l'ensenyament de les llengües; crea problemes on no n'hi ha; no resol els existents; no té en compte els recursos necessaris per a millorar les competències lingüístiques dels nostres estudiants; no fa una temporalització de l'aplicació del decret; no té en compte les retallades educatives existents; ignora l'increment de les ràtios; deixa enlaire moltes qüestions que poden ésser desenvolupades d'una manera arbitrària, etc.»²²⁹

A més, al mes de maig i per tal que no es fes més suport als centres docents en matèria lingüística i cultural, es va eliminar el Servei d'Ensenyament del Català, servei emblemàtic per a la recuperació de la llengua, creat el 1998, quan les Balears van rebre les competències en matèria d'educació.

El 6 de juny, els sindicats STEI-i, FETE-UGT i CCOO van recórrer el calendari d'aplicació del decret al Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears (TSJIB) al·legant que el Govern no n'havia informat prèviament ni el Consell Escolar, ni la Mesa Sectorial d'Educació ni el Consell Consultiu, i en van demanar la suspensió de l'aplicació mentre no hi hagués una sentència sobre la seva legalitat. El tribunal va

228. Decret 15/2013, del 19 d'abril, pel qual es regula el tractament integrat de les llengües als centres docents no universitaris de les Illes Balears (BOIB, núm. 53, del 20 d'abril de 2013).

229. Anuari de l'educació de les Illes Balears 2013 (p. 58), disponible a <http://www.colonya.com/i/ANUARI2013.pdf> (consulta: 24 març 2014).

acceptar la petició i va suspendre de manera cautelar el decret el 6 de setembre, però el mateix dia (dues hores després de la interlocutòria del TSJIB) el Govern va aprovar un nou decret llei²³⁰ que li permetia saltar-se la sentència i continuar amb l'aplicació del TIL tal com estava previst. Aquest decret llei estableix que la inspecció educativa podrà imposar el projecte lingüístic en els centres educatius d'acord amb la Conselleria d'Educació sempre que no tinguin el seu de propi, aprovat pel consell escolar d'acord amb la normativa actual. Anul·la l'annex del decret TIL, amb el calendari de desenvolupament del nou model lingüístic, i en modifica l'article 20, referit a l'equilibri a les aules entre les dues llengües oficials i la llengua estrangera.

Durant l'estiu, a més, la conselleria va obrir expedients disciplinaris a tres directors de Menorca i els va imposar una suspensió cautelar de sou i de feina per haver-se negat a aplicar el pla de llengües que obliga a fer un terç de les assignatures en català, un terç en castellà i un terç en anglès, una mesura que comporta una reducció dràstica del nombre d'hores de docència en la llengua pròpia del país, a més d'obligar els tres centres a aplicar un pla de llengües alternatiu al que havia aprovat el consell escolar. Aquestes actuacions van agreujar encara més el malestar amb el Govern balear.

El resultat de tot això ha estat una vaga —la més llarga dels docents d'ençà de la democràcia— del sector educatiu que ha comptat amb el suport de tots els agents socials, partits polítics, etc., excepte el Partit Popular. Un començament de curs, el 2013-2014, considerat el més caòtic i conflictiu de la història.

La vaga va començar el 16 de setembre i va durar fins al 4 d'octubre. Tres setmanes continuades de vaga indefinida que van comptar també amb la col·laboració dels pares i mares amb la campanya «Aules Buides», que consistia a no dur els seus fills a les escoles durant dos dies la setmana perquè l'activitat lectiva estigués aturada i no tot l'esforç reivindicatiu caigués damunt el professorat.

El suport de la societat civil a la comunitat educativa en vaga es va veure en la participació massiva en una de les manifestacions més multitudinàries de les Illes en contra del TIL, no solament a Mallorca, sinó a Menorca, Eivissa i Formentera, qualificada d'històrica pels organitzadors. Però el Govern no ha retrocedit ni un mil·límetre de la seva posició inicial i el conflicte continua obert.

Com en els darrers informes, no tenim dades del Govern balear sobre la distribució de l'alumnat segons el model lingüístic en què ha cursat l'ensenyament fins al curs 2012-2013. Per a continuar tenint una visió del desenvolupament del model educatiu vigent fins al curs actual, incloem, doncs, les publicades en el darrer informe del Ministeri d'Educació, que corresponen al curs 2011-2012, i que oferim a continuació als quadres 9, 10 i 11:

230. Decret llei X/2013, del 6 de setembre, pel qual s'adopten determinades mesures urgents en relació amb la implantació, per al curs 2013-2014, del sistema de tractament integrat de les llengües als centres docents no universitaris de les Illes Balears.

QUADRE 9. Curs 2011-2012. Distribució percentual de l'alumnat. Tots els centres

	Només castellà	Castellà llengua ensenyament i català com a matèria	Ensenyament bilingüe ²³¹	Català llengua ensenyament i castellà com a matèria
E. infantil	0,1	1,3	25,5	73
E. primària	0,0	1,0	28,6	70,4
E. especial	1,5	0,0	69,6	29,0
ESO	1,6	0,5	33,0	64,9
Batxillerat	2,2	0,2	27,8	69,7
Cicles formatius FP	1,1	0,0	29,8	69,1
Progr. qualificació professional inicial	0,0	5,5	22,3	72,1
Total	0,6	0,9	29,0	69,5

Font: Ministeri d'Educació, Cultura i Esport. Subdirecció General d'Estadística i Estudis (2014), «Los modelos lingüísticos», a *Las cifras de la educación en España. Curso 2011-2012. (Edición 2014)* (en línia), <<https://www.mecd.gob.es/dms/mecd/servicios-al-ciudadano-mecd/estadisticas/educacion/indicadores-publicaciones-sintesis/cifras-educacion-espana/2014/E1p.pdf>> (consulta: 4 març 2014).

QUADRE 10. Curs 2011-2012. Centres públics

	Només castellà	Castellà llengua ensenyament i català com a matèria	Ensenyament bilingüe	Català llengua ensenyament i castellà com a matèria
E. infantil	0,2	1,1	8,8	90,0
E. primària	0,0	0,8	8,4	90,9
E. especial	5,6	0,0	43,8	50,6
ESO	2,6	0,0	13,4	84,0
Batxillerat	3,1	0,0	12,4	84,5
Cicles formatius FP	1,3	0,0	24,8	73,9
Progr. qualificació professional inicial	0,0	1,6	21,3	77,1
Total	1,0	0,6	11,4	87,0

Font: Ministeri d'Educació, Cultura i Esport. Subdirecció General d'Estadística i Estudis (2014), «Los modelos lingüísticos», a *Las cifras de la educación en España. Curso 2011-2012. (Edición 2014)* (en línia), <<https://www.mecd.gob.es/dms/mecd/servicios-al-ciudadano-mecd/estadisticas/educacion/indicadores-publicaciones-sintesis/cifras-educacion-espana/2014/E1p.pdf>> (consulta: 4 març 2014).

231. Com ja dèiem en l'informe anterior, parlem d'ensenyament bilingüe perquè és la terminologia emprada pel Ministeri d'Educació i la manera com es mostren les dades.

QUADRE 11. Curs 2011-2012. Centres privats

	Només castellà	Castellà llengua ensenyament i català com a matèria	Ensenyament bilingüe	Català llengua ensenyament i castellà com a matèria
E. infantil	0,0	1,8	57,6	40,6
E. primària	0,0	1,3	62,8	35,9
E. especial	0,0	0,0	78,8	21,2
ESO	0,0	1,2	64,4	34,4
Batxillerat	0,0	0,7	68,0	31,3
Cicles formatius FP	0,0	0,0	59,4	40,6
Progr. qualificació professional inicial	0,0	19,2	26,1	54,7
Total	0,0	1,5	62,0	36,5

Font: Ministeri d'Educació, Cultura i Esport. Subdirecció General d'Estadística i Estudis (2014), «Los modelos lingüísticos», a *Las cifras de la educación en España. Curso 2011-2012. (Edición 2014)* (en línia), <<https://www.mecd.gob.es/dms/mecd/servicios-al-ciudadano-mecd/estadisticas/educacion/indicadores-publicaciones-sintesis/cifras-educacion-espana/2014/E1p.pdf>> (consulta: 4 març 2014).

Cal ressaltar, respecte a l'informe anterior, que, per primera vegada, hi ha un 1% de centres (tots públics) que fan tot l'ensenyament en castellà i ni tan sols imparteixen el català com a assignatura. Prop de l'1% dels centres incompleix el decret de mínims, ja que només imparteix el català com a assignatura. Hem de suposar que els qualificats com a «ensenyament bilingüe» fan almenys el 50% de les matèries en català, tot i que en el quadre no hi ha cap dada que ho especifiqui. De tota manera, veiem que l'ensenyament en català és majoritari (69,5%), especialment en els centres públics, on arriba al 87%, i que suposa un increment del 2,5% respecte al curs anterior. En els centres privats, també augmenta lleugerament l'ensenyament en català (1,5%) i disminueixen les altres dues opcions.

Pel que fa a l'ensenyament universitari, les dades del curs 2013-2014²³² ens mostren que el 53,49% del professorat fa les classes en llengua catalana (cosa que representa un lleuger increment), el 38,52% les fa en llengua castellana i el 7,47%, en anglès. Els percentatges d'utilització d'altres llengües són poc significatius.

Aquests percentatges varien una mica segons es tracti dels estudis de grau, on l'ús del català disminueix lleugerament (53,2%) o de postgrau, on augmenta (54,7%).

El català és, en canvi, la llengua predominant en l'ensenyament virtual, ja que és utilitzada en el 80% de les assignatures, mentre el castellà ho és en el 17,5% i l'anglès, en el 2,5%.

232. Universitat de les Illes Balears. Servei d'estadística i Qualitat Universitària. *Informe estadístic. Llengua de la docència a les assignatures de la UIB. Curs 2013-2014*, disponible a http://slg.uib.cat/digitalAssets/280/280181_llengua_docencia_13_14.pdf (consulta: 30 juny 2014).

Ha disminuït lleugerament el seu ús per part de l'alumnat a les proves de selectivitat, que en el 2013 ha estat d'un 80,4% (81%, en el 2012).²³³

Pel que fa als cursos per a l'aprenentatge del català per part de les persones adultes, segons dades del Ministeri d'Educació,²³⁴ en el curs 2012-2013, 1.549 persones es van matricular als cursos de llengua catalana,²³⁵ dins dels ensenyaments de caràcter formal (un 35 % menys que el curs anterior). No disposem de les dades dels cursos oferts pel Consorci Institut d'Estudis Baleàrics²³⁶ i l'Escola Balear d'Administració Pública, com a organismes oficials responsables del seu ensenyament dins la formació lingüística no reglada, ni de les altres entitats que també n'ofereixen: Paraula, Escola de Mallorca, Institut d'Estudis Eivissencs...

2.3.7. País Valencià

Com ja hem dit en informes anteriors, a diferència de les dues altres grans regions de parla catalana, el País Valencià és l'única comunitat autònoma que manté línies educatives diferents segons la llengua que s'usa majoritàriament com a vehicular.

Tanmateix, les tres línies tradicionals seran substituïdes progressivament per dos nous programes plurilingües, el PPEV i el PPEC, establerts en l'anomenat Decret de Plurilingüisme,²³⁷ aprovat el 3 d'agost de 2012 i que s'ha començat a aplicar amb l'alumnat de primer i segon curs del segon cicle d'educació infantil (P3 i P4). El PPEV (Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Valencià) té com a llengua base el valencià i substitueix les actuals línies en valencià (PEV i PIL). El PPEC (Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Castellà) té com a llengua base el castellà i substitueix el PIP. En tots dos programes hi ha l'obligatorietat d'incloure també una assignatura no lingüística en anglès, a més d'una àrea vehiculada en castellà en el PPEV com a mínim i una altra en valència en el PPEC, també com a mínim.

No tenim dades recents de la Conselleria sobre el nombre d'alumnes que cursa cada model lingüístic. Les darreres dades oficials publicades corresponen al curs 2011-2012 i no presenten variacions significatives respecte al curs anterior. En tot cas, un lleuger

233. Grup de Recerca Sociolingüística de les Illes Balears (GRESIB). Dades estadístiques. El català a la selectivitat, 2013, disponible a <http://www.uib.es/depart/dfc/gresib/selectivitat.htm#evoluci%F3> (consulta: 10 abril 2014).

234. Vegeu l'Oficina d'Estadística del Ministeri d'Educació a <http://www.educacion.gob.es/educabase/menu.do?type=pcaxis&path=/Educacion/Alumnado/Matriculado/2012-2013DA/Comunidad/Adultos&file=pcaxis&l=s0> (consulta: 19 març 2014).

235. Al web hi diu «otras lenguas españolas». Hem considerat que, atès que les dades eren de les Illes Balears, la llengua era la catalana.

236. Antic COFUC.

237. Decret 127/2012, del 3 d'agost, del Consell, pel qual es regula el plurilingüisme en l'ensenyança no universitària a la Comunitat Valenciana, disponible a http://www.docv.gva.es/datos/2012/08/06/pdf/2012_7817.pdf (consulta: 26 març 2014).

augment del PEV/PIL,²³⁸ que no arriba a l'u per cent (0,7%). Les facilitem a continuació al quadre 12:

QUADRE 12. Curs 2011-2012. Distribució percentual de l'alumnat. Tots els centres

	Castellà llengua ensenyament i valencià matèria	Ensenyament bilingüe (PIP)	Valencià llengua ensenyament i castellà matèria (PEV/PIL)
E. infantil	13,7	49,7	36,6
E. primària	12,7	51,8	35,6
E. Especial	84,7	13,4	1,8
ESO	13,8	55,3	30,9
Batxillerat	21,0	60,4	18,6
Cicles formatius FP	33,4	61,3	5,4
Progr. qualificació professional inicial	27,1	55,3	17,6
Total	16,2	53,4	30,4

Font: Ministeri d'Educació, Cultura i Esport. Subdirecció General d'Estadística i Estudis (2014), «Los modelos lingüísticos», a *Las cifras de la educación en España. Curso 2011-2012. (Edición 2014)* (en línia), <<https://www.mecd.gob.es/dms/mecd/servicios-al-ciudadano-mecd/estadisticas/educacion/indicadores-publicaciones-sintesis/cifras-educacion-espana/2014/E1p.pdf>> (consulta: 4 març 2014).

Podem veure'n la distribució en centres públics i privats (concertats o no) als quadres 13 i 14:

QUADRE 13. Curs 2011-2012. Centres públics

	Castellà llengua ensenyament i valencià matèria	Ensenyament bilingüe (PIP)	Valencià llengua ensenyament i castellà matèria (PEV/PIL)
E. infantil	13,6	34,9	51,5
E. primària	14,0	37,9	48,1
E. Especial	85,8	11,8	2,3
ESO	13,7	42,6	43,7
Batxillerat	17,1	59,1	23,8
Cicles formatius FP	26,3	66,9	6,8
Progr. qualificació professional inicial	25,6	55,4	18,9
Total	15,9	43,2	40,9

Font: Ministeri d'Educació, Cultura i Esport. Subdirecció General d'Estadística i Estudis (2014), «Los modelos lingüísticos», a *Las cifras de la educación en España. Curso 2011-2012. (Edición 2014)* (en línia), <<https://www.mecd.gob.es/dms/mecd/servicios-al-ciudadano-mecd/estadisticas/educacion/indicadores-publicaciones-sintesis/cifras-educacion-espana/2014/E1p.pdf>> (consulta: 4 març 2014).

238. Per a més informació sobre els programes d'educació bilingüe que s'imparteixen al País Valencià consulteu http://www.edu.gva.es/ocd/sedev/val/pro_edu_bil.htm (consulta: 18 març 2014).

QUADRE 14. Curs 2011-2012. Centres privats

	Castellà llengua ensenyament i valencià matèria	Ensenyament bilingüe (PIP)	Valencià llengua ensenyament i castellà matèria (PEV/PIL)
E. infantil	13,9	76,8	8,8
E. primària	9,7	82,9	7,4
E. Especial	81	19,0	0,0
ESO	14,0	80,2	5,8
Batxillerat	34,9	64,8	0,3
Cicles formatius FP	59,7	40,3	0,0
Progr. qualificació professional inicial	44,6	53,6	1,8
Total	16,7	76,8	6,5

Font: Ministeri d'Educació, Cultura i Esport. Subdirecció General d'Estadística i Estudis (2014), «Los modelos lingüísticos», a *Las cifras de la educación en España. Curso 2011-2012. (Edición 2014)* (en línia), <<https://www.mecd.gob.es/dms/mecd/servicios-al-ciudadano-mecd/estadisticas/educacion/indicadores-publicaciones-sintesis/cifras-educacion-espana/2014/E1p.pdf>> (consulta: 4 març 2014).

Aquestes dades són una mica superiors a les del mateix curs 2011-2012 facilitades per l'STEPV (Sindicat de Treballadores i de Treballadors de l'Ensenyament del País Valencià)²³⁹ i exposades ja en l'informe 2011 (27,74% de mitjana).

De tota manera i a manca de dades oficials, l'ensenyament en valencià continua creixent ja que, segons Escola Valenciana, l'oferta d'ensenyament en valencià en el curs 2013-2014 és del 33% del total, centrada majoritàriament en els centres públics (el 93%), en els quals estudia el 67,43% de l'alumnat valencià.²⁴⁰ Amb xifres d'alumnes, el curs 2013-2014, fan ensenyament en la nostra llengua 235.970 alumnes (el 30%). El curs 2010-2011, n'eren 222.236 (el 29%).

Pel que fa a l'oferta en els centres educatius, segons la mateixa entitat, hi ha 643 centres que ofereixen ensenyament en castellà, 451 centres que n'ofereixen en valencià i 279 centres que n'ofereixen doble línia PPEC/PPEV.²⁴¹

De fet, a les 34 línies que tenen com a llengua base el valencià obertes el curs 2012-2013, se'ls han afegit, per al curs 2013-2014, les de 44 centres més que ho van sol·licitar i que van ser autoritzats per la Conselleria, cosa que, en paraules del president d'Escola Valenciana, «és un canvi de rumb molt significatiu respecte a les denegacions sistemàtiques i sense argumentacions de l'etapa Font de Mora» i considera que «el diàleg comença a tindre els seus efectes en benefici de l'alumnat i de l'establiment progressiu del programa òptim d'ensenyament, el Programa plurilingüe d'ensenyament en valencià».

239. Per a més informació sobre l'STEPV, vegeu <http://www.intersindical.org/llengua> (consulta: 18 març 2014).

240. Vegeu https://www.escolavalenciana.com/arxiu/upload/informes/informe_elimino_unitats_2014_2015.pdf (consulta: 18 març 2014).

241. Vegeu http://www.ara.cat/paisvalencia/ensenyament-valencia-alumnat-Escola_Valenciana-curs_2013-2014_0_995900616.html?print=1# (consulta: 18 març 2014).

Sembla que la campanya «Marca't un punt. Matricula en valencià, matricula en qualitat», endegada per la mateixa entitat, ha pogut ser determinant per a contrarestar la manca d'informació que tenien les famílies respecte als programes d'ensenyament vigents i saber que és el PPEV el que garanteix l'aprenentatge de les dues llengües oficials i una tercera llengua com l'anglès.

Tanmateix, aquestes obertures no cobreixen tota la demanda, ja que, segons el portaveu de Compromís en les Corts valencianes, Enric Morera, encara hi haurà 14.000 xiquets i xiquetes sense la possibilitat d'estudiar en valencià. Els principals punts negres de l'oferta d'ensenyament en valencià continuen sent, però, les gran ciutats: per exemple, a València tan sols ho pot fer un 19% de l'alumnat.

Pel que fa a l'ús del valencià en la docència de les diverses universitats, les darreres dades de què disposem corresponen al curs 2012-2013.²⁴²

Continua la tendència a la baixa de la demanda de docència en valencià de què ja parlàvem en l'informe del 2010 (s'ha passat d'un 18,12% de mitjana el curs 2008-2009 a un 10,93%, el 2012-2013, si hi incloem la UV-EG, de la qual no tenim dades, o un 13,54%, si no la comptem). Això, però, no es correspon amb les dades de la impartició de docència en valencià, que s'ha anat incrementant lleugerament (passa d'un 11,62% de mitjana el mateix 2008-2009 a un 12,13%, el 2012-2013), gràcies sobretot a l'increment de les classes a la UV-EG. Vegem-ho en detall pel que fa als darrers cursos al quadre 15:

QUADRE 15. *Demanda de català i crèdits impartits en català. Percentatges 2010-2013*

	<i>Crèdits impartits en català, 2010-2011</i>	<i>Crèdits impartits en català, 2011-2012</i>	<i>Crèdits impartits en català, 2012-2013</i>
U. Jaume I	20,77	19,89	20,61
U. València - Estudi General	21,88	29,70	29,65
U. politècnica València	6,18	5,1	4,8
U. Miguel Hernández	0	0	0
U. d'Alacant	6,68	4,9	5,6
Mitjana	11,10	11,92	12,13

Font: Universitat Jaume I. Servei de Llengües i Terminologia, <http://www.uji.es/bin/serveis/slt/triam/triam11/adoval.pdf>, i <https://www.uji.es/bin/serveis/slt/triam/triam13/uvdemof.pdf> (consulta: 18 març 2014).

Quant als cursos d'aprenentatge de valencià per a persones adultes, el curs 2012-2013, només 269 estudiants (305 el curs anterior) es van apuntar als cursos d'aquesta llengua en els centres d'educació d'adults.²⁴³

242. Universitat Jaume I. Servei de Llengües i Terminologia, <https://www.uji.es/bin/serveis/slt/triam/triam13/uvdemof.pdf> (consulta: 18 març 2014).

243. Vegeu l'Oficina d'Estadística del Ministeri d'Educació a <http://www.educacion.gob.es/educabase/menu.do?type=pcaxis&path=/Educacion/Alumnado/Matriculado/2012-2013DA/Comunidad/Adultos&file=pcaxis&l=s0> (consulta: 19 març 2014).

2.3.8. El Carxe

Com hem destacat en altres informes, l'any 2005 començà a impartir-se un curs de valencià inicial a la Universitat Popular de Iecla. En principi, aquest curs havia d'impartir-se a les escoles del Raspai, una pedania catalanoparlant d'aquesta població murciana, però, com que no estaven habilitades, passà a impartir-se a la capital municipal, que ja és fora del domini lingüístic. Aquest canvi capgirà el perfil inicial de l'alumnat. Recordem que el motiu principal pel qual s'originà aquesta iniciativa va ser el de donar resposta a la necessitat dels habitants de la pedania de Raspai d'aprendre a escriure la seva llengua, de fer-los conèixer la literatura i la cultura popular de la zona, la toponímia local, de fer conèixer i explicar-los l'extensió geogràfica del valencià, la caracterització dialectal del parlar fronterer de la comarca del Carxe, a més d'aprendre les regles ortogràfiques i gramaticals de nivell inicial.

No obstant això, el curs de valencià va tenir molt bona acceptació, la gent que s'hi inscrivía tenia diversos objectius: el d'aprendre el valencià per tal d'obrir-se noves possibilitats laborals i el de descobrir una llengua i una cultura per plaer. El curs d'un únic nivell ha seguit impartint-se de manera continuada fins ara, però a partir del curs 2011 s'amplià l'oferta i s'impartí un nou curs de nivell elemental-mitjà per a totes aquelles persones que ja havien assolit un nivell inicial i volien continuar la seva formació en valencià.

L'AVL és l'encarregada de pagar a la docent d'aquests cursos i la Universitat Popular de Iecla, a través de l'Ajuntament, és la que cedeix les instal·lacions i facilita els materials que es lliuren a l'alumnat. Durant el curs 2013-2014, vint alumnes s'han inscrit en el curs de valencià inicial i vuit en el d'elemental-mitjà. Cal destacar que cap d'aquests alumnes és catalanoparlant.

2.3.9. Ensenyament de la llengua catalana a l'exterior

La Generalitat de Catalunya promou l'ensenyament de la nostra llengua a l'exterior mitjançant bàsicament l'Institut Ramon Llull (IRL), que, entre altres funcions, promou i coordina l'ensenyament del català a les universitats i altres centres d'estudis superiors d'arreu del món, i afavoreix el treball d'investigació sobre la llengua i la cultura catalanes. En el 2012, la xarxa d'universitats d'estudis catalans a l'exterior va reduir el nombre d'universitats que la formen, a conseqüència de la redefinició general de la xarxa en aplicació de les noves línies estratègiques, i ha passat de 123 a 114 en 30 estats d'arreu del món, en les quals han cursat estudis de llengua, literatura i cultura catalanes un total de 6.889 alumnes.²⁴⁴

244. GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE CULTURA. DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA (2013), *Informe de política lingüística 2012* (en línia), Barcelona, Generalitat de Catalunya, <<http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/InformePL/Arxius/IPL2012.pdf>> (consulta: 10 març 2014).

L'IRL ha signat nous acords de col·laboració per al curs 2012-2013 amb la Universitat de Granada (Estat espanyol) i l'Escola d'Economia de Londres (Regne Unit).

També ho ha fet, mitjançant l'acord signat el 2012 (que continua vigent per al curs 2013-2014) amb l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL), la Universitat de València i la Universitat Jaume I, amb les universitats de Cambridge (Anglaterra), Torí (Piemont) i Amiens (França). Per contra, ha deixat de contribuir al manteniment dels estudis catalans en 7 altres universitats.

Pel que fa a la projecció exterior des del País Valencià, cal dir que el programa conjunt «Lectorats de llengua, literatura i cultura valencianes en l'exterior» entre l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, la Conselleria d'Educació de la Generalitat Valenciana i les universitats de València, Alacant i Jaume I de Castelló, creat el 2008, va finalitzar el curs 2011-2012.

D'altra banda, al llarg de l'any 2012, les comunitats catalanes²⁴⁵ a l'exterior van organitzar, amb el suport del Govern de la Generalitat catalana, 145 cursos de llengua en 53 casals de 25 països, cosa que suposa un increment del 38% respecte al 2011.

245. Trobareu més informació sobre les comunitats catalanes a l'exterior al web <http://www20.gencat.cat/portal/site/afersexteriors/menuitem.548116b848978a59fea66dfbb0c0e1a0/?vgnextoid=6121b2e76e550310VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD&vgnextchannel=6121b2e76e550310VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD> (consulta: 12 abril 2014).

2.4. Els mitjans de comunicació i les indústries culturals

BERNAT LÓPEZ LÓPEZ

Departament d'Estudis de Comunicació
Universitat Rovira i Virgili

2.4.1. Introducció

L'elaboració d'aquest capítol s'ha vist dificultada pels canvis produïts recentment en el Baròmetre de la Comunicació i la Cultura. A finals de desembre de 2012 Fundacc, entitat que gestiona el Baròmetre, va signar un acord amb l'Asociación para la Investigación de Medios de Comunicación, organisme encarregat d'elaborar l'estudi d'audiències d'àmbit estatal conegut com a Estudio General de Medios (EGM).²⁴⁶ A la pràctica aquest acord ha suposat una reducció dràstica del nombre d'entrevistes que duia a terme Fundacc per al Baròmetre, el qual queda reduït a una ampliació de la mostra de l'EGM a Catalunya. De fet el nou estudi fruit d'aquesta col·laboració es diu EGM Baròmetre Catalunya.

Aquesta reducció de la mostra, juntament amb el canvi derivat de l'adopció de la metodologia de l'EGM, fa que les dades d'audiència del nou estudi no siguin comparables amb les d'edicions anteriors del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura. D'altra banda, Fundacc ha declinat proporcionar a la Xarxa CRUSCAT - IEC dades de consums culturals per al 2013, al·legant raons de política comercial. Tot plegat ha comportat un retrocés inevitable en la nitidesa de la radiografia que veníem presentant en edicions anteriors d'aquest capítol.

2.4.2. Premsa diària

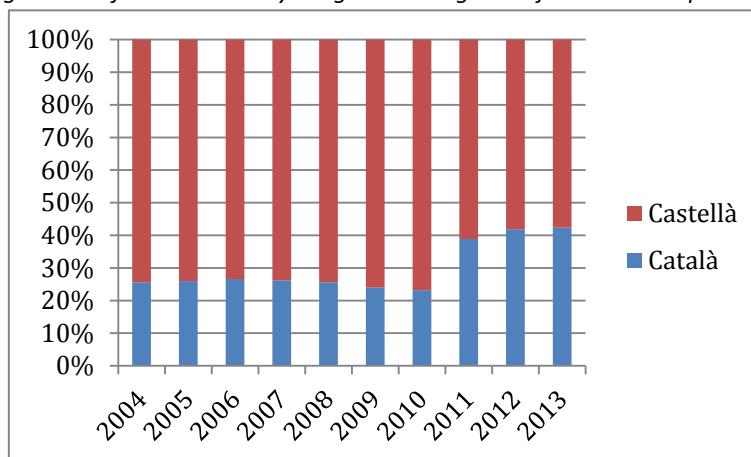
Les esmentades limitacions no afecten l'anàlisi de difusió de premsa diària a Catalunya segons la llengua majoritària de la publicació, ja que les dades corresponents provenen d'una altra font, l'Oficina de Justificación de la Difusión (OJD). El 2013²⁴⁷ ha continuat la tendència iniciada el 2011 a un increment de la proporció d'exemplars difosos al Principat de diaris en català en relació amb els diaris en castellà

246. Vegeu <http://comunicacio21.cat/2012/12/egm-i-barometre-segellen-la-unificacio-de-les-audiencies-a-catalunya>, consultat el març de 2014.

247. Les dades de 2013 corresponen en realitat al període juliol de 2012-juny de 2013, el més recent disponible a l'OJD en el moment d'escriure aquestes línies.

totalment o majoritàriament.²⁴⁸ Així, en el subsector dels diaris generalistes de pagament, l'any 2013, les proporcions van ser d'un 42,3% i d'un 57,7% per als diaris en català i en castellà, respectivament. La proporció per als diaris en català havia estat d'un 41,9% el 2012, i d'un 23,2% el 2010, abans de l'aparició de l'*Ara* i de l'edició en català de *La Vanguardia*.

GRÀFIC 22. Proporció d'exemplars de diaris generalistes de pagament difosos a Catalunya segons la llengua majoritària de la publicació

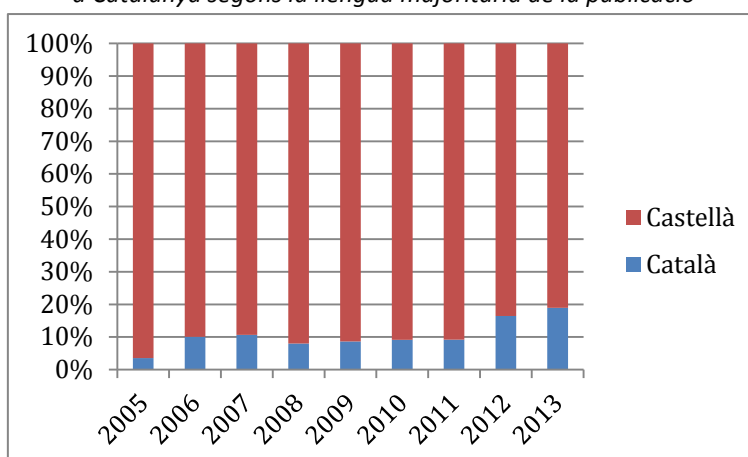

Font: elaboració pròpia amb dades de l'OJD. Dades de 2013 corresponents al període juliol de 2012 - juny de 2013 (les més recents disponibles).

En el subsector de la premsa diària gratuïta, les dades de distribució d'exemplars corresponents al 2013 indiquen una proporció d'un 19% per als diaris en català (*Més*, a Tarragona, i *Bon Dia*, a Lleida), xifra que el 2012 va ser d'un 16,5% i el 2010, d'un 9,1%. En aquest cas el notable increment percentual s'explica per la desaparició de les capçaleres *Què!* i *ADN*, que s'editaven majoritàriament en castellà. Contràriament, no s'han produït canvis pel que fa a la premsa diària especialitzada (esportiva i econòmica), que es continua editant en castellà totalment o majoritàriament, amb excepció d'*El 9 Esportiu de Catalunya*, íntegrament en català però que no està controlat per l'OJD.

248. Malgrat una reducció general en el nombre d'exemplars difosos, seguint una tendència iniciada fa més de 10 anys, però que sembla haver afectat més la difusió de diaris en castellà que no pas en català.

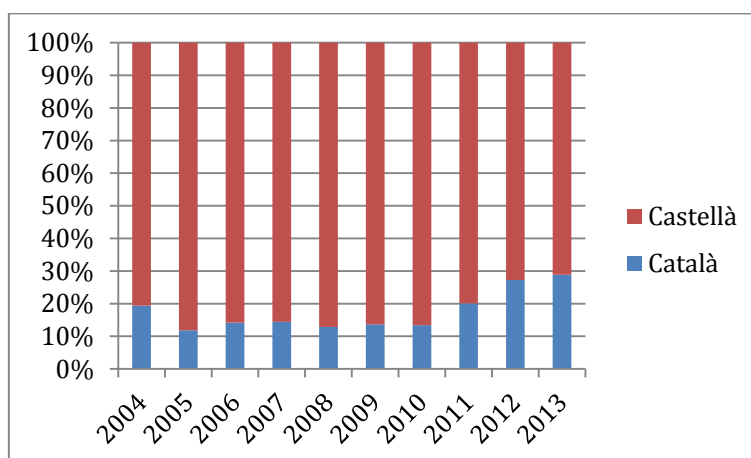
GRÀFIC 23. *Proporció d'exemplars de diaris gratuïts distribuïts a Catalunya segons la llengua majoritària de la publicació*

Font: elaboració pròpia amb dades de l'OJD. Dades de 2013 corresponents al període juliol de 2012 - juny de 2013 (les més recents disponibles).

Així doncs, si sumem premsa diària gratuïta i de pagament, a Catalunya el 2013 un 28,9% dels exemplars difosos van ser de diaris en català, mentre que la proporció per als diaris en castellà totalment o majoritàriament va ser d'un 71,2%. Aquestes xifres havien estat respectivament d'un 27,3 i un 72,7 el 2012, mentre que el 2010 van ser respectivament d'un 13,4 i un 86,6. Es constata doncs un fort increment en els últims anys pel que fa a la proporció d'exemplars difosos de premsa diària en català, tendència que es manté, si bé de forma més modesta, el 2013.

GRÀFIC 24. *Proporció d'exemplars de diaris difosos a Catalunya segons la llengua majoritària de la publicació (premsa generalista, premsa especialitzada i premsa gratuïta)*

Font: elaboració pròpia amb dades de l'OJD. Dades de 2013 corresponents al període juliol de 2012 - juny de 2013 (les més recents disponibles).

En la resta de territoris del domini, els canvis més significatius pel que fa a la premsa diària s'han produït a les Balears, a on a finals de maig de 2013 va desaparèixer l'edició

en paper de l'únic diari en català que s'hi publicava des de feia 17 anys, el *Diari de Balears* o *dBalears*. No obstant això, aquest projecte ha quedat substituït per un nou diari, l'*Ara Balears*, propietat del Grup Serra, editor del desaparegut *Diari de Balears*, i d'Edició de Premsa Periòdica Ara, que edita el diari del mateix nom a Catalunya. La nova capçalera inclou part dels continguts, els d'àmbit nacional i internacional, d'aquest darrer. La capçalera *dBalears* continua existint en versió digital²⁴⁹. Segons l'OJD, la difusió mitjana diària de l'*Ara Balears* va ser de 1.560 exemplars durant el període juny-agost de 2013 (últimes dades disponibles).

Al País Valencià el 2013 continuava sense editar-se cap diari en valencià, mentre que a Andorra es van seguir publicant en la llengua pròpia els quatre diaris autòctons: *Diari d'Andorra* i *El Periòdic d'Andorra* (de pagament), i *Bon Dia* i *Més Andorra* (gratuïts).

2.4.3. Publicacions no diàries

Els esmentats canvis en el Baròmetre de la Comunicació i la Cultura ens impedeixen proporcionar un retrat més nítid dels canvis produïts en la premsa d'altra periodicitat en català en relació amb el 2012, sobretot des d'una perspectiva d'audiència i en comparació amb la premsa periòdica en castellà que es difon a Catalunya. Tot i això, continua essent molt clar el predomini del consum de revistes en castellà a tots els àmbits del domini lingüístic, sobretot pel gran pes de les revistes d'àmbit estatal.

Entre els esdeveniments més significatius del període cal esmentar l'acord assolit entre les tres associacions de la premsa periòdica catalana per a crear una federació única que agrupi les capçaleres de l'Associació Catalana de la Premsa Gratuïta i Mitjans Digitals (ACPG), l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal (ACPC) i l'Associació de Publicacions Periòdiques en Català (APPEC). Aquest acord s'hauria assolit, segons el consultor en mitjans i especialista en premsa comarcal Estanis Alcover, sota «l'ombra allargada de la Secretaria de Comunicació» de la Generalitat,²⁵⁰ és a dir, cal entendre que sota el seu patrocini i impuls. Un dels primers fruits d'aquest acord és la creació d'un premi de premsa catalana unificat, però aquesta novetat ja correspon a l'exercici de 2014 i queda fora del marc cronològic d'aquest capítol, centrat en l'any 2013.

A principis de 2014 l'ACPG comptava amb 99 publicacions en paper associades de Catalunya, les Balears i Andorra, la gran majoria de les quals editades en català. La secció de mitjans digitals comptava amb 94 associats. Per tant, es pot afirmar que aquest sector gaudeix d'una bona salut relativa, malgrat la crisi, i que té un paper central en la promoció de l'ús públic de la llengua catalana. Per la seva banda, l'APPEC

249. Vegeu <http://comunicacio21.cat/2013/05/l%E2%80%99arabalears-relleva-dbalears-com-a-unic-diari-en-llengua-propia-de-les-illes>, consultat el març de 2014.

250. Vegeu l'article sencer a <http://comunicacio21.cat/2013/09/avantatges-de-la-federacio-d%E2%80%99associacions-de-premsa>.

tenia per les mateixes dates unes 140 capçaleres associades, també dels diferents àmbits del domini lingüístic però amb gran predomini de revistes del Principat. Com el seu nom indica, el 100% de les publicacions membres s'editen en llengua catalana. A la web de l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal hi figuraven 107 publicacions associades, totes editades en català. Cal tenir en compte que força publicacions són membres de més d'una d'aquestes associacions.

Al País Valencià, la situació de la premsa no diària en valencià continua essent prou precària, segons l'estudiós i professor Francesc Martínez, el qual apunta sobretot a «entrebancs polítics o manca de suport institucional».²⁵¹ L'Associació de Publicacions Periòdiques en Valencià comptava a principis de 2014 amb 32 publicacions associades, segons consta a la seva web (<http://quioscvalencia.wordpress.com>), les mateixes que a principis de 2013. Per les mateixes dates a la web de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca (<http://www.premsaforana.cat>) hi figuraven 37 publicacions associades.

2.4.4. Ràdio

Durant l'any 2013 ha continuat la tendència a l'alça de la proporció d'audiència que escolta ràdio en català a Catalunya, en relació amb l'audiència de ràdio en castellà. L'audiència mitjana agregada de les emissores generalistes de cobertura estatal o autonòmica que emeten en català va assolir els 1.186.000 oients,²⁵² mentre que les emissores d'aquest tipus que emeten en castellà van aglutinar conjuntament 815.000 oients. Això suposa un 59,3% i un 40,7%, respectivament, de l'audiència mitjana agregada de ràdio generalista d'àmbit estatal o autonòmic a Catalunya. Tot i que, com hem dit abans, els canvis esdevinguts en el Baròmetre de la Comunicació i la Cultura dificulten les comparacions interanuals, pot ser útil fer constar que aquests percentatges van ser del 58,7% i el 41,3%, respectivament, el 2012, amb l'anterior mostra i metodologia del Baròmetre.²⁵³ El primer any complet en què hi va haver dades del Baròmetre, el 2007, aquests percentatges van ser, respectivament, del 48,3% i el 51,7%.

No disposem de dades elaborades per al sector de la ràdio local i comarcal, municipal o privada a Catalunya, però es pot afirmar que la gran majoria dels continguts propis d'aquestes emissores són en català, per la qual cosa ens trobem davant d'un dels sectors a on la llengua pròpia està més normalitzada al Principat. La

251. Vegeu <http://comunicacio21.cat/2014/01/per-que-el-pp-no-tanca-mitjans-de-comunicacio-publics-en-castella>, consultat el març de 2014.

252. No pas individus, ja que un mateix individu pot ser oient de diverses cadenes.

253. En tractar-se de dades macro a nivell de tota Catalunya, les possibles diferències de mostra i metodologia entre el Baròmetre de la Comunicació i la Cultura, anterior a 2013, i l'EGM Baròmetre segurament no tenen tanta incidència en la comparabilitat de les dades.

crisi econòmica no sembla haver afectat aquest predomini aclaparador de les emissions en llengua pròpia.

Pel que fa al País Valencià, l'esdeveniment més remarcable i polèmic del període en l'àmbit radiofònic va ser el tancament de les emissores de Radiotelevisió Valenciana, Ràdio 9 i Sí Ràdio, forçat per la Generalitat Valenciana el 29 de novembre de 2013 en el marc del tancament de tots els mitjans de Radiotelevisió Valenciana, com a resposta a una sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana que anul·lava l'ERO promogut per l'ens radiotelevisiu valencià.²⁵⁴ A això se suma el tall forçat, el 21 de gener de 2014, de les emissions de Catalunya Ràdio i Catalunya Informació al País Valencià que venia fent Acció Cultural del País Valencià a través d'una xarxa de repetidors pròpia, arran d'una decisió del Ministeri d'Indústria espanyol. D'aquesta manera la situació de la ràdio en llengua valenciana a aquella comunitat es pot considerar a hores d'ara en estat crític.

A les Balears, la disminució de la presència de la llengua pròpia a les ones radiofòniques provocada pel tancament d'Ona Mallorca el desembre de 2011 s'ha vist compensada en part amb la posada en marxa, el gener de 2014, de l'emissora Ona Mediterrània. Aquesta emissora, promoguda per l'Obra Cultural Balear i l'Associació Vultur, emet íntegrament en català a l'illa de Mallorca, i s'afegeix a l'oferta de ràdio en aquest idioma representada per IB3 Ràdio, Catalunya Ràdio i algunes emissores locals. La presència del català a la ràdio, però, continua essent minoritària a les Balears.

A Andorra l'oferta radiofònica autòctona, formada per Ràdio Nacional d'Andorra i Andorra Música, emet amb locució en català. A això s'hi ha d'afegir l'àmplia oferta de ràdio en català provinent del Principat, per la qual cosa es pot dir que la ràdio en llengua pròpia continua gaudint de bona salut al país dels Pirineus.

2.4.5. Televisió

El 2013 no hi ha hagut grans variacions pel que fa a l'oferta de televisió en català al Principat. Televisió de Catalunya manté sense canvis la seva oferta de canals a través de la TDT, emesa íntegrament en llengua pròpia. El mateix ha succeït amb Emissions Digitals de Catalunya, l'empresa del grup Godó que gestiona els canals 8TV, Bom, Rac 105 TV i Barça TV (aquest darrer propietat del Futbol Club Barcelona i que s'emet a través del múltiplex del grup Godó). Els canals 8TV i Bom continuen amb la política d'emetre una barreja de continguts en català i en castellà, tot i que l'idioma vehicular en tots dos és el català.

Les dades d'audiència proporcionades per Kantar Media certifiquen la bona salut de les emissions en català de Televisió de Catalunya. La quota de pantalla conjunta al

254. Vegeu <http://comunicacio21.cat/2013/11/rtvv-se%E2%80%99n-va-a-negre>, consultat el març de 2014.

Principat dels seus canals de TDT va assolir un 17,8% el 2013, set dècimes més que el 2012. Es tracta d'un resultat remarcable en el context actual de fragmentació de les audiències arran de la multiplicació de canals i pantalles. El canal 8TV va obtenir una quota de pantalla al Principat del 3,4%, dues dècimes més que el 2012. No disposem de dades per als canals de TDT de proximitat, la gran majoria dels quals emeten els seus continguts totalment o majoritàriament en llengua pròpia. Malgrat aquests resultats positius, es pot afirmar que tant a l'oferta com al consum de televisió a Catalunya predomina clarament la llengua castellana, a causa de l'abundància i la potència dels canals estatals de TDT

Al País Valencià el 2013 ha estat un any negre per a les emissions de televisió en valencià. Tal com s'ha explicat a l'apartat dedicat a la ràdio, el 29 de novembre la Generalitat Valenciana va executar el tall definitiu de les emissions dels canals de Radiotelevisió Valenciana, arran de la dissolució de l'ens públic decretada pel Govern valencià i ratificada per les Corts poc abans. D'altra banda, tampoc no van prosperar les negociacions entre els governs català i valencià per a la represa de les emissions de TV3 al País Valencià. A la primavera de 2013 tots dos governs van aprovar un conveni de col·laboració perquè les respectives televisions autonòmiques es poguessin veure a tots dos territoris, però el Govern valencià va supeditar l'activació del conveni al fet que el Govern espanyol li concedís un altre múltiplex de TDT, malgrat que Radiotelevisió Valenciana disposava de tres canals sense ocupar al seu múltiplex. Aquesta concessió no s'ha verificat en el moment d'escriure aquestes ratlles, i mentrestant s'ha produït l'esmentat tancament de Canal 9, cosa que deixa en suspens *sine die* el conveni en qüestió.²⁵⁵

Mentrestant, el mitjà en línia *La Veu del País Valencià* va ser escenari d'una polèmica entorn de les raons per les quals Acció Cultural del País Valencià no reactivava les emissions de TV3 a través de la seva xarxa de repetidors, després que el Tribunal Suprem anul·lés a mitjan desembre de 2012 les disposicions del Govern valencià contra aquestes emissions, per falta de competències d'aquest darrer sobre la matèria. El periodista Enric S. Jardí publicava el setembre de 2013 l'article «Sense TV3»,²⁵⁶ en el qual plantejava interrogants sobre l'autèntica voluntat d'ACPV de reprendre les emissions de TV3. El secretari d'ACPV, Toni Gisbert, responia en una «Carta oberta a Manuel S. Jardí sobre TV3 al País Valencià»,²⁵⁷ al·legant raons tècniques i manca de voluntat política de la Generalitat de Catalunya a l'hora d'enviar el senyal de TV3 al repetidor d'ACPC del Bartolo, situat al damunt de Benicàssim. També insistia en la voluntat d'ACPV de reprendre les emissions tan aviat com fos

255. Vegeu <http://comunicacio21.cat/2013/04/la-reciprocitat-entre-tv3-i-canal-9-queda-supeditada-a-la-concessio-de-mes-canals-al-pais-valencia>, consultat el març de 2014.

256. Vegeu <http://opinions.laveupv.com/manuel-s-jardi/blog/1539/sense-tv3>, consultat el març de 2014.

257. Vegeu <http://www.laveupv.com/noticia/4998/carta-oberta-a-manuel-s-jardi-sobre-tv3-al-pais-valencia-per-toni-gisbert>, consultat el març de 2014.

possible, malgrat el risc de sancions per part del Ministeri de l'Interior, únic organisme amb competències sobre la matèria segons l'esmentada sentència de Tribunal Suprem. En qualsevol cas, el fet és que a finals de 2013 la televisió en valencià estava en mínims històrics, representada tan sols per alguns canals locals.

A la resta de territoris del domini no hi ha hagut canvis rellevants pel que fa a l'oferta de televisió en llengua pròpia.

2.4.6. Indústries culturals: cinema i llibre

Pel que fa al cinema de sala, les dades de 2012, les més recents disponibles, indiquen un lleuger avanç en la proporció d'espectadors de cinema en català (pel·lícules en VO, doblades o subtitulades en català) respecte del total d'espectadors de cinema: un 4,4%, cinc dècimes més que el 2011.²⁵⁸ Aquesta proporció és la més alta dels últims anys, tot i que continua essent ínfima en comparació amb la corresponent al cinema en castellà i en altres idiomes.²⁵⁹ Altres indicadors també semblen apuntar un lleuger avanç del cinema en català a Catalunya, dins de la precarietat general de les xifres que ofereix: el 2012 hi va haver 39.590 sessions de cinema en català (30.252 el 2011), i el cinema en llengua pròpia va recaptar 5,3 milions d'euros, 300.000 més que el 2011.²⁶⁰

Les dades de producció editorial més recents disponibles corresponen a l'any 2012, en què a Catalunya es van editar 8.497 títols en llengua pròpia, un 26,8% del total, mentre que la producció en castellà va ser de 20.114 títols, un 63,3% (la resta va ser producció en altres llengües). El 2011 la proporció va ser d'un 24,7% de títols en català, per tant, s'observa un lleu increment de la proporció de la producció editorial en la llengua pròpia sobre el total dels títols publicats anualment a Catalunya, motivada sobretot per la reducció del nombre de títols editats en castellà (22.881 el 2011), ja que el nombre de títols en català s'ha mantingut pràcticament estable d'un any per l'altre.²⁶¹ El 2008 la proporció de títols en català sobre el total va ser d'un 26%. Altres indicadors també apunten una estabilització de la producció de llibres en català

258. En termes absoluts, el número d'espectadors de pel·lícules en català s'ha incrementat: de 785.892 el 2011 a 846.253 el 2012, un increment d'un 7,7%, significatiu en el context de la contracció del número total d'espectadors de cinema a Catalunya, que va baixar un 4,9%.

259. GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE CULTURA. DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA (2013), *Informe de política lingüística 2012* (en línia), Barcelona, Generalitat de Catalunya, <<http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/InformePL/Arxius/IPL2012.pdf>> (consulta: 10 març 2014).

260. Vegeu les Estadístiques Culturals de Catalunya 2013, disponibles a http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/SSCC/GT/Estad%C3%ADstiques/EstCultCat_2013.pdf, consultat el març de 2014.

261. Vegeu les Estadístiques Culturals de Catalunya 2013, disponibles a http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/SSCC/GT/Estad%C3%ADstiques/EstCultCat_2013.pdf, consultat el març de 2014.

al Principat: el número d'editorials membres de l'Associació d'Editors en Llengua Catalana (85 el 2011, 86 el 2012) i de facturació (242,4 milions d'euros el 2011; 221,5, el 2013).

En el conjunt de l'estat, el número total de títols publicats en català/valencià el 2012 va ser de 10.813, un 11,1 % sobre el total de títols editats. L'any anterior aquestes xifres havien sigut, respectivament, de 13.383 i d'un 12,8 %.²⁶² Es constata, doncs, un considerable retrocés en termes absoluts (i no tant en termes relatius, pel descens de títols en altres idiomes) de l'edició en català entre 2011 i 2012, que es podria interpretar en clau d'una major influència de la crisi econòmica en l'edició en català, donat el seu mercat relativament reduït i la major dependència dels ajuts públics.

2.4.7. Internet i mitjans en línia

L'any 2013 ha continuat l'avanç de la presència de la llengua catalana a Internet. La Xarxa sembla ser el mitjà o l'àmbit comunicatiu en el qual la situació de la llengua catalana presenta un millor estat de salut, juntament amb la ràdio a Catalunya i a Andorra. Diversos indicadors confirmen aquesta lectura optimista. A principis de 2014 es va assolir la xifra de 71.065 dominis .cat registrats, un 15,7% més que l'any anterior i gairebé un 80% més que el 2010.²⁶³ L'1 de març de 2014 es va arribar a la xifra de 150.520 tuitaires en català, un 65% més que l'any anterior.²⁶⁴ Per les mateixes dates la Viquipèdia, o Wikipedia en català, comptava amb 423.680 articles, un 6% més que l'any anterior i un 37,8% més que el 2011. La llengua catalana ocupava la posició número 17 del rànquing de llengües segons nombre d'articles. Això suposa un lleuger retrocés des de la quinzena posició del març de 2013, però tot i així el català se situa per damunt de llengües amb un nombre molt superior de parlants, com ara el xinès, l'indonesi, el persa o l'àrab.²⁶⁵ Finalment, l'organització Wicac també constata un increment en el percentatge d'empreses i institucions amb seu als territoris de parla catalana que tenen web en aquest idioma: en concret s'ha passat d'un 61,8% el desembre de 2012 a un 62,9% un any més tard.²⁶⁶ El progrés és, no obstant això, modest, i aquestes dades tornen a posar en evidència que encara existeix gairebé un

262. Font: Panoràmica de la Edición Española de Libros 2012, disponible a https://sede.educacion.gob.es/publiventa/descargas.action?f_codigo=14452C&codigoOpcion=3, consultat el març de 2014.

263. Vegeu <http://fundacio.cat/ca/observatori/infografia/creixement-interanual-2013>, consultat el març de 2014.

264. Vegeu <http://twitterencatala.org>, consultat el març de 2014.

265. Vegeu http://meta.wikimedia.org/wiki/List_of_Wikipedias#All_Wikipedias_ordered_by_number_of_articles, consultat el març de 2014.

266. Vegeu http://wicac.cat/hist_resums.html, consultat el març de 2014.

40% d'empreses i organismes que no tenen web en la llengua pròpia del territori a on estan ubicats.

En l'àmbit dels mitjans periodístics en línia ubicats a Catalunya s'observa també un predomini aclaparador dels continguts en llengua catalana. El març de 2014, dels 94 mitjans digitals associats a l'ACPG, només tres difonien els seus continguts en castellà (totalment o majoritàriament), i en tots tres casos es tractava de mitjans ubicats a l'illa de Mallorca. Dos altres associats publicaven continguts en català i en castellà en proporcions similars, mentre que la resta, un total de 89, ho feien exclusivament o molt majoritàriament en català. Cal tenir en compte, però, que els mitjans en línia catalans amb més audiència difonen els seus continguts en llengua castellana (en concret, les versions digitals dels diaris *Sport* i *Mundo Deportivo*, i de *La Vanguardia*).

Contràriament, dels 21 mitjans en línia membres de l'Associació de Mitjans Digitals de la Comunitat Valenciana, tan sols un difon els seus continguts en valencià. Tota la resta ho fan totalment o majoritàriament en castellà.²⁶⁷

Pel que fa a les dades d'audiència disponibles, els 10 primers mitjans en català del rànquing d'audiències segons l'OJD van incrementar conjuntament la seva audiència (usuaris únics mensuals) en un 30,4% entre desembre de 2012 i desembre de 2013,²⁶⁸ tot i que aquest creixement s'ha d'interpretar en el context d'un augment generalitzat de les audiències dels mitjans en línia, amb independència de l'idioma que utilitzin.

267. Tres webs no estaven operatives en el moment d'escriure aquestes ratlles. Vegeu <http://www.amdcomval.com/miembros>, consultat el març de 2014.

268. Vegeu <http://comunicacio21.cat/2014/01/la-majoria-de-diaris-digitals-en-catala-van-perdre-lectors-al-desembre>, consultat el març de 2014. Sense comptar *Elsingulardigital.cat*, per al qual no es disposa de dades corresponents a desembre de 2012.

2.5. Institucions públiques. Projecció exterior de la llengua. Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció

XAVIER TENORIO

Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació (CUSC-UB)

2.5.1. Institucions públiques

L'Estat espanyol

A nivell judicial, l'any 2013 va començar amb sis noves sentències del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya,²⁶⁹ que ampliava les set que es van dictar l'any anterior i que reconeixien el dret dels nou alumnes de les famílies denunciants a rebre l'ensenyament amb el castellà com a llengua vehicular, sense que això suposés la segregació d'aquests alumnes per raó de llengua. Segons el TSJC, la finalitat d'aquestes resolucions és que el Departament d'Ensenyament doni a les dues llengües vehiculars de l'ensenyament «la proporció que estimi raonable». A més, aquestes sentències instaven el Govern a considerar també el castellà com a llengua vehicular de l'ensenyament, tal com va sentenciar el Tribunal Constitucional a l'any 2010.

Aquestes sentències van crear, de nou, un nou moment de confrontació política entre els partits catalans. Per una banda, la consellera d'Ensenyament Irene Rigau va anunciar que recorreria aquestes noves sentències;²⁷⁰ i per l'altra, el Partit Popular (PP) i Ciutadans (Cs) van instar el Govern a complir-les amb la màxima celeritat possible per a garantir els «drets lingüístics» de les famílies reclamants, i van arribar a reclamar, inclús, la dimissió de la Consellera, perquè consideraven que cometia un delictes de «desacatament a la justícia i vulneració dels drets dels ciutadans».²⁷¹

En tot cas, no totes les resolucions judicials van ser excessivament negatives pel model d'ensenyament català ja que, el mes de febrer, el Tribunal Suprem va ratificar l'aval del TSJC de l'any 2012 en el sentit de no posar en dubte el sistema de conjunció en català però, això sí, sol·licitant que les sentències d'introducció del castellà com a llengua vehicular fossin aplicades només als alumnes que havien presentat alguna denuncia.²⁷²

Una altra notícia positiva pels interessos de la Generalitat de Catalunya es va produir el mes d'abril, quan el Consell d'Estat va rebutjar que la Generalitat hagués de pagar una escola privada als alumnes que demanessin l'escolarització en castellà.²⁷³

269. Europa Press, 4 de gener de 2013.

270. Vilaweb, 4 de gener de 2013.

271. EFE, 4 de gener de 2013.

272. Nació Digital, 26 de febrer de 2013.

273. La Vanguardia, 24 d'abril de 2013.

Aquest dictamen no es referia a les famílies denunciants a Catalunya, sinó que es referia a un dels punts de la Llei orgànica per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE). En tot cas, el ministre Wert va reaccionar a aquest dictamen del Consell d'Estat introduint una modificació a la Llei: no seria el Govern autonòmic qui pagaria l'educació privada, sinó l'Estat. Aquests diners, però, serien descomptats del finançament autonòmic.²⁷⁴

De fet, tal com s'apuntava en l'informe de l'any passat, la proposta de nova llei educativa del ministre Wert ha estat un gran punt de polèmica política. Així, el ministre i el seu partit (PP) han acabat sent els únics defensors de la modificació de la llei educativa. És per aquest motiu que es pot percebre un cert canvi en els seus discursos, que han passat de la voluntat d'«espanyolitzar» els alumnes catalans de l'any passat a oferir diàleg amb el Govern de la Generalitat per a negociar una forma d'introduir l'ensenyament en castellà a Catalunya²⁷⁵ partint de la base, això sí, que l'objectiu principal de la llei és «posar remei a l'exclusivitat del monolingüisme»²⁷⁶ i sempre que la Generalitat respectés que el castellà també fos llengua vehicular.²⁷⁷

Aquest canvi en el discurs, però, no es va traduir en un canvi en les pràctiques i, finalment, la Llei orgànica per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE) es va aprovar al Congrés el 10 d'octubre amb els únics vots a favor del PP.²⁷⁸

La Generalitat de Catalunya i els principals partits polítics catalans no han estat els únics que s'han oposat a aquesta llei, també s'hi van pronunciar en contra entitats i partits de diferents àmbits com per exemple l'Associació Catalana de Municipis i Comarques (ACM), la plataforma Enllaçats per la Llengua,²⁷⁹ els principals sindicats i tots els partits de la oposició²⁸⁰ —que es van comprometre per escrit a derogar la llei en el cas que tornessin a governar—. ²⁸¹ Aquesta llei, inclús, també va ser rebutjada per les entitats que defensen l'ús del castellà a l'escola catalana, ja que consideren que només és un pedaç que no canvia el sistema lingüístic català.²⁸² A banda d'això, i segons les dades del Centre d'Estudis d'Opinió (CEO) del mes d'octubre, el 81% dels catalans defensen el sistema de conjunció en català i rebutgen la LOMCE.²⁸³

L'acció del Govern del PP, però, no s'ha limitat únicament a l'educació, ja que, des d'altres ministeris també s'han dut a terme accions que s'han entès com un atac fontal cap a la llengua. D'aquesta manera, per exemple, el ministre d'Administracions Públiques Cristóbal Montoro presentava una modificació de la normativa de règim

274. Europa Press, 17 de maig de 2013.

275. Europa Press, 5 de març de 2013.

276. *Ara*, 24 de febrer de 2013.

277. *Ara*, 16 de setembre de 2013.

278. ACN, 10 d'octubre de 2013.

279. ACN, 13 de març de 2013.

280. *El País*, 25 d'abril de 2013.

281. *Segre*, 18 de juliol de 2013.

282. *ABC*, 20 de maig de 2013.

283. *El Singular Digital*, 7 d'octubre de 2013.

local que elimina la possibilitat que fins aleshores tenien els ajuntaments d'exigir coneixements de català en les places d'habilitació estatal que convoquessin: és a dir, les de secretari, interventor i tresorer. En la nova normativa no es dona la possibilitat que l'ajuntament pugui exigir el català per a convocar aquestes places.²⁸⁴

Un altre àmbit on el català ha estat històricament arraconat és el de la justícia. En aquest cas, i com a resposta a les demandes des d'alguns partits catalans, el secretari d'Estat de Justícia, Fernando Román, va reconèixer la precària situació del català en aquest àmbit i que seria convenient «normalitzar» l'ús del català en l'Administració de justícia, però va negar la possibilitat que el Govern central pogués prendre cap mesura per a solucionar-ho.²⁸⁵

El tercer gran àmbit on s'ha produït una batalla pel català és el dels cursos per a desocupats del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC). Després del requeriment que el Ministeri d'Ocupació va enviar el mes de desembre del 2012 pel fet que aquests cursos fossin únicament en català, va decidir donar un pas més i presentar un recurs contenciós administratiu al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.²⁸⁶

Finalment, un altre àmbit on hi ha hagut novetats és l'Institucional i més concretament el referent al Senat i al Congrés espanyols. En primer lloc, pel que fa a l'ús de les llengües «cooficials» al Senat, és destacable el fet que el PP acceptés, *de facto*, el seu ús, després de la gran bel·ligerància que va presentar en el moment que es va aprovar. Així, va rebutjar la proposta presentada per UPyD en el sentit de suprimir els traductors del Senat.²⁸⁷ A més, i a tall d'anècdota, per primera vegada un ministre del PP, Jorge Fernández Díaz, va utilitzar el català al Senat.²⁸⁸ Pel que fa a la permissió del català al Congrés, els partits CiU, PNB, BNG, ERC, Compromís i Amaiur van deixar clara la seva intenció de tornar-ho a sol·licitar en la nova reforma del reglament de la Cambra que s'està portant a terme,²⁸⁹ tot i que la resta de partits (PP, PSOE, IU i UPyD) van deixar clar que no voldrien que la reforma del reglament es frustrés per aquesta qüestió.

Pel que fa a les propostes legislatives presentades, tant al Congrés com al Senat, el PP es va mostrar igual d'intransigent quant a la introducció del català i les altres llengües oficials fora del seu territori. Així, va rebutjar una proposta presentada pel grup d'Entesa pel Progrés de Catalunya per a fomentar el català, el gallec i l'eusquera en el conjunt de l'Estat i permetre els ciutadans estudiar-los i utilitzar-los davant de les administracions més enllà de les comunitats autònomes on són llengües cooficials.²⁹⁰

284. *El Singular Digital*, 25 de febrer de 2013.

285. Europa Press, 25 de febrer de 2013.

286. *El Punt Avui*, 26 de març de 2013.

287. Europa Press, 6 de novembre de 2013.

288. *Eldiario.es*, 23 d'abril de 2013.

289. *La Vanguardia*, 14 d'abril de 2013.

290. Europa Press, 23 d'abril de 2013.

De la mateixa manera, el Partit Nacionalista Basc (PNB) va demanar al Govern central que impulsés l'ensenyament en les llengües cooficials com a optatives en tots els sistemes educatius de l'Estat.²⁹¹ El ministre Wert, tot i que no va rebutjar la proposta, no la va acabar introduint a la LOMCE.

També cal destacar els 13 casos de discriminacions i vexacions que, segons Plataforma per la Llengua, s'han produït vers a ciutadans i ciutadanes durant l'any 2013, recollits i denunciats per la Plataforma per la Llengua. Alguns d'aquests casos han estat especialment greus, i fins i tot han acabat amb agressió física o denúncies als jutjats. En aquest sentit, la Plataforma per la Llengua va presentar al juny de 2013 un informe "En español o nada" 40 casos de discriminació lingüística a les administracions públiques,²⁹² elaborat amb el suport de la Fundació Catalunya, en què denunciava els casos més greus ocorreguts en els darrers anys a Catalunya, Illes Balears i País Valencià. Al gener de 2014, el director de la Plataforma per la Llengua, va presentar l'informe a Brussel·les, en un acte conjunt amb els eurodiputats d'Iniciativa per Catalunya, Convergència i Unió i Partit Socialista de Catalunya, Partit Nacionalista Basc i Aralar sobre la discriminació lingüística a Europa.²⁹³ Arran d'aquest acte, els eurodiputats esmentats van reclamar a la Comissió Europea que posés les discriminacions lingüístiques al mateix nivell que les d'orientació sexual, religió o origen ètnic i els doni la mateixa protecció. També van reclamar "eines per combatre" els atacs als drets lingüístics que encara pateixen col·lectius de ciutadans europeus.

El govern espanyol ha promulgat noves lleis en l'àmbit socioeconòmic que imposen l'ús exclusiu del castellà a les empreses, per exemple, la Ley 20/2013, de garantía de la unidad de mercado, que estableix en l'article 3: "Todos los operadores económicos tendrán los mismos derechos en todo el territorio nacional con respecto a todas las autoridades competentes, sin discriminación alguna por razón del lugar de residencia o establecimiento", i que pot entrar amb contradicció amb els requisits lingüístics que estableix la Generalitat de Catalunya per les empreses que actuen dins l'àmbit territorial de Catalunya i representa un nou obstacle per la normalització lingüística del català en l'àmbit socioeconòmic.

2.5.2. Els territoris: administració estatal, autonòmica i local

Catalunya

291. Servimedia, 25 de març de 2013.

292 Plataforma per la Llengua (2013) "En español o nada" 40 casos de discriminació lingüística <https://www.plataforma-llengua.cat/media/assets/4269/InformeCAT-2014-web.pdf>

293 Els eurodiputats catalans reclamen a la CE protecció contra les discriminacions lingüístiques El Punt Avui 29 de gener de 2014 <http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/2-societat/5-societat/712728-els-eurodiputats-catalans-reclamen-a-la-ce-proteccio-contra-les-discriminacions-lingueistiques.html>

L'actualitat a Catalunya també s'ha vist afectada per les principals notícies que s'han explicat a l'apartat de l'Estat espanyol: així, les sentències judicials i la LOMCE han marcat bona part de l'agenda política catalana. En els dos casos, s'ha interpretat com un clar atac al model educatiu lingüístic català. La reacció del Govern, com la dels partits i la dels agents socials catalans, ha estat de rebuig fontal: tant en les seves declaracions públiques com en votacions al Parlament, com ara les presentades pel PP i Ciutadans destinades a adaptar la LEC a les sentències judicials.²⁹⁴ Per la seva banda, la societat civil també va mostrar el rebuig a la «Llei Wert» i a les sentències judicials. La declaració pública de directors d'escoles i instituts,²⁹⁵ o dels sindicats UGT i CCOO,²⁹⁶ en el sentit de rebutjar les agressions contra el català i demanant la insubmissió a la llei, en són dos bons exemples.

Pel que fa les accions del Govern, la principal reivindicació ha estat la de l'augment de l'ús del català a la justícia. Segons les dades sorgides del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura,²⁹⁷ el de la justícia és l'únic àmbit on el català disminueix i passa del 20,1% de les sentències en català del 2005 al 12,7%, del 2013. Com a mesura per a canviar aquesta situació, el Govern, mitjançant el Conseller de Justícia, Germà Gordó, va reclamar que el català passés a ser un requisit per a exercir de jutge i fiscal a Catalunya.²⁹⁸ En aquest mateix sentit, el grup parlamentari de CIU al Congrés, per una banda, i el Consell de l'Advocacia Catalana, per l'altra, van fer al Govern central la mateixa petició. Tal com s'ha dit, la resposta va ser negativa.²⁹⁹

En tot cas, i vista la negativa del Govern espanyol, l'executiu català sí que va impulsar algunes accions. En primer lloc es va dur a terme una signatura de convenis amb els cinc col·legis professionals del món del dret per a fomentar l'ús del català en l'àmbit jurídic³⁰⁰ que afectaven més de 25.000 professionals. Aquests acords tenen com a objectiu facilitar informació, formació i eines lingüístiques a aquests professionals.

D'altra banda, l'Observatori Català de la Justícia va publicar el *Manual de bones pràctiques lingüístiques a la justícia*,³⁰¹ que presenta un conjunt d'actuacions i actituds destinades a aconseguir la normalitat de l'ús del català en l'àmbit judicial i recomana algunes practiques relacionades amb els drets lingüístics dels ciutadans.

En l'àmbit purament executiu, el Govern de la Generalitat de Catalunya ha impulsat diverses accions. En primer lloc, i pel que fa a l'impuls de la llengua en l'àmbit de la comunicació, el Govern va decidir suprimir totes les subvencions als mitjans de

294. Vilaweb, 18 de juliol de 2013.

295. Diari de Girona, 7 de novembre de 2013.

296. Diari de Tarragona, 12 d'abril de 2013.

297. La Vanguardia, 26 de novembre de 2013.

298. El Mundo, 17 de desembre de 2013.

299. Diari de Girona, 24 de setembre de 2013.

300. Notícies del CNL, 23 de juliol de 2013.

301. DGPL, 4 d'abril de 2013.

comunicació, llevat d'aquells que fomentaven del català.³⁰² Aquesta actuació, més que una mesura de suport al català va ser llegida des dels partits de la oposició —del PP fins a ERC— més com un atac a la pluralitat comunicativa que com una acció de defensa i promoció de la llengua.

El Govern també va aprovar, aquest 2013, una línia d'ajuts per al doblatge i la subtitulació del cinema en català³⁰³ atesos els impediments per a aplicar la llei del cine. En aquest sentit, el conseller de Cultura, Ferran Mascarell, va anunciar el mes de maig que presentaria les modificacions a aquesta llei, per a respondre al dictamen de la Comissió Europea de l'any 2012 que anul·lava alguns punts d'aquesta llei.³⁰⁴

Seguint amb el cinema, el Govern va anunciar tres mesures més per a augmentar-ne la producció i el consum: l'exigència als videoclubs en línia d'oferir un 15% de pel·lícules en català,³⁰⁵ una taxa sobre l'ADSL per a finançar la producció audiovisual en català³⁰⁶ i, finalment, la posada en funcionament d'una pàgina web que recollirà tota la programació de cinema en català.³⁰⁷

En altres àmbits, el Govern també ha desenvolupat diferents mesures de promoció de la llengua com l'ajut de 60.000€ per a projectes universitaris de foment de la llengua,³⁰⁸ el suport a 66 projectes d'entitats i 14 projectes d'empreses que promouen el català,³⁰⁹ la formació al personal de l'Agència Tributària estatal a través del portal Parla.cat³¹⁰ o l'acord conjunt entre els responsables de Política Lingüística dels governs de Catalunya, el País Basc i Galícia per a impulsar accions conjuntes per a la promoció de les respectives llengües cooficials.³¹¹

En l'àmbit estrictament institucional, referint-nos al Parlament de Catalunya, s'han produït dos fets, que si bé són simbòlics, també són destacables: en primer lloc, la celebració i commemoració dels 30 anys de la normalització lingüística³¹² i, en segon lloc, el reconeixement, per primera vegada, dels Països Catalans com una realitat cultural, lingüística i històrica. Amb la proposta de la CUP, i amb el suport de CIU, PSC, ICV-EUiA, es va fer aquest reconeixement, tot reivindicant la unitat de la llengua i denunciant les mesures del Govern aragonès sobre el LAPAO i del Govern balear contra la immersió lingüística.

Tot i aquestes actuacions, i tal i com denuncia la Plataforma per la Llengua el Govern de la Generalitat de Catalunya no ha fet cap pas per solucionar la seva manca

302. Ara, 8 de febrer de 2013.

303. Cultura21, 9 d'abril de 2013.

304. Vegeu *l'Informe sobre la situació de la llengua catalana (2012)*.

305. Expansión, 5 de desembre de 2013.

306. Europa Press, 4 de novembre de 2013.

307. Vegeu www.gencat.cat/llengua/cinema.

308. DGPL, 24 de juliol de 2013.

309. Generalitat de Catalunya, 29 de novembre de 2013.

310. DGPL, 2 de desembre de 2013.

311. Generalitat de Catalunya, 16 d'octubre de 2013.

312. La Vanguardia, 16 de juliol de 2013.

d'aplicació dels requisits lingüístics establerts en la Llei 22/2010 del Codi de Consum de Catalunya, sobretot pel que fa a la inclusió del català en l'etiquetatge i les instruccions d'ús en els productes i serveis distribuïts a Catalunya.

L'últim fet destacable és el de les polítiques destinades a les persones sordes. En aquest sentit, es va constituir, el mes de febrer, el Consell Social de la Llengua de Signes Catalana, que pretén estudiar i analitzar les qüestions relacionades amb el foment i difusió de la llengua de signes catalana.³¹³ En aquest mateix sentit, la Federació de Sords de Catalunya i la DGPL van signar un acord per a obrir noves vies de col·laboració centrades en cursos especialitzats per a les persones sordes o l'anàlisi de les necessitats de regulació legal per a l'exercici professional de docents d'intèrprets en llengua de signes catalana.³¹⁴ Per acabar, és remarcable l'aprovació de l'Acord 19/2013, del 20 de febrer, per part del Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, que obliga les televisions públiques a subtitular el 90% de la programació.³¹⁵

Tot i això, els col·lectius de sords van denunciar que, a causa de la crisi, no s'estan desenvolupant les polítiques necessàries per a acomplir els seus drets. Així, per exemple, denuncien que a Catalunya només hi ha 9 intèrprets i seria adequat que n'hi hagués, com a mínim, 40.

País Valencià

El 2013, al País Valencià, podem detectar dues tendències molt diferents: en primer lloc, en el camp polític, el Govern del PP, presidit per Alberto Fabra, ha donat continuïtat a les seves polítiques ofensives cap a la presència del valencià en gairebé tots els àmbits de la societat. D'altra banda, però, s'han rebut notícies més positives, com ara en l'àmbit de la justícia, ja que s'han anul·lat algunes de les accions que el mateix Govern va realitzar en anys anteriors, o com ara la gran mobilització popular en defensa de la llengua i en contra de les polítiques del Govern.

La notícia més important i transcendent durant l'any 2013 al País Valencià ha estat, sense cap mena de dubte, el tancament definitiu de la seva ràdio i televisió pública, el més de novembre. Així, després que el TSJV rebutgés l'ERO presentat l'any anterior i obligués Radiotelevisió Valenciana a readmetre les 1.000 persones acomiadades, el Govern de la Generalitat valenciana va decidir clausurar les emissions de forma immediata i fulminant, sota el pretext que el seu cost no era assumible,³¹⁶ vulnerant així l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana i la Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries. Aquesta decisió va suposar que el País Valencià es

313. ACN, 21 de febrer de 2012.

314. DGPL, 17 de juny de 2013.

315. *El Punt Avui*, 8 de març de 2013.

316. *La Vanguardia*, 6 de novembre de 2013.

quedés sense cap mitjà —ni públic ni privat— que emetés en la seva llengua pròpia, després de la seva decisió de clausurar les emissions de TV3. Aquesta decisió va generar un gran rebuig social i va suposar una gran mobilització en contra d'una immensa part de la població.³¹⁷

Tot i això, la Generalitat va assegurar que volia buscar noves fórmules per tal d'impedir que el País Valencià es quedés sense cap canal de televisió en valencià, com per exemple, adaptar el model de TVE a Catalunya mitjançant les desconexions de les seves emissions al País Valencià.³¹⁸

Sense abandonar l'àmbit de l'audiovisual, i pel que fa al senyal de TV3 al País valencià, cal destacar que el Tribunal Superior de Justícia del País Valencià (TSJPV) va resoldre a favor del recurs presentat per Acció Cultural del País Valencià (ACPV)³¹⁹ un mes després que el Tribunal Suprem també ho hagués fet. Després de la sentència, els socis d'ACPV van votar majoritàriament a favor de la reobertura de TV3 al País Valencià. Mesos després de la sentència, la Generalitat catalana i la valenciana van signar un nou conveni de reciprocitat dels seus canals de la televisió pública.³²⁰ Aquest acord recollia alguns aspectes polèmics (sobretot des del punt de vista del Principat), com per exemple, l'exigència per part del Govern valencià que es «respectés el nom de “Comunitat Valenciana”» a TV3.

En tot cas, i inclús abans de la decisió de tancar Canal 9, l'acord de reciprocitat no s'ha acabat aplicant per falta de voluntat política del Govern espanyol, ja que hauria de ser aquest qui hauria d'atorgar un nou múltiplex per a poder permetre les emissions.³²¹

Un àmbit en què també hi ha hagut novetats és el de l'ensenyament i més concretament en la manca de voluntat del Govern valencià de promoure i/o mantenir les línies en valencià. Així, com venia sent habitual els últims cursos, el curs 2013-2014 va començar amb 14.000 alumnes que es van quedar sense la possibilitat de ser inscrits en les línies en valencià.³²² De fet, segons dades d'Escola Valenciana, recollides a l'*InformeCAT 2013*, el total d'alumnes d'infantil i primària que volen estudiar en valencià i no poden és de 126.000.³²³

En aquest mateix sentit, però, el Govern de la Generalitat va rebre les primeres sentències judicials que donaven la raó als pares, mares i claudres de professors de les escoles que demanaven que els alumnes d'alguns centres veiessin complert el seu dret de ser escolaritzats en una línia en valencià. Així, el gener, el TSJPV va dictar la seva primera sentència per a l'escola concertada Sant Cristòfor de Picassent (Horta Sud) i,

317. *El Punt Avui*, 10 de novembre de 2013.

318. *Levante*, 2 de desembre de 2013.

319. *Vilaweb*, 15 de gener de 2013.

320. *El Punt Avui*, 1 de maig de 2013.

321. *Vilaweb*, 30 d'octubre de 2013.

322. *La Veu del País Valencià*, 21 d'agost de 2013.

323. *Racó Català*, 5 d'abril de 2013.

poc després, per a les escoles Jaume de Xirivella i el CEIP Ramón i Cajal.³²⁴ En tot cas, el Govern es va mantenir ferm en el seus posicionaments i, el més de desembre, Alberto Fabra va anunciar que tenia la intenció d'eliminar 187 unitats d'infantil en valencià, entre les quals hi havia la del centre de Xirivella.³²⁵

En tot cas, i fora de les accions del Govern de la Generalitat, s'ha anat construint un teixit social que no ha parat de reivindicar l'escola en valencià. Des de les mobilitzacions d'Escola Valenciana³²⁶ —que fins i tot va concloure amb èxit una campanya de micromecenatge per a fer font a les seves dificultats econòmiques—³²⁷ fins a accions de governs locals, com el de Villareal,³²⁸ que va promoure campanyes escolars per a la promoció del valencià, per a fer front a les retallades.

Aquesta acció de la societat civil i l'oposició política independent de l'acció del govern també va quedar plasmada en la signatura per part d'Escola Valenciana, 19 entitats, sindicats i partits polítics,³²⁹ de la declaració del dia 4 de desembre com el Dia dels Drets Lingüístics al País Valencià. En aquest acord,³³⁰ destacava la voluntat de presentar, cada any en aquesta data, un informe anual d'agressions lingüístiques sofrides per persones valencianoparlants. A més, també s'oferirà assessorament jurídic sobre la vulneració dels drets lingüístics a la societat.

Finalment, també és destacable una decisió del Govern: la de regular els coneixements lingüístics dels docents de secundària. En concret, va donar un termini de quatre anys perquè el 17% de docents que no tenien la capacitat de valencià l'acreditessin.³³¹

En tot aquest context, un altre element que ha estat en el debat públic ha estat, una vegada més, el de la unitat de la llengua. El Govern i el PP seguien mantenint el seu discurs del secessionisme lingüístic arran de la definició de la RAE que equiparava valencià i català,³³² i van arribar a assegurar que el valencià era una variant de l'ibèric.³³³ En contra d'aquest discurs s'hi ha trobat tant l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL), que va criticar el posicionament del Govern respecte a la definició de la RAE, com la justícia valenciana, que va dictar, per dues vegades, que la unitat de la

324. *Racó Català*, 20 de desembre de 2013.

325. *El Punt Avui*, 21 de desembre de 2013.

326. *Racó Català*, 5 de febrer de 2013.

327. *El Punt Avui*, 1 de desembre de 2013.

328. *Elperiodic.com*, 31 de gener de 2013.

329. ACPV, ACV Tirant, Escola Valenciana, Castelló per la Llengua, Ca Revolta, Confederació Gonzalo Anaya, FAPA-València i Societat Coral El Micalet; els sindicats A Contracorrent, BEA, CCOOPV, COS, Intersindical Valenciana i UGTPV; i els partits polítics PSPV-PSOE, EUPV, Compromís, ERPV, Els Verds del País Valencià i PSAN

330. <http://escolavalenciana.com/noticies/detall/1822/4-de-desembre-dia-dels-drets-linguistics-alpais->

331. *El Punt Avui*, 9 de novembre de 2013.

332. *La Mañana*, 20 de juny de 2013.

333. *Segre*, 20 de juny de 2013.

llengua no era qüestionable: la primera,³³⁴ donant validesa al títol de català per a les proves oficials de valencià i, la segona,³³⁵ avalant les expressions «acadèmicament llengua catalana» i «àmbit lingüístic català» en els estatuts de la Universitat Jaume I.

Illes Balears

Durant l'any 2013, a les Illes Balears, el gran protagonista ha seguit sent el seu president, Jose Ramón Bauzá, que ha seguit executant les seves polítiques per a intentar posar fi al model d'immersió lingüística present a les escoles de les Illes i que ha posat en dubte, igual que els seus companys de partit del País Valencià, la unitat de la llengua. De fet, aquest 2013 va ser destacat el canvi en el Govern de les Illes, en el qual, entre d'altres canvis, es va substituir el conseller d'Educació, Rafael Bosch, per Joana Maria Camps.

I, de fet, ha estat la nova consellera Camps, la que ha executat les principals polítiques destinades a canviar el model educatiu. Per exemple, va decidir suprimir el Servei d'Ensenyament del Català, encarregat, entre altres coses, d'expedir els certificats de coneixement de llengua catalana als alumnes que havien cursat 4t d'ESO o 2n de Batxillerat, d'editar material didàctic o de realitzar programes de suport lingüístic.³³⁶

En tot cas, la principal novetat a les Illes Balears ha estat, l'any 2013, l'aprovació del Decret de Tractament Integrat de Llengües (el TIL), que liquidava el sistema d'immersió lingüística dels centres educatius de les Illes Balears. Aquest decret obria la porta a la impartició de les classes de primària i secundària en català, castellà i anglès a partir del curs 2013-2014³³⁷ i eliminava, així, el model de conjunció en català a les aules.

Aquest decret va generar un gran rebuig dintre de la comunitat educativa i en gran part de la societat (fins un 78% segons l'enquesta de Gadeso).³³⁸ Així, uns 100 centres educatius van signar per a impedir l'entrada en vigor del decret³³⁹ i, en concret, en quatre instituts de Maó, els directors van oposar-se a aplicar-lo. En aquests casos, el Govern del PP els va destituir.³⁴⁰ A més, es van aprovar diverses mocions a diferents Ajuntaments —alguns dels quals governats pel PP— on es rebutjava la implementació del TIL.³⁴¹

334. ACN, 7 de març de 2013.

335. *Diari de Tarragona*, 7 de maig de 2013.

336. *Diario de Mallorca*, 9 de maig de 2013.

337. *Diario de Ibiza*, 19 d'abril de 2014.

338. *Ara*, 13 de setembre de 2013.

339. *Vilaweb*, 19 de març de 2013.

340. *dBalears*, 2 d'agost de 2013.

341. *dBalears*, 7 d'agost de 2013.

L'acció més gran de rebuig, però, va ser la vaga indefinida dels docents de les Illes, que va començar a principis de curs i que es va allargar durant més de 15 dies,³⁴² moment en què es va decidir canviar l'estratègia i plantejar jornades de vaga puntuals. El Govern balear, però, es va mantenir inflexible en l'aplicació del TIL tot i la forta mobilització, la crispació política —que fins i tot va arribar al Parlament Europeu—³⁴³ i després de fins a set reunions sense acord amb les forces sindicals i representants dels docents.

Però l'acció del Govern de Bauzà en matèria d'educació no va acabar en l'aprovació del TIL. En un gest poc vist en la història de l'autonomisme balear, Bauzà va posar la primera pedra d'un discurs de secessionisme lingüístic en assegurar, el més d'abril, que al curs 2013-14 les escoles i instituts de la comunitat autònoma haurien d'utilitzar llibres amb les «modalitats pròpies de les Illes».³⁴⁴ Tot i que aquesta proposta no va prosperar, ja que cap editorial va voler editar cap llibre en aquestes «modalitats»,³⁴⁵ sí que és cert que la mesura va servir perquè algunes entitats fins al moment relativament anecdòtiques —l'Institut d'Estudis Baleàrics—³⁴⁶ o creades recentment —Foment Cultural de ses Illes Balears—,³⁴⁷ tinguessin la seva quota de protagonisme per «defensar les modalitats lingüístiques de ses Illes» enfront del català.

L'últim fet destacable a les Illes fa referència a una decisió del Govern de l'any anterior: la de rebaixar el coneixement de català com a mèrit i no com a requisit per a exercir la funció pública. En primer lloc, durant el 2013 es va confirmar que la llei tiraria endavant, ja que el Tribunal Constitucional la va avalar el més de novembre, considerant que la reforma respecta l'equilibri i la igualtat entre les dues llengües cooficials.³⁴⁸

També és destacable, però, que el Govern rebaixés el seu discurs i acceptés que, si bé la llei s'havia de complir, els municipis poguessin escollir quin dels dos rangs (requisit o mèrit) hauria de tenir la llengua catalana a l'hora de seleccionar els seus treballadors públics,³⁴⁹ en tot cas, si algun ajuntament exigís el coneixement del català com un requisit, ho hauria de justificar degudament.

En aquesta mateixa línia, també cal destacar l'aprovació d'un nou topònim bilingüe al 2013: Maó/Mahón, que ha estat possible gràcies a la llei de modificació de la funció pública de 2012 aprovada pel PP.³⁵⁰

342. 324.cat, 5 d'octubre de 2013.

343. *Ara Balears*, 10 de juliol de 2013.

344. *Diario de Mallorca*, 10 d'abril de 2013.

345. *Ara*, 18 de juny de 2013.

346. *dBalears*, 2 d'agost de 2013.

347. *dBalears*, 2 de gener de 2014.

348. *La Mañana*, 3 d'octubre de 2013.

349. *Última Hora Mallorca*, 11 de juny de 2013.

350. <http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/politica/mao-mahon-canvi-nom-menorca-xarxes-socials-2348736>

Andorra

A Andorra es va presentar un estudi elaborat pel Govern d'Andorra sobre *L'escenari sociolingüístic de la població escolar a Andorra* del curs 2011-2012. Aquest estudi, realitzat a 2.551 alumnes d'entre 12 i 16 anys en els tres sistemes educatius va concloure que s'havia produït una millora en el coneixement de la llengua en els alumnes de totes les nacionalitats, especialment els portuguesos. Així, tots els percentatges pel que fa a les competències lingüístiques superaven el 90%. Una altra conclusió és que la llengua d'ús més habitual és, també, el català, ja sigui de forma exclusiva o combinada amb altres llengües (amb un 58% d'ús). Tant en l'àmbit familiar com en l'escolar, el català també és la llengua més parlada (49% d'ús amb pares i 64% amb germans, en el primer cas, i 76% amb companys de classe i 84% amb professors, en el segon).³⁵¹

A nivell d'accions polítiques per a la promoció de la llengua catalana, destaca el 10è concurs de guions, destinat als alumnes de diferents etapes escolars. El Servei de Política Lingüística va rebre 156 treballs, 19 més que en l'edició anterior.³⁵²

Catalunya del Nord

La principal notícia a la Catalunya Nord ha estat negativa. Seguint la tendència dels últims anys, les fortes retallades dutes a terme pel Govern de la Generalitat de Catalunya han afectat de forma greu la ja dèbil situació de la llengua catalana a la Catalunya del Nord.

Aquestes retallades han afectat dos àmbits. En primer lloc, tot i la bona notícia del 2012 que TV3 podria ser vista en moltes parts del territori, la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals va decidir tancar la corresponsalia de TV3 a la Catalunya del Nord, així com a altres regions com ara els Pirineus, l'Ebre o el Pallars.³⁵³

El segon àmbit que s'ha vist afectat per les retallades és l'educatiu. La Generalitat de Catalunya va retirar la subvenció de 70.000€ anuals (un terç del total del pressupost) per les classes en català de maternal i primària, cosa que va fer que l'APLEC (Associació de Professors en Llengua Catalana), que gestiona el 80% d'aquestes classes, hagués de prendre la decisió d'endarrerir l'inici de les classes davant la manca de recursos.³⁵⁴ Finalment, però, es va aconseguir que fossin les institucions franceses (Regió de Llenguadoc-Rosselló, Consell General dels Pirineus

351. Govern d'Andorra, 15 de març de 2013.

352. Govern d'Andorra, 22 de gener de 2013.

353. Ara, 1 de març de 2013.

354. ACN, 28 d'octubre de 2013.

Oriental i Ajuntament de Perpinyà i altres municipis) les que assumissin aquestes despeses.³⁵⁵

De fet, la retirada dels suports econòmics ha deixat la societat civil i els moviments associatius com a principals actors socials de la defensa i la promoció del català en aquest territori. Alguns exemples d'això són la denúncia davant de la UNESCO de la situació precària que viu el català i les altres llengües minoritzades de l'Estat francès,³⁵⁶ o algunes accions i reivindicacions populars com el catorzè «Dictat en català», celebrat a Perpinyà el 2 de març,³⁵⁷ o la «Potonejada» pel Català, organitzada pel Col·lectiu 2 d'abril.³⁵⁸

A nivell estrictament institucional, només destaquen dues novetats: el Voluntariat per la Llengua a la Catalunya del Nord, impulsat per la Casa de la Generalitat a la Catalunya del Nord³⁵⁹ i l'anunci de l'Ajuntament de Perpinyà de la utilització de la plataforma Parla.cat per tal de formar el seu personal en llengua catalana, a partir d'un conveni signat entre l'ajuntament mateix, la DGPL i el Consorci per a la Normalització lingüística.³⁶⁰

L'Alguer

A l'Alguer, la principal novetat ha estat la presentació de la campanya «En alguerés, té més gust», promoguda conjuntament per l'Espai Llull de la Generalitat de Catalunya a l'Alguer i l'Ajuntament de la ciutat. Aquesta campanya té com a finalitat la promoció de l'ús social del català a l'Alguer i té certa transcendència, ja que es tracta de la primera amb aquesta finalitat feta a l'Alguer.

Una altra novetat és l'acord entre la Regió i la Direcció Escolàstica Regional de l'Alguer, amb el qual es deixa a elecció de les famílies si volen que els alumnes rebin classes en català a les escoles de l'Alguer i en la llengua sarda a la resta de l'illa a partir del curs 2013-2014. Aquesta opció, tot i estar prevista a la Llei de 1999, mai ha estat aplicada i aquesta novetat s'ha vist com un gran avenç en la normalització de la llengua.³⁶¹

La Franja

355. *El Punt Avui*, 23 d'octubre de 2013.

356. ACN, 6 de novembre de 2013.

357. *Nació Digital*, 22 de febrer de 2013.

358. *El Punt Avui*, 29 de gener de 2013.

359. Generalitat de Catalunya, 6 de maig de 2013.

360. Generalitat de Catalunya, 7 de juny de 2013.

361. *Alguer.cat*, 8 de febrer de 2013.

Durant el 2013, la Franja va centrar el focus d'atenció política i mediàtica a causa de l'aprovació de la nova llei de llengües per part del seu Govern autonòmic, presidit per Luisa Fernanda Rudi (PP). Amb els vots dels dos partits que donen suport al Govern, PP i PAR, la nova llei substituïa la que va aprovar el Govern del PSOE la legislatura anterior i, com a fet més destacat, anomenava el català com a «llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental» i l'aragonès com a «llengua aragonesa pròpia de l'àrea pirinenca i prepirinenca» (rebatejades popularment com a LAPAO i LAPAPYP). A banda del canvi de nom, la nova llei exclouïa aquestes dues llengües de les oficials a l'Aragó i promocionava la creació d'una Acadèmia Aragonesa de la Llengua.³⁶²

Aquesta nova llei de llengües va trobar rebuig des de gairebé tots els àmbits, tant dintre de la comunitat autònoma d'Aragó com des de fora.

Així, dintre de les fronteres d'Aragó, va trobar, en primera instància, el rebuig de la resta de partits polítics presents al Parlament (PSOE, IU i CHA), que van presentar un recurs al Tribunal Constitucional, juntament amb 63 diputats del Congrés dels Diputats espanyol.³⁶³ També es va trobar el malestar de la comunitat educativa, davant la incertesa sobre quina hauria de ser l'aplicació de la nova llei respecte els models lingüístics a les escoles en zones bilingües. Per exemple, no estava clar si els alumnes que acabessin secundària seguirien obtenint el nivell B de català com fins aleshores, ja que aquest fet sorgia d'un conveni bilateral entre els governs d'Aragó i Catalunya.³⁶⁴ La resposta del Govern va ser, però, que la llei no modificaria en cap cas les realitats ni els models educatius dels centres afectats.

A nivell estrictament institucional, la llei va trobar el rebuig de les diputacions d'Osca³⁶⁵ i de Lleida,³⁶⁶ així com del Parlament de Catalunya,³⁶⁷ que van aprovar diferents propostes de resolució o mocions que defensaven la nomenclatura de «català» per a la llengua que es parla a la Franja, i rebutjaven la nova llei de llengües.

També es va trobar rebuig a alguns ajuntaments de la Franja, destacant el de la seva ciutat més important, Fraga, governat pel PP i el PAR, que va aprovar una moció sol·licitant a l'executiu que es «protegissin i preservessin les modalitats lingüístiques pròpies de la comunitat autònoma». Tots els ajuntaments contraris al LAPAO, un total de 28, es van reunir en una cimera a Mequinensa, on van subscriure un manifest per a la defensa del català a la Franja i contra la denominació de LAPAO, i van acordar, també, promoure «les actuacions que siguin necessàries davant de l'Administració de justícia, el Tribunal Constitucional i les autoritats europees, per a defensar la denominació de la nostra llengua i els drets dels seus usuaris, tal com estableix la

362. *La Mañana*, 10 de maig de 2013.

363. *Vilaweb*, 12 d'agost de 2013.

364. *La Vanguardia*, 14 de maig de 2013.

365. *Diari de Tarragona*, 7 de juny de 2013.

366. *El Periódico*, 4 de maig de 2013.

367. *La Vanguardia*, 8 de maig de 2013.

Constitució espanyola i la Carta de Llengües Minoritàries ratificada pel Regne d'Espanya el 2001».³⁶⁸

Altres mostres de rebuig a la llei van provenir de la Universitat de Saragossa³⁶⁹ i de totes les universitats catalanes,³⁷⁰ d'organitzacions en defensa de la llengua com Plataforma per la Llengua³⁷¹ (que va presentar una comparativa entre aquesta llei de llengües i l'anterior)³⁷² o Acció cultural del País Valencià,³⁷³ així com més de 8.000 signatures recollides.³⁷⁴

2.5.3. Projectió exterior de la llengua

Les activitats centrades en la projecció exterior de la llengua han estat capitalitzades, fonamentalment, per l'Institut Ramon Llull i, per aquest motiu, és convenient explicar que s'han produït alguns canvis dintre d'aquest organisme.

En primer lloc, s'ha produït un canvi en la direcció de l'Institut: Àlex Susanna va substituir, el mes d'octubre, Vicenç Villatoro, que va deixar el seu càrrec per a centrar-se en la literatura.³⁷⁵ Una altra novetat és el canvi d'emplaçament de la seva seu, que ha passat a ser el Palau Baró de Quadres, edifici cedit per l'Ajuntament de Barcelona.³⁷⁶ L'última novetat és que, a causa de les dificultats pressupostàries, l'IRL va decidir fusionar les seves quatre oficines a l'estranger (Londres, París, Nova York i Berlín) amb les de l'Institut Català de les Empreses Culturals.³⁷⁷

Més novetats respecte a l'IRL tenen a veure amb municipis que han passat a formar-ne part o que l'han abandonat. En el primer cas, trobem el més important: l'Ajuntament de Barcelona, que ho va fer el mes de desembre amb el vot afirmatiu de tots els partits excepte el PP. També és destacable que, després de la marxa del Govern de les Illes Balears de l'Institut, 16 municipis de les Illes (Manacor, Artà, Sant Llorenç des Cardassar, Esporles, Valldemossa, Sencelles, Capdepera, Santa Margalida, Son Servera, Algaida, Santa Maria del Camí, Puigpunyent, Petra, Ses Salines, Porreres i Alcúdia), a més del Consell Insular de Formentera, van constituir la Xarxa de municipis i entitats de les Illes Balears, que tenia com a objectiu impulsar les actuacions de difusió, defensa i projecció del català de l'Institut Ramon Llull.³⁷⁸

368. *Segre*, 2 de juny de 2013.

369. *Lafranja.net*, 26 de juliol de 2013.

370. ACN, 14 de maig de 2013.

371. Europa Press, 26 d'abril de 2013.

372. <https://www.plataforma-llengua.cat/estudis/interior/115>

373. ACPV, 22 de maig de 2013.

374. *Nació Digital*, 5 de juny de 2013.

375. *Ara*, 3 d'octubre de 2013.

376. EFE, 25 d'octubre de 2013.

377. *El Periódico*, 4 de febrer de 2013.

378. *Diari de Balears Digital*, 28 de març de 2013.

Per contra, l'Institut Ramon Llull va perdre un municipi adherit: Elx, a causa de les «vinculacions polítiques» que la Xarxa de ciutats valencianes Ramon Llull tenia, segons va explicar el seu regidor de Cultura, Pablo Ruz.³⁷⁹

L'IRL no ha estat aliè a la crisi i a les retallades del Govern i el seu pressupost per ajudes i subvencions s'ha vist reduït en un 27,6% respecte a l'any anterior. El total d'aquestes ajudes seran de poc més d'un milió d'euros durant el curs 2013-2014, destinades, principalment, a 65 universitats de fora del domini lingüístic català.³⁸⁰

Dit això, ens centrarem en l'activitat que, des de l'Institut Ramon Llull així com també des d'altres entitats, s'ha realitzat per a la projecció exterior de la llengua catalana.

Pel que fa als actes durant el 2013, en destaquen dos: unes jornades de formació de professorat de català a Madrid, organitzades per la delegació del Govern a la ciutat i l'IRL. Aquestes jornades, destinades a professors d'estudis catalans d'universitats i centres de tota la Península Ibèrica, van constar de tallers pràctics sobre avenços en didàctica de la llengua i els seus recursos, així com de la presentació d'experiències del professorat que treballa fora de Catalunya.³⁸¹

El segon acte organitzat per l'Institut va ser a la Universitat de Granada.³⁸² En aquest cas, i commemorant l'any Espriu, es va realitzar un acte acadèmic sobre el poeta per a inaugurar un lectorat a la Universitat. Aquest acte neix a partir d'un conveni signat entre les dues institucions per a ampliar i consolidar els estudis catalans de la Universitat de Granada.

Pel que fa els cursos de català, tant des de l'IRL com des d'altres entitats se n'han promogut uns quants. La Xarxa Vives, en col·laboració amb l'Institut Ramon Llull va promoure, per cinquè any consecutiu, els cursos EILC (Erasmus Intensive Language Courses), perquè els estudiants estrangers Erasmus puguin estudiar català durant la seva estada a les Universitats catalanes, a la fira internacional d'idiomes i cultures *Expolangues Paris*.³⁸³

Aquestes dues entitats, juntament amb l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) van celebrar el IV Curs d'introducció a la didàctica de la llengua com a idioma estranger. Durant tres dies, les ciutats de Vinaròs i Morella van acollir estudiants i professionals que es volien formar com a professors de català a l'estranger.³⁸⁴

L'IRL també va engegar un programa, el mes de febrer, pel professorat que volgués impartir classes de llengua i cultura catalana a les universitats alemanyes. Aquest programa,³⁸⁵ anomenat «Qualificació complementaria de llengua i cultura catalanes»

379. ACN, 26 d'abril de 2013.

380. *Lavozdebarcelona.com*, 26 d'agost de 2013.

381. Institut Ramon Llull, 8 de març de 2013.

382. Europa Press, 29 d'abril de 2013.

383. Xarxa Vives d'Universitats, 8 de gener de 2013.

384. Xarxa Vives d'Universitats, 21 d'octubre de 2013.

385. Europa Press, 14 de febrer de 2013.

proporcionava una formació interdisciplinària en estudis catalans i permetia als alumnes adquirir una competència lingüística equivalent al nivell B1. Tots aquests cursets se sumen als gairebé 160 impartits arreu del món per la Xarxa d'estudis catalans a l'exterior, participada per l'Institut Ramon Llull.³⁸⁶

Finalment, en aquest apartat, cal esmentar la participació com a soci de l'IRL en un projecte europeu per a divulgar els clàssics literaris poc traduïts,³⁸⁷ juntament amb les institucions de promoció de la literatura de Polònia, Finlàndia, Gales i els Països Baixos, i amb la col·laboració de la Societat Europea d'Autors.

Pel que fa a les participacions de la cultura catalana a diferents salons i fires de literatura internacional, la més important va ser la participació de Barcelona com a ciutat convidada al Saló del Llibre de París, celebrat del 22 al 25 de març.³⁸⁸ En aquest esdeveniment, l'Institut Ramon Llull va portar sis escriptors que escriuen en castellà, tretze que ho fan en català i cinc autors de còmic. Aquest canvi —el fet de portar autors que escriuen en castellà— respecte a altres fires, com la de Frankfurt del 2007, va ser justificat per Vicenç Villatoro, perquè se «seguien les regles del joc de l'organització».

Una altra notícia, de cara al 2014, va ser l'anunci que la literatura catalana rebria un tracte preferent a la fira literària més important dels països nòrdics, la de Göteborg.³⁸⁹ Així, es va anunciar que vuit escriptors en llengua catalana traduïts al suec o a altres llengües nòrdiques participarien en aquesta fira.

Per acabar, cal destacar dos projectes impulsats per l'IRL que surten de les estratègies clàssiques de cursos, jornades, ajudes i subvencions. Es tracta, en primer lloc, del llançament de la web Catalpult.cat,³⁹⁰ que té la missió de difondre la llengua catalana entre els anglòfons d'una manera «imaginativa i no convencional» explicant paraules, conceptes, frases i tradicions de manera atractiva i amb recursos com ara imatges i dibuixos. En segon lloc, destaca el primer llançament d'un concurs per Instagram, [#enfoCATllull](https://www.instagram.com/enfoCATllull/),³⁹¹ un concurs fotogràfic a través d'aquesta plataforma social que té com a objectiu fer visible la presència de la cultura catalana en qualsevol dels seus mitjans d'expressió al món. Així, els participants en el concurs haurien de fer una fotografia relacionada amb alguna activitat cultural que es dugui a terme fora dels Països Catalans.

En l'àmbit de la projecció exterior de la llengua, també és destacable la campanya impulsada per la revista *Sàpiens*,³⁹² consistent en l'enviament massiu del llibre "Catalonia calling", en el qual s'exposava la situació de Catalunya i de l'actual procés

386 http://www.llull.cat/catala/aprendre_catala/mapa_llengua.cfm

387. Europa Press, 12 de novembre de 2013.

388. *El País*, 12 de març de 2013.

389. *Nació Digital*, 19 de març de 2013.

390. *Vilaweb*, 15 d'abril de 2013.

391. IRL, 21 d'octubre de 2013.

392 <http://www.sapiens.cat/ca/el-mon-ho-ha-de-saber.php>

independentista i on, també, es parlava de la situació lingüística. El llibre va ser enviat a més de 14.000 personatges destacats a nivell internacional. Aquesta campanya va ser financada gràcies a la col·laboració popular.

2.5.4. Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció

L'àmbit socioeconòmic

Un dels principals punts clau quan parlem de l'àmbit socioeconòmic és el de les empreses i és en aquest camp on hi ha més intents per a promocionar l'ús del català. Per a fer-ho, el Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL) ha impartit, durant el 2013, cursos en línia i semipresencials per a potenciar l'ús del català a l'entorn laboral, entenent aquesta llengua com una eina de competitivitat per a empreses i treballadors.³⁹³ També s'ha posat en marxa un nou programari en llengua catalana, creat per Marbore Business Solutions, destinat al desenvolupament de solucions informàtiques per a professionals i empreses. Aquest programari ofereix la descàrrega lliure en català dels seus principals productes.³⁹⁴

El CPNL també ha impulsat, per segona vegada, la campanya «I tu jugues en català»,³⁹⁵ que té com a objectiu donar a conèixer i facilitar l'oferta de jocs i joguines en català i fomentar-ne l'ús entre els ciutadans, fent visibles aquells jocs i joguines en català a les botigues. En aquesta ocasió, s'hi van adherir més de 260 comerços. En aquest mateix sentit, Plataforma per la Llengua va impulsar la 10a edició de la “festa pel joc i pel lleure en català”,³⁹⁶ el 30 de novembre a l'Arc del Triomf de Barcelona, que va aplegar 8.000 persones i va consistir en un seguit d'activitats per reclamar el català a les joguines i informar els consumidors del dret de fer una denúncia quan una joguina no té les instruccions en català.

Aquestes campanyes tenen com a objectiu denunciar el fet que només entre un 7% i un 8% de les joguines havien estat etiquetades en català, la resta es venien sense les informacions reglamentàries en el mercat de Catalunya. A aquest fet s'hi ha de sumar l'arxivament injustificat de les denúncies sobre aquest tema per part de l'Agència Catalana de Consum.

Altres actuacions que s'han fet són, per exemple, la creació per part de Plataforma per la Llengua d'una aplicació audiovisual perquè els treballadors dels bars i restaurants puguin aprendre de manera «àgil i ràpida» els termes en català que

393. Europa Press, 9 de desembre de 2013.

394. Generalitat de Catalunya, 15 de març de 2013.

395. *La Mañana*, 24 de desembre de 2013.

396. <https://www.plataforma-llengua.cat/noticies/interior/2459>

s'utilitzen amb més freqüència a la seva feina,³⁹⁷ o l'acord amb Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya, després que aquesta empresa rectifiqués la seva negativa d'adaptar-se a la legislació a l'any 2012.³⁹⁸ Aquest acord establia les bases de la col·laboració entre les dues organitzacions per impulsar projectes que ajudin a promoure l'ús del català, a més de la cessió d'espais publicitaris per a promocionar la llengua.³⁹⁹

Aquest 2013, també ha nascut una nova plataforma de micromecenatge íntegrament en català i feta a Catalunya: totSuma,⁴⁰⁰ impulsada per la Xarxa Digital Catalana (Xadica). El micromecenatge —un sistema de finançament de projectes a partir d'aportacions individuals— és un dels sistemes més utilitzats en els últims anys, però encara no tenia cap suport en català. TotSuma, a més, vol destinar un 5% de la seva recaptació a l'impuls de nous projectes catalans a Internet.

En tot cas, si ens referim a l'ús del català per les empreses, ens trobem que el major dèficit es troba en les grans empreses i les multinacionals, sobretot pel que fa a l'etiquetatge. Des de fa anys, moltes entitats han promogut campanyes per a millorar aquesta situació i en aquest 2013 s'ha seguit fent. En aquest sentit, la Xarxa Vives va crear una guia per a impulsar l'ús del català entre les grans empreses,⁴⁰¹ que consisteix en un catàleg de recomanacions per a textos de difusió de les grans empreses presents a tot el domini lingüístic. També s'ha presentat la pàgina web <http://www.empresaencatala.cat>, un manual de bones pràctiques a l'empresa, amb legislació i propostes, elaborat per la Fundació Vincle i la Plataforma per la Llengua i amb el suport de diverses organitzacions del món empresarial i amb un apartat específic sobre etiquetatge.

En aquest sentit, cal destacar algunes petites novetats d'algunes empreses que no es poden explicar sense les diferents campanyes i denúncies d'anys anteriors. En primer lloc, Ikea va posar en funcionament la seva pàgina web en català⁴⁰² i Font Vella va etiquetar, per primera vegada en la seva història, tot i que per una edició limitada, les seves ampolles en català. També destaquen altres empreses, com Miquel Alimentació —el líder majorista de la distribució alimentària en l'àmbit estatal— que va avançar en la introducció del català de les marques pròpies.⁴⁰³ Amb aquest canvi, es va assolir que sis dels deu principals grups de distribució a Catalunya ja inclouen el català en els seus productes de marca blanca.

En tot cas, són moltes les empreses que segueixen vulnerant la llei d'etiquetatge i, de fet, Plataforma per la Llengua va registrar fins a 501 queixes per la falta d'atenció i

397. *El Singular Digital*, 19 de febrer de 2013.

398. <https://www.plataforma-llengua.cat/noticies/interior/2019>

399. Europa Press, 16 de maig de 2013.

400. Europa Press, 18 de maig de 2013.

401. *Vilaweb*, 21 d'agost de 2013.

402. *Racó Català*, 25 de novembre de 2013.

403. Plataforma per la Llengua, 15 de febrer de 2013.

d'etiquetatge en català.⁴⁰⁴ De totes aquestes queixes el 60% eren per una manca de «disponibilitat lingüística» seguides per l'etiquetatge, amb un 17% de les reclamacions. En aquest mateix sentit, també cal destacar la nova llei d'unitat de mercat que està impulsant el Govern espanyol.⁴⁰⁵ A diferència dels primers esborranys, l'últim avantprojecte renuncia a prohibir l'exigència de requisits lingüístics per a exercir alguna activitat econòmica a les comunitats autònomes. Aquest canvi va ser ben rebut pel Govern català, ja que no modificava —com sí ho feien els esborranys anteriors— la normativa catalana.

En qualsevolcas, i pel que fa l'etiquetatge, segons denuncia Plataforma per la Llengua.⁴⁰⁶ L'Agència Catalana de Consum va arxivar les denúncies sobre productes alimentaris, ja que tenia dubtes sobre l'aplicabilitat de la llei catalana dintre del reglament europeu (Reglament 1169/2011), atès que el català no és llengua oficial a la Unió europea. L'ACC també va arxivar les denúncies per altres productes atès que en tant que diu que modificarà els terminis d'aplicació de la llei d'acord amb les empreses que l'han d'aplicar, però sense modificar la llei.

La llei, per tant, va quedar sense aplicació durant tot el 2013 malgrat que ja han acabat els terminis previstos. Per tot això, la Plataforma per la Llengua es va adreçar al Síndic de Greuges, ja que no considerava correcte el procediment: no es pot modificar l'article sobre terminis previst a la llei sense passar per una modificació de la mateixa.

De fet, les denúncies de Plataforma per la Llengua van més enllà de l'aplicació de l'etiquetatge i se centren en la denúncia de l'incompliment de la llei per part del Govern català: especialment pel que fa el Codi de consum⁴⁰⁷ i la llei de cinema, així com diverses resolucions del Parlament.

Segurament, més enllà de les denúncies per l'incompliment de les lleis, la reivindicació més important que hi ha hagut pel tracte al català de les grans empreses, ha estat la de la reclamació de l'etiquetatge en català de Coca Cola.⁴⁰⁸ Per a denunciar aquesta mancança, la Plataforma per la Llengua va llençar la campanya «#reptecocacola» amb l'objectiu de batre el rècord Guinness el 14 de juny del 2014, reunint 20.000 llaunes d'aquesta marca a Plaça Catalunya per a reivindicar l'etiquetatge en català.⁴⁰⁹

També s'han realitzat moltes campanyes per a la promoció del català a les empreses en l'àmbit local. Alguns exemples són «EP!», una iniciativa de l'Aula de Formació del Penedès per a fomentar l'ús del català a l'hostaleria al Penedès dirigit a

404. Europa Press, 25 de març de 2013.

405. *El Periódico*, 18 de gener de 2013.

406. <https://www.plataforma-llengua.cat/media/assets/3496/InformeCAT-2013-WEB-nou.pdf>

407. <https://www.plataformallengua.cat/noticies/interior/2284>

408. *Racó català*, 24 d'octubre de 2013.

409. EFE, 11 de desembre de 2013.

les persones nouvingudes;⁴¹⁰ la campanya «No val a badar»,⁴¹¹ impulsada pel Consorci per a la Normalització Lingüística i amb més de cent comerços de la Unió de Botiguers i Comerciants de Solsona, que tenia com a objectiu promoure l'ús correcte del català entre tota la població d'aquesta ciutat; la presentació del manual de bones pràctiques de Plataforma per la Llengua *A l'empresa, en català*, a la cambra de Girona;⁴¹² els cursos específics de català per a empreses del Consorci per a la Normalització Lingüística a Lleida, amb l'objectiu de fomentar l'aprenentatge de la llengua en l'entorn laboral, o la renovació de l'acord entre el CNL i el president del Col·legi Oficial d'Agents Comercials de Reus, per a promoure el coneixement i l'ús de la llengua catalana.⁴¹³

Pel que fa a les entitats financeres, destaquen dues novetats. Per una banda, la banca ètica Triodos Bank, que acumulava moltes queixes per la seva política lingüística en els últims anys, va posar en funcionament el servei de banca per Internet en català.⁴¹⁴ Aquest fet té molta importància tractant-se d'aquest banc, ja que gran part de les seves operacions es fan a través d'Internet. A l'altra cara de la moneda trobem La Caixa, que va rebre la crítica d'algunes entitats perquè distingia en el seu portal web entre «valencià» i «català».⁴¹⁵

També hi ha alguns fets destacables en l'àmbit sindical i laboral. Aquest 2013, després d'un estudi realitzat per Addeco Professional i publicat a l'Informecat2013, l'any 2011, el 36,1% de les ofertes laborals a Catalunya, el 9,6% a les Illes Balears i el 6,4% al País Valencià, requerien el coneixement del català. Destacaven, per sobre de la resta, les àrees de serveis generals i atenció al client i qualitat.⁴¹⁶ És per aquest motiu que els dos principals sindicats han fet algunes actuacions en defensa i promoció de la llengua. Així, CCOO va signar un conveni de col·laboració amb el CPNL per a impulsar la formació en llengua catalana en l'àmbit laboral⁴¹⁷ i va recuperar les jornades de normalització lingüística, que no organitzava des del 2009, per a pronunciar-se davant «l'ofensiva contra la llengua».⁴¹⁸ Per la seva banda, UGT, va crear tres blogs⁴¹⁹ de recursos lingüístics: Català UGT, que posa a l'abast d'afiliats i ciutadania en general les eines disponibles per treballar en català; Eines per a Autònoms, adreçat específicament a aquest col·lectiu, i Amic del Català, adreçat a les persones nouvingudes. El mateix sindicat, també va organitzar el curs #Piulaho,⁴²⁰ amb dues

410. DGPL, 4 d'abril de 2013.

411. *Regió 7*, 24 de març de 2013.

412. *Diari de Girona*, 1 de febrer de 2013.

413. *Diari de Tarragona*, 4 de desembre de 2013.

414. Plataforma per la Llengua, 5 de març de 2013.

415. *Racó Català*, 23 d'agost de 2013.

416. <https://www.plataforma-llengua.cat/media/assets/3496/InformeCAT-2013-WEB-nou.pdf>

417. CPNL, 24 d'octubre de 2013.

418. *Diari de Girona*, 15 de novembre de 2013.

419. DGPL, 18 de març de 2013.

420. *El Periódico*, 26 de març de 2013.

finalitats: donar a conèixer el recurs dels pronoms febles com una eina útil per a acotar les piulades al Twitter i afavorir l'ús del català a la Xarxa.

L'àmbit sanitari i de protecció

Poques novetats trobem en l'àmbit sanitari i de protecció. Destaquen, sobretot, casos de discriminació lingüística patits per diverses persones al llarg de tot el territori. El primer cas és el de la mútua privada Sanitas, que va denegar l'ingrés urgent d'una pacient a la clínica Quirón perquè l'informe mèdic era en català.⁴²¹

Un cas similar es va produir a l'hospital Jaume I de Castelló, quan un metge va menysprear una pacient perquè no li parlava en castellà. Després que la pacient demanés disculpes, l'hospital es va acabar disculpant.⁴²² Dintre de l'àmbit sanitari, també destaquen la creació de dues noves aplicacions per telèfons mòbils: la clínica Teknon de Barcelona va crear una aplicació en català per a consultar tota la informació de la seva web.⁴²³ També es va crear MyPregnApp: una aplicació en català per a facilitar el seguiment de l'embaràs.⁴²⁴

També hi ha hagut novetats en el terreny de la terminologia. Els consellers Boi Ruiz i Ferran Mascarell van presentar la *Terminologia de la cronicitat*: un diccionari en línia que identifica el conjunt de termes d'ús més habitual en la prevenció i atenció dels problemes de salut crònics.⁴²⁵

Per acabar, el Termcat va participar, convidat per la Real Academia Nacional de Medicina a la jornada «La terminología médica en la historia clínica: del médico a la Sociedad», amb l'objectiu de crear un marc de diàleg i col·laboració entre les diverses persones i institucions que treballen en el marc de la terminologia mèdica de l'estat, per tal de poder garantir una millor assistència mèdica.⁴²⁶

421. Vilaweb, 19 de juliol de 2013.

422. Vilaweb, 25 de gener de 2013.

423. Generalitat de Catalunya 4 d'abril de 2013.

424. DGPL, 4 d'abril de 2013.

425. Generalitat de Catalunya, 27 de maig de 2013.

426. Termcat, 14 de febrer de 2013.

3. Síntesi de l'Informe

3.1. Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística

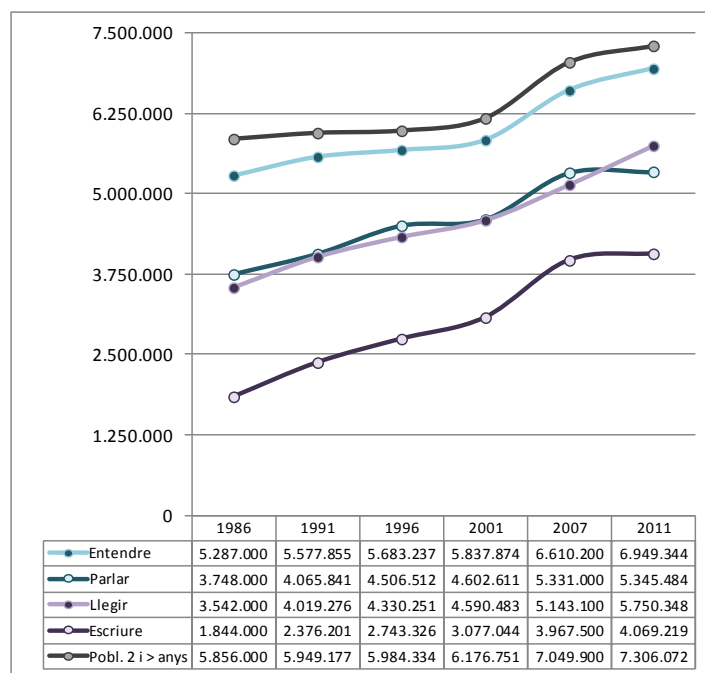
NATXO SOROLLA VIDAL
Xarxa CRUSCAT - IEC

Els territoris de llengua catalana continuaven sumits en la crisi econòmica, amb un replegament en les xifres macroeconòmiques i certa estabilització de les importantíssimes xifres d'atur, que el primer trimestre de 2013 van assolir un nou rècord, amb 1.799.000 d'aturats als tres principals territoris de llengua catalana (26,6% de la població activa). L'important creixement demogràfic de l'àrea havia situat la població en 13.602.973 habitants (any 2013). Amb tot, l'efecte del nou context socioeconòmic per primer cop en anys havia donat amb un **saldo negatiu de població**, amb una pèrdua de 35.146 habitants, generalitzada a la major part del territori. Així, des de l'any 2009 els fluxos migratoris observaven xifres negatives, per la reducció dels fluxos d'entrada de població i l'increment dels fluxos d'eixida, que sobretot afectaven Catalunya i el País Valencià. Amb tot, les dades disponibles apuntaven que l'increment de l'emigració es devia sobretot a població nascuda fora de l'Estat que retornava al seu país d'origen o marxava a un altre país, més que no pas a l'emigració de població autòctona. Pel que fa al creixement natural de la població, tot i que havia observat un increment des de finals dels anys noranta, l'any 2008 s'havia assolit l'índex màxim de naixements segons la mortalitat, i aquesta taxa s'estava replegant des d'aquesta data.

Pel que fa a la situació sociolingüística general, l'Enquesta Social Europea apuntava en la seua última onada (2012-2013) que el català era usat en l'àmbit familiar pel 12,5% dels residents a l'Estat espanyol, dels quals una tercera part l'utilitzava com a llengua única (4,4%) i dues terceres parts l'utilitzava juntament amb el castellà (7,9%), cosa que consolidava el català entre les llengües europees de demografia mitjana.

En l'explotació de resultats per territoris, les noves dades sociolingüístiques del cens de 2011 permetien actualitzar l'avaluació de les competències lingüístiques a Catalunya i les Illes Balears, que situaven el **creixement de població que declarava saber parlar el català en 1,77 milions de persones a Catalunya i les Illes Balears** durant les dues dècades i mitja de les quals es disposava de dades sociolingüístiques de tipus censal.

GRÀFIC 25. Competències lingüístiques en català i població

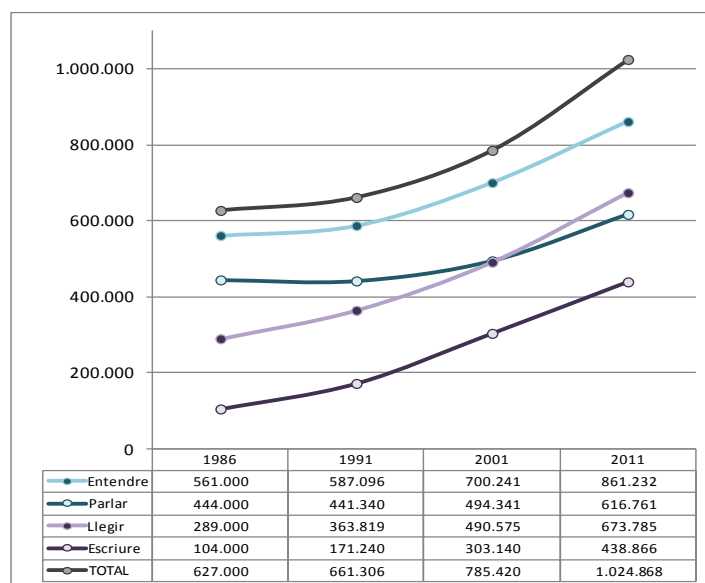

total a Catalunya. Període anys 1986-2011. Nombres absoluts

Font: Elaboració pròpia (Idescat, 2013b; Reixach, 1985).

Així, a **Catalunya** l'increment de persones que declaraven saber parlar el català entre l'any 1986 i l'any 2011 se situava en 1,60 milions de persones més, cosa que representava un **increment del 42,6% en el nombre absolut de parlants respecte al volum inicial de 3,75 milions de parlants de 1986**. Aquesta difusió de la competència oral del català havia estat superior al creixement general de la població, que se situava en 1,45 milions de persones més, cosa que havia permès incrementar la capacitat de parlar el català, fins i tot a nivell proporcional. Amb tot, en aquestes dues dècades i mitja s'observaven dos períodes diferenciats a Catalunya: mentre que entre 1986 i 1996 l'increment de la competència es produïa en un context demogràfic força estabilitzat, cosa que permetia l'increment de les competències també a nivell proporcional de tota la població, a partir de finals dels anys noranta fins ara l'increment dels fluxos migratoris se situava en un nivell similar, i fins i tot superior, al de la capacitat de difusió de la competència de la llengua, fet que de vegades ocultava aquest increment de la competència oral a nivell proporcional. Les tendències demogràfiques i sociolingüístiques a Catalunya apuntaven que durant aquesta dècada la difusió de la competència oral en català no només mantindria el seu creixement en xifres absolutes, sinó que de nou superaria la taxa de creixement poblacional, fet que permetria recuperar també els nivells de competència oral a nivell proporcional.

GRÀFIC 26. *Competències lingüístiques en català i població total a les Illes Balears. Període anys 1986-2011. Nombres absoluts*

Font: Elaboració pròpia (IBESTAT, 2014; Reixach, 1990).

A les Illes Balears durant les dues dècades i mitja l'increment va ser de 172.761 persones més que declaraven saber parlar el català, fins a arribar als 616.761 parlants l'any 2011, cosa que significava un increment del 38,9% en el gruix inicial de 444.000 parlants de català amb què comptaven l'any 1986. Les etapes havien estat distintes a les observades a Catalunya. Entre l'any 1986 i l'any 1991 no es va incrementar el nombre de parlants de català, i a pesar que aquestes xifres van reprendre, i fins a l'any 2001 el creixement va ser equivalent al de Catalunya, no van aconseguir superar el creixement poblacional de les Illes. Finalment, entre l'any 2001 i el 2011 la difusió del coneixement oral del català va créixer de manera molt ràpida, va superar la taxa de creixement de Catalunya, i va aconseguir mantenir la proporció de població que sabia parlar català, a pesar d'haver-se duplicat la taxa de creixement poblacional.

En referència a altres estudis que compilaven recerques demolingüístiques de diferents territoris, es destacava que, si bé Catalunya i Balears se situaven entre els tres territoris amb índexs positius de transmissió intergeneracional del català, juntament amb Andorra, **era possible que a Catalunya s'estigués mantenint el nivell de transmissió del català per població que no el tenia com a llengua inicial, o fins i tot es podia estar incrementant, però ben al contrari, a les Illes Balears aquest índex podria estar constrenyent-se** (Torres, en premsa).

Pel que fa als **usos lingüístics**, només es disposava d'anàlisis suficientment sòlides per a les enquestes de **Catalunya**, entre els anys 1997 i 2008. Tot i que s'observava un **decrement de l'ús del català a nivell proporcional**, tant en la mitjana d'ús global com

en diferents àmbits socials, aquest decrement era més intens a nivell proporcional que en nombres absoluts (Vila i Sorolla, en premsa). També s'apuntava que en tots els àmbits tractats (botigues, metges i bancs) s'havia produït una reducció sensible en el nombre absolut de parlants de català, però amb una cruesa especial en l'àmbit financer (Fabà Prats, 2012). En alguns punts clau, com la llengua inicial i la llengua amb els fills, les variacions no eren negatives, però en d'altres disminuïa lleugerament, com era el cas de la llengua habitual (Torres-Pla, 2012). Amb tot, es destacava que a Catalunya havia augmentat el nombre de persones que adoptaven el català en la transmissió, i que es tractava sobretot de persones amb un origen lingüístic familiar castellanoparlant. Per contra, els **al·loglots familiars** adoptaven en més ocasions el castellà que el català com a llengua d'ús general, cosa que apuntava a la necessitat d'aconseguir aproximar més la població al·loglota a la llengua catalana per part de la política lingüística catalana. Els investigadors indicaven diferents tendències que podien explicar les reduccions generals de l'ús del català, i en destacaven algunes de tipus demogràfic (immigració i reducció del nombre absolut de descendents d'autòctons) i sociolingüístiques (reducció del català com a llengua inicial, l'ús del castellà com a llengua de primera incorporació, l'avenç insuficient del català entre els parlants no nadius i la disminució de l'oferta en català dels professionals), però **en cap cas es detectava l'abandonament de l'ús del català entre els catalanoparlants inicials** de Catalunya.

Amb referència a la **població més jove de Catalunya** (15-34 anys), es destacava que els seus usos lingüístics continuaven sent molt diversos, i en general perduraven els dos grans grups lingüístics, als quals s'afegien els joves d'origen estranger amb el manteniment de les seues llengües inicials, combinades amb l'ús de les llengües existents al país de recepció, sobretot el castellà (Solé *et al.*, 2013). Amb relació a estudis anteriors de la joventut, s'incrementava l'ús combinat de català i castellà, fent que tant catalanoparlants com castellanoparlants inicials utilitzessin més la seua segona llengua, qüestió que afavoria més el català que no pas el castellà. Així es ratificava també en la transmissió lingüística dels joves de Catalunya que tenien fills, pel fet que fins a **una tercera part dels castellanoparlants inicials feien servir el català amb els fills**, ja fos de manera exclusiva o juntament amb el castellà.

Entre les **fortaleses** de la llengua catalana a Catalunya se'n destacava la seua condició de llengua de demografia mitjana, el creixement constant dels coneixedors i el manteniment del seu ús entre els seus parlants nadius, així com oportunitats com ara un mercat en creixement. Amb tot, la llengua catalana tenia algunes **debilitats** importants, com ara la dificultat per a atraure coneixedors cap a l'ús, un coneixement inferior al de les llengües estatals i un ús molt feble com a llengua d'incorporació social per als nouvinguts, i s'hi vinculaven unes amenaces visibles com eren l'elevat nombre de parlants distants a la llengua i la reducció de parlants nadius, especialment en alguns territoris. Alguns investigadors apuntaven que alguns dels **objectius clau de la política lingüística** catalana havien de ser: l'ampliació del coneixement entre els nats a

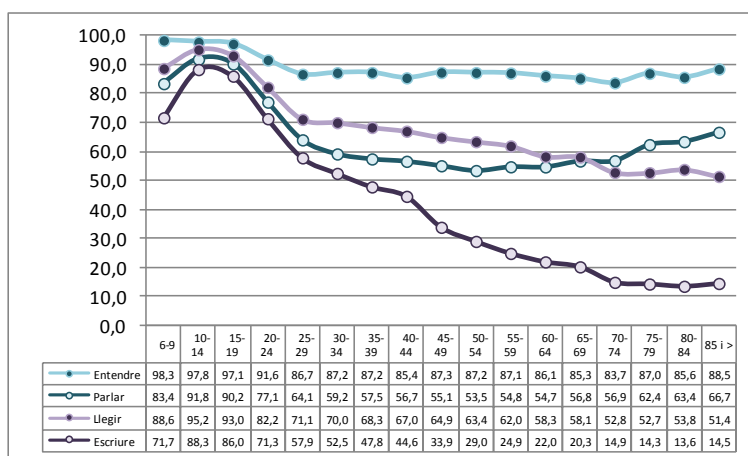
l'estranger, potenciar l'oferta professional en català, iniciar les converses en català i difondre el manteniment lingüístic d'aquesta llengua, així com aprofitar el català en les primeres etapes educatives per a afavorir l'ús del català amb els fills. En tot cas, es feia palpable la necessitat d'estendre aquest tipus d'anàlisi dels usos lingüístics a la resta de territoris, per tal de fer un diagnòstic precís sobre les tendències, especialment als altres dos territoris principals.

Amb referència a un punt clau del **País Valencià**, com era el de la **transmissió intergeneracional del català**, l'explotació territorialitzada permetia distingir dos àrees territorials ben diferenciades (Fabà i Montoya, 2012). A pesar que els resultats generals valencians mostraven un increment menut, de 2 punts percentuals, entre el percentatge de població que parlava català amb els progenitors i la que ho feia als fills, aquest estancament no era cohesionat en tot el territori. Es contraposaven zones amb dinàmiques de creixement del català (7 punts percentuals positius) amb àrees de trencament de la transmissió intergeneracional del valencià (-4 punts). Entre les primeres s'agrupaven comarques amb el 40,5% de la població: algunes comarques de l'àrea de València (sense la ciutat), de la Regió d'Alcoi-Gandia i del nord de Castelló. En oposició, les comarques amb pèrdues en la transmissió intergeneracional del català eren liderades per les comarques de les tres capitals de província, que agrupaven el 38,7% de la població. Així, es produïen pèrdues en la transmissió intergeneracional del català a les quatre principals ciutats del País Valencià (València, Alacant, Elx i Castelló), la proporció de catalanoparlants inicials que no transmetien la llengua als seus fills variava entre el 17% d'Elx i el 38% d'Alacant, i València i Castelló es situaven en una posició intermèdia (20% i 21%, respectivament).

En el camp dels **usos lingüístics** al País Valencià, altres recerques amb un prisma longitudinal (Casesnoves Ferrer, 2012) o centrades en el control de l'evolució sociolingüística segons els efectes del procés migratori (Sanjuan Merino, 2013) destacaven que el període sociolingüísticament més fatídic se situava entre els anys 1995 i 2005, i que durant el període actual (2005-2010) s'observava estabilitat en l'ús del català entre la població d'origen autòcton i, fins i tot, atracció. Amb tot, s'apuntava que algun àmbit clau, com els usos lingüístics amb els amics, havien patit retrocessos fins i tot entre aquesta població autòctona.

Així, el diagnòstic sociolingüístic al País Valencià destacava algunes debilitats, com ara l'associació del valencià amb els sectors socials més perifèrics, la discontinuïtat territorial de la zona d'atracció, i la concentració dels punts de trencament en les àrees de major centralitat demogràfica, social i econòmica. Amb tot, es destacava que el període més greu en el retrocés sociolingüístic s'havia produït entre els anys 1995 i 2005, i els resultats més contemporanis apuntaven a certa estabilització en aquests nivells inferiors. És per això que proposaven que les polítiques per a promoure la revernacularització del valencià havien de passar per establir lligams entre el sistema educatiu i les xarxes socials i familiars dels parlants més joves, i vertebrar el territori amb major protagonisme polític i econòmic d'aquestes zones d'atracció de parlants.

GRÀFIC 27. *Competències lingüístiques en català a les Illes Balears segons l'edat. Any 2011. Proporcions*

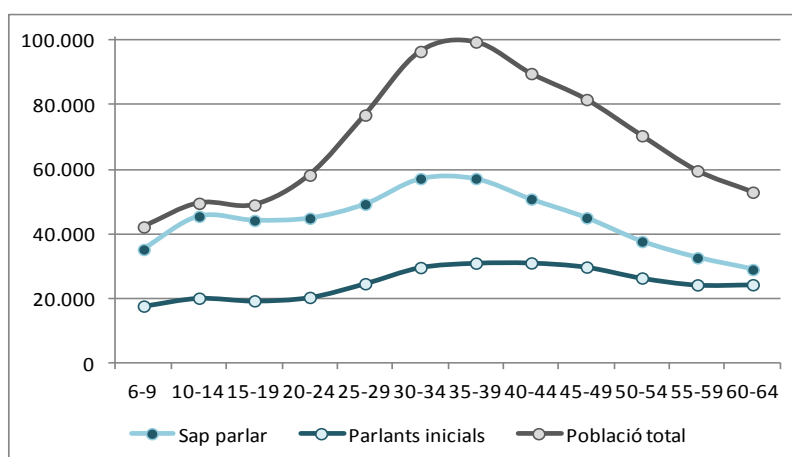

Font: Elaboració pròpia (IBESTAT, 2014).

Pel que fa a les **Illes Balears**, el cens de 2011 permetia l'anàlisi sobre el coneixement del català, així com sobre la llengua inicial de la població.

Així, es destaca l'increment del coneixement oral del català entre els anys 1986 i 2011. Segons l'edat, el coneixement oral de la llengua se situava per sobre del 60% entre la població més gran, el mínim es situava entre el grup de 50 a 54 anys (53,5%), i les proporcions de coneixement oral de la població es recuperaven com més jove era el grup, fins a arribar a percentatges superiors al 90% en els grups d'entre 10 i 19 anys.

GRÀFIC 28. *Parlants inicials de català i parlants (saber parlar) a les Illes Balears segons l'edat. Any 2011. Nombres absoluts*

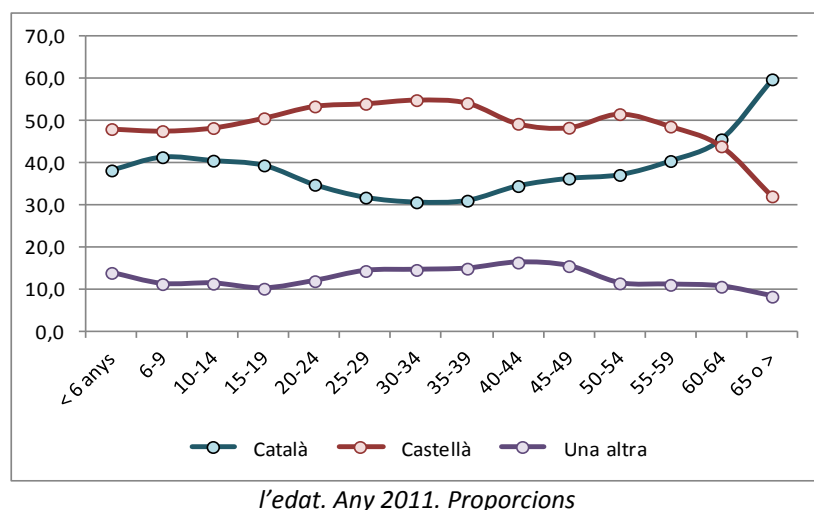

Font: Elaboració pròpia (IBESTAT, 2014).

Amb relació a la llengua inicial de la població balear, les dades mostraven que hi havia 410.143 parlants inicials de català (39,4%), 499.357 parlants inicials de castellà

(48%) i 130.206 parlants inicials d'altres llengües (12,5%). Segons l'edat, els parlants inicials de català només eren el grup més nombrós entre la població de 60 i més anys, s'observaven les proporcions menors de catalanoparlants inicials entre el grup de 30 a 34 (30,6%), i ascendien en els grups més joves, fins al 41,3% en el grup de 6 a 9 anys. Aquests mateixos resultats segons les illes, mostraven una oposició entre Mallorca, que seguia una dinàmica similar als resultats generals, Eivissa i Formentera, on el català se situava en una posició encara més perifèrica en tots els grups d'edat, i Menorca, on el grup més nombrós a tots els grups d'edat era el dels catalanoparlants inicials. Així, en general, a les Illes Balears la proporció de població que sabia parlar el català en comparació amb la població que no el tenia com a llengua inicial tenia els seus índexs majors com més jove era la població, fins al grup de 10 a 19 anys, en què al voltant del 85% dels que no tenien el català com a llengua inicial el sabien parlar.

GRÀFIC 29. *Llengua inicial a les Illes Balears segons*

Font: Elaboració pròpia (IBESTAT, 2014).

D'altra banda, les dades sobre l'avaluació de les competències lingüístiques bàsiques en el sistema escolar balear (IAQSE) disposaven de dades observades sobre la competència escrita en català, castellà i anglès de la població escolar, així com sobre els usos lingüístics declarats pels alumnes. Quant a aquesta última qüestió, el 30,2% dels alumnes de 4t d'educació primària no utilitzaven el català en cap dels àmbits estudiats (familiar, amics o companys de classe al pati). Aquesta proporció era menor a Menorca (10,6%), mentre que a Mallorca i les Pitiüses el percentatge era superior (30,8% i 41,3%, respectivament). Comparativament, l'estudi fet a alumnes de 2n de l'educació secundària apuntaven que el percentatge dels que no usaven el català en cap dels 3 contextos era major: el 41,3% dels alumnes. Pel que fa a les competències lingüístiques escrites, en l'últim curs de l'educació obligatòria **el percentatge d'alumnes que consolidaven la competència en català (69,8%) i en castellà (69,4%)**

era similar, mentre que la consolidació en llengua anglesa era molt menor (37,5%). Per illes, la competència lingüística en català era similar a totes les illes, mentre que la competència en castellà i anglès era major a Eivissa i Formentera que no pas a Mallorca i Menorca. Pel que fa a la llengua utilitzada a les proves de selectivitat, amb un creixement gradual de l'ús del català des de l'any 1992 (26,9%) fins a l'any 2013 (80,4%), aquest últim any havia estat el primer en què l'ús del català s'havia reduït, lleugerament, en 0,7 punts.

En el cas de l'Alguer i del Carxe, es comptava amb nous resultats sociolingüístics. El cas de **l'Alguer**, centrat en un estudi demolingüístic en escolars a finals dels anys noranta, confirmava l'estat extrem en què es trobava la llengua. Així, tot i que en la generació dels progenitors es comptabilitzava certa presència del català en la transmissió intergeneracional, en la generació d'aquests escolars eren completament estranys els casos de nens que utilitzaven només el català amb els seus progenitors, i els qui feien ús del català combinat amb l'italià no superaven una desena del total. Així, les famílies que només transmetien l'italià eren hegemòniques. Pel que fa al **Carxe**, les entrevistes realitzades a un important gruix de la població mostraven que a pesar que el català tenia un espai molt ampli entre la població adulta, la major part de les parelles actuals eren lingüísticament mixtes i, per tant, es composaven d'un membre catalanoparlant i un altre castellanoparlant, i a la vegada, que aquestes parelles havien trencat majoritàriament la norma tradicional en què cada membre de la parella mixta mantenia la seua llengua per a dirigir-se al fill. Ben al contrari, que el component catalanoparlant transmetés només el castellà havia esdevingut majoritari. De fet, calia sumar a aquesta realitat dels autòctons el fet que en l'última dècada s'havia instal·lat un gran nombre de famílies estrangeres, majoritàriament britàniques, que no sabien parlar català i a penes coneixien el castellà. Així, l'autor de l'estudi sentenciava que «la reproducció primària del català està desapareixent d'aquest enclavament substituïda pel castellà».

Així, en general, la llengua catalana comptava amb certes **fortaleses**, com ara la seua demografia mitjana, el creixement constant dels seus coneixedors, la consolidació de competències lingüístiques en català entre la major part de la població instruïda al territori, o el manteniment del seu ús entre la major part dels seus parlants nadius. Però juntament amb aquest fet, la llengua catalana comptava amb **debilitats** importants, com ara el lligam de la llengua al País Valencià amb els sectors més perifèrics socialment, i el trencament de la transmissió intergeneracional del català en els principals nuclis urbans valencians, així com les àrees perifèriques de la llengua, dificultats importants arreu dels territoris de llengua catalana per a atraure coneixedors cap a l'ús, i l'ús molt feble com a llengua d'incorporació dels nous nadius, associats també a algunes **amenaces**, com ara l'elevat nombre de parlants distants a la llengua, la reducció numèrica de parlants nadius per qüestions demogràfiques, i especialment en les àrees territorials més perifèriques, el desplaçament de la llengua. Amb tot, el període actual permetia descriure algunes **oportunitats**, com ara l'inici

d'un nou cicle demogràfic on s'aturaven els fluxos migratoris, i la incorporació en la vida adulta de noves generacions de jòvens autòctons amb unes competències lingüístiques importants i en un context amb major presència de població catalanoparlant inicial, que podia permetre el desenvolupament d'un marc sociolingüístic més favorable a la llengua pròpia. En el cas valencià, els investigadors coincidien a situar les etapes de retrocés en el període anterior a 2005, i en el període posterior pareixia haver-se alleugerit el procés. Així, en aquest territori era necessària l'articulació de dinàmiques de cohesió valencianitzadora entre escola, família i xarxes socials més properes, i arreu dels territoris calia aprofitar la posició de la llengua en les primeres etapes educatives (o crear-ne de noves) per a afavorir l'ús del català amb els fills, ampliar les competències entre la població nouvinguda, potenciar l'oferta professional en català, i estimular els mecanismes psicosocials i les normes sociolingüístiques favorables a l'inici de les interaccions personals en català, i en definitiva, potenciar les iniciatives per al manteniment i la difusió sociolingüística de la llengua catalana.

3.2. Estatus jurídic de la llengua i dinàmica sociopolítica. Unitat de la llengua i relacions entre territoris

ANNA M. PLA BOIX
Universitat de Girona

L'estatus normatiu de la llengua catalana: retrocessos en un context d'incertesa.

Durant l'any 2013 s'han aprovat un ampli catàleg de disposicions normatives de rang legal i reglamentari d'incidència, directa o tangencial, en l'estatus normatiu de la llengua catalana. Bona part d'aquestes disposicions han estat concebudes amb l'objectiu d'avançar en el procés de normalització de la llengua pròpia i reforçar la protecció dels drets i deures lingüístics de la ciutadania. Nogensmenys, també s'han produït retrocessos importants en aquest procés de normalització lingüística i en la protecció jurídica de l'idioma, articulats jurídicament amb l'aprovació d'iniciatives legislatives i reglamentàries molt conflictives políticament i social, que s'analitzen amb deteniment en aquest informe.

Aquesta involució es dona especialment a territoris com l'Aragó o les Illes Balears. En el cas aragonès, durant l'any 2013 s'aprova la Llei 3/2013, del 9 de maig, d'ús, protecció i promoció de les llengües i modalitats lingüístiques pròpies d'Aragó. Aquesta llei resulta especialment lesiva pel reconeixement i l'estatus normatiu de la llengua catalana a la Franja. El seu articulat no conté ni una sola referència explícita a la llengua catalana i li canvia la denominació pel circumloqui eufemístic i acientífic «llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental de la Comunitat Autònoma» (LAPAO). Articula una involució sense precedents en el reconeixement i protecció de la comunitat lingüística catalana d'aquest territori.

Semblantment, seguint la dinàmica d'anys precedents, el 2013 també ha estat un any especialment lesiu pel que fa a l'estatus normatiu de la llengua a les Illes Balears. Entre d'altres iniciatives que s'estudien críticament en aquest INFORME, s'aprova el Decret 15/2013, del 19 d'abril, pel qual es regula el tractament integrat de les llengües als centres docents no universitaris de les Illes. Aquesta disposició reglamentària aprovada per l'executiu presidit per José Ramon Bauzá representa una regressió sense precedents de l'estatus de la llengua pròpia en l'àmbit educatiu. De fet, redueix significativament l'ús de la llengua catalana en l'etapa educativa per la qual cosa es denuncia que acaba amb el model d'immersió lingüística vigent a les Illes els darrers anys.

Pel que fa a la dinàmica sociopolítica i al marc jurídic de la llengua al País Valencià, durant el 2013 no experimenta canvis rellevants i continua, per consegüent, amb les tendències ressenyades als informes d'anys anteriors. Durant el període estudiat, s'han aprovat poques disposicions normatives d'incidència en matèria lingüística i continuen transcendint a l'opinió pública enfrontaments amb el món de l'activisme social.

D'entre les iniciatives que suscitaran més oposició pot destacar-se el tancament dels serveis de radiodifusió i televisió dependents de la Generalitat i la dissolució i liquidació de Radiotelevisió Valenciana, procés articulat jurídicament amb l'aprovació de la Llei 4/2013, del 27 de novembre.

Dit això, el buidatge dels treballs parlamentaris celebrats al llarg del 2013 als tres territoris esmentats, posen de manifest una evolució del dret lingüístic poc favorable a l'estatus normatiu de la llengua. De fet, pot afirmar-se sense pal·liatius que es consolida una vasta ofensiva contra el reconeixement i procés de normalització de l'idioma en diferents àmbits públics. El buidatge dels debats polítics celebrats als seus hemicles al llarg del 2013 posa en evidència, a més, la divisió de l'arc parlamentari en aspectes puntals de la política lingüística. Val a dir que, en aquest context, la societat civil continuarà assumint, un any més, un paper rellevant en la defensa de la llengua.

A Catalunya, la producció normativa d'incidència en l'estatus de la llengua pròpia aprovada l'any 2013 ha estat més aviat migrada. L'etapa estudiada coincideix amb el primer any de vida d'una x legislatura especialment convulsa, amb el dret a decidir com a principal eix vertebrador del debat polític i parlamentari. No s'aprovarà, al llarg de l'any, cap disposició normativa amb rang de llei d'incidència en l'estatus jurídic de l'idioma. En canvi, sí que s'aproven diverses disposicions normatives de rang reglamentari que promouen la normalització de la llengua pròpia i que s'analitzen amb deteniment a l'INFORME. Val a dir que, enllaçant amb aquest objectiu de normalització, durant l'any 2013 se celebra el trentè aniversari de l'aprovació al Parlament de la primera llei de normalització lingüística catalana, la cèlebre Llei 7/1983, del 18 d'abril.

En qualsevol cas, als efectes que aquí interessen, malgrat que la producció normativa catalana d'incidència en el dret lingüístic hagi estat més aviat migrada, això no vol dir que no hagi centrat l'interès polític i mediàtic. Ben al contrari, al llarg de l'any 2013 centrarà especialment l'interès a causa de l'aprovació de la Llei orgànica 8/2013, del 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa, també coneguda com a Llei Wert o LOMCE, iniciativa legislativa que vertebrava una ofensiva jurídica sense precedents contra el model lingüístic a l'escola catalana.

Aquesta ofensiva jurídica contra el model de conjunció lingüística escolar es consolida just l'any que el model compleix trenta anys de vida. Garantit per primera vegada a la Llei 7/1983, del 18 d'abril, al llarg d'aquestes dècades s'ha consolidat com una clau de volta del procés de normalització lingüística de Catalunya. Aquesta circumstància explicarà la contundent resposta política i social a la norma, una resposta que s'articularà prioritàriament entorn a mobilitzacions de la comunitat educativa que, al llarg de l'any, centraran l'interès polític i mediàtic. De tot aquest procés en donen bon testimoni les hemeroteques. Coetàniament, aquest model lingüístic educatiu continuarà centrant, al llarg del període estudiat, diverses resolucions judicials de sales contencioses administratives d'òrgans de la jurisdicció ordinària —Tribunal Suprem i Tribunal Superior de Justícia de Catalunya— que el

continuaran qüestionant basant-se en interpretacions clarament restrictives de la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, del 28 de juny, sobre l'Estatut.

Pel que fa a la producció legislativa de l'Estat espanyol d'incidència en matèria lingüística continuarà essent, un any més, migrada. L'estudi de les disposicions normatives publicades al *Butlletí Oficial de l'Estat* durant aquest any evidencien que el dret lingüístic no experimenta innovacions rellevants. De fet, s'aproven poques disposicions normatives de rang legal d'incidència en l'estatut jurídic de les llengües. Un exemple l'ofereix la Llei 22/2013, del 22 de desembre, de Pressupostos Generals de l'Estat per a l'any 2014. La seva disposició addicional 51 contempla, entre altres previsions, que es consideraran activitats prioritàries de mecenatge aquelles concernents a «la promoció i la difusió de les llengües oficials dels diferents territoris de l'Estat espanyol dutes a terme per les corresponents institucions de les comunitats autònomes amb llengua oficial pròpia». D'altres lleis estatals contempnen referències explícites o tangencials a la llengua dispersament al llarg del seu articulat. Aquest és el cas de la Llei 19/2013, del 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern. El seu article 29 tipifica, com a infracció molt greu, qualsevol actuació que suposi discriminació per raó de llengua.

Pel que fa a les disposicions estatals de rang reglamentari, al llarg de l'any 2013 els butlletins oficials de l'Estat publiquen diverses normes d'incidència en matèria lingüística. Garanteixen avenços en àmbits, certament, molt puntuals. Poden destacar-se, a tall d'exemple i per totes, les Resolucions del Ministeri d'Educació, Cultura i Esports, del 12 d'abril de 2013, per la qual es convoquen subvencions per al foment de la traducció a llengües estrangeres; del 15 de març de 2013, per la qual es convoquen subvencions en règim de concurrència competitiva, per a l'edició de llibres; o del 20 de febrer de 2013, per la qual es convoquen subvencions per a l'edició de revistes culturals. A totes aquestes convocatòries estatals, s'hi inclou la referència a les llengües autonòmiques cooficials de les comunitats autònomes.

Quant a l'àmbit de l'Administració de justícia, un any més continua significant-se com a un dels àmbits públics menys permeables a la presència de la llengua catalana, com posen de manifest les estadístiques sobre usos lingüístics publicades durant el període estudiat. En el pla normatiu, s'aproven diverses disposicions que continuen valorant el coneixement de la llengua oficial i pròpia del lloc on es presten serveis com un mèrit en la provisió de les places. Així, doncs, durant l'any 2013 l'Estat espanyol no impulsa cap reforma normativa amb l'objectiu de donar compliment a les recomanacions formulades pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa el 24 d'octubre de 2012 en relació amb el seguiment de l'aplicació a l'Estat espanyol dels compromisos adquirits amb la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries. Als efectes que aquí interessen, recordem-ho, en aquestes recomanacions del 24 d'octubre de 2012, el Comitè de Ministres deixava paleses les limitacions del marc normatiu de l'Estat espanyol i la seva manca d'actuació i voluntat de cooperació en diferents àmbits, molt especialment, el judicial. Més concretament, el Comitè de

Ministres del Consell d'Europa va formular a les autoritats espanyoles diverses recomanacions per a garantir el compliment dels compromisos assumits amb la ratificació del conveni, entre les quals se'l requeria a modificar el marc jurídic per tal de garantir expressament que les autoritats judicials penals, civils i administratives tramitessin, a les comunitats autònomes, els procediments en les llengües cooficials a sol·licitud d'una de les parts. També es va requerir a l'Estat espanyol que prenguéss les mesures jurídiques i pràctiques necessàries per tal de garantir que una proporció adequada de personal judicial que presti funcions a les comunitats autònomes on s'apliqui l'article 9 de la Carta tinguin un coneixement suficient de les llengües regionals o minoritàries emparades pel conveni, per a l'acompliment de les seves funcions professionals. Al llarg del 2013 no s'impulsa cap reforma normativa en aquesta direcció.

En aquest escenari, la regulació lingüística continuarà centrant, al llarg de l'any 2013 i seguint la tendència d'anys precedents, encesos debats a les Corts Generals espanyoles, especialment en el marc de les funcions d'impuls i control de l'acció de govern que tenen encomanades en un sistema parlamentari. S'hi formularan diferents preguntes, mocions i interpel·lacions, així com tramitacions de proposicions no de llei que situaran a l'hemicicle debats entorn de qüestions dispars vinculades al dret lingüístic. Algunes d'aquestes iniciatives s'analitzen amb deteniment a l'INFORME.

Dit això, durant el període estudiat i seguint la tendència d'anys precedents es continuen formulant diverses iniciatives amb l'objectiu de promoure el reconeixement i millorar la protecció jurídica de la llengua catalana a la Unió Europea. Si bé la seva eficàcia jurídica és més aviat migrada, bona part d'aquestes iniciatives serviran per a emfasitzar, una vegada més, les reivindicacions de millora en l'estatus normatiu de l'idioma a nivell europeu. Aquest és el cas, a tall d'exemple, de la iniciativa aprovada en seu de la Comissió de Cultura del Parlament Europeu tendent a promoure l'aprenentatge de les llengües minoritàries amenaçades de desaparició, entre les quals esmenta el català, des dels primers nivells educatius. La proposta es desprèn d'un informe sobre la diversitat lingüística a la Unió Europea elaborat per l'eurodiputat François Alfonsi. L'11 de setembre de 2013, els diputats europeus avalaran la conveniència de protegir el patrimoni lingüístic de la Unió amb l'aprovació de la Resolució del Parlament europeu sobre les llengües europees amenaçades de desaparèixer i la diversitat lingüística a la Unió Europea. Val a dir que aquesta iniciativa, adoptada en seu de les institucions comunitàries, s'aprova el mateix any 2013 en què el croat passa a ser la novena llengua oficial de la Unió Europea comptant amb la meitat de parlants que el català. S'explica pel fet que l'1 de juliol de 2013 la Unió Europea s'amplia a vint-i-vuit estats membres, amb l'ingrés de Croàcia.

I dins d'aquestes consideracions generals sobre l'estatus normatiu del català, cal fer menció també a tota l'activitat jurídica articulada entorn dels convenis, acords i d'altres activitats institucionals de col·laboració. De fet, durant el 2013 aquesta activitat ha estat notable. En el pla de la cooperació horitzontal, el 15 d'octubre de

2013 responsables del Política Lingüística de Catalunya, Galícia i el País Basc varen reunir-se per a fer el seguiment del protocol de col·laboració en matèria de política lingüística en el qual participen, des de fa anys, els tres governs. Així mateix, al llarg de l'any es continua promovent i enfortint la col·laboració entre les institucions dels diferents territoris. Sense crear estructures organitzatives noves, les que ja hi ha proporcionen uns rendiments certament positius, com és el cas de l'Institut Ramon Llull o, a tall d'exemple i per totes, la Xarxa Vives d'Universitats.

Pel que fa a la Catalunya del Nord, al llarg d'aquest 2013 s'han aprovat diverses iniciatives que, sia directament sia tangencialment, han incidit en el debat sobre la protecció jurídica de les dites «llengües regionals», entre les quals s'inclou la catalana. En destaquen dues especialment rellevants. La primera, és la constitució el març de 2013 del Comitè consultiu per a la promoció de les llengües regionals i la pluralitat lingüística interna. Convocat a requeriment del ministre de Cultura i de la Comunicació francès Aurélie Filippetti, se li encomanarà la tasca d'estudiar i aconsellar els poders públics sobre les modalitats d'aplicació dels compromisos adoptats per l'Estat francès en la signatura de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries. La segona de les iniciatives que convé ressenyar es projecta en l'escenari parlamentari. El 28 de gener de 2014, l'Assemblea Nacional adopta en primera lectura una proposició de llei constitucional en què autoritza la ratificació de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, signada per França, recordem-ho, l'any 1999, però pendent de ratificació. En els debats parlamentaris celebrats en motiu de la tramitació d'aquesta iniciativa, es defensarà la conveniència d'emprendre una reforma de la Constitució francesa per tal de donar compliment a les objeccions formulades pel Consell Constitucional el 15 de juny de 1999 quan va advertir que la ratificació d'aquest conveni en seu del Consell d'Europa exigia una prèvia reforma constitucional.

I a tall de conclusió, durant l'any 2013 no es produeixen canvis rellevants en l'estatus normatiu de la llengua a Andorra i a l'Alguer. Pel que fa al Principat andorrà s'aproven algunes disposicions normatives que contempnen, dispersament al seu articulat, referències als usos lingüístics. Aquest és el cas de la Llei 12/2013, del 13 de juny, del comerç, o del Decret, del 24 d'abril, del reglament que regula les obligacions de facturació. En el pla de la política lingüística, al llarg del període estudiat s'han adoptat també diverses iniciatives governamentals amb l'objectiu de promoure la normalització de la llengua catalana i que s'estudien amb deteniment a l'INFORME. Pel que fa a l'Alguer, no es produeixen reformes normatives d'incidència en l'estatus jurídic de l'alguerès, per bé que sí que es formulen i impulsen diverses iniciatives amb l'objectiu de normalitzar-ne l'ús, que mereixen ser ressenyades. Així, durant l'any comença a desplegar-se l'acord de col·laboració formalitzat el 14 de novembre de 2012 entre la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de l'Alguer, concebut amb l'objectiu d'impulsar, durant vuit anys, les relacions econòmiques i comercials entre ambdós territoris, reforçar els intercanvis escolars i acadèmics, i difondre i consolidar l'ús social de la llengua catalana, en la seva vessant algueresa. Justament en el marc

d'aquesta vocació normalitzadora, el 21 de març de 2013 es presenta la campanya lingüística intitulada «En alguerés, té més gust», adreçada principalment a difondre la riquesa del patrimoni lingüístic alguerès. Aquesta iniciativa comptarà amb el suport de l'Ajuntament de l'Alguer, la Generalitat de Catalunya i associacions de defensa de l'idioma, i promou estendre'n l'ús social. Coetàniament, a Itàlia, la futura ratificació de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries continua centrant debats polítics i iniciatives parlamentàries. En són un bon exemple, per totes, la proposició de llei ordinària presentada per diversos diputats el 21 d'octubre de 2013 a la Cambra dels Diputats, sobre la ratificació i execució del conveni, o la iniciativa legislativa presentada el 8 d'agost de 2013 al Consell Regional de Sardenya adreçada a modificar l'article 1 de l'Estatut especial de Sardenya amb l'objectiu de garantir l'oficialitat del sard i el català a la regió. A l'INFORME se n'estudia amb deteniment el contingut i l'abast.

3.3. Ensenyament

PERE MAYANS

Catedràtic d'ensenyament secundari i membre del CIEMEN

TERESA TORT

Especialista de llengua catalana, secretària de la Comissió Interterritorial
d'Ensenyament de la Llengua

MARIA ARENY

Catedràtica d'ensenyament secundari i membre del CIEMEN

Com també destacàvem en els dos informes anteriors, la situació de la llengua als sistemes educatius dels diversos territoris de parla catalana viu moments d'una gran tensió, especialment en aquelles zones on governa el Partit Popular (el País Valencià, les Illes Balears i Aragó) i òbviament a tot el conjunt de l'Estat espanyol, on serà d'aplicació la Llei Orgànica 8/2013, del 9 de desembre, per a la Millora de la Qualitat Educativa (LOMCE),⁴²⁷ que pot comportar, entre altres qüestions, l'obligatorietat d'una oferta educativa vehiculada parcialment en castellà (una norma pensada per a Catalunya).

Tot plegat està significant un fre a la presència del català a l'escola. Un fre que va des de la proposta d'una llei estatal (la LOMCE) a la proposta de currículums suposadament trilingües a parts iguals (català, castellà, anglès) que són pensats, principalment, per a frenar l'expansió del català com a llengua vehicular (especialment a les Illes i al País Valencià), passant, és clar, per la pressió judicial que s'exerceix sobre Catalunya, que fa que ens trobem en un autèntic Dragon Khan jurídic.

En el cas de l'Alguer, com ja apuntàvem des de l'informe del 2010, el model d'ensenyament pràcticament voluntari i en horari no curricular de la llengua s'ha esgotat. Només podem destacar la continuïtat de la línia d'educació infantil en català de «La Costura», sobre la qual, però, pesen molts interrogants, especialment econòmics. Només es poden valorar com a aspectes positius les iniciatives d'alguns mestres o algunes activitats de caire extraescolar.

Pel que fa a la Franja, malgrat un discurs oficial clarament anticatalanista, no hi hagut un retrocés real de l'ensenyament de la llengua (tampoc un avenç, però). Com a dada curiosa, el 3 de juliol de 2013 es va signar un protocol de coordinació entre el Govern d'Aragó i la Generalitat de Catalunya, per al desenvolupament d'accions coordinades en matèria d'educació. Entre les actuacions que es comprometen a dur a terme hi ha facilitar l'aprenentatge del català (el nom hi apareix repetidament, en el

427. Vegeu la Ley Orgánica 8/2013, de 9 de diciembre, para la mejora de la calidad educativa, disponible a <http://www.boe.es/boe/dias/2013/12/10/pdfs/BOE-A-2013-12886.pdf> (consulta: 12 abril 2014).

text) i establir acords d'homologació dels estudis de català fets en l'ensenyament reglat.

A les Illes Balears és on s'ha produït més tensió entre la comunitat educativa i el Govern. L'oposició dels docents al decret de Tractament Integrat de Llengües (TIL) és, segurament, un dels episodis més destacats de la defensa de la llengua catalana de la història recent. Cal remarcar, però, el posicionament molt poc flexible del Govern Balear.

Al País Valencià el PP també ha aplicat un decret de plurilingüisme que estableix dos programes plurilingües, un que té com a llengua base el català (Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Valencià, PPEV), el qual assimila les actuals línies en valencià (PEV i PIL), i un altre en què la llengua base és el castellà (Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Castellà, PPEC), el qual assimila el PIP, amb obligatorietat també d'incloure una assignatura no lingüística en anglès, a més del castellà (PPEV) o del català (PPEC), en tots dos programes.

A Andorra i a la Catalunya del Nord la situació és força similar a la que hi havia l'any anterior: la consolidació definitiva de l'escola andorrana per davant de les escoles espanyola i francesa, en el primer cas, i una situació força estable de l'ensenyament de la llengua catalana als centres educatius de la Catalunya del Nord, en el segon cas.

En el cas del Principat de Catalunya, la pressió judicial ha fet trontollar —de moment sense una repercussió important (numèricament parlant)— el model lingüístic de l'escola catalana. A tots aquests fets, però, cal sumar-hi les possibles repercussions que pot tenir contra la llengua catalana la nova llei d'educació espanyola, la LOMCE. Sortosament, la reacció de la societat civil catalana, mitjançant plataformes com Somescola.cat,⁴²⁸ que han fet innumbrables mobilitzacions arreu del territori, ha permès visualitzar en l'opinió pública l'ampli suport social que té el model lingüístic de l'escola catalana.

Cal fer, però, un advertiment en el cas del Principat de Catalunya: els primers resultats del Projecte RESOL,⁴²⁹ un projecte de recerca del Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació de la Universitat de Barcelona, demostren, per al cas dels joves, «la feblesa de l'oferta —si més no, de l'oferta atractiva— en el camp de la televisió, la música i Internet en català» o que entre el pas de primària a secundària hi ha «una caiguda molt significativa del català i un augment del castellà» entre les persones que no tenien el català com a llengua inicial. En general, hi ha un retrocés del català, i un d'especialment preocupant: el de la llengua (model d'ús lingüístic) del professorat, especialment a secundària.

Un dels casos analitzats és el de Mataró, una ciutat amb quasi 125.000 habitants, que no és ben bé cinturó de Barcelona, però que tampoc no és una capital comarcal

428. Per a més informació, podeu consultar el lloc web <http://www.omnium.cat/somescola-cat> (consulta: 12 abril 2014).

429. Vegeu <http://blogs.iec.cat/cruscat/projectes-ressaltats/projectes-amb-participacio/projecte-resol-resocialitzacio-i-llengues> (consulta: 12 abril 2014).

diguem-ne estàndard i no té tampoc una presència majoritària de catalanoparlants inicials (el 2007, segons dades de l'Idescat, només un 28,9% dels mataronins tenien com a primera llengua parlada el català, mentre que al conjunt del Principat era d'un 32'2%). La ciutat té una representativitat força interessant del que pot ser el conjunt de Catalunya (amb una lleugera tendència més a favor de la llengua castellana que no pas la resta del territori).

La dada que us comentàvem feia referència a la llengua emprada pels professors amb els alumnes (segons els alumnes i no segons els professors): mentre que a primària un 75,1% dels professors d'àrees no lingüístiques feien classe només o sobretot en català, a 1r d'ESO aquest percentatge baixava a un 66,5% de les classes. Un 22,8% a primària i un 31,6% a secundària feien la classe en català i castellà, fent servir, segurament, les mateixes normes lingüístiques que fa un ciutadà «estàndard» que sàpiga, i vulgui, parlar en català: dirigint-se en castellà a qui se li adreça en castellà i canviant de llengua sense adonar-se'n. Només un 2% fan les classes sobretot en castellà.

Una dada també preocupant és que només un 67,9% dels alumnes de primària i un 59,1% dels de secundària s'adrecen sempre als seus professors en català. Un 29,2% a primària i un 36,5% a secundària alternen les dues llengües i, també, sortosament, només un 3% i un 4,4%, respectivament, s'hi adrecen sempre en castellà.

Aquestes dades ens confirmen que el català no és la llengua vehicular única del sistema educatiu a Catalunya i que, en aquests anys, no s'han treballat adequadament unes pautes d'ús lingüístic favorables a la llengua catalana. Un advertiment...

3.4. Els mitjans de comunicació i les indústries culturals

BERNAT LÓPEZ LÓPEZ
Universitat Rovira i Virgili

El 2013 un 42,3% dels exemplars difosos a Catalunya de premsa diària generalista va correspondre a capçaleres en català, per un 57,7% en castellà. Continua, doncs, l'expansió de la difusió de premsa generalista en català, en detriment de les capçaleres en castellà. En el subsector de la premsa diària gratuïta, les dades de distribució d'exemplars corresponents al 2013 indiquen una proporció d'un 19% per als diaris en català. L'increment respecte a l'any anterior s'explica sobretot per la desaparició de les capçaleres *Què!* i *ADN*, que s'editaven majoritàriament en castellà. Contràriament, no s'han produït canvis pel que fa a la premsa diària especialitzada (esportiva i econòmica), que es continua editant en castellà totalment o majoritàriament, amb excepció d'*El 9 Esportiu de Catalunya*, que no està controlat per l'OJD.

En total, a Catalunya el 2013 un 28,9% dels exemplars difosos de premsa diària van ser de capçaleres en català. Aquesta dada havia estat d'un 13,4% el 2010. Es constata doncs un fort increment en els últims anys pel que fa a la proporció d'exemplars difosos de premsa diària en català.

A mitjan 2013 va desaparèixer l'edició en paper de l'únic diari en català que es publicava a les Balears, el *Diari de Balears* o *dBalears*, substituïda per un nou diari, l'*Ara Balears*. La capçalera *dBalears* continua existint en versió digital. Al País Valencià el 2013 continuava sense editar-se cap diari en valencià, mentre que a Andorra es van seguir publicant en la llengua pròpia els quatre rotatius autòctons.

El 2013 continua essent molt clar el predomini del consum de revistes en castellà a tots els àmbits del domini lingüístic, sobretot pel gran pes de les revistes d'àmbit estatal. Entre els esdeveniments més significatius del període cal esmentar l'acord assolit entre les tres associacions de la premsa periòdica catalana per a crear una federació única que agrupi les capçaleres de l'ACPG, l'ACPC i l'APPEC. Al País Valencià la situació de la premsa no diària en valencià continua essent prou precària. Tampoc no sembla gaire falaguera la de la premsa en català a les Illes.

El 2013 un 59,3% i un 40,7% de l'audiència mitjana agregada de ràdio generalista d'àmbit estatal o autonòmic a Catalunya va correspondre, respectivament, a emissores en català i en castellà. El 2007 aquests percentatges van ser, respectivament, del 48,3% i el 51,7%. D'altra banda, la gran majoria dels continguts propis de les emissores catalanes d'àmbit local són en català. La crisi econòmica no sembla haver afectat aquest predomini aclaparador de les emissions en llengua pròpia a la ràdio de proximitat.

Al País Valencià, l'esdeveniment més remarcable i polèmic del període en l'àmbit radiofònic va ser el tancament de les emissores de Radiotelevisió Valenciana, Ràdio 9 i

Sí Ràdio, el 29 de novembre de 2013. A això s'hi suma el tall forçat, el 21 de gener de 2014, de les emissions de Catalunya Ràdio i Catalunya Informació al País Valencià. A les Balears, el gener de 2014 va començar a emetre Ona Mediterrània, una emissora promoguda per l'Obra Cultural Balear i l'Associació Voltor que emet íntegrament en català a l'illa de Mallorca. La presència del català a la ràdio, però, continua essent minoritària a les Balears. A Andorra l'oferta radiofònica autòctona emet amb locució en català.

El 2013 no hi ha hagut grans variacions pel que fa a l'oferta de televisió en català al Principat. Les dades d'audiència certifiquen la bona salut de les emissions en català de Televisió de Catalunya. No obstant això, tant a l'oferta com al consum de televisió a Catalunya, predomina clarament la llengua castellana. Al País Valencià el 2013 ha estat un any negre per a les emissions de televisió en valencià, a causa del tancament dels canals de Radiotelevisió Valenciana. Tampoc no van prosperar les negociacions entre els governs català i valencià per a la represa de les emissions de TV3 al País Valencià. A la resta de territoris del domini no hi ha hagut canvis rellevants pel que fa a l'oferta de televisió en llengua pròpia.

Pel que fa al cinema de sala, les dades de 2012, les més recents disponibles, indiquen un lleuger increment en la proporció d'espectadors de cinema en català respecte del total d'espectadors de cinema: un 4,4%, cinc dècimes més que el 2011. Altres indicadors també semblen apuntar un lleu avanç del cinema en català a Catalunya, dins de la precarietat general de les xifres que ofereix. Pel que fa a l'edició de llibres s'observa un lleu increment de la proporció de la producció editorial en la llengua pròpia sobre el total dels títols publicats anualment a Catalunya (26,8% el 2012; el 2011 la proporció havia estat d'un 24,7%).

L'any 2013 ha continuat l'avanç de la presència de la llengua catalana a Internet, d'acord amb diversos indicadors. Novament la Xarxa sembla ser el mitjà o l'àmbit comunicatiu a on la situació de la llengua catalana presenta un millor estat de salut, juntament amb la ràdio. A principis de 2014 es va assolir la xifra de 71.065 dominis .cat registrats, un 80% més que el 2010. L'1 de març de 2014 es va arribar a la xifra de 150.520 tuitaires en català, un 65% més que l'any anterior. Un 63% de les empreses i institucions amb seu als territoris de parla catalana tenien el desembre de 2013 una web amb versió en català.

En l'àmbit dels mitjans periodístics en línia ubicats a Catalunya s'observa també un predomini aclaparador dels continguts en llengua catalana. El març de 2014, dels 94 mitjans digitals associats a l'ACPG, només tres difonien els seus continguts en castellà. Cal tenir en compte, però, que els mitjans en línia catalans amb més audiència difonen els seus continguts en llengua castellana (en concret, les versions digitals dels diaris *Sport* i *Mundo Deportivo*, i de *La Vanguardia*). Contràriament, dels 21 mitjans en línia membres de l'Associació de Mitjans Digitals de la Comunitat Valenciana, tan sols un difon els seus continguts en valencià. Tota la resta ho fan totalment o majoritàriament en castellà.

3.5. Institucions públiques. Projecció exterior de la llengua. Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció

XAVIER TENORIO

Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació (CUSC-UB)

L'any 2013 s'ha vist marcat, un cop més, per dos factors: les diferents sentències judicials i les accions polítiques derivades de la majoria absoluta del PP al Congrés i al Senat espanyols. Pel que fa el primer punt, destaquen el seguit de sentències judicials que reconeixien el dret, als alumnes que ho sol·licitessin, de rebre l'ensenyament en castellà com a llengua vehicular a Catalunya. Aquest fet va crear una gran confrontació política entre els partits polítics catalans, per un costat, i els governs espanyol i català, per l'altre. En aquest aspecte, però, ha destacat la unitat en el rebuig d'aquestes sentències, tant del Govern com de la societat civil, el sector educatiu o la majoria de partits polítics.

Pel que fa l'àmbit polític, destaca l'aprovació definitiva de la Llei Wert el 10 d'octubre amb els vots favorables, únicament, del PP. Tot i les nombroses crítiques en contra, l'únic canvi de la llei respecte l'avantprojecte presentat l'any anterior va ser la supressió de l'obligació per part dels governs autonòmics d'assumir la matrícula de les escoles privades d'aquells alumnes que sol·licitessin l'ensenyament en castellà, ja que el Consell d'Estat ho va rebutjar.

Altres accions del Govern central van ser la voluntat de reforma de la normativa sobre el règim local, que eliminava la possibilitat que els ajuntaments poguessin exigir el català com a requisit per a les places públiques, o la batalla judicial en contra que els cursos del Servei d'Ocupació de Catalunya fossin únicament en català. Tampoc hi ha hagut avenços en la millora per la presència del català en l'àmbit de la justícia, tot i les demandes per a fer-ho per part del Govern català, ja que el secretari d'Estat de Justícia, Fernando Román, va negar la possibilitat que el Govern central pogués prendre cap mesura per a solucionar-ho.

A nivell institucional és destacable l'acceptació *de facto* de la presència del català al Senat per part del PP, en rebutjar una proposta d'UPyD per a abolir-la. Per contra, es va fer palesa la dificultat d'introduir la possibilitat de fer-lo servir en la nova reforma del Congrés. A més, a causa de la majoria absoluta del PP, no va poder tirar endavant cap proposta pel que fa la introducció del català i les altres llengües oficials fora del seu territori.

Si ens centrem en Catalunya, veiem que, òbviament, gran part del que ha passat a l'Estat espanyol ha tingut repercussió. Així, tant la Llei Wert com les sentències judicials o les altres accions s'han trobat amb el rebuig frontal tant del Govern com dels principals partits catalans, així com de la societat civil.

A banda d'això, la Generalitat de Catalunya ha seguit fent accions per a promocionar l'ús del català en diferents àmbits, i s'ha centrat en les subvencions, els acords amb col·legis professionals, noves línies d'ajuts o noves taxes per a promocionar l'ús del català en la cultura. Tot plegat, coincidint amb el 30è aniversari de la primera llei de Normalització Lingüística.

També hi ha hagut novetats pel que fa a la llengua de signes catalana, amb la creació del Consell Social de la Llengua de Signes Catalanes així com amb la signatura de diferents acords per a promocionar-la. Tot i això, els col·lectius de sords van denunciar que no s'estaven desenvolupant les polítiques necessàries per a la normalització.

Al País Valencià, destaquen les polítiques que ha seguit aplicant el Govern de Fabra. L'any 2013, la principal novetat ha estat el tancament de Canal 9 —deixant així al País Valencià sense cap canal en català, fora de les televisions locals—. Tampoc hi ha hagut avenços en el retorn de TV3. Tot i que els governs català i valencià van arribar a un acord de reciprocitat, no hi ha hagut cap voluntat política per a aplicar-lo.

També destaca, un cop més, la decisió de tancar línies en valencià en l'ensenyament públic. Així, en el curs 2013-2014 va començar amb 14.000 alumnes que es van quedar sense la possibilitat de ser inscrits en les línies en valencià. En aquest sentit, però, el Govern valencià ha començat a rebre les primeres sentències judicials que donaven la raó a les famílies que exigien el dret dels alumnes a ser escolaritzats en la línia en valencià.

Pel que fa a les Illes Balears, la notícia principal ha estat l'aprovació del Tractament Integrat de Llengües (TIL) que suprimia el model de conjunció en català a les escoles de les Illes. Aquest decret va provocar una gran mobilització de rebuig per part de docents i famílies, amb una vaga indefinida que va retardar tres setmanes l'inici del curs.

A la Catalunya del Nord és on, una vegada més, s'han notat més les retallades del Govern de la Generalitat de Catalunya: destaquen el tancament de la corresponsalia de TV3 al territori o les retallades en el sector educatiu per a promocionar l'ensenyament en català, que finalment va ser assumit per les institucions franceses.

A l'Alguer i a Andorra s'han produït poques novetats, més enllà de campanyes de promoció de l'ús de la llengua com el concurs de guions en català a Andorra o la campanya «En alguerés, té més gust».

A la Franja, la gran novetat ha estat l'aprovació de la nova llei de llengües per part del Govern de Luisa Fernanda Rudi, que substituïa la que va aprovar el Govern del PSOE la legislatura anterior i que, com a fet més destacat, anomenava el català com a «llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental» i l'aragonès com a «llengua aragonesa pròpia de l'àrea pirinenca i prepirinenca» (rebatejades popularment com a LAPAO i LAPAPYP), i que va trobar un gran rebuig polític, social i acadèmic.

Pel que fa a la projecció exterior de la llengua destaquen alguns canvis en l'Institut Ramon Llull, com el canvi del seu director, el canvi de seu i l'entrada d'alguns municipis balears i de la ciutat de Barcelona o la sortida d'alguns municipis valencians. L'Institut

també s'ha vist afectat per les retallades, amb una reducció del pressupost del 27,6%. Amb tot, ha seguit amb la seva tasca consistent en seminaris, formacions, organització de fires literàries (destaca, en aquest cas, el Saló del Llibre de París), etc.

Finalment, pel que fa a l'àmbit socioeconòmic, destaquen diferents campanyes, tant de Plataforma per la Llengua com del Consorci per a la Normalització Lingüística, consistents, per un costat, en les denúncies de casos de discriminacions lingüístiques i, per l'altre, en la promoció de la llengua en àmbits laborals, de consum i empresarials. Aquestes accions, per norma general, han tingut més bona acollida en els comerços petits i mitjans que en les grans empreses multinacionals, que són les menys receptives a l'ús del català.

4. Conclusions

MIQUEL ÀNGEL PRADILLA
Xarxa CRUSCAT - IEC

El decalatge temporal que hi ha entre el període avaluat en aquest INFORME i la seva publicació i difusió és un peatge inevitable. L'assumim en benefici d'una anàlisi rigorosa que descansa en l'avaluació de l'important deversall de dades que la realitat sociolingüística, en metamorfosi constant, ens proporciona. Això motiva que l'evolució del context sociopolític l'any 2014 se superposi, de vegades, a algunes de les reflexions suscitées pels esdeveniments ocorreguts l'any 2013. Demanem al lector que ho tingui present en tot moment.

En l'àmbit econòmic, l'any 2013 acull alguns indicadors moderadament esperançadors. Així, en un context de crisi econòmica severa, les grans dades macroeconòmiques comencen a repuntar tímidament i les xifres d'atur experimenten al llarg de l'any retrocessos lleugers. Val a dir, però, que la xifra d'aturats el primer trimestre de 2013 assoleix el seu màxim històric amb gairebé 1.800.000 persones, un 26,6% de la població activa dels territoris de parla catalana. El País Valencià, amb un 28,6% de desocupació, és la regió més damnificada.

Pel que fa a l'estructura poblacional, la gran novetat de 2013 és que per primer cop el conjunt de territoris catalanòfons perd població. Amb un saldo negatiu de poc més de 35.000 persones, l'aturada del creixement de la població, ja visible l'any 2010, entra en una nova dimensió. El nou context socioeconòmic propiciarà un increment de les xifres negatives dels fluxos demogràfics, unes xifres on a poc a poc comença a treure el cap l'emigració d'autòctons a la recerca d'un futur econòmic millor. Mentrestant, amb una exigua taxa de l'1,2% de naixements per defuncions, el creixement natural continua la dinàmica de replegament iniciada l'any 2008. Tot plegat situa la xifra general de residents a la comunitat lingüística catalana al voltant dels 13,6 milions.

Pel que fa a l'anàlisi demolingüística, l'any 2013 han començat a aparèixer les dades del cens de la Població de 2011. Val a dir que aquestes dades, a hores d'ara només disponibles per a Catalunya i les Illes Balears, si bé no ens permeten una actualització de les que vam oferir en l'informe del 2012, en canvi propicien una anàlisi paral·lela a les realitzades fins ara a partir d'instruments estadístics com el Baròmetre de la Comunicació i la Cultura i les Enquestes d'Usos Lingüístics (EUL). D'altra banda, la publicació d'anàlisis més detallades d'enquestes anteriors al període avaluat ens ha

permès dirigir la nostra atenció sobre algunes dinàmiques que en informes precedents consideràvem estabilitzades.

En relació amb les dades censals sobre coneixement de la llengua, aquest INFORME n'ha estudiat l'evolució de les competències entre els anys 1986 i 2011 a Catalunya i a les Illes Balears. Més enllà de les xifres absolutes i dels indicadors percentuals, l'anàlisi efectuada corrobora les tendències ja conegudes i aporta matisos interpretatius interessants. Sens dubte, el contrast entre els increments de parlants i els fluxos poblacionals ens dóna una idea més clara de l'evolució percentual de la competència oral activa de la llengua catalana. Així, en el marc d'un increment de parlants espectacular durant les dues dècades i mitja esmentades (1,6 milions de persones a Catalunya i més de 170.000 a les Illes Balears), la seva correlació amb el creixement poblacional (1,45 milions a Catalunya i quasi 335.000 a les Illes Balears) ens proporciona una periodització diferent a l'hora de definir els grans moments demolingüístics. A Catalunya, doncs, l'estabilització percentual s'inicia l'any 1996 i dóna pas a un lleuger decrement que el 2011 estableix que sap parlar català un 73,2% de la població. La causa més determinant ha estat, òbviament, l'alteració demolingüística que han ocasionat les migracions contemporànies. A les Illes Balears, en canvi, s'ha passat d'un període (1986-2001) en què els percentatges de creixement de parlants eren inferiors als de l'increment de la població, a un altre (2001-2011) en què, malgrat haver-se duplicat la taxa de creixement poblacional, l'importantíssim increment de parlants ha permès mantenir les estimacions percentuals, el 2011 d'un 63,4% de persones que declaren saber parlar la llengua. Sens dubte una bona notícia en perspectiva diacrònica que no ens ha de fer perdre de vista que més d'una tercera part de la població insular declara no saber parlar català.

Quant a l'anàlisi de diversos indicadors sociolingüístics que ens han proporcionat diferents treballs apareguts el 2013, començarem per fer alguna consideració sobre l'estat de la transmissió lingüística intergeneracional de la llengua catalana. Tal com hem anat dient en informes anteriors, a partir de l'onada d'enquestes EUL efectuades entre els anys 2003 i 2004 tenim una primera diagnosi de la globalitat de la comunitat lingüística. Deu anys enrere, doncs, s'havien detectat tres dinàmiques diferenciades: territoris amb avenços apreciables en la transmissió intergeneracional (Andorra, Catalunya i les Illes Balears), territoris amb la transmissió estancada (el País Valencià i la Franja) i, finalment, territoris on la transmissió s'havia trencat dècades enrere. Del conjunt de regions apuntades, només dues van actualitzar les dades el 2008, Catalunya i les Illes Balears. D'aquesta manera s'ha pogut observar un comportament diferent en cada territori: mentre que l'anàlisi longitudinal mostra que a Catalunya la transmissió avança de manera sostinguda, en canvi a les Illes la tendència positiva es pot haver començat a afeblir. D'altra banda, a tots dos territoris els al·loglots familiars adopten d'una manera preferent la llengua castellana mentre que els guanyats que experimenta la llengua catalana arriben de la mà de persones d'origen castellanoparlant. Caldrà estar atents a l'evolució d'un indicador estructural tan important.

Encara fent atenció a la transmissió lingüística, el 2013 ens proporciona una notícia més elaborada sobre l'estat genèric d'estancament amb què era definida segons les dades de l'enquesta de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua de 2004. Ens arriba de la mà d'una anàlisi territorialitzada que en detecta diferències substancials. Així, d'una banda, es contraposen zones amb dinàmiques clarament divergents: una de creixement, al voltant de 7 punts percentuals, i una altra de trencament de la transmissió, amb dades al voltant de 4 punts percentuals negatius. Totes dues acullen dimensions demogràfiques similars, al voltant del 40% de la població cadascuna. Ara bé, mentre que la primera acull (de manera discontinua) la població resident en pobles i ciutats petites preferentment, l'altra compta amb les quatre ciutats més poblades del País Valencià, on trobem percentatges importants de catalanoparlants que no transmeten la llengua als seus fills (17% a Elx, 20% a València, 21% a Castelló i 38% a Alacant). El 20% de població restant es troba en àrees que mostren una dinàmica lleugerament positiva. Sense dades actualitzades, queda clar, doncs, que la pugna entre dos capteniments tan oposats com els descrits serà determinant en l'evolució futura de la llengua al País Valencià.

Pel que fa als usos lingüístics, comptem amb estudis que aporten informació sobre Catalunya i el País Valencià. En relació amb Catalunya, és important destacar que l'estudi longitudinal entre els anys 1997 i 2008 en diagnostica un decrement, més destacable en termes percentuals que en nombres absoluts. Aquesta disminució s'observa en tots els contextos explorats (botigues, metges i bancs) i té una cruesa especial en l'àmbit financer. En consonància amb el que s'acaba de dir, es constata una disminució de la llengua habitual a la vora de l'evolució positiva dels indicadors de la llengua inicial i d'identificació. Un dinàmica positiva que caldrà avaluar amb atenció a mesura que avanci la sèrie longitudinal de les enquestes EUL. En aquest sentit convé recordar que en l'informe del 2012 ja alertàvem sobre el decrement constatat en el nombre de parlants inicials de català a Catalunya entre els anys 2003 i 2008.

Al País Valencià la disminució dels indicadors d'ús ja es visualitza a partir de 1995. En aquest sentit no és sobrer recordar que és el moment en què, d'una banda, el Partit Popular inicia un llarg periple en el poder que arriba a l'actualitat, i de l'altra, les noves migracions comencen a trasbalsar l'estructura demogràfica vigent. Pel que fa al període 2005-2010, l'explotació de les enquestes del Servei d'Investigacions i Estudis Sociolingüístics de la Generalitat Valenciana ens dona notícia recent sobre un decrement general de l'ús d'aproximadament tres punts percentuals. A propòsit d'això voldríem fer un parell de consideracions. La primera, positiva, que situa el decrement en l'ús (i en el coneixement) fora del col·lectiu de parlants inicials de llengua catalana, el qual contràriament mostraria símptomes de recuperació. La segona, negativa, singularitza el comportament negatiu en el context d'ús de la llengua amb els amics. Dit això, voldríem advertir que el futur de la llengua catalana al País Valencià passa per sortir del clos dels usos dels catalanoparlants en la privacitat comunicativa, sobretot si

es preveu que en el marc de la transformació demogràfica apuntada la composició dels autòctons no serà favorable precisament al grup que mostra més lleialtat lingüística.

El context sociopolític esdevé fonamental a l'hora de caracteritzar la dinàmica dels diferents territoris de la comunitat lingüística catalana. Així, la intervenció o la desatenció sobre les llengües de l'ecosistema comunicatiu gestionat esdevé un factor crucial a l'hora de definir l'horitzó sociolingüístic. Això fa que en situacions de contacte de llengües els lideratges institucionals exerceixin un paper destacat. En el marc de la política i la planificació lingüística, la intervenció feta des de l'exercici del poder s'anomena acció *de dalt a baix*. Des d'aquesta perspectiva, l'heterogeneïtat territorial i, per tant, sociopolítica de l'àmbit lingüístic catalanòfon acostuma a oferir-nos una imatge calidoscòpica, amb disputes sobre la funcionalitat comunicativa de les llengües que poden arribar a mostrar divergències substancials.

A l'informe del 2011 ja es va posar un èmfasi especial en els importants canvis polítics que es van produir en la gestió del poder central i territorial a l'Estat espanyol. Canvis que, majoritàriament, implicaven el trencament d'una dinàmica política més favorable a la normalització de la llengua catalana. L'any 2012, després d'un període d'acomodació administrativa, les noves directrius van començar a mostrar-se amb tota la seva cruesa. Així, en el marc d'una ofensiva general contra l'estatus normatiu de la llengua catalana, les autonomies on el Partit Popular va recuperar l'hegemonia van iniciar una croada contra el reconeixement, la protecció jurídica i la normalització lingüística del català. Els territoris on es va produir l'esmentada involució van ser Aragó i les Illes Balears. Al País Valencià, la continuïtat en el poder de l'esmentat grup polític, va rutinitzar una política lingüística que, com han demostrat les dades sociolingüístiques a l'abast, ha estat molt perjudicial per la vitalitat i l'ús de la llengua. Arribats al 2013, al bell mig de les legislatures iniciades el 2011, la consolidació de les noves orientacions ideològiques en relació amb el paper de la llengua catalana en el seu territori històric faran evident una involució sense precedents. Paral·lelament, fora de l'Estat espanyol, s'obren noves perspectives, especialment a França, on el nou Govern de François Hollande permet reeditar un nou debat sobre la diversitat lingüística a l'hexàgon francès.

L'any 2013 ha acollit una activitat jurídica notable en l'àmbit lingüístic de la llengua catalana pertanyent a l'Estat espanyol. El nou catàleg normatiu que ha d'administrar, directament o indirecta, la funcionalitat de la llengua ens aporta accions positives i unes altres de clarament negatives. Aquestes darreres ens arriben de la mà dels governs autonòmics ens mans del Partit Popular i del propi Govern de l'estat. D'altra banda, a Catalunya la no aplicació de les lleis del codi de consum i del cinema, pendents de la resolució del recurs d'inconstitucionalitat interposat, alenteix l'avenç de la llengua catalana en aquests sectors. Vegem-ho sumàriament. A la Comunitat Aragonesa s'aprova la Llei 3/2013, del 9 de maig, d'ús, protecció i promoció de les llengües i modalitats lingüístiques pròpies d'Aragó. Tal com dèiem en l'informe del 2012 a propòsit del projecte de llei, la nova norma legislativa ha derivat en un canvi del

nom de la llengua que ens ha instal·lat en un paroxisme majúscul. Així, la llengua catalana en territori aragonès passaria a denominar-se: «llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental de la comunitat autònoma» (popularment conegut com a LAPAO). Tanmateix, voldríem insistir en el fet que, sense negar la importància del litigi onomàstic que ha impulsat, l'aspecte més negatiu l'hem de cercar en la promulgació d'una normativa absolutament ineficient a l'hora de subvertir l'estatus de minoració de la llengua catalana en territori aragonès.

Les Illes Balears és l'altre territori on la llengua catalana ha estat especialment damnificada l'any 2013. En l'informe del 2012 fèiem atenció sobre un afer legislatiu de gran transcendència per a la llengua: l'aprovació de la Llei 9/2012, del 19 de juliol. La promulgació d'aquesta llei va suposar una reforma legal que motivaria l'adaptació als seus postulats de la regulació legal vigent vinculada a la llengua catalana. La nova reglamentació tenia com a objectiu central suprimir el requisit de coneixement de la llengua catalana per a l'accés a la funció pública, fet que va motivar que l'oposició política al Parlament balear n'interposés un recurs d'inconstitucional. Doncs bé, el 26 de setembre de 2013 el Ple del tribunal Constitucional ha emès una sentència que el desestima.

D'altra banda, el món de l'ensenyament balear i la societat en general assistiran a un canvi de normativa d'una transcendència especial. Així, s'aprova el Decret 15/2013, del 19 d'abril, pel qual es regula el tractament integral de les llengües als centres docents no universitaris de les Illes. Un decret al qual uns mesos més tard l'acompanyarà un altre, el Decret 5/2013, del 6 de setembre, pel qual s'adopten un seguit de mesures urgents perquè la implantació del TIL sigui efectiva el curs 2013-2014. Aquestes mesures legislatives, que concitaran un enorme rebuig social, torpedinen el consens que va assolir l'anomenat «decret de mínims» vigent i redueixen sensiblement la presència de la llengua catalana en l'entorn educatiu.

Al País Valencià, les notícies més ressenyables giren al voltant de l'àmbit de la comunicació. La primera, que ha generat una convulsió social enorme, ha estat el tancament dels mitjans de comunicació audiovisuals de la Generalitat Valenciana. Amb aquesta finalitat s'aprova la Llei 4/2013, de la Generalitat, de supressió de la prestació de serveis de radiodifusió i televisió en l'àmbit autonòmic, de titularitat de la Generalitat, com també de liquidació i difusió de Radiotelevisió Valenciana. La segona, que ha acabat d'encongir l'espai de presència mediàtica de la llengua catalana, ha estat l'expedient sancionador a Acció Cultural del País Valencià incoat pel Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme a finals d'any. Aquest expedient ha motivat que el gener de 2014 es deixin de rebre les emissions de Catalunya Ràdio i de Catalunya Informació en el territori valencià. Sens dubte, som al davant d'un autèntic atemptat contra un dels principals agents difusors de la llengua i la cultura pròpies. Aquest fet, juntament amb l'evolució que ha pres la nova deriva trilingüista en el món educatiu, obren un nou escenari on el procés institucional d'afebliment de la llengua erosiona uns àmbits fonamentals per a la seva rehabilitació.

A Catalunya, el 2013 no hi ha hagut modificacions ressenyables en el corpus normatiu d'incidència lingüística. En l'àmbit polític, el debat sobiranista ha fet un pas de gran importància amb l'establiment de la data i la pregunta de la consulta al poble de Catalunya sobre el seu futur polític. Mentrestant, en relació amb la llengua, a la incertesa que va suposar la sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, del 28 de juny, que qüestionava tot un seguit de preceptes lingüístics de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya renovat, s'hi ha afegit l'aprovació de la Llei orgànica 8/2013, del 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa, (LOMCE), coneguda popularment com la «Llei Wert». Aquesta llei, emparant-se en una interpretació clarament restrictiva de la sentència esmentada, posa contra les cordes els fonaments del model de conjunció lingüística escolar, veritable punta de llança del procés de normalització lingüística a Catalunya, lloat per la comissió d'experts de la Unió Europea.

Certament, la nova doctrina que ha generat la Sentència del Tribunal Constitucional de 2010 planteja un bon grapat d'incògnites en relació amb l'evolució futura del dret lingüístic. A poc a poc se n'estan patint les conseqüències. Un exemple palmari ens l'ofereix la Interlocutòria de la Secció 5a del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, del 6 de març de 2013, mitjançant la qual es requereix a la Conselleria d'Ensenyament l'adaptació a la nova situació que ha generat la sentència del TC, un nou escenari que preveu la vehicularitat de la llengua castellana en el sistema educatiu català. Aquesta resolució anticipa el sentit de tot un seguit de resolucions judicials pendents contra disposicions legislatives que regulen importants prerrogatives lingüístiques a Catalunya (la Llei d'acollida de les persones immigrades i retornades a Catalunya, el Codi de consum, la Llei d'educació, la Llei de cinema o la Llei de l'occità).

En relació amb el que s'acaba de dir, és important destacar que el Govern català ha reaccionat amb fermesa. Així, en resposta a l'escenari involutiu que s'ha descrit, el Departament de Cultura ha elaborat un Pla de mesures urgents, multisectorial, que té com a objectiu la projecció del català com a llengua de prestigi i de cultura. Unes mesures que caldrà aplicar de manera peremptòria per tal de millorar, per exemple, la presència de la llengua catalana en el món de la justícia. Aquest àmbit, històricament refractari a la presència del català, segons l'actualització estadística corresponent a l'any 2012, ofereix unes dades desoladores, que situen la presència del català en un exigu 12,7%. D'altra banda, un altre àmbit on hi ha una important tasca a fer de promoció de la llengua és el socioeconòmic.

A Andorra, l'Alguer i la Catalunya del Nord no hi va haver una activitat legislativa remarcable. Si de cas, tal com vam fer en l'informe del 2012, destacaríem el debat parlamentari suscitat al voltant de la protecció de la diversitat lingüística a Itàlia i França, estats que encara no han ratificat la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries. Així, a la Catalunya del Nord caldrà estar atents a les recomanacions del nou Comitè consultiu per a la promoció de les llengües regionals i la pluralitat lingüística interna. I a l'Alguer, a l'evolució de la iniciativa legislativa del Consell Regional de Sardenya destinada a garantir l'oficialitat de sard i del català.

En relació amb la política de promoció de la diversitat lingüística de l'Estat espanyol des del Govern central, la inacció legislativa contrasta amb la vehemència que els temes lingüístics han suscitat a les Corts. Alhora, el Parlament europeu ha resultat un escenari propici per al debat i la denúncia sobre qüestions vinculades amb la llengua catalana.

Tal com s'ha pogut comprovar en els paràgrafs precedents, el focus de tensió més important s'ha centrat en la gestió lingüística del món educatiu. Si a Catalunya el setge legislatiu impulsat per la nova conjuntura política ha propiciat un important enfrontament entre el poder de l'Estat i el poder autonòmic, a les Illes Balears i al País Valencià la nova regulació ha emparat la posada en marxa de nous models de gestió lingüística a l'escola. A les Illes Balears, tal com anunciàvem a l'informe del 2012, el curs 2012-2013 per primer cop es va propiciar la tria de llengua vehicular al 2n cicle d'educació infantil i al 1r cicle d'educació primària. Alhora, al País Valencià el nou decret de plurilingüisme es va començar a implantar al 2n cicle d'educació infantil el curs 2012-2013. El curs 2013-2014 s'ha continuat avançant en la mateixa línia. D'altra banda, convé destacar que al País Valencià l'increment d'alumnat en programes educatius en valencià (33%) contrasta amb les amenaces de tancament de línies en valencià. Segons dades d'Escola Valenciana, el curs 2013-2014, 14.000 alumnes no s'hi van poder inscriure i la xifra d'alumnes d'infantil i primària que volen estudiar en valencià i no poden s'eleva a 126.000. Encara és aviat per a avaluar el veritable impacte dels esmentats models, pretesament multilingües, en la presència de la llengua catalana a l'ensenyament. De qualsevol manera, la ideologia que els inspira, presentada com a igualitarista, no fa presagiar res de bo ja que descansa en una realitat sociolingüística profundament desequilibrada.

A la resta de territoris, la situació de la llengua a l'ensenyament va seguir la dinàmica descrita en l'informe anterior: consolidació d'una lleugera supremacia de l'escola andorrana (40,09% de l'alumnat) enfront de la francesa (31,21%) i l'espanyola (28,69%), estabilització de la presència del català a la Catalunya del Nord en un context general altament deficitari i residualització de la presència de la llengua catalana a l'ensenyament de l'Alguer.

En un context institucional d'hostilitat manifesta contra la llengua com el descrit en determinats territoris, la dinàmica planificadora *de baix a dalt* ha tingut una rellevància especial. Val a dir que des del 2011 el protagonisme l'han (quasi) monopolitzat els sectors favorables a la normalització lingüística de la llengua catalana. A Catalunya, Òmnium Cultural, amb organitzacions com Plataforma per la Llengua i Juristes en Defensa de la Llengua Pròpia, han liderat la resposta ciutadana a la pressió legislativa anteriorment apuntada. I plataformes com Somescola.cat han organitzat una gran quantitat d'actes informatius i reivindicatius per tot el territori. Al País Valencià, Acció Cultural del País Valencià, de la mà d'entitats com Escola Valenciana o el Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament del País Valencià, han continuat denunciant la política institucional, tot presentant alternatives molt ben fonamentades al nou decret del

multilingüisme. A les Illes, l'extraordinària gravetat de les mesures impulsades pel Govern del Partit Popular ha ocasionat un fort moviment de protesta encapçalat per Obra Cultural Balear i l'Assemblea de Docents de les Illes. Finalment, tal com vam advertir en l'informe del 2012, diverses entitats aixoplugades en la plataforma Iniciativa Cultural de la Franja, han intensificat el seu moviment de protesta contra l'ofensiva legislativa del Govern aragonès. En relació amb els casos balear i aragonès és ressenyable el posicionament del Parlament de Catalunya mitjançant una Resolució 323/X, del 27 de setembre de 2013 on denuncia les iniciatives legislatives dels governs respectius comentades anteriorment i requereix al Govern de l'Estat el compliment de les recomanacions del Comitè d'Experts i del Comitè de Ministres del Consell d'Europa emeses en el tercer informe de seguiment del compliment del tractat de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries.

En relació amb el conjunt de l'oferta i del consum mediàtic i de productes culturals, la situació va continuar sent de forta minoració. Tanmateix, si l'avaluem per sectors i per territoris la imatge general ens ofereix matisos importants. D'entrada, des de la perspectiva territorial, Catalunya i Andorra mostren una dinàmica sensiblement diferent de la resta de territoris. Mentre que als primers l'oferta i el consum van en augment i mostren xifres esperançadores, als segons són baixes o testimonials.

A Catalunya, els progressos apuntats ja des de l'informe del 2011 en la premsa diària en català, el 2013 s'han consolidat. Així, els exemplars en català difosos han arribat al 28,9%, una xifra que s'eleva al 42,3% si considerem únicament el subsector dels diaris de pagament. Tanmateix, el consum de revistes en castellà, en tot l'àmbit lingüístic, és clarament majoritari. Pel que fa a la ràdio en català, també a Catalunya, s'ha consolidat un fenomen d'expansió de l'audiència que ha aconseguit superar clarament la de la ràdio en castellà (59,3% enfront un 40,7%). Finalment, la televisió en llengua catalana va mostrar bones xifres de quota de pantalla i, malgrat les cauteles expressades a l'informe del 2012, sembla que el sector de la televisió local, on la llengua catalana té una presència força destacada, està fent front a la crisi amb determinació.

Malauradament, el consum mediàtic en llengua catalana a les Illes Balears i al País Valencià, clarament minoritari, segueix una línia de contracció des de l'any 2011. La invisibilització de la llengua catalana en els mitjans de comunicació audiovisuals al País Valencià, tractada abastament en aquest INFORME, ha estat una de les pitjors notícies que ens ha deparat l'any avaluat. Sens dubte, la crisi i les polítiques lingüístiques impulsades pels governs autonòmics hi han tingut molt a veure.

En els àmbits del cinema i la música en català el creixement que s'ha experimentat ha estat molt exigü. En el sector del cinema el diàleg institucional del Govern català amb les *majors* no dóna els fruits desitjats. El món del llibre sembla que ha estabilitzat la seva producció i ha superat els 10.000 títols en tot l'àmbit lingüístic, una xifra de normalitat cultural per a una comunitat lingüística de les dimensions de la catalana. I, finalment, les dades més favorables ens arriben del món de la Xarxa. En aquest context

la llengua catalana avança de manera sostinguda. En l'informe del 2012 donàvem notícia de la seva presència destacada en entorns com Twitter (dinovena llengua més emprada) i Viquipèdia. En aquest INFORME destacarem el predomini aclaparador del català en els mitjans en línia ubicats a Catalunya.

Clourem les conclusions de l'informe del 2013 posant l'atenció en l'estat de (des)cohesió de la comunitat lingüística catalana. Com és sabut, la fragmentació administrativa i l'absència de relacions fluïdes entre bona part dels territoris de l'àmbit lingüístic esdevenen un entrebanc molt important per a bastir sinergies. En el període estudiant s'ha constatat que el conjunt d'adversitats generades per un entorn sociopolític hostil cap a la llengua catalana ha propiciat novament reaccions de solidaritat interterritorial remarcables. Aquestes han depassat el teixit estrictament social i han amarat també l'institucional. Sens dubte, els diversos posicionaments expressats pel Govern català, seguint una tendència iniciada l'any 2012, suposen un salt qualitatiu en la defensa de la llengua en tota la seva extensió territorial.

La conflictivitat detectada en aquest apartat es va mostrar des de diversos vèrtexs. En destacarem tres: la qüestió onomàstica, la gestió de la normativa lingüística i l'espai comunicatiu. Tal com avançàvem en l'informe del 2012, el litigi onomàstic, sempre latent al País Valencià, va assolir una nova dimensió a Aragó i, mitjançant circumloquis diversos que evitaven el terme català, va tornar a aparèixer a les Illes Balears. Aquest litigi s'ha mantingut el 2013 i ha tingut derivades que han afectat qüestions cabdals com la unitat de la llengua o la gestió unitària del codi lingüístic. Així, amb l'aprovació de la nova llei de llengües a Aragó la deriva secessionista ha fet un pas més ja que contempla la creació d'una Acadèmia Aragonesa de la Llengua que hauria de ser el referent normatiu del català i de l'aragonès. Paral·lelament, a les Illes, el mateix president Bauzá anuncia un retorn als posicionaments particularistes en la tria del model de llengua de la formalitat comunicativa. I, finalment, del Parlament Valencià sorgeix l'enèsima ocurrència, aquest cop respecte a la reivindicació d'un origen ibèric per a la varietat valenciana. En canvi, és de justícia remarcar la dissidència de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua envers alguns posicionaments de l'entorn polític que governa les institucions valencianes que qüestionen la unitat de la llengua. Una unitat que el món judicial, amb sentències diverses l'any 2013, corrobora de manera contundent. Quant a l'espai comunicatiu, ja ens hem referit abastament a la nova situació que afronta la llengua al País Valencià, sense mitjans audiovisuals propis i amb la recepció dels de Catalunya estroncada.

La consolidació de l'Institut Ramon Llull i la Fundació Llull, destacada en informes anteriors, ha impulsat una activitat intensa de promoció exterior de la llengua catalana i de la cultura que s'hi vehicula. Malgrat la crisi, l'any 2013 l'esmentada activitat es va mantenir. Les novetats més destacades han estat la incorporació de l'Ajuntament de Barcelona i d'un conjunt de municipis insulars aixoplugats en la Xarxa de municipis i entitats de les Illes Balears. Aquest darrer col·lectiu ha pal·liat la sortida de la institució del Govern balear apuntada en l'informe del 2012. En aquest apartat també voldríem

destacar el paper, cada cop més important, de la Xarxa Vives d'Universitats. La consolidació d'aquest espai universitari, la regió Vives, ha aportat una extraordinària efectivitat a l'hora de plantejar polítiques lingüístiques comunes per al món universitari de l'àmbit lingüístic.

A partir de les consideracions expressades en les línies precedents, es pot afirmar que el conjunt de la comunitat lingüística catalana acull un ventall ben matisat de situacions sociolingüístiques. Així, s'hi poden trobar regions on les expectatives de normalitat lingüística són plenament justificades (Catalunya i Andorra) i unes altres amb uns indicadors sociolingüístics força deficitaris (Catalunya del Nord i l'Alguer). Al bell mig d'aquests dos grups hi ha tres territoris (Illes Balears, País Valencià i la Franja) on la llengua pateix de manera especial els embats d'una administració autonòmica que no només no ha apostat decididament per la rehabilitació de la llengua històrica, sinó que està potenciant mesures que a mitjà termini poden alterar greument la funcionalitat comunicativa del català en el seu ecosistema històric.

Així i tot, en la seva globalitat la llengua catalana va fent el seu camí cap a la normalitat lingüística. Un camí lent en el millor dels casos. I tortuós en una part substancial del seu àmbit lingüístic. En l'apartat de les fortaleeses presenta una demografia important, que la consolida com una llengua mitjana situada entre les cent primeres llengües del món segons el nombre de parlants. També és destacable l'increment sostingut del nombre de persones que declaren conèixer-la. Un coneixement, això sí, força desequilibrat segons les habilitats (entendre, parlar, llegir i escriure) i segons els territoris. Aquest coneixement no se substantia sempre en un ús habitual, però es manté força estable en el col·lectiu de parlants nadius. Correlativament, en l'apartat de les febleses destaca la dificultat d'atreure coneixedors cap un ús efectiu de la llengua. Un dèficit que n'entorpeix l'adopció entre el col·lectiu de nouvinguts i dificulta l'objectiu de fer del català la llengua de cohesió social.

Tot plegat, malgrat les incerteses que generen l'ofensiva judicial contra l'estatus de la llengua i les polítiques d'hostilitat manifesta d'algunes elits que ocupen ara el poder en determinats territoris, ens porta a concloure que el futur de la llengua, si més no en una part important de la comunitat lingüística, encara és a les nostres mans.